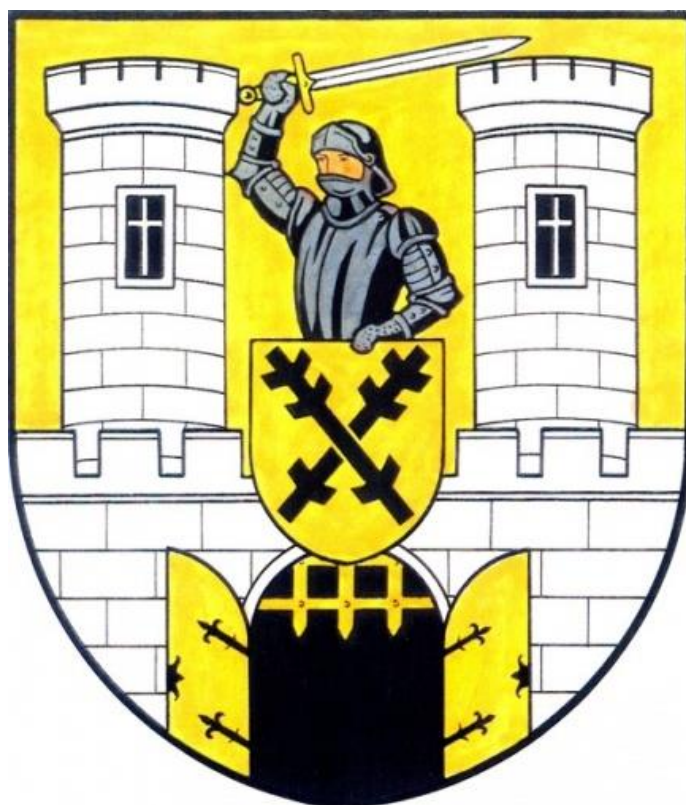

**STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE
MĚSTA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE
DO ROKU 2020**

PROFIL MĚSTA

Finální verze – září 2015

OBSAH:

1. ÚVOD	3
2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O MĚSTĚ MORAVSKÉ BUDĚJOVICE	4
2.1. POLOHA	4
2.2. FORMA ORGANIZACE MĚSTA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE	5
2.3. MĚSTSKÝ ÚŘAD MORAVSKÉ BUDĚJOVICE.....	7
2.4. ADMINISTRATIVNÍ VÝZNAM MĚSTA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE.....	7
2.5. VÝZNAM MĚSTA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE V SÍDELNÍM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	8
2.6. HISTORIE MĚSTA.....	9
3. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	13
3.1. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ.....	13
3.1.1. Vývoj počtu obyvatel v dlouhodobém časovém horizontu (1869–2011)	13
3.1.2. Vývoj počtu obyvatel v letech 1995-2014	16
3.1.3. Přirozený a mechanický pohyb obyvatelstva	18
3.1.4. Struktura obyvatelstva.....	23
3.2. VÝVOJ BYTOVÉHO FONDU MĚSTA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE.....	28
3.2.1. Vývoj počtu domů (1869–2011)	28
3.2.2. Domovní fond	29
4. TRH PRÁCE	32
4.1. EKONOMICKÁ AKTIVITA A ZAMĚSTNANOST.....	32
4.1.1. Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva	33
4.1.2. Struktura zaměstnaných podle odvětví ekonomické činnosti	34
4.2. NEZAMĚSTNANOST.....	36
4.2.1. Vývoj nezaměstnanosti v letech 2005-2014.....	36
4.2.2. Struktura nezaměstnanosti.....	40
5. HOSPODÁŘSTVÍ.....	43
5.1. BILANCE PŮDY	43
5.2. STRUKTURA EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ	44
5.2.1. Zemědělství	46
5.2.2. Průmysl.....	46
5.2.3. Stavebnictví.....	48
5.2.4. Služby.....	48
5.2.5. Příležitosti pro rozvoj podnikání	49
6. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INFRASTRUKTURA.....	50
6.1. VZDĚLANOSTNÍ INFRASTRUKTURA	50
6.1.1. Předškolní vzdělávání	51
6.1.2. Základní vzdělávání	51
6.1.3. Střední vzdělávání	52
6.1.4. Celoživotní vzdělávání.....	55
6.1.5. Ostatní zařízení.....	55
6.2. ZDRAVOTNÍ A SOCIÁLNÍ PÉČE	56
6.2.1. Zdravotnictví	56
6.2.2. Sociální péče	57

6.3. KULTURA, SPORT, VOLNÝ ČAS	58
6.3.1. Kulturní vyžití	58
6.3.2. Sportovní vyžití a volný čas	59
6.3.3. Kulturní, sportovní a zájmové spolky	60
6.4. OSTATNÍ OBČANSKÁ VYBAVENOST.....	62
6.5. BEZPEČNOST VE MĚSTĚ A PREVENCE KRIMINALITY	63
7. CESTOVNÍ RUCH A KULTURA	65
7.1. CESTOVNÍ RUCH	65
7.2. KULTURNÍ PAMÁTKY VE MĚSTĚ.....	67
7.3. PROPAGACE TURISTICKÝCH ZAJÍMAVOSTÍ V MORAVSKÝCH BUDĚJOVICÍCH	68
8. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	69
8.1. DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA	69
8.1.1. Silniční síť	69
8.1.2. Veřejná doprava ve městě	71
8.1.3. Doprava v klidu	73
8.2. TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	74
8.2.1. Vodovodní síť.....	74
8.2.2. Kanalizační síť, čištění odpadních vod	75
8.2.3. Rozvodné sítě	75
9. KRAJINA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	76
9.1. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	76
9.2. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	78
9.3. ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ	79
10. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	81
10.1. REPREZENTATIVNOST DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	81
10.2. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	83
11. SWOT ANALÝZA	97
11.1. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ	98
11.2. TRH PRÁCE A EKONOMIKA (VČETNĚ CESTOVNÍHO RUCHU)	99
11.3. OBČANSKÁ VYBAVENOST A SLUŽBY	101
11.4. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA, ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	103
12. PŘÍLOHY	105
LITERATURA, PRAMENY A ZDROJE DAT	110

1. ÚVOD

Profil města Moravské Budějovice popisuje aktuální socioekonomické a přírodní podmínky ovlivňující život ve městě a v jeho místních částech¹. Všímá si vybavenosti města technickou a dopravní infrastrukturou, dostupnosti veřejných služeb a atraktivity města pro místní obyvatele i návštěvníky. Součástí profilu je také analýza vybraných ukazatelů socioekonomických podmínek ve městě. Cílem analytické části je charakterizovat území z hlediska faktorů, které by mohly pozitivně či negativně ovlivnit další rozvoj města, a zhodnotit potenciál území. Hlavní analytickou metodou je územní a časová komparace, tedy srovnávání hodnot daných ukazatelů za město s údaji za vyšší územní celky, tedy za okres Třebíč, Kraj Vysočina a Českou republiku (ČR), a také prostřednictvím změn v čase. Vzhledem k tomu, že se jedná o aktualizaci obdobného dokumentu z roku 2007, jde mnohdy také o zhodnocení tehdy existujícího stavu dané problematiky či očekávaných trendů v rozvoji města. Analytická část následně slouží jako podklad pro formulaci silných a slabých stránek území a definování potenciálních příležitostí pro jeho rozvoj i případných ohrožení dalšího rozvoje města, ale také pro nastavení vhodných cílů, priorit a opatření v rámci návrhové části dokumentu.

Profil města lze zároveň považovat za významný zdroj informací o městě pro všechny potenciální zájemce. Dokument bude k dispozici nejen členům vedení města a pracovníkům městského úřadu, ale také veřejnosti. Je třeba upozornit, že informace zveřejněné v textu či v tabulkách jsou vždy aktuální k datu uvedenému v názvu tabulky nebo ve zdroji dat (demografické údaje, vývoj na trhu práce, přehled největších zaměstnavatelů, kapacita škol apod.), případně, pokud není uvedeno, v době zpracování této části dokumentu, tedy v období druhé poloviny roku 2015 (vybavenost města veřejnými službami, výčet hromadných ubytovacích zařízení a jejich kapacita apod.). Na druhé straně nemá profil města ambice sloužit jako komplexní katalog služeb a zařízení existujících ve městě, např. jako katalog zařízení sociální péče, katalog společenských a kulturních akcí konaných pravidelně na území města, katalog ubytovacích či restauračních zařízení apod.

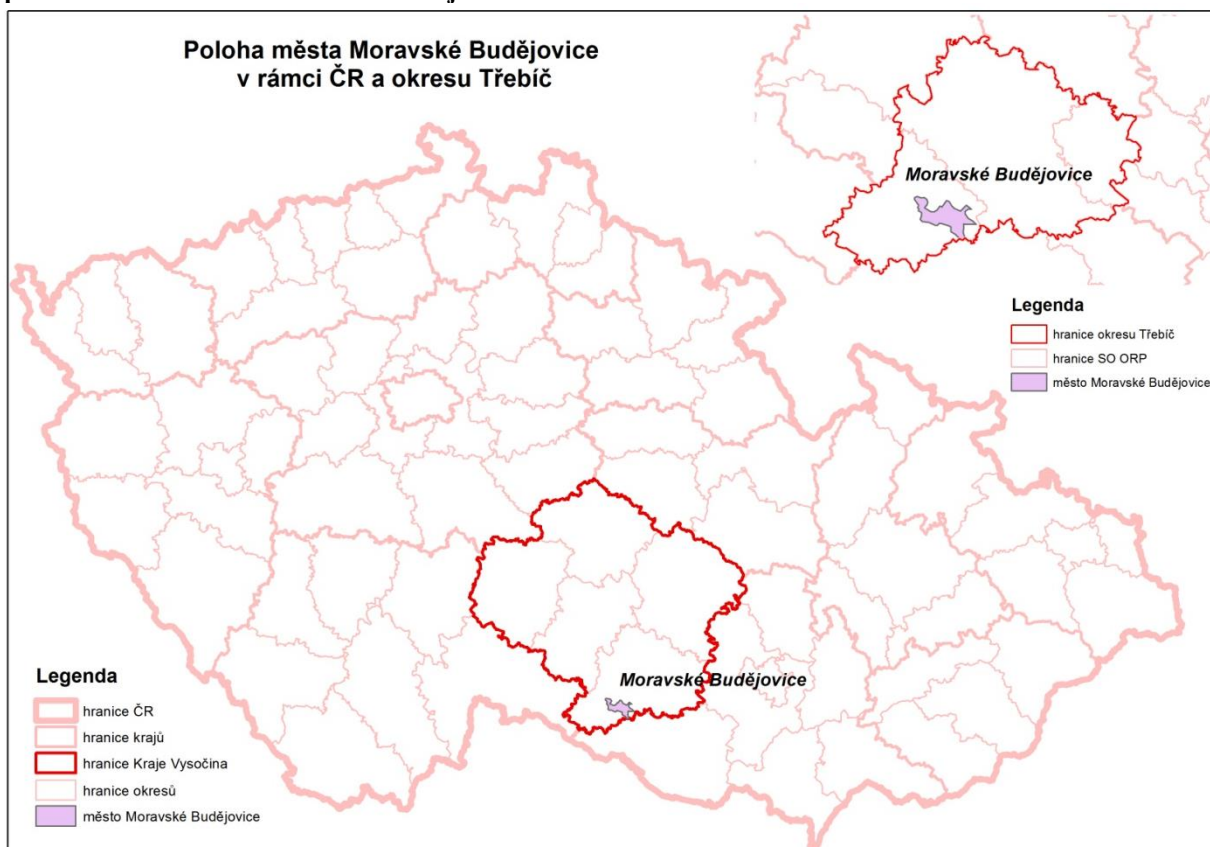
¹ Místní částí je míněna „část obce“ dle zákona o obcích (obecní zřízení) 128/2000 Sb., § 27 odst. 2.

2. ZÁKLADNÍ INFORMACE O MĚSTĚ MORAVSKÉ BUDĚJOVICE

2.1. Poloha

Město Moravské Budějovice leží v jižní části Kraje Vysočina, v jihozápadní části okresu Třebíč a zhruba 45 km jižně od krajského města Jihlavy. Tvoří přirozený střed správního obvodu obce s rozšířenou působností (dále také SO ORP). Město se nachází nedaleko česko-rakouských hranic a má tedy spíše periferní polohu, a to ať v rámci Kraje Vysočina, tak v celé ČR. Město leží u dopravní tepny (silnice I/38) spojující Prahu, Jihlavu, Znojmo a Vídeň. Katastr města rovněž sousedí s Jihomoravským krajem a od druhého největšího města sousedního kraje – Znojma – jsou Moravské Budějovice vzdáleny 30 km. Polohu města v rámci České republiky zobrazuje obrázek č. 2.1.

Obr. 2.1: Poloha města Moravské Budějovice v rámci České republiky, Kraje Vysočina, okresu Třebíč a správního obvodu ORP Moravské Budějovice

Pramen: RRAV, z.s.p.o., Jihlava, 2015

Město Moravské Budějovice má hustotu obyvatelstva 201 obyvatel na km², což je nadprůměrná hodnota ve srovnání s průměrem ČR charakteristická pro města. Má celkem 5 částí obce – kromě vlastních Moravských Budějovic dále Jackov ležící na západ od města, Vranín, který je nejvzdálenější částí s polohou až za Litohoří na severozápadě od města, Lažínky ve směru na jihovýchod a Vesce na jih od centra města. Stejný počet, jako je částí obce, je také katastrálních území. Samotná část obce Moravské Budějovice je rozdělena na 15 základních sídelních jednotek, z nichž některé jsou neobydlené. Členění města Moravské Budějovice zachycuje následující obrázek.

Obr. 2.2: Části obce a základní sídelní jednotky města Moravské Budějovice

Pramen: RRAV, z.s.p.o., Jihlava, 2015

2.2. Forma organizace města Moravské Budějovice

Město Moravské Budějovice je dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území města. Je veřejnoprávní korporací, má tedy vlastní majetek, se kterým hospodář. Pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Město Moravské Budějovice je zřizovatelem šesti příspěvkových organizací a dvou společností s ručením omezeným.

Příspěvkové organizace města

- Mateřská škola Moravské Budějovice, příspěvková organizace
- Základní škola Moravské Budějovice, Havlíčkova ul. 933, okres Třebíč
- Základní škola T. G. Masaryka Moravské Budějovice, náměstí Svobody 903, okres Třebíč
- Základní umělecká škola Moravské Budějovice
- MKS Beseda, příspěvková organizace
- ZIKOS, příspěvková organizace

Další organizace zřízené městem

- MAME Moravské Budějovice, s.r.o.
- TSMB s.r.o.

Komise rady města

- Výběrová komise
- Bytová komise
- Komise výstavby a rozvoje města
- Sociální, zdravotní a školská komise
- Komise prevence kriminality
- Pracovní skupina programu regenerace městské památkové zóny

Výbory zastupitelstva města

- Finanční výbor
- Kontrolní výbor

Osadní výbory – 4 osadní výbory: Jackov, Lažínky, Vesce a Vranín

Město Moravské Budějovice je také zastoupeno v devíti dobrovolných svazcích obcí či v zájmových sdruženích právnických osob, a to konkrétně:

Sdružení místních samospráv České republiky - nevládní apolitická organizace s celostátní působností, která sdružuje a hájí zájmy obcí a měst v ČR. Vznikla v roce 2008 a v současnosti sdružuje 1 084 obcí.

Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska - dobrovolná, zájmová, nestranná a nevládní organizace sdružující především historické obce nebo jejich částí, na jejichž území jsou zachovány významné kulturní hodnoty, zejména nemovité památky. Sdružení vzniklo z iniciativy měst v listopadu roku 1990. K 1.6.2015 mělo celkem 214 členů, z toho 205 řádných (obcí, měst a městských částí) a 9 přidružených (Moravské Budějovice jsou řádným členem).

Sdružení obcí Vysočiny (vznik v roce 2000) - zájmové sdružení právnických osob koncentrující v současnosti 97 členů, z toho pouze jeden člen není obcí (školské zařízení, právnická osoba). Sdružení takto reprezentuje zhruba polovinu obyvatel Kraje Vysočina. SOV bylo založeno za účelem prosazování společných zájmů v oblasti dopravní a technické infrastruktury, cestovního ruchu, životního prostředí, rozvoje venkova atd.

Rozvoj Třebíčska - zájmové sdružení právnických osob založené v roce 2001.

Moravskobudějovický mikroregion – zájmové sdružení právnických osob založené v roce 2000. V současnosti sdružuje 24 obcí. Obecným cílem a úkolem je všeobecná spolupráce, koordinace vzájemné činnosti a podpora rozvoje celého mikroregionu. Sdružení chce spolupracovat se všemi podnikateli, organizacemi a institucemi, které mají zájem podporovat hospodářský, sociální, kulturní a společenský rozvoj mikroregionu. Moravskobudějovický mikroregion je členem MAS Rokytná, o.p.s. založeném v roce 2004 jako MAS Moravskobudějovicko (IECC), o.p.s. na bázi principů programu Leader.

Moravské Budějovice jsou rovněž členem dalších svazků obcí vytvořených účelově z důvodu řešení společných problémů, a to **Svazku obcí pro komunální služby** (původně Skládka tuhého komunálního odpadu) se sídlem v Třebíči (vznik 1992), jehož účelem bylo vytvořit ucelený a trvale udržitelný systém nakládání s odpady (166 členů), svazku obcí s názvem **Vodovody a kanalizace**, který má sídlo také v Třebíči (vznik 1993) a má v současnosti 131 členů (obcí) především z Třebíčska a Znojemska, a dále zájmového sdružení právnických osob **Sdružení pro výstavu I/38 rychlostní komunikace po císařské silnici**, které má sídlo

v Moravských Budějovicích, funguje od roku 2000 a má 25 členů z okresů Znojmo, Třebíč, Jihlava a Jindřichův Hradec. Posledním regionálním subjektem, kde mají Moravské Budějovice své zastoupení, je svazek obcí **Cyklostezka Jihlava-Třebíč-Raabs** se sídlem v Jihlavě, který vznikl v roce 2007 za účelem výstavby a provozování cyklostezky a sdružuje obce na trase (25 členů).

2.3. Městský úřad Moravské Budějovice

V čele Městského úřadu (dále také „MěÚ“) stojí starosta, kterého volí městské zastupitelstvo. Vedoucím MěÚ je tajemník/tajemnice - osoba odpovědná starostovi města. MěÚ je úřadem s rozšířenou působností, který se dále člení na odbory. MěÚ vykonává správní činnosti v rámci přenesené působnosti ve správním obvodu obce s rozšířenou působností a zároveň zajišťuje samosprávné činnosti pro občany města a jeho částí.

Samostatné odbory:

- Tajemnice MěÚ - vedoucí úřadu
- Odbor kanceláře starosty a školství
- Odbor finanční a obecní živnostenský úřad
- Odbor strategického rozvoje a investic
- Odbor výstavby a územního plánování
- Odbor sociální
- Odbor organizační
- Odbor dopravy a silničního hospodářství
- Odbor životního prostředí
- Městská policie
- Městská knihovna

Od 1. března 2015 mohou občané Moravských Budějovic hodnotit svou zkušenost s úředníky. Město Moravské Budějovice se zapojilo do projektu s názvem **Dobry úřad**. Jedná se o získávání zpětné vazby o práci úředníků a potřebách občanů. Projekt umožní získávat a shromažďovat informace od občanů o jejich zkušenostech s pracovníky městského úřadu, a to na všech sledovaných místech. Vedle toho vedení města Moravské Budějovice v části dotazníku pokládá občanům otázky související s městem, životem ve městě, službami a potřebami svých občanů. Projekt bude pokračovat do konce roku 2015.

2.4. Administrativní význam města Moravské Budějovice

V rámci systému územně-správního členění dnešní ČR mělo město Moravské Budějovice ve své historii relativně významné postavení. Např. zde jako pouze v několika málo jihomoravských městech proběhly volby do německého Národního shromáždění (tzv. Frankfurtský sněm) v roce 1848 (z dalších jihomoravských měst jen v Brně, Znojme, Tišnově a Jihlavě). V období let 1850 až 1949 bylo město postupně sídlem jak soudního, tak později i politického okresu (od roku 1896).

Postavení města se výrazně zvýšilo během druhé světové války, neboť po zabrání pohraničí se Moravské Budějovice staly největším městem na jihu země (přesun řady institucí včetně krajského soudu ze Znojma). Jeho postavení jako okresního města potvrdila reforma z roku 1949, kdy však došlo ke změnám ve vymezení jeho území (některé obce byly přičleněny k dačickému okresu, jiné přešly pod Moravské Budějovice z okresu Moravský Krumlov). Avšak reforma z roku 1960 okres Moravské Budějovice zrušila a zahrnula ho pod okresy

Třebíč, Znojmo a nejzápadnější část pod okres Jindřichův Hradec. Město samotné spadalo pod okres Třebíč, který patřil do nově vytvořeného Jihomoravského kraje.

S dosud posledními reformami veřejné správy z roku 2000 a 2002², kdy byly okresní úřady, nikoliv však okresy jako územní celky, zrušeny, funguje město Moravské Budějovice od 1.1.2003 jako obec s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) a spadá pod nově vytvořený Kraj Vysočina. Ve správním obvodu ORP Moravské Budějovice se nachází 47 obcí (z toho dvě města a jeden městys), v nichž má trvalé bydliště 23,5 tis. obyvatel. Správní obvod ORP Moravské Budějovice se člení na dva správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem, a to Jemnice a Moravské Budějovice. Správní obvod ORP Moravské Budějovice je hraničním územím sousedícím s Rakouskem (ne však přímo svými hranicemi), na západě s Jihočeským a na východě s Jihomoravským krajem a v rámci Kraje Vysočina pak s SO ORP Třebíč a Telč.

Přehled veřejných institucí s pracovištěm na území města Moravské Budějovice zachycuje následující tabulka.

Tab. 2.1: Veřejné instituce s působností ve městě Moravské Budějovice

Název	Umístění
Finanční úřad pro Kraj Vysočina, územní pracoviště v Moravských Budějovicích	Husova 480
Hasičský záchranný sbor Kraje Vysočina – územní odbor Třebíč, stanice Moravské Budějovice	Jemnická 1692
Katastrální úřad pro Vysočinu, Katastrální pracoviště Moravské Budějovice	nám. ČSA 43
Policie ČR – územní odbor Třebíč, obvodní oddělení Moravské Budějovice	Pražská 1095
Úřad práce ČR – Krajská pobočka v Jihlavě, Kontaktní pracoviště Mor. Budějovice	Husova 375
Zdravotní záchranná služba Kraje Vysočina, oblast Třebíč, výjezdová základna Moravské Budějovice, výjezdová skupina rychlé lékařské pomoci	Jemnická 1691

Pramen: www.statnisprava.cz [citováno 19.6.2015]

2.5. Význam města Moravské Budějovice v sídelním systému České republiky

Postavení města je v sídelním systému ČR dáno buď jeho velikostí, která se odvíjí od počtu trvale bydlících obyvatel či počtu pracovních míst, jež nabízí, nebo regionálním významem, který je krom populační velikosti střediska dán jeho polohou vůči hierarchicky významnějším střediskům. V následujících pasážích bude představeno postavení města Moravské Budějovice v hierarchii sídelního systému ČR na základě jeho komplexní velikosti (KV) a na základě komplexního regionálního významu (KRV) města jako přirozeného střediska regionu (blíže viz HAMPL, M. 2005).

Postavení města je založeno na dvou základních způsobech hodnocení středisek osídlení. Za prvé se jedná o stanovení úrovně koncentrace střediskových funkcí, tj. obytné a pracovní. Poté jde o určení významu střediska z pohledu jeho prostorového postavení a zařazení do předem definované hierarchické úrovně (tzv. komplexní regionální význam – KRV). Agregátním vyjádřením obytné a pracovní funkce je ukazatel komplexní velikosti, jenž je konstruován jako třetina součtu podílu střediska na obyvatelstvu ČR a dvojnásobku podílu na pracovních příležitostech ČR. Dle KV dosáhlo v roce 2001 (na základě výsledků sčítání lidu 2001) město Moravské Budějovice hodnoty 8,7, což byla 10. nejvyšší hodnota ze všech měst Kraje Vysočina (po pěti okresních městech byla komplexní velikost vyšší v případě měst Chotěboř, Humpolec, Nové Město na Moravě a Velké Meziříčí). V roce 2011 byla komplexní

²Město Moravské Budějovice je dle zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, s účinností od 1. ledna 2003 obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem (POÚ).

velikost Moravských Budějovic podstatně nižší (7,4), a to především vlivem snížení pracovní funkce střediska (populační velikost střediska mírně klesla ze 7,8 na 7,3, kdežto pracovní funkce se snížila výrazně z 8,7 na 7,4). Vlivem zeslabení pracovní funkce klesly Moravské Budějovice z hlediska komplexní velikosti na 11. místo a byly během posledních deseti let (2001–2011) přeskočeny Bystřicí nad Pernštejnem (komplexní velikost 7,5), která byla počtem obyvatel sice větší i v roce 2001, avšak její pracovní funkce byla tehdy velmi nízká (6,9).

Region města Moravské Budějovice má charakter mikroregionu 1. stupně (nejnižší stupeň), který zahrnoval v roce 2001 zhruba 17 tis. obyvatel. Hierarchicky nadřazeným střediskem města Moravské Budějovice byla pak Třebíč. Naproti tomu město Moravské Budějovice nepředstavuje hierarchicky nadřazené středisko žádného dalšího města. Ukazatel komplexní regionální význam (KRV), který v podstatě vyjadřuje počet obyvatel komplexně vázaných k posuzovanému středisku, tedy k městu Moravské Budějovice, dosáhl v roce 2001 hodnoty 8,3 a oproti roku 1991 se snížil (10,5). Z deseti definovaných středisek v Kraji Vysočina (kromě okresních měst dále města Bystřice nad Pernštejnem, Chotěboř, Humpolec a Velké Meziříčí) se umístily Moravské Budějovice na posledním místě, v pořadí všech středisek v ČR pak na 138. místě (ze 144 definovaných středisek). V roce 2011 však zahrnoval dojížděkový region Moravských Budějovic celkem 24 obcí z Kraje Vysočina, které měly ke dni sčítání 7 689 trvale žijících obyvatel, a dále také 5 obcí z Jihomoravského kraje s celkovým počtem 1 892 obyvatel (největší městys Blížkovice s 1,2 tis. obyvateli). Dojížděkový region měl tedy včetně Moravských Budějovic celkem 17 243 obyvatel, tzn. zhruba stejně jako v roce 2001, ale přesto jeho KRV znovu klesl, a to na hodnotu 7,7 (počet obyvatel v ČR se zvýšil s větší intenzitou než v daném mikroregionu). Vzhledem k tomu, že dosud nebyly výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 26.3.2011, konkrétně data o dojížděci a vyjížděci do zaměstnání, z hlediska KRV zpracovány za celou ČR, nelze pozici města Moravské Budějovice hodnotit (na rozdíl od let 2001 a 1991) v rámci celé ČR. Lze nicméně předpokládat, že nedošlo k výrazné změně ve významu města ve vztahu k ostatním střediskům Kraje Vysočina či ČR (v okolí Moravských Budějovic nevzniklo žádné významné středisko, které by dojížděkový region města výrazně omezilo, na druhé straně dle výše uvedeného zjištění klesla pracovní funkce města, tudíž pravděpodobně nedošlo ani k rozšíření dojížděkového regionu o další obce, které by mělo významný dopad na zvýšení regionálního významu města).

Postavení měst jako středisek osídlení a center rozvoje řeší také Zásady územního rozvoje (ZÚR) Kraje Vysočina. V rámci těchto zásad je město Moravské Budějovice chápáno jako tzv. nižší centrum (obdobně jako Nové Město na Moravě, Chotěboř, Bystřice nad Pernštejnem, Telč a Světlá nad Sázavou). Tato centra leží mimo rozvojové oblasti a osy, mají v okrajovém území kraje značný obslužný význam, ale nejsou v ZÚR specificky územně vymezována. Zachování významu resp. další rozvoj uvedených center je však dle ZÚR velmi důležitý pro stabilitu sídelní struktury.

2.6. Historie města³

Město Moravské Budějovice patřilo během své historie jak k významným sídlům s mnoha právy, privilegií i sídly institucí, tak k chudým městečkům vyliďňujícím se pod vlivem válek, hladomoru i krutovlády místní šlechty. Jak již bylo zmíněno, tak např. v roce 1848 zde byly uskutečněny volby do německého Národního shromáždění (tzv. Frankfurtský sněm). Tehdy

³ Následující text vychází z publikace Nekuda, V.: *Moravskobudějovicko: Jemnicko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997, 863 s., [40] s. barevných obrazových příloh. ISBN 80-85048-75-2 a Semotanová, E. – Cajtham, J. a kol.: *Akademický atlas českých dějin*. Praha, Academia, 2014, 559 s. ISBN: 978-80-200-2182-3.

zde na rozdíl od Znojma převažovali obyvatelé české národnosti obdobně jako po mnichovském diktátu, vlivem kterého se Moravské Budějovice staly největším městem na jihu moravské části tzv. druhé republiky.

Osada Moravské Budějovice vznikla při brodu přes říčku Rokytku na Haberské obchodní stezce, která byla významným obchodním spojením Čech a Moravy (šla od dnešního Laa an der Thaya přes Znojmo a Jihlavu na Čáslav). Název Budějovice je odvozován od osobního jména Budivoj, někdy též Budislav či Budimír. Označení Budějivici znamenalo doslova „lidé patřící Budějovic“ či „ves lidí Budějových“. V psané podobě se ustaluje latinské označení Budwicz či Pudwicz a poté i německé Budwitz. Od roku 1406 se užívá přívlastek "moravské" kvůli odlišení od později založených Českých Budějovic.

Nejstarší písemná zmínka o místě pochází z roku 1231, ale archeologické výzkumy potvrdily osídlení již ve 12. století (tzv. loštická keramika), a to v okolí dnešního zámku. Město pravděpodobně nebylo obehnané kamennými hradbami (pouze jednoduché dřevěné opevnění, případně kamenné opevnění farního dvora). Do města se vcházelo třemi branami (Horní - od Znojma, Dolní – pod farou a Podolskou), které se však nedochovaly (zbourány v roce 1840 z důvodu rozvoje dopravních cest).

Roku 1307 město získali Lichtenburkové a ve 2. polovině 14. století byla osada povýšena na město. Významným důkazem tehdejší úrovně městečka bylo založení špitálu (instituce pro chudé a nemocné) na přelomu 14. a 15. století. Není známo, jaký ohlas mělo mezi obyvateli Moravských Budějovic Husovo učení, ale je jisté, že město se, obdobně jako celá jihozápadní Morava, muselo setkávat s husitskými oddíly i s vojenskými oddíly Zikmunda Lucemburského. Nejbližšími sídly husitů a ohnisky neklidu byl Červený Martinkov (dnešní Martínkov) a Jevišovice. Neklidná doba a časté průtahy vojsk nepřispívaly k hospodářskému rozvoji města. Boje zde trvaly až do roku 1468, kdy vojska Matyáše Korvína obléhala Třebíč a mj. vypálila i nedalekou Jemnici. Za pánů z Lichtenburka bylo městu uděleno právo používat vlastní znak a pečeť.

Roku 1522 prodal Jindřich z Lichtenburka Moravské Budějovice Valdštejnům. Za jejich vlády vzkvétala řemeslná výroba a obchod. Roku 1532 zničil podstatnou část města rozsáhlý požár. V té době se také objevují v městských knihách zápisy o Židech (1526-1562), kteří zde měli i školu a hřbitov. Místní obyvatelé si však u vrchnosti vyžádali jejich vypovězení, které akcelerovalo v roce 1564. I v následujících stoletích byl ve městě odpor k Židům tak silný, že zde nebyli snášeni ani jednotlivci židovské víry. Situace se zklidnila až ke konci 19. století, kdy se zde Židé začali znovu usazovat. Před první světovou válkou zde sice byla vystavěna synagoga (v místech současného autobusového nádraží), ale Židé se začali spíše asimilovat do české křesťanské společnosti. Druhá světová válka znamenala likvidaci všech téměř 90 Židů ve městě.

Během vlády Valdštejnů byla rovněž potvrzena práva města a rozšířena o další privilegia. V poslední třetině 16. století zesílil příliv zejména německých přistěhovalců. Nepřicházeli nejen z Rakous, Slezska a německých zemí, ale i z jiných českých a moravských měst. Město však nemohlo pojmout a uživit tak velký příliv nových obyvatel, a tak mnozí zase odešli. Vlna přílivu Němců vyvrcholila před bitvou na Bílé hoře. Němci, stejně jako zde přítomní Vlaši, byli pro ekonomiku města přínosem a do prostředí se rychle asimilovali. Ve druhé polovině 16. století také výrazně vzrostla úroveň městské samosprávy. Posledním Valdštejnem, který zároveň ve městě pobýval zřejmě nejčastěji z celého rodu, byl Zdeněk (II.)

Brtnický z Valdštejna. Po stavovském povstání byl zatčen a odsouzen na doživotí do vězení na Špilberku, kde v roce 1623 zemřel.

Po bitvě na Bílé hoře bylo panství Valdštejnů zkonfiskováno, využito k pokrytí válečných výloh a převedeno do vlastnictví šlechtického rodu Schaumburků, konkrétně Hanibala ze Schaumburka, plukovníka císařského vojska. Šlo o katolickou šlechtu, která se postarala o rekatolizaci dosud nábožensky tolerantního města. V závěru třicetileté války bylo město zničeno švédským vojskem generála Torstensonova (1643) a později i císařskými vojenskými oddíly. Po roce 1648 se ve městě natrvalo usídlil Rudolf Jindřich ze Schaumburka, který si zde vybudoval stálé sídlo a osobně řídil správu panství. Spojením radnice a několika domů vznikl v letech 1666 – 1672 zámecký komplex i s hospodářskými budovami. Hrabě neuznal platnost městských práv udělených v roce 1588 nekatolickým pánem z Valdštejna. Ta však v roce 1674 uznal císař a v roce 1677 královský tribunál, který rozhodl o nápravě všech příkoří působených feudálem na městě. Třicetiletá válka a despotická nadvláda Schaumburků město zcela vyčerpala; více než třetina domů a gruntů byla opuštěna. Zchudlé a zanedbané město koupil v roce 1736 Václav z Wallisu.

Po příchodu nových majitelů postihly město slezské války, kdy především rok 1756 znamenal pro město časté průtahy vojsk. V roce 1772 zasáhl město i okolí hladomor jako důsledek mnoha živelných katastrof postihujících region od roku 1769. Neúměrné robotní zatížení a těžké životní podmínky vyvrcholily nevolnickým povstáním v roce 1775. V období vlády Josefa II. (1780-1790) bylo město zapojeno do jednotné státní soustavy byrokratických úřadů. Ve městě se úřadovalo německy. Situace se nezlepšila ani na počátku 19. století, kdy bylo město rabováno vojsky všech stran napoleonských válek.

V roce 1850 se Moravské Budějovice staly sídlem soudního okresu a berního úřadu, které až do roku 1896 spadaly pod Okresní hejtmanství ve Znojmě. Poté se Moravské Budějovice staly sídlem okresního hejtmanství pro soudní okresy Moravské Budějovice a Jemnice. Od roku 1851 řídila město volená samospráva, ale i přes nástup českého zastupitelstva v roce 1882 se ve městě úřadovalo německy až téměř do konce století. Druhá polovina 19. století až do vypuknutí první světové války znamenala kulturní, společenský i hospodářský rozvoj města (více viz kapitola Hospodářství).

Wallisové sídlili v Moravských Budějovicích až do roku 1924, kdy panství přešlo na Annu Marii Schaffgotschovou, rozenou Salm-Reifferscheidt-Raitz, která byla adoptována bratrem své matky hrabětem Josefem Wallisem (1863-1928) a v roce 1921 se provdala za hraběte Guida Schaffgotsche. Byla poslední majitelkou zámku Budíškovice a až do roku 1945 hospodařila také na panství v Kramolíně. Zemřela v roce 1975.

Během druhé světové války se význam města vlivem jeho polohy významně zvýšil. Moravské Budějovice se staly sídlem rozsáhlého pohraničního okresu a, jak již bylo zmíněno, byly sem přesunuty řady institucí ze Znojma (školy, krajský soud). Do města přišla však také řada uprchlíků z obsazených území, což vedlo k přelidnění, nedostatku bytů, potravin, šatstva apod. (přibýlo sem zhruba tisíc osob). Během války město trpělo obdobně jako jiná města popravami a vězněním místních obyvatel, vznikly zde však i odbojová hnutí a partyzánská skupina. Ke konci války bylo město bombardováno a řada veřejných budov tím byla poničena. Mnoho místních mladých občanů bylo odvezeno na nucené práce do Říše nebo do jiných částí Protektorátu. Během války město ztratilo 146 občanů.

Nejstarší část Moravských Budějovic tvoří historické jádro a tzv. Víška, vesnické osídlení jižně od historického jádra. Součástí historické zóny je i zástavba ulic Palackého, Tyršova a Husova. Pozdější zástavba (převážně obytná) postupně vznikala ve vazbě na toto jádro především podél komunikací na Znojmo, Jaroměřice nad Rokytnou, Jihlavu a Jemnici formou zemědělských usedlostí, které odpovídaly zemědělskému charakteru města, a menších domků. Rozvoj průmyslu ve městě přichází s výstavbou železnice, neboť průmyslové podniky vznikaly především v okolí železnice a ve vazbě na historické výrobní provozy.

Jackov

První zmínka pochází z roku 1131, v zemských deskách je pak zápis o darování Jackova budějovického farnímu kostelu před rokem 1399. Po řadě prodejů a konfiskací po Bílé hoře se Jackov v roce 1753 dostal pod správu Wallisů. Do roku 1849 byl Jackov součástí panství Moravské Budějovice, v roce 1850 byl začleněn pod politický okres Znojmo a v roce 1896 přešel pod nově zřízené Okresní hejtmanství Moravské Budějovice. Do roku 1867 byl součástí Nových Syrovic, poté byl samostatnou obcí až do roku 1980, kdy byl přičleněn k Moravským Budějovicím.

Lažínky

První zmínka pochází z roku 1498, kdy byla ves propuštěna Jindřichu z Lichtenburka. V dalším vývoji ji pojí osud se vsí Vesce.

Vesce

Vesce se dostaly pod panství Moravské Budějovice v 80. letech 16. století, kdy byly spolu s Lažínkami nejprve prodány městské radě a v roce 1591 znovu prodány Hynkovi Brtnickému z Valdštejna. Do roku 1849 byly Vesce součástí panství Moravské Budějovice, v roce 1850 byly začleněny pod politický okres Znojmo a v roce 1896 přešly pod nově zřízené Okresní hejtmanství Moravské Budějovice. V letech 1960-1980 spadaly pod Vesce obce Častohostice a Lažínky; všechny tři sídelní jednotky se v roce 1980 staly součástí Moravských Budějovic. Častohostice se k 31.12.1993 osamostatnily. Od roku 1890 fungovala ve Vescích škola, která byla v roce 1975 zrušena.

Vranín

Tzv. Dolní Vranín se dostal do majetku Schaumburků a byl přičleněn k moravskobudějovickému panství v roce 1636. Horní Vranín byl prodán až v roce 1796 tehdejšímu majiteli panství Josefu Wallisovi. Obě části splynuly v roce 1905. V období 1880-1896 byly součástí Litohoře, poté pod různým názvem figurovaly jako samostatná obec v okrese Moravské Budějovice, od roku 1905 jako jedna obec Vranín. Od 1.1.1980 jsou součástí Moravských Budějovic. V roce 1904 zde vznikla jednotřídka, která byla definitivně uzavřena až v roce 1977.

3. OBYVATELSTVO A BYDLENÍ

V následující kapitole je zachycen demografický vývoj města Moravské Budějovice od počátku moderního statistického sledování a podrobně od roku 1995 do roku 2014, přičemž výrazné změny ve vývoji jsou komparovány s hlavními trendy na úrovni okresu Třebíč, Kraje Vysočina i České republiky. Další kapitola pak pojednává o vývoji zdejšího bytového a domovního fondu.

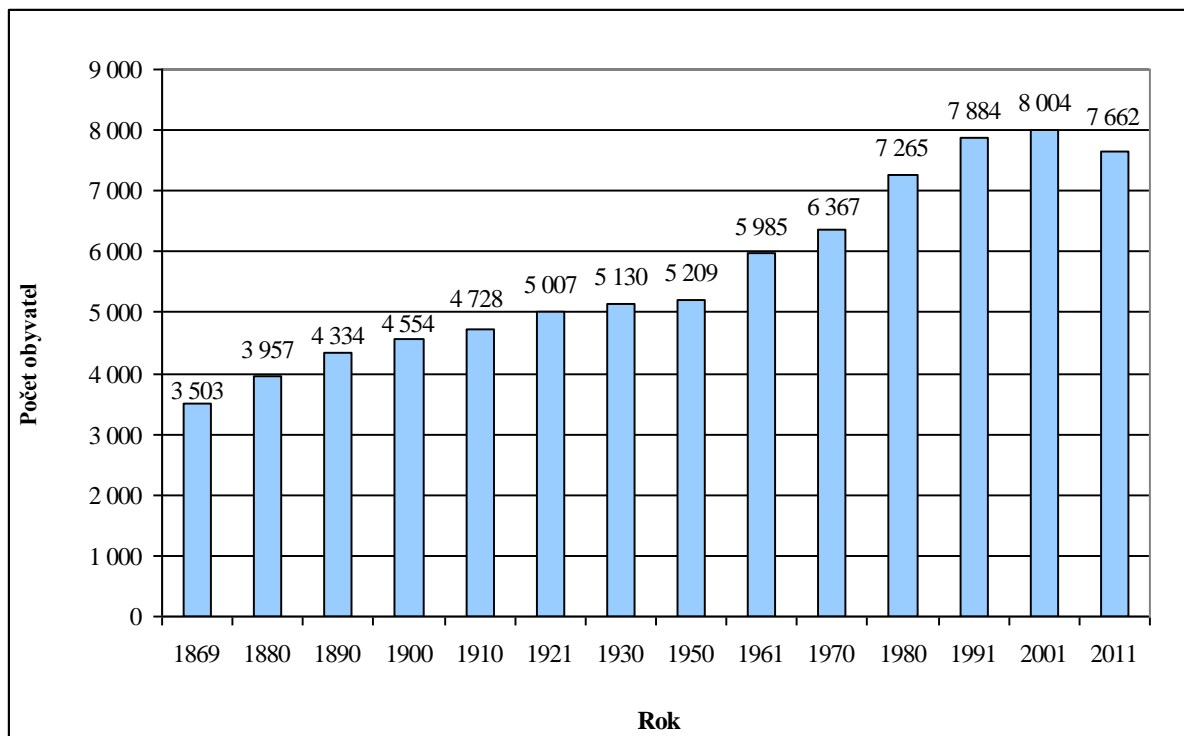
3.1. Demografický vývoj

Moravské Budějovice se svými 7,5 tis. obyvateli (k 1.1.2015) jsou v současnosti 11. největším městem v Kraji Vysočina. V následujících kapitolách je analyzován demografický vývoj ve městě v jeho současných hranicích, tedy včetně čtyř místních částí.

3.1.1. Vývoj počtu obyvatel v dlouhodobém časovém horizontu (1869–2011)

Počet obyvatel Moravských Budějovic v dnešním územním vymezení dosáhl při prvním moderním sčítání lidu v roce 1869 hodnoty 3 503. Moravské Budějovice byly tehdy třetím největším městem současného okresu Třebíč (po Třebíči – 10,3 tis. a Jaroměřicích nad Rokytnou – 3,9 tis.). V následujících dvou desetiletích populace města rychle rostla, ale hranice 5 tis. obyvatel (5 007) byla poprvé překročena až při sčítání v roce 1921. Moravské Budějovice se tak staly druhým největším městem okresu. Nad touto hodnotou se počet obyvatel města udržel i při prvním poválečném sčítání v roce 1950. Z důvodu odsunu obyvatel německé národnosti z pohraničních oblastí počet obyvatel v okrese, kraji i v celé republice klesl ve srovnání se stavem v roce 1930, avšak v Moravských Budějovicích mezi roky 1930 a 1950 naopak mírně vzrostl.

Obr. 3.1: Vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích v letech 1869–2011

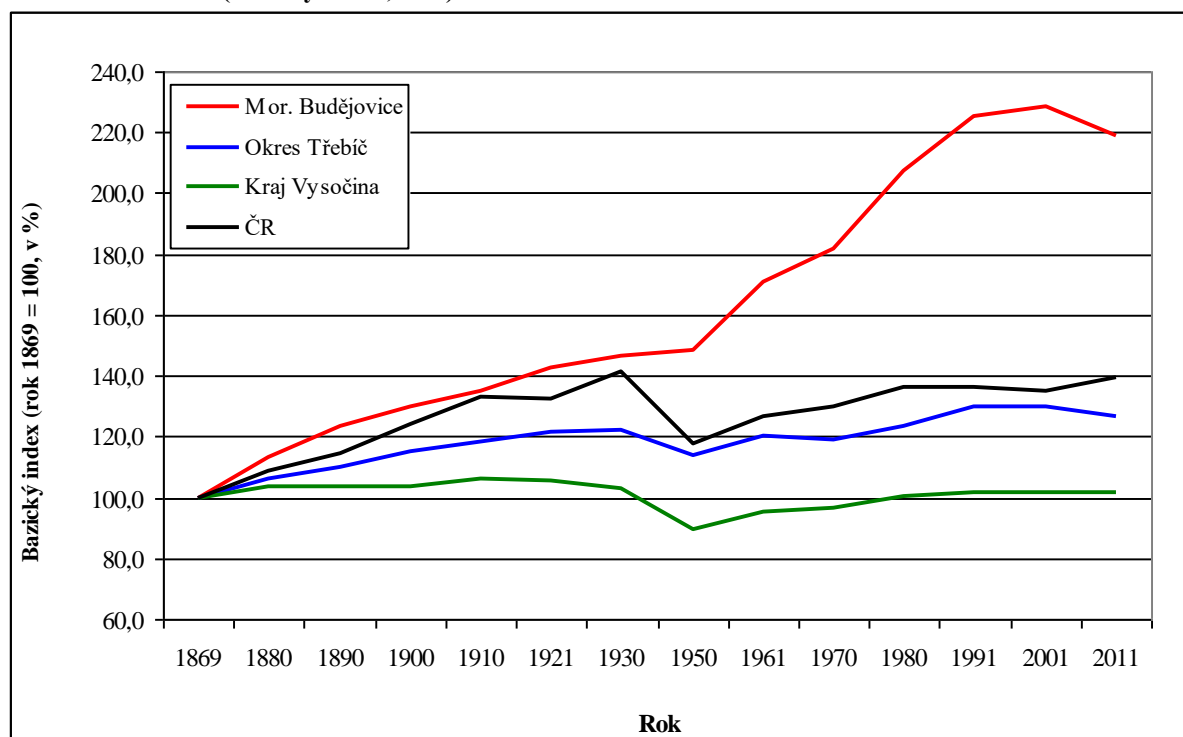

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005, ČSÚ, 2007, Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky, Praha, 2011

Také v dalších desetiletích docházelo k rychlému nárůstu počtu obyvatel; v padesátých letech vzrostla populace města o 15 %, což bylo nejvíce i vzhledem k následujícímu vývoji. Počet obyvatel rostl průměrně o 10 % i během 60. a 70. let, takže při sčítání lidu v roce 1980 byla poprvé překročena hranice 7 tis. obyvatel (7 265) a počet obyvatel se tak od počátku sledovaného období zdvojnásobil. I v 80. letech počet obyvatel ještě narůstal (o 8 %), takže v roce 1991 bylo sečteno téměř 7,9 tis. trvale žijících obyvatel města, což bylo dosud nejvíce. Na rozdíl od většiny území ČR i Kraje Vysočina došlo v okrese Třebíč i v Moravských Budějovicích ještě i v devadesátých letech k mírnému nárůstu počtu obyvatel, takže při sčítání v roce 2001 jich žilo ve městě již 8 tis. V následujících deseti letech však počet obyvatel klesl (stejně jako v okrese Třebíč), takže při posledním sčítání lidu k 26.3.2011 bylo sečteno pouze 7 662 trvale bydlících obyvatel města.

Populační vývoj v Moravských Budějovicích byl až do roku 1930 obdobný jako vývoj v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina i v ČR, i když byl poněkud dynamičtější – prvotní nárůst byl o něco výraznější, kdežto propad počtu obyvatel v důsledku válečných i poválečných událostí (válečné ztráty, poválečný odsun občanů německé národnosti, emigrace v důsledku politických změn) zde neproběhl. V okrese Třebíč k úbytku obyvatel došlo, i když ne tak výraznému jako v celém kraji či na republikové úrovni. V Kraji Vysočina žilo v roce 1950 méně obyvatel než v roce 1869 a poválečné ztráty kraj vyrovnával až do osmdesátých let. Počet obyvatel okresu Třebíč rostl od padesátých let zhruba stejným tempem jako v celé ČR. Pozitivní vliv na přírůstky obyvatel měla především výstavba jaderné elektrárny v Dukovanech, a to hlavně pro město Třebíč, kde se počet obyvatel za 20 let zvýšil o 70 % (v roce 1970 zde žilo 22,6 tis. obyvatel a v roce 1991 pak 38,4 tis.).

Obr. 3.2: Vývoj počtu obyvatel ve městě Moravské Budějovice, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 1869–2011 (bazický index, v %)

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005, ČSÚ, 2007, Statistický lexikon obcí ČR 2013, ČSÚ, Praha, 2013, vlastní výpočty

Prostřednictvím výsledků sčítání lidu lze analyzovat vývoj počtu obyvatel Moravských Budějovic také dle jednotlivých částí obce⁴. K 1.1.1980 byly k Moravským Budějovicím připojeny dosud samostatné obce Jackov, Vesce a Vranín a jako součást obce Vesce také Lažínky (od roku 1961 součástí obce Vesce). Přičleněny byly také další obce, které se však v roce 1990, resp. 1991 osamostatnily (Litohoř, Lukov, Dolní Lažany, Vícenice, Zvěrkovice) a do vývoje dle jednotlivých částí od roku 1869 zachyceného v následující tabulce č. 3.1 zahrnutý již nejsou.

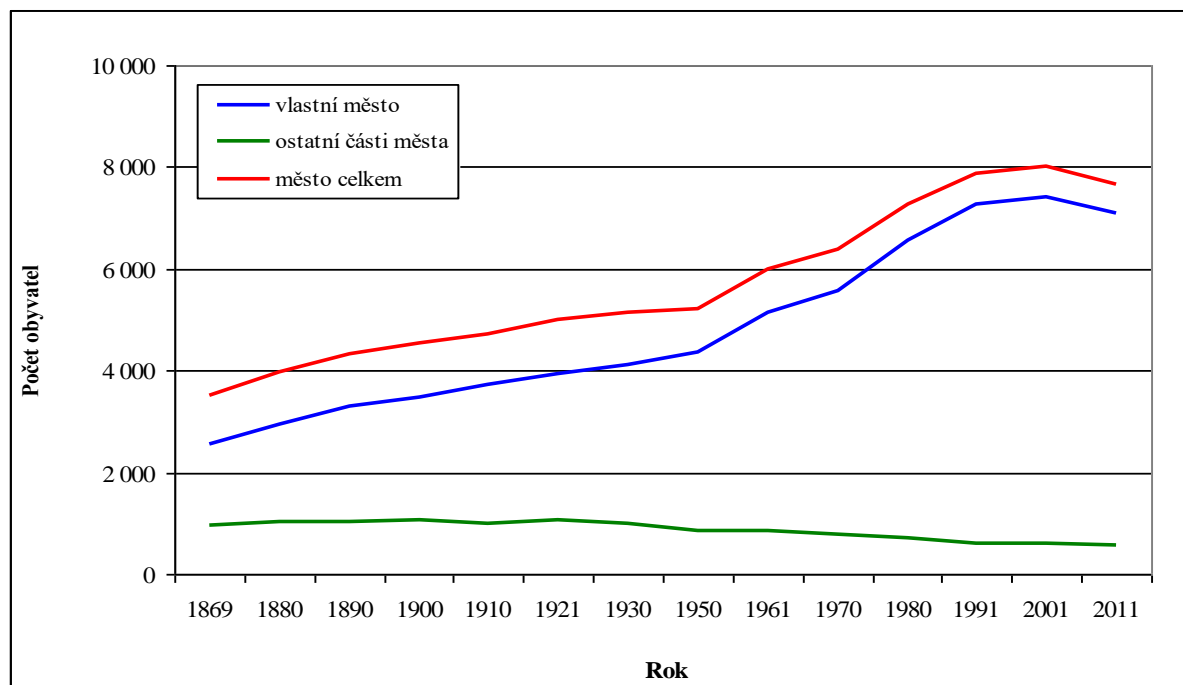
Tab. 3.1: Vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích podle částí obce v letech 1869–2011

Název části obce	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
M. Budějovice	2 550	2 933	3 301	3 492	3 725	3 933	4 129	4 367	5 138	5 570	6 555	7 278	7 409	7 084
Ostatní části	953	1 024	1 033	1 062	1 003	1 074	1 001	842	847	797	710	606	595	578
Jackov	204	198	223	217	225	246	234	237	242	210	167	132	131	165
Lažínky	237	267	289	300	284	326	284	225	221	209	181	165	166	153
Vesce	213	240	228	233	215	220	210	167	176	176	178	158	149	109
Vranín	299	319	293	312	279	282	273	213	208	202	184	151	149	151
Město celkem	3 503	3 957	4 334	4 554	4 728	5 007	5 130	5 209	5 985	6 367	7 265	7 884	8 004	7 662

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl, ČSÚ, Praha, 2006, Statistický lexikon obcí ČR 2013, ČSÚ, Praha, 2013, vlastní výpočty

Způsob rozmístění obyvatelstva dnešních Moravských Budějovic zůstával až do roku 1930 relativně stabilní (ve městě žilo 72-80 % obyvatel, na venkově zhruba tisíc obyvatel). Poté již vlivem rozvoje bytového fondu a v souvislosti s urbanizací docházelo k navyšování podílu osob žijících ve vlastním městě a k úbytku obyvatel venkovských částí.

Obr. 3.3: Vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích, ve vlastním centru a v ostatních částech města v letech 1869–2011

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, I. díl, ČSÚ, Praha, 2006, Statistický lexikon obcí ČR 2013, ČSÚ, Praha, 2013

⁴ Část obce je ve smyslu zákona o obcích evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území (dle zákona č. 128/2000 Sb., díl 4). Názvy částí obce jsou zpravidla převzaty z názvů zaniklých obcí, osad nebo z názvů historicky vzniklých území, na nichž se tyto části obce nacházejí. Termín místní část není oficiální a v textu nebude používán. Termín městská část se vztahuje pouze na některá statutární města. Kromě Prahy se to týká Plzně, Ústí nad Labem, Liberce, Pardubic, Brna, Opavy a Ostravy.

V roce 1980 bylo již 90 % obyvatel Moravských Budějovic koncentrováno ve městě, zatímco na venkově zůstávalo pouze 710 obyvatel a jejich počet nadále klesal. Situace se za posledních 20 příliš nezměnila a poměr i v roce 2011 proto zůstal zachován (92:8). Ve venkovských částech města žilo v roce 2011 pouze necelých 600 obyvatel, tedy nejméně za dosavadní vývoj.

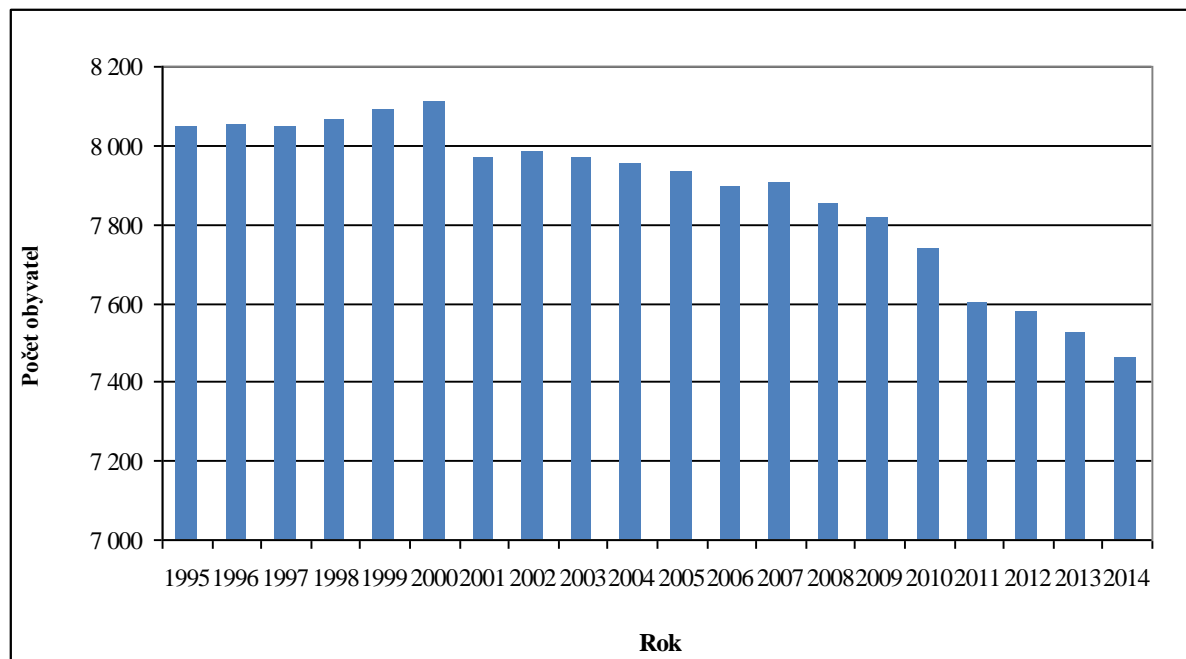
Během celého sledovaného období (1869–2011) se počet obyvatel Moravských Budějovic zvýšil více než dvakrát; v centru však vzrostl téměř 2,8krát, kdežto v ostatních částech se snížil na 60 %. Na polovinu ve Vescích i Vraníně, na 80 % v Jackově a na 65 % v Lažínkách. Je však pozitivní, že během posledních 10 let se zlepšila situace v Jackově a stabilizovala v Lažínkách a Vraníně, ve Vescích však klesl počet obyvatel o dalších 40, tzn. o více než čtvrtinu. Jackov, který byl v roce 1869 nejmenší částí Moravských Budějovic, je v současnosti největší, naopak Vranín své původní postavení největší části ztratil.

Data z posledního sčítání lidu umožňují také zjistit počet obyvatel v základních sídelních jednotkách, na které se člení městská část Moravské Budějovice. Nejvíce obyvatel je koncentrováno do části města zvané Horní Víška (téměř 2,3 tis. obyvatel) a více než tisíc také v části Sídliště Šafaříkova (1,6 tis.). Historické jádro mělo v den sčítání lidu 669 obyvatel a téměř 700 osob obývalo část zvanou Mexiko a Heřmanice. Větší koncentrace obyvatel byla zjištěna ještě v lokalitě U Heřmanického kopce (458) a v Dolní Vísce (390). Celkem 102 osob žilo také na Horním Mlýně. Ostatní lokality měly již méně než 50 obyvatel, přičemž tři z nich neměly žádné obyvatele (Heřmanický kopec, U ohrazenické cesty a Žleb, více viz Přílohy).

3.1.2. Vývoj počtu obyvatel v letech 1995-2014

Vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích lze sledovat nejen za pomoci dat ze sčítání lidu, která probíhají pouze jednou za zhruba 10 let, ale také na základě tzv. průběžné evidence obyvatelstva, tedy přirozeného (porodnost a úmrtnost) a mechanického (migrace) pohybu obyvatel.

Obr. 3.4: Vývoj počtu obyvatel Moravských Budějovic v letech 1995-2014 (vždy k 31.12.)

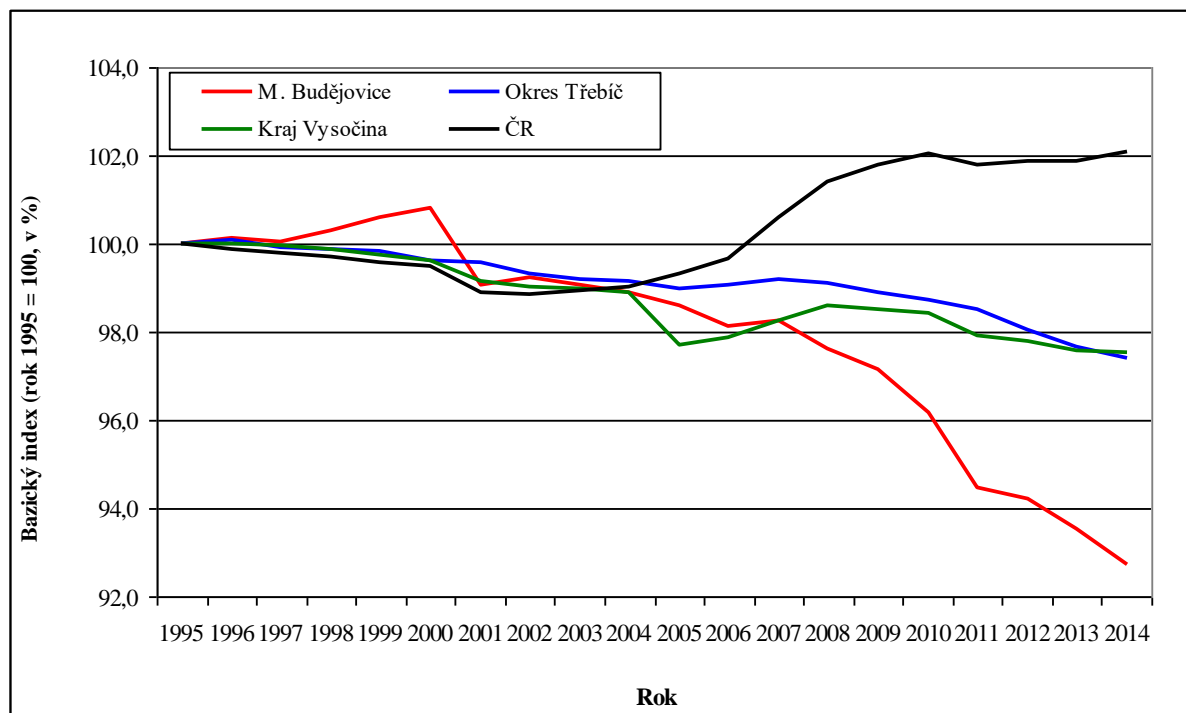

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, vlastní výpočty

Předchozí obrázek zachycuje vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích v letech 1995–2014⁵. Je zřejmé, že v Moravských Budějovicích počet obyvatel rostl až do roku 2000, kdy dosáhl svého maxima za posledních dvacet let (8 111). Za rok 2001 byla vykázána hodnota nižší o 141 obyvatel, z toho však 114 činila úprava vlivem sčítání lidu. Následující vývoj již vykazoval klesající tendenci s výjimkou mírného meziročního zvýšení počtu obyvatel v roce 2007. Velký propad byl pak zaznamenán mezi roky 2010 a 2011 (o 137 osob), avšak výsledek je opět ovlivněn sčítáním lidu (způsobilo pokles o 60 osob). Během roku 2014 pak počet obyvatel města klesl pod hranici 7,5 tis. osob. Tento vývoj tedy neodpovídá předpokládanému vývoji počtu obyvatel dle územního plánu města z roku 2006, který počítal s nárůstem počtu obyvatel do roku 2010 na 8 255 a do roku 2020 na 8,5 tis.

Vývoj počtu obyvatel Moravských Budějovic v posledních 20 letech ve srovnání s vývojem na území okresu, kraje a celé ČR pomocí bazického indexu zachycuje následující obrázek. Zřetelná je ve městě mnohem větší dynamika poklesu než v případě ostatních územních celků. Zatímco do roku 2004 byl pokles počtu obyvatel ve všech sledovaných územních jednotkách zhruba stejný a činil asi 1 %, následující vývoj se výrazně odlišoval. V ČR začal počet obyvatel rychle růst a od roku 2010 pak zůstával na stejné úrovni, v okrese Třebíč stagnoval do roku 2007 a poté začal mírně klesat, kdežto v Kraji Vysočina se rychle snížil během roku 2005 a po krátkodobém nárůstu do roku 2008 se začal počet obyvatel opět snižovat až do současnosti. Město Moravské Budějovice za dvacet let ztratilo více než 7 % obyvatel, což je výrazně více než v případě okresu Třebíč i Kraje Vysočina.

Obr. 3.5: Vývoj počtu obyvatel v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 1995-2014

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, Časové řady – Kraj Vysočina, Praha, ČSÚ, 2015, Česká republika od roku 1989 v číslech, Praha, ČSÚ, 2015, vlastní výpočty

⁵Celá časová řada není plně srovnatelná, neboť v letech sčítání lidu, tedy 2001 a 2011, dochází vždy k úpravě počtu obyvatel právě dle výsledků sčítání. Ta počet obyvatel většinou snižují, neboť jsou zjišťovány jinou metodou než přírůstkovou (rozdílem mezi narozenými a zemřelými, přistěhovanými a vystěhovanými), na níž je založeno sledování pohybu obyvatelstva. Pohyb obyvatelstva totiž např. nepřilíš spolehlivě zachycuje obyvatele, kteří se vystěhovali do zahraničí (není povinnost hlásit).

3.1.3. Přirozený a mechanický pohyb obyvatelstva

Vývoj počtu obyvatel území ovlivňují dva pohyby, a to přirozený a mechanický. Přirozený pohyb obyvatelstva souvisí s počtem živě narozených a zemřelých osob. Během sledovaného období (1995-2014) se v Moravských Budějovicích živě narodilo v úhrnu 1 412 dětí, průměrně tedy 71 za rok, zemřelo pak celkem 1 557 osob, tedy průměrně 78 za rok. Přirozený přírůstek, tedy rozdíl mezi počtem živě narozených a zemřelých, byl za posledních 20 let tudíž záporný a v úhrnu činil 145 osob. Průměrně ročně ubývalo přirozenou měnou sedm obyvatel města.

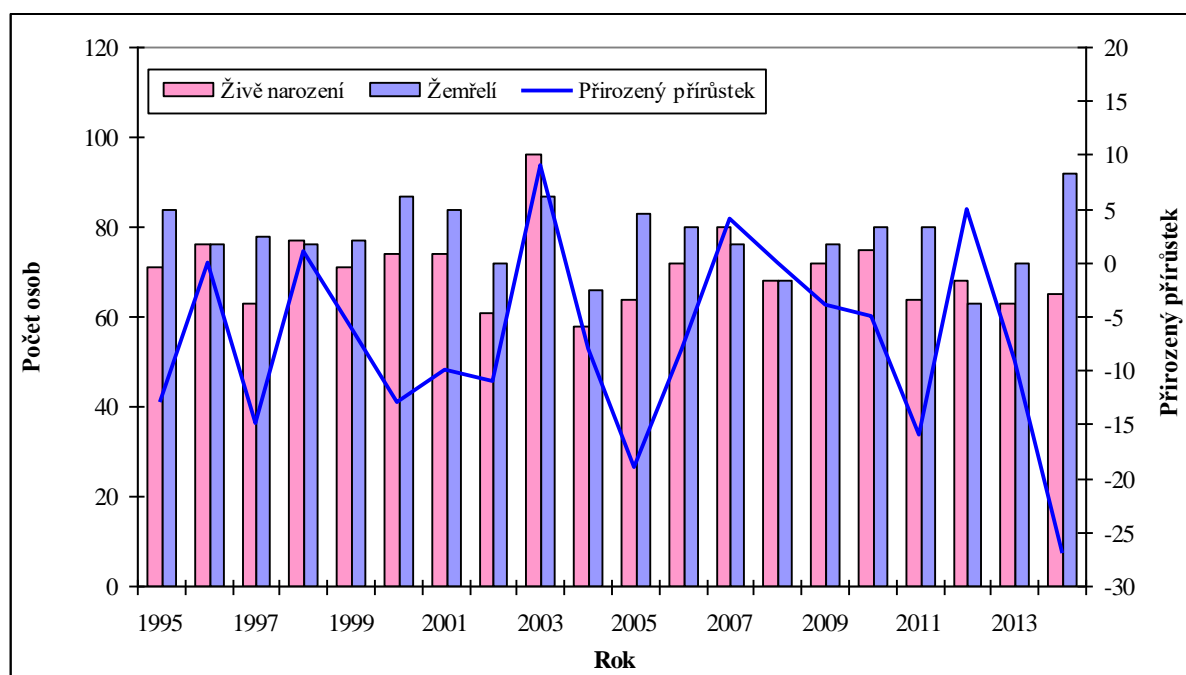
Počet narozených dětí dosáhl svého maxima v roce 2003 (96 dětí) a minima pak hned v roce následujícím (58 dětí). Tomu odpovídala i hrubá míra porodnosti – 12,0 ‰ v roce 2003 a 7,3 ‰ v roce 2004. Ve dvou po sobě následujících dekáдах nelze v porodnosti vysledovat žádné trendy. Počet narozených kolísá dlouhodobě kolem průměrné hodnoty 70 dětí. V případě úmrtnosti je to obdobné – počet zemřelých byl nejvyšší v roce 2014, kdy hrubá míra úmrtnosti přesáhla hranici 12 ‰. Přirozený přírůstek byl po většinu let mírně záporný a jeho hrubá míra dosáhla nejvyšší záporné hodnoty právě v roce 2014 (-3,6 ‰). Průměrná relativní ztráta počtu obyvatel se tedy zvyšuje a činí zhruba 1,0 ‰ ročně.

Tab. 3.2: Vývoj počtu živě narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku obyvatel Moravských Budějovic v letech 1995-2014

Rok	Počet živě narozených	Počet zemřelých	Přirozený přírůstek	Hrubá míra (v ‰)		
				porodnosti	úmrtnosti	přirozeného přírůstku
1995	71	84	-13	8,8	10,4	-1,6
1996	76	76	0	9,4	9,4	0,0
1997	63	78	-15	7,8	9,7	-1,9
1998	77	76	1	9,6	9,4	0,1
1999	71	77	-6	8,8	9,5	-0,7
2000	74	87	-13	9,1	10,7	-1,6
2001	74	84	-10	9,3	10,5	-1,3
2002	61	72	-11	7,6	9,0	-1,4
2003	96	87	9	12,0	10,9	1,1
2004	58	66	-8	7,3	8,3	-1,0
Průměr 1995-2004	72	79	-7	9,0	9,8	-0,8
2005	64	83	-19	8,1	10,4	-2,4
2006	72	80	-8	9,1	10,1	-1,0
2007	80	76	4	10,1	9,6	0,5
2008	68	68	0	8,6	8,6	0,0
2009	72	76	-4	9,2	9,7	-0,5
2010	75	80	-5	9,6	10,3	-0,6
2011	64	80	-16	8,4	10,5	-2,1
2012	68	63	5	9,0	8,3	0,7
2013	63	72	-9	8,3	9,5	-1,2
2014	65	92	-27	8,7	12,3	-3,6
Průměr 2005 - 2014	69	77	-8	8,9	9,9	-1,0

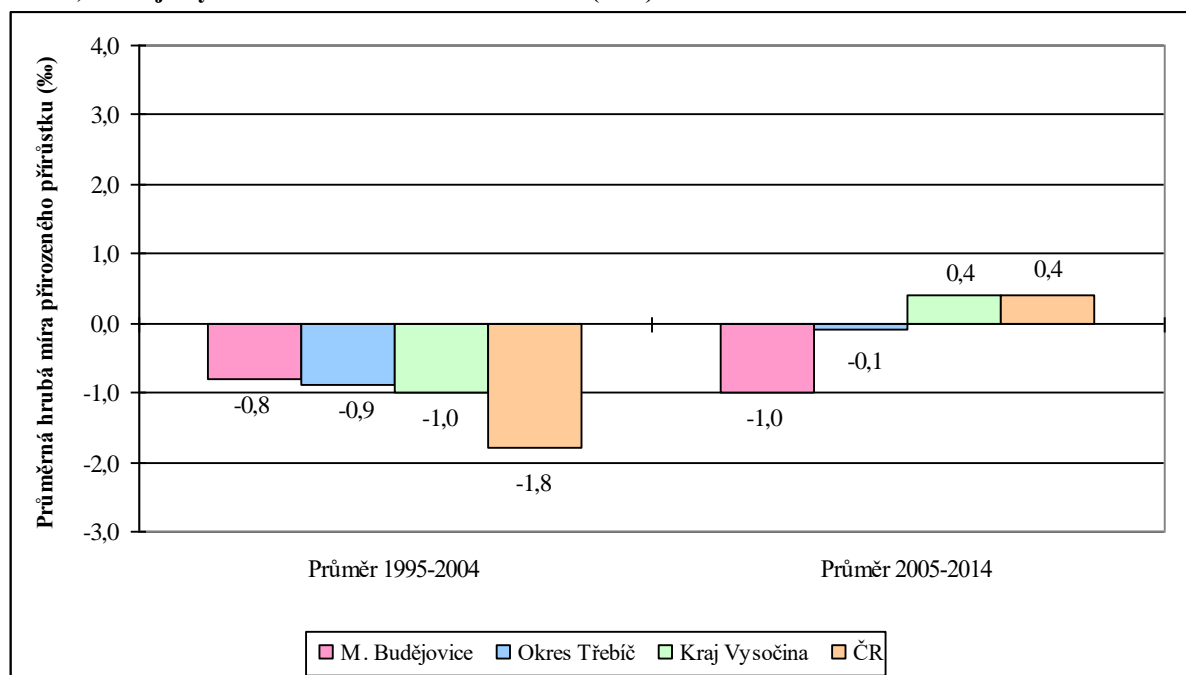
Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, vlastní výpočty

Obr. 3.6: Vývoj počtu narozených, zemřelých a přirozeného přírůstku v Moravských Budějovicích v letech 1995-2014

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015

Obr. 3.7: Změna průměrné roční hrubé míry přirozeného přírůstku v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 1995-2014 (v ‰)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, Časové řady Kraj Vysočina, ČSÚ, Jihlava, 2015, vlastní výpočty

S vyššími územními celky lze vývoj porodnosti, úmrtnosti i přirozeného přírůstku komparovat za pomoci hrubých měr, tedy počtu živě narozených a zemřelých, resp. přirozeného přírůstku na 1000 obyvatel středního stavu daného územního celku (počet obyvatel k 1.7. daného roku). Přirozený pohyb v Moravských Budějovicích měl v první sledované dekádě příznivější úroveň než v ČR a příliš se nelišil od průměru okresu Třebíč i

Kraje Vysočina. Naopak v období 2005–2014 ubýval počet obyvatel přirozenou měnou v Moravských Budějovicích mnohem rychleji než v okrese, navíc v kraji i v ČR, kde se hrubá míra přirozeného přírůstku dostala do kladných hodnot, obyvatelstvo již přirozenou měnou přibývalo.

Druhým pohybem, který ovlivňuje počet obyvatel v území, je migrace, tedy jev, při kterém obyvatelé mění své trvalé bydliště⁶. Vývoj počtu přistěhovalých, vystěhovalých, migračního obratu (součet přistěhovalých a vystěhovalých), migračního salda (rozdíl přistěhovalých a vystěhovalých) a efektivita migrace v Moravských Budějovicích v letech 1995-2014 zachycuje tabulka č. 3.3. Během sledovaného období se do města přistěhovalo celkem 2 461 obyvatel, průměrně ročně tedy 123 osob. Zároveň se však vystěhovalo 2 723 (průměrně ročně 136 osob), takže mechanickou měnou v Moravských Budějovicích během sledovaného období ubylo 262 obyvatel (průměrně 13 osob ročně). Migrací tedy město obyvatele také ztrácelo, a to průměrně dvakrát rychleji než přirozenou měnou.

Tab. 3.3: Vývoj počtu přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel Moravských Budějovic v letech 1995-2014

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Migrační obrat	Migrační saldo		Efektivita migrace*
				absolutně	relativně	
1995	150	134	284	16	2,0	5,6
1996	130	121	251	9	1,1	3,6
1997	124	116	240	8	1,0	3,3
1998	141	121	262	20	2,5	7,6
1999	150	120	270	30	3,7	11,1
2000	136	105	241	31	3,8	12,9
2001	123	140	263	-17	-2,1	-6,5
2002	138	114	252	24	3,0	9,5
2003	103	124	227	-21	-2,6	-9,3
2004	155	161	316	-6	-0,8	-1,9
Průměr 1995-2004	135	126	261	9	1,2	3,6
2005	118	122	240	-4	-0,5	-1,7
2006	146	176	322	-30	-3,8	-9,3
2007	145	140	285	5	0,6	1,8
2008	113	165	278	-52	-6,6	-18,7
2009	110	143	253	-33	-4,2	-13,0
2010	115	187	302	-72	-9,3	-23,8
2011	75	136	211	-61	-8,0	-28,9
2012	99	126	225	-27	-3,6	-12,0
2013	85	132	217	-47	-6,2	-21,7
2014	105	140	245	-35	-4,7	-14,3
Průměr 2005 - 2014	111	147	258	-36	-4,6	-14,2

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, vlastní výpočty

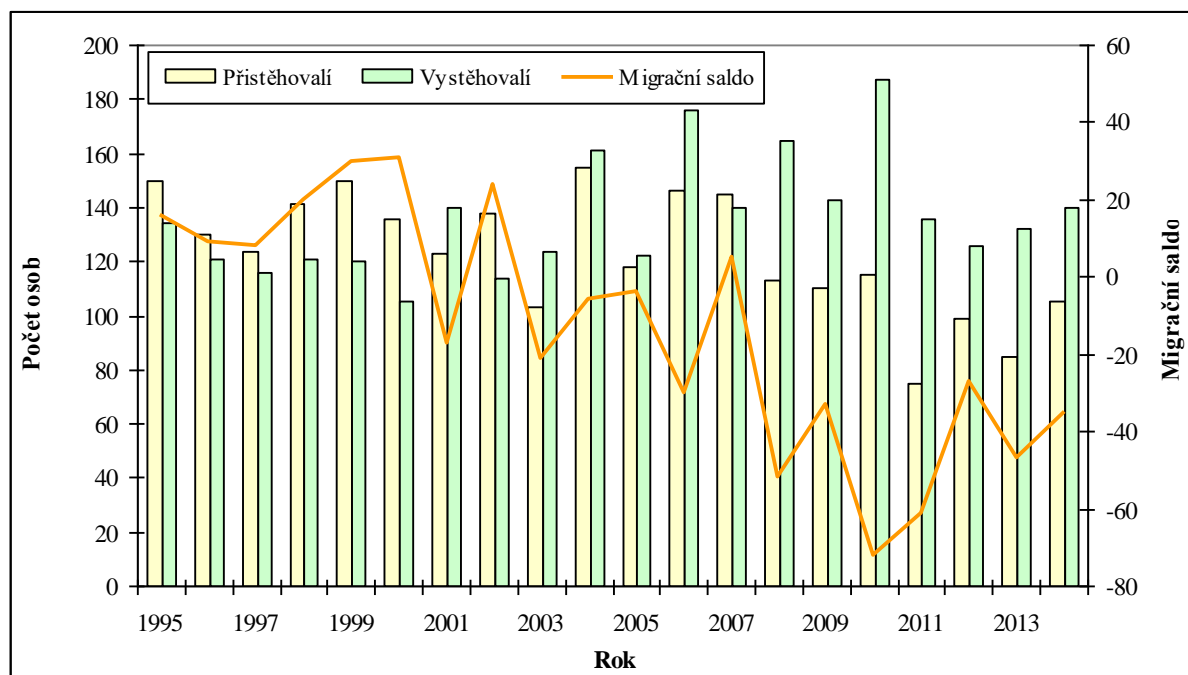
* efektivita migrace - podíl hodnoty migračního salda a migračního obratu násobený 100; udává, zda má migrace z hlediska populačního vývoje spíše výměnný charakter nebo, zda skutečně a jak výrazně ovlivňuje počet obyvatel daného místa

Maximum osob přistěhovalých do Moravských Budějovic bylo zjištěno v roce 2004 (155 nových obyvatel), minimum v roce 2011 (pouze 75 imigrantů), přičemž hodnoty za posledních 10 let byly nižší než v prvním sledovaném desetiletí. Na druhou stranu vzrostl

⁶ V následující analýze migrace nebude použita komparace Moravských Budějovic s vývojem v České republice, neboť v případě ČR se jedná pouze o zahraniční migraci.

počet vystěhovaných obyvatel – v prvním sledovaném období se odstěhovalo ročně průměrně 126 osob, od roku 2005 pak průměrně 147 obyvatel za rok. Nejvíce vystěhovaných bylo zaznamenáno v roce 2010 (187 osob), nejméně v roce 2000 (105 osob). Je třeba zároveň upozornit, že statistiky navíc těžko podchycují ty občany, kteří se stěhují do zahraničí, což se mj. projeví právě při sčítání lidu snížením celkového počtu obyvatel.

Obr. 3.8: Vývoj počtu přistěhovaných, vystěhovaných a migračního salda v Moravských Budějovicích v letech 1995-2014

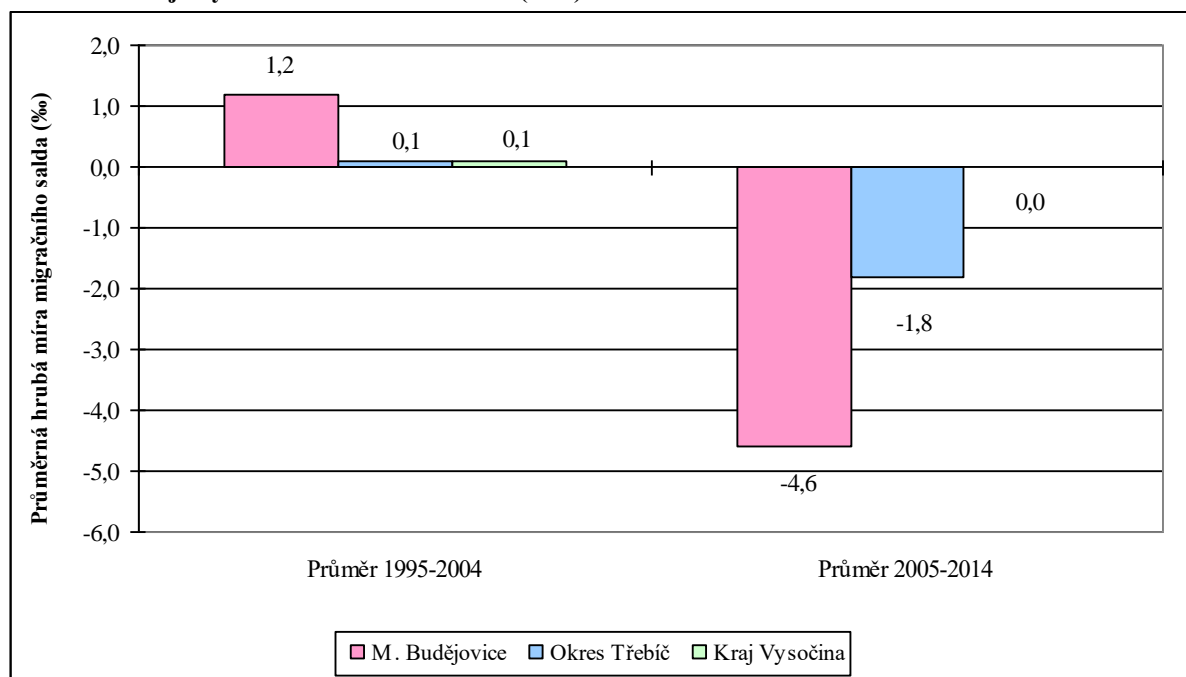

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, vlastní výpočty

Migrační obrat, tedy počet osob účastnících se v daném roce stěhování, se příliš neměnil. Přes 300 osob se do nebo z Moravských Budějovic stěhovalo pouze ve třech letech (2004, 2006 a 2010). V posledních čtyřech letech bylo možné zaznamenat výrazné snížení migračního obratu. První dekáda sledovaného období byla migračně pozitivní a do města migrací přibýlo celkem 94 osob, kdežto posledních deset let bylo město migračně ztrátové a v úhrnu ubylo stěhováním 356 osob. Zatímco během první dekády byl průměrný roční zisk obyvatelstva migrací 9 osob, v posledních deseti letech činila ztráta průměrně ročně 36 osob. Hodnoty týkající se efektivity migrace se pohybovaly v prvních deseti letech na nízké úrovni a ve městě tudíž spíše docházelo k výměně obyvatelstva než aby výrazně dominoval proces emigrace či imigrace, ale během posledních deseti let se efektivita migrace podstatně zvýšila a lze říci, že rozhodujícím jevem pro změnu počtu obyvatel stěhováním je emigrace.

Porovnání Moravských Budějovic s vývojem migrace v územích na vyšší úrovni lze zprostředkovat prostřednictvím hrubých měr salda migrace (v případě okresu a kraje se jedná o stěhování přes hranice daného území, nikoliv o stěhování uvnitř území). Všechny tři územní jednotky vykazovaly v letech 1995-2004 růstový trend, i když okres i kraj obyvatele migrací získávaly zanedbatelně ve srovnání s Moravskými Budějovicemi. V posledních deseti letech byla hrubá míra migračního salda všude záporná, ale v Kraji Vysočina stěhování počet obyvatel téměř neovlivňovalo, okres byl již migračně ztrátový, i když stále podstatně méně než samotné město.

Obr. 3.9: Změna průměrné roční hrubé míry migračního salda v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč a v Kraji Vysočina v letech 1995-2014 (v ‰)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, Časové řady Kraj Vysočina, ČSÚ, Jihlava, 2015, vlastní výpočty

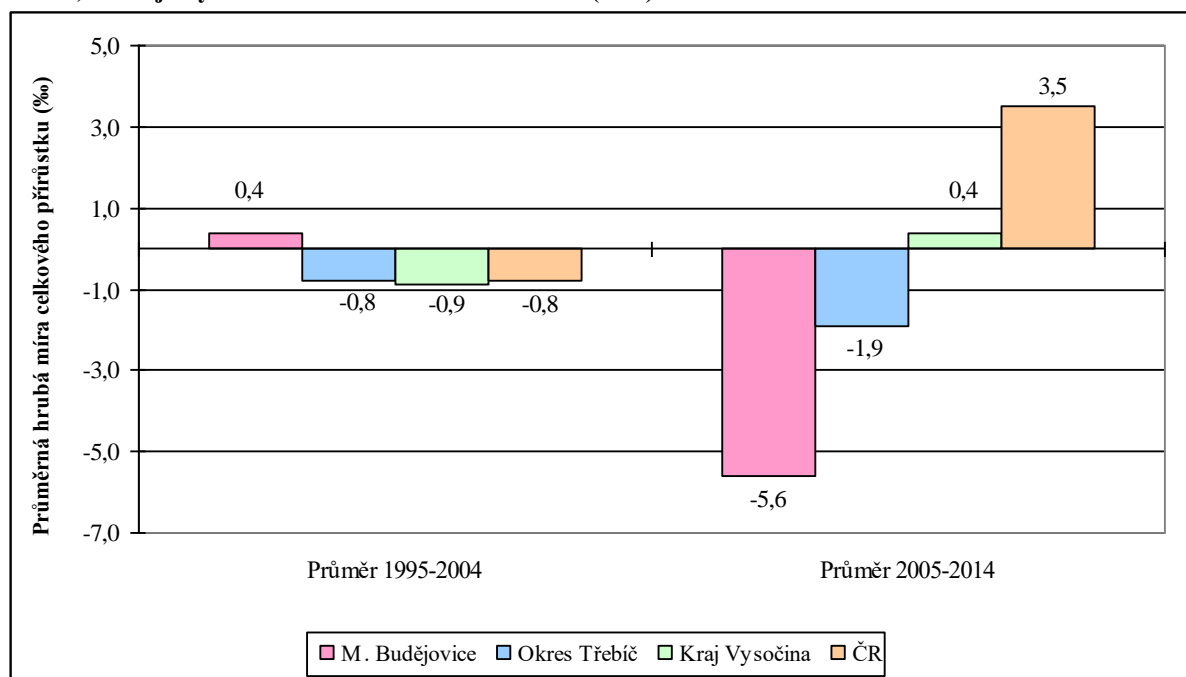
Proces suburbanizace, tedy osídlování okolních obcí, které mají dobrou dostupnost do Moravských Budějovic, bývalými obyvateli Moravských Budějovic nelze na základě dostupných statistik potvrdit. Navíc migrací příliš intenzivně nerostou ani obce v blízkém okolí Moravských Budějovic (Jakubov u Moravských Budějovic +22 osob za posledních 10 let, Litohoř +24 osob, Domamil +15 osob, Lukov +4 osoby, Nové Syrovice +21 osob, Blížkovice -6 osob atd.) a ztrátová jsou i další města v okrese Třebíč (Třebíč -2,5 tis. obyvatel za posledních 10 let, Jaroměřice -51 osob, Jemnice -204 osob, Náměšť nad Oslavou -108 osob). Naopak okresy Jihlava a Znojmo sousedící s okresem Třebíč v posledních deseti letech stěhováním mírně rostly. Úbytek počtu obyvatel stěhováním je v okrese Třebíč pravděpodobně způsoben dlouhodobým nedostatkem pracovních příležitostí (více viz kapitola Trh práce).

Součtem přirozeného přírůstku a přírůstku migrací je dosaženo celkového přírůstku obyvatel území v daném období, který se projeví ve vývoji celkového počtu obyvatel. Během sledovaného období došlo k celkovému úbytku obyvatel ve městě Moravské Budějovice o 407. Zatímco v prvních deseti letech příznivá migrace stačila nahradit obyvatelstvo ubývající přirozenou měnou a v Moravských Budějovicích přibýlo 28 obyvatel, ve druhé dekádě již negativní migrace i přirozený úbytek znamenaly pokles počtu obyvatel o 435. V podstatě se nenaplnil odhad prezentovaný v předchozím Strategickém plánu rozvoje města, který avizoval stagnaci či jen mírné snižování počtu obyvatel.

Ve srovnání s okresem i krajem lze konstatovat, že Moravské Budějovice vykazovaly příznivější podmínky z hlediska nárůstu počtu obyvatel v prvním ze sledovaných dvou dekád. Ve druhé nastala ztráta obyvatel ve větším měřítku než na úrovni okresu Třebíč. V Kraji Vysočina i v ČR v posledních deseti letech počet obyvatel narůstal. Na republikové úrovni lze rozdíly vysvětlit dosti zřetelnou zahraniční migrací (hrubá míra zahraničního migračního

salda činila průměrně 3,1 ‰ ročně), v kraji byla bilance stěhování nulová a za nárůstem počtu obyvatel v posledních deseti letech stojí větší počet živě narozených než zemřelých.

Obr. 3.10: Změna průměrné roční hrubé míry celkového přírůstku v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 1995-2014 (v ‰)

Pramen: Databáze demografických údajů za obce ČR, ČSÚ, Praha, 2015, Časové řady Kraj Vysočina, ČSÚ, Jihlava, 2015, vlastní výpočty

V závěru této podkapitoly lze shrnout, že město Moravské Budějovice vykazovalo ve srovnání s okresem Třebíč, Krajem Vysočina i ČR méně příznivé podmínky z hlediska přirozeného pohybu obyvatel, a to především v posledních deseti letech. Porodnost byla spíše podprůměrná a úmrtnost sice nižší než republikový průměr, ale vyšší než porodnost, což vedlo v úhrnu k tomu, že zde počet obyvatel přirozenou měnou dlouhodobě klesal. Mírný, ale stabilní úbytek obyvatel přirozenou měnou bude zřejmě v Moravských Budějovicích v blízké budoucnosti pokračovat. Na druhé straně je možné očekávat zmírnění dosavadních negativních migračních trendů, a to v důsledku zlepšující se ekonomické situace. Počet obyvatel ve městě by v následujících letech mohl spíše stagnovat mírně pod hranicí 7,5 tis.

3.1.4. Struktura obyvatelstva

Od roku 1991 jsme svědky toho, že se již příliš nemění počet obyvatel žijících na území České republiky, ale mění se jeho struktura, a to především věková a vzdělanostní. Zatímco vzdělanostní struktura se zlepšuje, neboť přibývá obyvatel minimálně s maturitou, věková struktura se výrazně zhoršuje, což má především negativní dopad na ekonomiku státu. Stárnutí obyvatelstva a jeho nedostatečné nahrazování mladší, ekonomicky aktivní složkou vede např. k nutnosti prodlužovat věk odchodu do starobního důchodu. Nárůst počtu obyvatel v důchodovém věku, který v současnosti vrcholí (do důchodového věku se dostávají silné ročníky narozené po druhé světové válce) povede k dalším ekonomickým nárokům na sociální a zdravotní péči. V následujícím textu bude analyzována situace podle pohlaví, věku a vzdělání obyvatelstva Moravských Budějovic, národnosti a náboženského vyznání, a to dle výsledků sčítání lidu, domů a bytů. Časová komparace bude zajištěna srovnáním stavu v roce

2001 a 2011, prostorová komparace porovnáním vybraných ukazatelů za město, okres, kraj a ČR.

Struktura trvale bydlícího obyvatelstva města Moravské Budějovice podle **pohlaví** zůstává od roku 2001 téměř neměnná (mírná převaha žen – v roce 2001 to bylo 50,1 %, v roce 2011 pak 50,9 %). Dle sčítání lidu z roku 2011 vykázaly Moravské Budějovice o něco více žen ve srovnání s okresem Třebíč (50,5 %) a Krajem Vysočina (50,4 %) a shodně s ČR (50,9 %).

Charakteristiku obyvatel dle **věku** můžeme hodnotit kromě vlastní struktury také pomocí indexu stárí. Následující tabulka jasně dokazuje trend stárnutí obyvatelstva. Při sčítání v roce 2001 byl v Moravských Budějovicích index stárí ve srovnání s krajem i s ČR nižší, ale podstatně vyšší než v okrese Třebíč. Nejenže během posledních deseti let v Moravských Budějovicích výrazně klesl podíl dětí mladších 15 let (o 5 procentních bodů, dále p.b.), ale podstatně se zvýšil podíl osob starších 65 let (o 3 p.b.), a to až tak, že index stárí překročil hodnotu 130. Situace byla ve městě v roce 2011 podstatně horší než na ostatních územních úrovních. Index ekonomického zatížení, tedy podíl dětí a seniorů na obyvatelstvu v produktivním věku, se v Kraji Vysočina, okrese Třebíč i v Moravských Budějovicích mírně snížil, v ČR naopak vzrostl. Snížení však nebylo až tak způsobeno nárůstem podílu produktivní skupiny obyvatel (u té došlo v Moravských Budějovicích v absolutních číslech k úbytku), ale výrazným poklesem podílu dětí do 15 let jak ve městě, tak především v okrese. Věková struktura v Moravských Budějovicích je tedy nepříznivá.

Tab. 3.4: Věková struktura obyvatel Moravských Budějovice, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR v letech 2001 a 2011

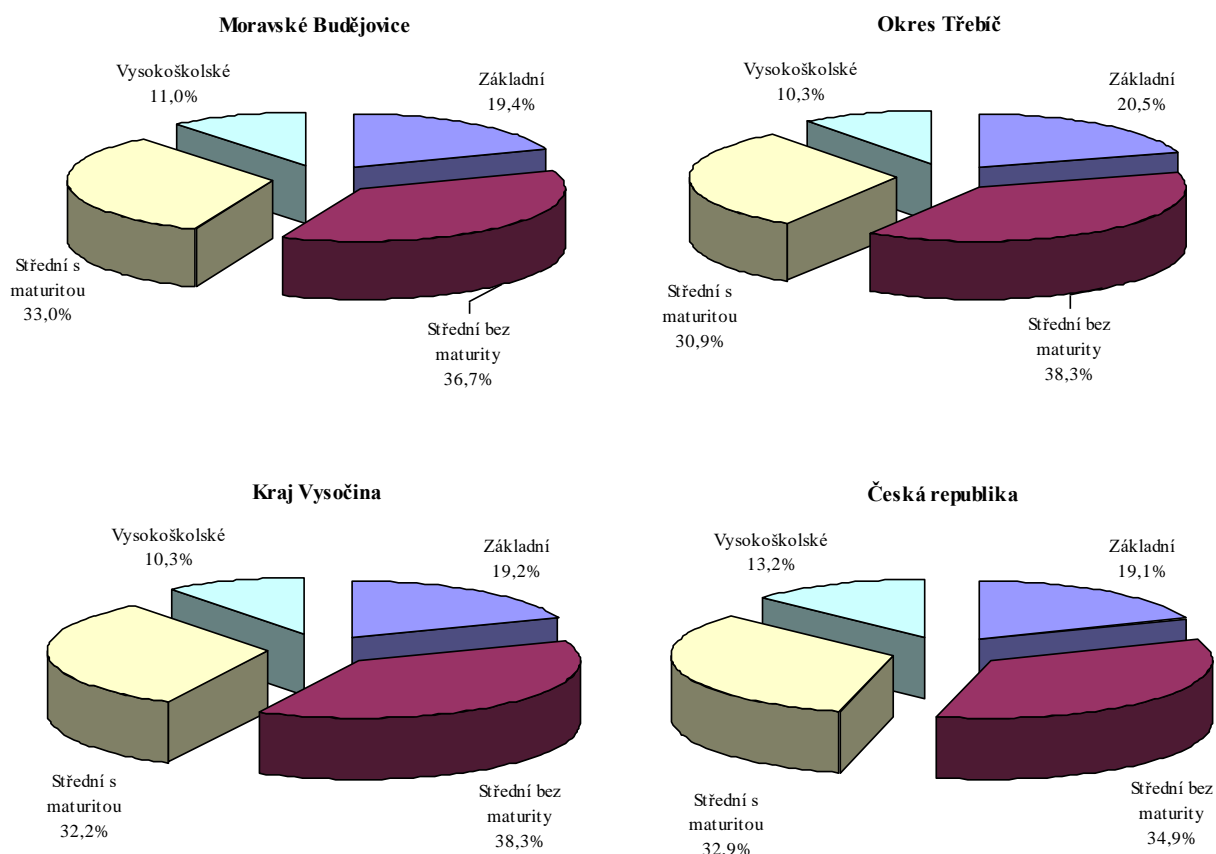
		1.3.2001		26.3.2011	
		abs.	%	abs.	%
Moravské Budějovice	0 – 14 let	1 454	18,2	996	13,0
	15 – 64 let	5 393	67,4	5 332	69,6
	65 a více let	1 157	14,4	1 334	17,4
	index stárí (65+/0-14)*100	79,1		134,5	
	index ekon. zatížení	48,4		43,7	
okres Třebíč	0 – 14 let	23 843	20,3	16 380	14,4
	15 – 64 let	77 474	66,0	79 256	69,7
	65 a více let	16 050	13,7	18 112	15,9
	index stárí (65+/0-14)*100	67,5		110,4	
	index ekon. zatížení	51,5		43,5	
Kraj Vysočina	0 – 14 let	88 582	17,3	75 006	14,6
	15 – 64 let	353 067	68,9	354 336	69,1
	65 a více let	70 494	13,8	83 385	16,3
	index stárí (65+/0-14)*100	79,6		111,2	
	index ekon. zatížení	45,1		44,7	
Česká republika	0 – 14 let	1 654 862	16,2	1 527 670	14,5
	15 – 64 let	7 161 144	70,0	7 360 249	69,7
	65 a více let	1 414 054	13,8	1 674 295	15,8
	index stárí (65+/0-14)*100	85,4		109,6	
	index ekon. zatížení	42,9		43,5	

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2001, ČSÚ, Praha, 2005, Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

I z hlediska **průměrného věku** jsou na tom Moravské Budějovice ve srovnání s ostatními městy nad 5 tis. obyvatel lokalizovanými v Kraji Vysočina hůře – vyšší průměrný věk než 42,9 let jako v Moravských Budějovicích byl k 1.1.2015 spočten pouze v Ledči nad Sázavou (44,5 let) a v Telči (43,0 let), obdobně jako Moravské Budějovice je na tom Humpolec. U žen činil průměrný věk 44,9 let, u mužů 41,3 let. Lze konstatovat, že od posledního zpracování SPRM se věkové poměry ve městě dosti zhoršily.

Město Moravské Budějovice vykazuje průměrnou **vzdělanostní strukturu** obyvatel starších 15 let. Základní vzdělání (včetně neukončeného základního vzdělání a osob bez vzdělání) vykazalo při sčítání v roce 2011, jehož výsledky jako jediný zdroj informací o vzdělanostní struktuře měst lze použít, 19,4 % obyvatel starších 15 let (v okrese Třebíč to bylo více než 20 %). Podíl osob s nejvýše základním vzděláním se od posledního sčítání lidu v roce 2001 podstatně snížil (tehdy činil v okrese více než čtvrtinu, v kraji i v ČR téměř čtvrtinu obyvatel starších 15 let, v Moravských Budějovicích 23,2 %).

Obr. 3.11: Vzdělanostní struktura obyvatelstva Moravských Budějovic, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR k 26.3.2011

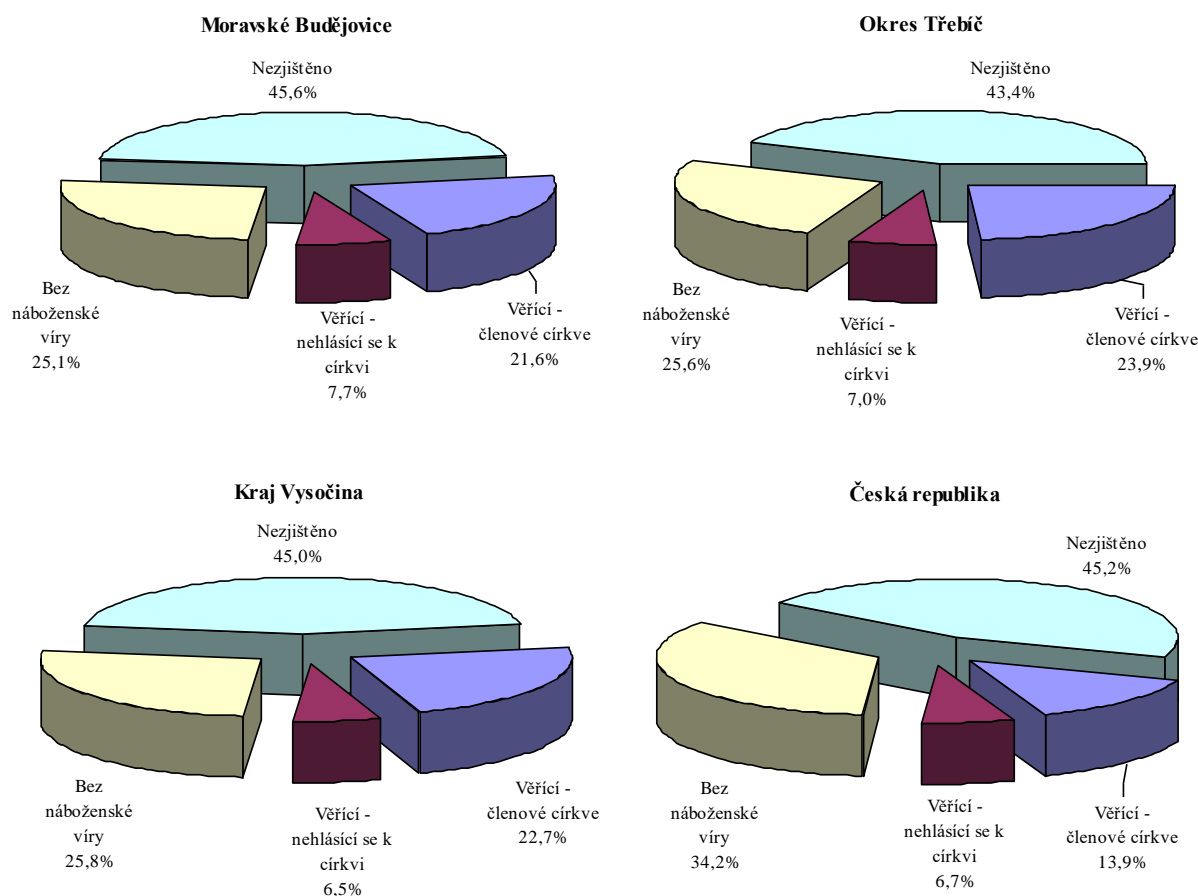
Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty
 Základní = základní vzdělání včetně neukončeného a bez vzdělání

Střední vzdělání bez maturity mělo v Moravských Budějovicích 36,7 % obyvatel, což bylo o něco méně než v okrese i v kraji, ale více než v ČR. Mezi oběma sčítáními se i podíl těchto osob v Moravských Budějovicích snížil, a to o 2,3 p.b. Maturitní zkoušku mělo ke dni posledního sčítání složenou 33,0 % obyvatel města starších 15 let (adekvátní hodnoty za okres byly 30,9 %, za kraj 32,2 % a za ČR 32,9 %), tedy o něco více než v okrese a zhruba stejně

jako v kraji i v ČR. Vysokou školu pak mělo v Moravských Budějovicích absolvováno 11,0 % dospělé populace, což bylo více než v celém okrese a kraji (10,3 %), ale méně než v republice (13,2 %). U obou posledně jmenovaných vzdělanostních kategorií došlo za posledních 10 let ke zvýšení hodnot (v úhrnu o 6,2 p.b.). Celý Kraj Vysočina vykazuje dlouhodobě nižší než průměrnou vzdělanostní úroveň obyvatelstva, přičemž města nad 5 tis. obyvatel průměrné hodnoty většinou překračují.

V posledních třech sčítáních lidu byla zjišťována také struktura obyvatelstva podle **náboženského vyznání** (v roce 1991 poprvé od sčítání lidu 1950, neboť v roce 1954 byla tehdejší vládou zrušena evidence náboženského vyznání) a k 26.3.2011 ji zachycuje obrázek č. 3.12. Sčítání v roce 2011 bylo charakteristické tím, že zde převládala výrazněji než při předchozích sčítáních složka populace, která na danou otázku vůbec neodpověděla. Ze všech obyvatel ČR ji jakýmkoliv způsobem zodpovědělo pouze 54,8 % obyvatel (v roce 2001 to bylo 91,2 %). Věřící tvořili v Moravských Budějovicích pouze 29,3 % všech obyvatel, což však bylo i tak výrazně více než na úrovni celé ČR (20,6 %). Těch, kterých se přihlásilo k některému konkrétnímu náboženskému vyznání, byla ve městě, v okrese i v kraji pouze o něco víc než pětina, ale i to bylo stále podstatně více než v celé ČR (13,9 %). Osoby bez vyznání tvořily všude kromě ČR zhruba čtvrtinu, v celé republice se označila jako bez vyznání více než třetina populace (34,2 %). I toto sčítání lidu tedy potvrdilo větší religiozitu obyvatel Kraje Vysočina, potažmo okresu Třebíč i města Moravské Budějovice.

Obr. 3.12: Struktura obyvatelstva města Moravské Budějovice, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR k 26.3.2011 podle vyjádření k náboženskému vyznání

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

Moravské Budějovice stejně jako okres Třebíč i Kraj Vysočina vykazují nadprůměrné zastoupení věřících římskokatolické církve a naopak podprůměrný podíl obyvatel vyznávajících ostatní církve ve srovnání s průměrem ČR (Kraj Vysočina má však i nadprůměrné zastoupení členů Českobratrské církve evangelické).

Tab. 3.5: Struktura obyvatel Moravských Budějovic, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR k 26.3.2011 podle jednotlivých církví

Náboženské vyznání	Moravské Budějovice		Okres Třebíč (%)	Kraj Vysočina (%)	ČR (%)
	abs.	%			
Církev římskokatolická	1 469	88,6	87,8	84,4	73,9
Českobratrská církev evangelická	19	1,1	1,8	3,9	3,5
Církev československá husitská	6	0,4	0,8	0,9	2,7
Ostatní	164	9,9	9,6	10,8	19,9
Celkem věřící	1 658	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

Kromě náboženské struktury lze sledovat na základě výsledků sčítání lidu také strukturu **národnostní**. Chápání pojmu „národnost“ se během jednotlivých sčítání měnila, ale při posledních třech sčítáních bylo možné národnost volně vypsát, nikoliv vybírat z nabídnutých možností. Při sčítání v roce 1991 se projevila snaha obyvatel pocítujících příslušnost k moravské národnosti tento svůj postoj vyjádřit, takže bylo v ČR zjištěno 13,2 % obyvatel moravské národnosti. O deset let později již "promoravské" nálady nebyl tak zřejmé a k moravské národnosti se přihlásilo pouze 4,0 % obyvatel, v roce 2011 pak necelých 5 %, nicméně obdobně jako u náboženského vyznání byla velmi výrazně zastoupena skupina, která svoji národnost nedefinovala (26,0 %). Zhruba čtvrtina nezařazených byla také v Kraji Vysočina i v okrese Třebíč, v samotných Moravských Budějovicích nebyla zjištěna u 23 % obyvatel. Podíl Moravanů byl ve městě i v okrese více než dvojnásobný ve srovnání s krajským průměrem a zhruba trojnásobný v komparaci s průměrem ČR. Podprůměrný byl ve městě podíl Slováků (0,5 %), obdobně jako v celém okrese a kraji (0,6 %). Ostatní národnosti zde byly zastoupeny méně výrazně než v průměru v celém kraji a srovnatelně s ČR, nicméně lze tvrdit, že národnostní struktura Moravských Budějovic je homogenní⁷.

Tab. 3.6: Struktura obyvatel Moravských Budějovic, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR k 26.3.2011 podle národnosti

Národnost	Moravský Budějovice		Okres Třebíč (%)	Kraj Vysočina (%)	ČR (%)
	abs.	%			
Česká	4 453	58,1	54,6	65,3	63,8
Moravská	1 161	15,2	16,3	7,0	4,9
Slovenská	35	0,5	0,6	0,6	1,4
Ostatní	252	3,3	3,7	2,4	3,9
Nezjištěno	1 761	23,0	24,8	24,8	26,0
Celkem	7 662	100,0	100,0	100,0	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky, vlastní výpočty

⁷ Na základě dat ze sčítání nelze hodnotit ani podíl romské populace mezi obyvateli města, neboť v Moravských Budějovicích nežil dle sčítání ani jeden Rom (v okrese Třebíč 28 osob, v celém kraji pak 129 obyvatel). V celé ČR by tak podle výsledků SLDB 2011 žilo 0,05 % obyvatel romské národnosti (5 199 osob).

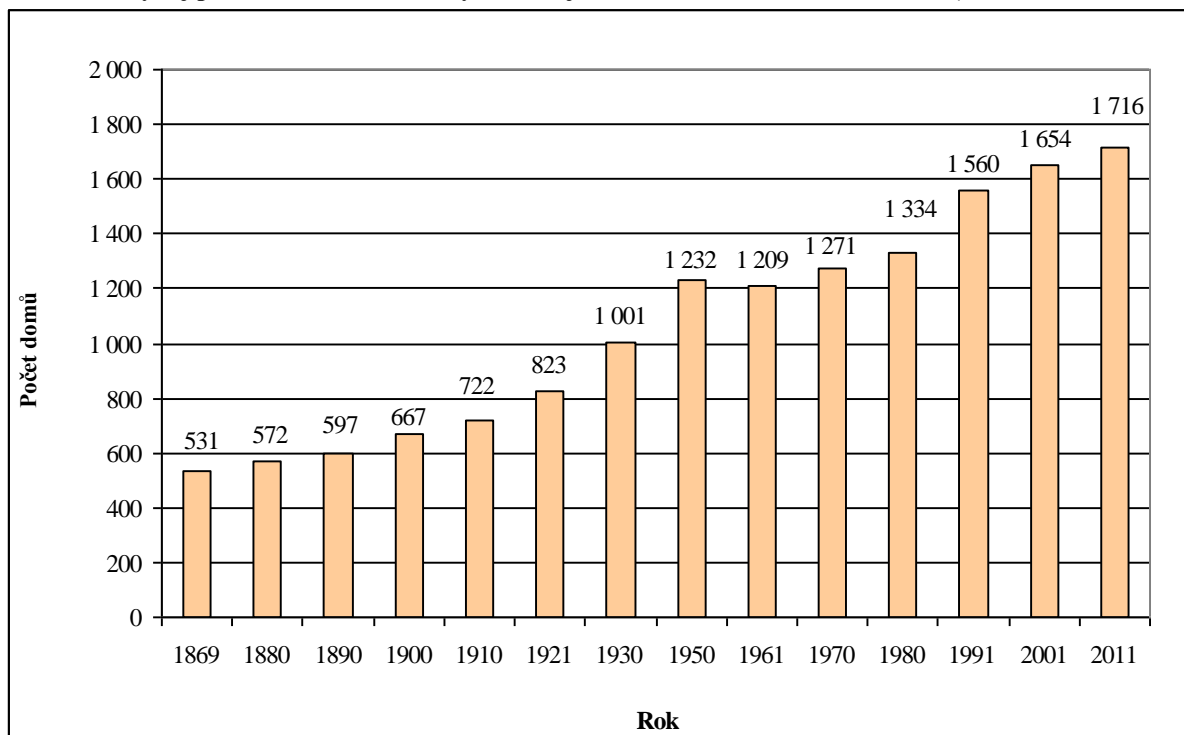
3.2. Vývoj bytového fondu města Moravské Budějovice

3.2.1. Vývoj počtu domů (1869–2011)

V rámci všech moderních sčítání lidu byly sledovány také počty domů lokalizovaných na území obcí. Od roku 1869 do roku 1890 rostl počet domů v Moravských Budějovicích velmi pozvolna, což neodpovídalo růstu počtu obyvatel (počet obyvatel na jeden dům se zvýšil z 6,6 na 7,3 obyvatel, a to bylo nejvíce v celém vývoji domovního fondu). Až v roce 1900 byla překročena hranice 600 domů, poté se stavební činnost zrychlila a tisíc domů mělo město při sčítání v roce 1930 (na jeden dům tak připadalo 5,1 obyvatel a situace byla výrazně lepší než v okrese, kraji i v ČR: v okrese 5,4 v kraji 5,8 a v ČR 6,7 obyvatel na jeden dům).

K dalšímu nárůstu počtu domů navzdory hospodářské krizi a druhé světové válce došlo v období 1930 – 1950. Při sčítání v roce 1950 bylo na území města evidováno 1 232 domů (nárůst o 231 domů, tj. o 23 %). Na jeden dům připadalo 4,2 obyvatel (v okrese 4,3, v kraji 4,5 a v ČR 5,1 obyvatel na jeden dům), což bylo nejméně v celém vývoji domovního fondu Moravských Budějovic. V dalších desetiletích počet domů stagnoval, čehož příčinou byla kromě metodické změny ve sčítání (viz pozn. č. 8) zřejmě také likvidace starých domů a postupná výstavba velkokapacitních panelových sídlišť ve městech. To se v Moravských Budějovicích projevilo zvyšováním počtu obyvatel na jeden dům a tento trend pokračoval až do roku 1980, kdy na jeden dům připadalo 5,4 obyvatel (více než v okrese i kraji, v ČR to bylo 6,3 obyvatel).

Obr. 3.13: Vývoj počtu domů v Moravských Budějovicích z dlouhodobého hlediska (1869–2011)⁸

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007, Statistický lexikon obcí ČR 2013, ČSÚ, Praha, 2013

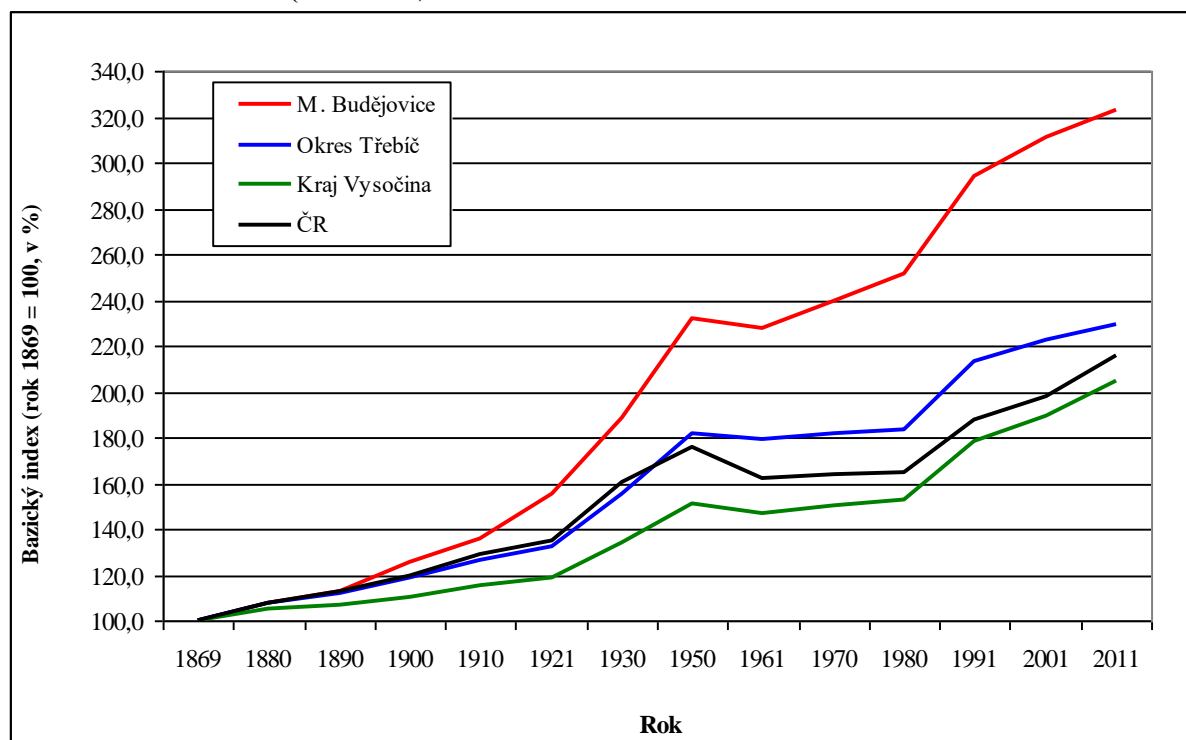
Až v roce 1991 přesáhl počet domů v Moravských Budějovicích hodnotu 1,5 tis., ale počet obyvatel na jeden dům stále přesahoval hranici pěti obyvatel (5,1, v ČR 5,5), což bylo

⁸ V letech 1961 – 1980 šlo pouze o trvale obydlené domy, v ostatních letech o všechny domy, tedy trvale obydlené i neobydlené.

podstatně více než v okrese (4,2) a kraji (4,3). Během posledních 20 let se počet domů ve městě pozvolna zvyšoval (v úhrnu o 10 %) a při posledním sčítání na jeden dům připadalo 4,5 obyvatel, což bylo však stále výrazně více než v okrese i v kraji (3,8) a o něco méně než v ČR (4,9). Všechna okresní města v kraji a také Humpolec, Velké Meziříčí, Nové Město na Moravě, Bystřice nad Pernštejnem a Náměť nad Oslavou však vykázala při posledním sčítání ještě větší hodnoty. V územním plánu města byly vymezeny obytné zóny především ve východní a jihovýchodní části současné obytné zástavby Moravských Budějovic (Zahrádky, ulice Partyzánská a Na Vyhlídce) a dále ve všech částech obce kromě Lažinek. K rozšíření obytných zón došlo Změnou č. 1 územního plánu z roku 2011 (viz níže).

Vývoj bazického indexu v následujícím obrázku vypovídá o dosti odlišném vývoji počtu domů v Moravských Budějovicích ve srovnání s ostatními sledovanými územními celky. Počet domů zde především od počátku 20. století rostl rychleji než na jiných územích a do roku 2011 se více než ztrojnásobil. Obdobný trend pokračoval i v posledních 20 letech (za 20 let zvýšení o 10 %, v okrese Třebíč zhruba o 7 %, avšak v kraji i v ČR o 14 %).

Obr. 3.14: Vývoj počtu domů v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR z dlouhodobého hlediska (1869–2011)

Pramen: Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005, ČSÚ, 2007, Statistický lexikon obcí ČR 2013, ČSÚ, Praha, 2013, vlastní výpočty

3.2.2. Domovní fond

Struktura domovního fondu je ovlivněna skutečností, že jde o městský prostor s větší koncentrací obyvatel na malém území, kdy v nejexponovanějších místech převládají bytové domy, kdežto ve venkovských částech území města spíše zástavby s rodinnými domy. Domovní fond města Moravské Budějovice tvořilo v roce 2011 celkem 1 716 domů, z nichž bylo 88 % trvale obydlených, což bylo více než na úrovni okresu (81,6 %), kraje (79,0 %) i ČR (82,5 %). Neobydlených domů bylo pouze 205, přičemž 54 z nich tvořily objekty sloužící k rekreaci, což bylo podstatně méně než v jiných lokalitách v okrese Třebíč, v kraji i

v ČR. To je logické, neboť rekreační objekty jsou soustředěny spíše ve venkovských a horských oblastech.

Tab. 3.7: Domovní fond Moravských Budějovic, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR (k 26.3.2011)

Území	Celkem domů	z toho		
		trvale obydlené	neobydlené	z neobydlených pro rekreaci
M. Budějovice (absolutně)	1 706	1 501	205	54
M. Budějovice (relativně v %)	100,0	88,0	12,0	26,3
okres Třebíč	30 110	81,6	18,4	50,8
Kraj Vysočina	136 612	79,0	21,0	59,7
ČR	2 149 756	82,5	17,5	44,3

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Stáří domovního fondu se příliš nelišilo ve srovnání s ostatními územními celky – před rokem 1970 bylo v Moravských Budějovicích vystavěno či naposledy rekonstruováno 40,6 % všech trvale obydlených domů, v okrese 44,5 %, v kraji 42,6 % a v celé ČR pak 47,5 %. Mezi lety 2001 a 2011 bylo však postaveno či rekonstruováno pouze 8,2 % všech stávajících trvale obydlených domů, tedy méně než v okrese (9,8 %), v kraji (11,1 %) i v ČR (12,2 %). Tato hodnota je jedna z nejnižších z měst nad 5 tis. obyvatel v Kraji Vysočina (méně má jen Telč – 4,9 % a Ledec nad Sázavou – 6,0 %).

Mezi obydlenými domy převažovaly rodinné domy (1 326 domů), které tvořily 88,3 % všech trvale obydlených domů. Bytových domů bylo evidováno 150 (10,0 %). Bytové domy jsou charakteristické pro urbanizovaná území s vysokou koncentrací obyvatelstva, proto je podíl bytových domů v Moravských Budějovicích vyšší než na úrovni okresu (6,7 %) i kraje (7,6 %), ale ne již tak jako v celé ČR (12,1 %). Ve srovnání s ostatními městy v kraji je zástavba nižší než ve všech okresních městech (ta mají většinou nad 15 %, v případě Jihlavy nad 25 %), ale také než ve Velkém Meziříčí (12,8 %), Novém Městě na Moravě (11,8 %) a Humpolci (10,9 %).

V 1 501 trvale obydlených domech bylo celkem 2 797 obydlených bytů, takže na jeden dům připadalo 1,9 bytů, tedy zhruba stejně jako v ČR (1,8) a více než v Kraji Vysočina (1,3) i v okrese Třebíč (1,6). Situace se ve srovnání s předchozím sčítáním nezměnila. Největší podíl bytů byl situován v domech vlastníků bytů (44,3 %, tedy více než v ČR - 37,3 %), kdežto v osobním vlastnictví bylo pouze 24,3 % všech bytů (v ČR 27,2 %). Zhruba stejně jako činil republikový průměr bylo v Moravských Budějovicích bytů v družstevním vlastnictví (11,3 %, ČR 11,1 %). Nájemní byty tvořily 13,7 %, což bylo méně než činil republikový průměr (17,6 %).

Moravské Budějovice vykázaly při sčítání spíše průměrnou vybavenost domácností počítačem s internetem ve srovnání s ostatními územními celky – 55,0 % bytů disponovalo internetem, v okrese 52,2 %, v kraji 54,5 % a v ČR 56,6 %. Výrazně vyšší než v ČR byl počet bytů, do kterých je zaveden plyn (92,1 % oproti 66,1 % v ČR; od roku 2001 se ještě mírně zvýšil z 91,2 %). Plyn k vytápění používalo rovněž podstatně více domácností - 76,4 % bytů, v ČR 37,7 %. Méně bylo pak bytů, v nichž topilo ústřední topení (61,8 %, v ČR 72,0 %) a o něco více těch, které jsou vybaveny vlastním kotlem (20,3 %, v ČR 13,5 %).

Na závěr lze zmínit také **intenzitu bytové výstavby** v Moravských Budějovicích, tedy počet dokončených bytů na 1000 obyvatel. Za 10 let, tzn. od roku 2005 do konce roku 2014, bylo ve městě dokončeno 140 bytů, což odpovídá 1,8 bytů na 1000 obyvatel za rok. To bylo

podstatně méně než v ČR (3,2) i v kraji (3,0). Intenzivnější výstavba probíhala v letech 2006-2010 (zhruba 20 bytů ročně), kdežto v posledních čtyřech letech se počet dokončených bytů snížil na průměrných 7 ročně. Nízká intenzita bytové výstavby úzce souvisí se snižujícím se počtem obyvatel města a vypovídá o nepříliš vysoké atraktivitě města pro bydlení. Do roku 2015 fungoval pro zájemce o opravy a modernizace domů a bytů městem spravovaný Fond rozvoje bydlení nabízející úvěry s nižším úrokem, než poskytovaly banky. Vzhledem k vývoji úroků v posledních letech (výrazný pokles) ztratil fond smysl a byl zastupitelstvem města zrušen.

Obytná zástavba je v Moravských Budějovicích umístěna v území navazujícím na historické jádro všemi směry. Na severozápadě, západě a jihozápadě je zástavba situována až k železnici. Obytná zástavba je tvořena především rodinnými domy, místy zemědělskými usedlostmi. Těžištěm bytové výstavby s bytovými domy je sídliště Zahrádky a sídliště Na Vyhlídce (ulice Šafaříkova, Myslbekova). Prostorově oddělené jsou další lokality obytného území, z nichž nejvýznamnější je obytná zástavba v Mexiku. Rozvoj obytného území města je dle územního plánu možný směrem východním a jihovýchodním. Ve Změně č. 1 územního plánu je navrženo zvýšení podílu obytných ploch na úkor ploch pro občanskou vybavenost v oblasti mezi ulicemi Znojemskou a Partyzánskou, dále menší plochy pro bydlení na ulici K Hoře, Dopravní, Jaroměřická a Pražská. Nově byly vyčleněny také plochy pro bydlení v Lažinkách a další plochy v Jackově. Změnou č. 3 územního plánu došlo ke změně jedné obytné plochy mezi ulicemi Znojemskou a Partyzánskou na plochu pro drobnou výrobu a služby.

4. TRH PRÁCE

4.1. Ekonomická aktivita a zaměstnanost

Ekonomická aktivita obyvatelstva podává informace o počtu obyvatel, kteří jsou schopni podílet se na ekonomickém růstu a rozvoji území⁹. Ve městě Moravské Budějovice žilo při posledním sčítání lidu v roce 2011 celkem 3 944 ekonomicky aktivních obyvatel. Z celkového počtu trvale bydlících obyvatel tak představovali 51,5 % (v roce 2001 to bylo 49,8 %), tedy zhruba stejně jako na úrovni okresu i kraje (obě území 51,1 %), ale méně než v ČR (52,3 %). V případě míry ekonomické aktivity, tedy podílu ekonomicky aktivních osob z obyvatel starších 15 let, byla hodnota tohoto ukazatele v Moravských Budějovicích 59,2 % (v roce 2001 to bylo 60,8 %, což bylo o něco více než v Kraji Vysočina), v okrese 59,6 %, v kraji 59,9 % a v ČR 61,1 %. Míra ekonomické aktivity je v Moravských Budějovicích tedy o něco nižší než činil průměr všech ostatních nadřazených územních celků a ve srovnání s rokem 2001 došlo k jejímu poklesu.

Ekonomicky aktivní obyvatelé, resp. zaměstnané osoby však nepracují pouze v samotném městě, ale za prací vyjíždějí i do ostatních měst v kraji, mimo kraj či do zahraničí. Naopak do Moravských Budějovic dojíždějí za prací i obyvatelé jiných měst a obcí nejen v zázemí města, ale i z větší vzdálenosti. V roce 2001 vyjíždělo za hranice města za prací 623 osob, tj. 17,6 % všech zaměstnaných. O deset let později to bylo pouze o něco více - 655 osob, ale vzhledem k poklesu počtu zaměstnaných osob se podíl vyjíždějících zvýšil na 19,4 %. Z toho v rámci okresu vyjíždělo za prací 340 osob, do jiných okresů v Kraji Vysočina 85 osob, do jiných krajů 203 osob a mimo ČR 27 osob. Nejvíce obyvatel vyjíždělo za prací do Třebíče (121 osob), ale více než 50 také do Jihlavy (70 osob).

Naopak do Moravských Budějovic za prací v roce 2001 dojíždělo 1 767 pracujících, avšak v roce 2011 pouze 963 osob, z toho z jiných částí okresu 797 (tj. 82,8 %). Je tedy zřejmé, že město významně snížilo svoji pracovní funkci a neláká zdejšími pracovními podmínkami k tak intenzivní dojížděce jako dříve. Nejvíce dojíždělo při posledním sčítání lidu do Moravských Budějovic za prací občanů Jaroměřic nad Rokytnou (74 osob) a Nových Syrovic (72 osob), více než 50 osob pak bylo také z Třebíče. Z jiných okresů Kraje Vysočina do Moravských Budějovic dojíždělo za prací pouze 13 osob; z jiných krajů pak 153 osob, nejvíce z Blížkovic (Jihomoravský kraj – 52 osob). Bilance dojížděky, tedy rozdíl mezi počtem dojíždějících a vyjíždějících za prací, činil v Moravských Budějovicích pouze 308 osob, což bylo podstatně méně než při sčítání v roce 2001: počet dojíždějících v roce 1991 i v roce 2001 také převažoval nad počtem vyjíždějících za prací, nicméně bilance dojížděky byla mnohem vyšší (v roce 1991 činilo saldo dojížděky 1 257 osob a po okresních městech bylo nejvyšší ze všech středisek v Kraji Vysočina; v roce 2001 to bylo 820 osob, ale větší saldo dojížděky bylo kromě okresních měst již také ve Velkém Meziříčí a Velké Bíteši).

Na základě výše uvedených dojížděkových poměrů lze odhadnout také počet obsazených pracovních míst (OPM) ve městě ke dni sčítání¹⁰, kterých k 26.3.2011 bylo 3,7 tis. Na začátku

⁹ Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se zjišťuje pouze při sčítání lidu, tedy jednou za deset let. Mezi ekonomicky aktivní osoby dle sčítání lidu 2001 jsou zahrnuty všechny osoby, které uvedly, že patří mezi zaměstnané osoby, zaměstnavatele, osoby samostatně činné, pracující důchodce, pracující studenty a učně, ženy na mateřské dovolené v trvání 28, resp. 37 týdnů, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu nebo osoby nezaměstnané. V roce 2011 již v souboru ekonomicky aktivních obyvatel nefigurovaly osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, jinak zůstaly kategorie stejné.

¹⁰ Jde o rozdíl mezi zaměstnanými, trvale bydlícími ve městě a saldem dojížděky za prací ve městě.

devadesátých let bylo v Moravských Budějovicích téměř 5,3 tis. OPM¹¹, ale jejich počet se během ekonomické transformace rychle snižoval, takže v roce 2001 jich bylo pouze 4,3 tis. Do roku 2011 došlo tedy k dalšímu výraznému propadu počtu obsazených pracovních míst. Jak již bylo zmíněno v kapitole týkající se významu města, jeho pracovní funkce se během posledních dvaceti let výrazně snížila.

4.1.1. Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo lze členit na zaměstnané a nezaměstnané. Od roku 1991 se počet zaměstnaných osob snižoval a počet nezaměstnaných rostl. V roce 1991 počet zaměstnaných překračoval hranici 4,3 tis.¹², v roce 2001 pak činil pouze 3,5 tis. a do roku 2011 se ještě mírně snížil na necelých 3,4 tis. Podíl nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivních je možno chápat jako míru nezaměstnanosti ke dni sčítání lidu. Ta v případě města Moravské Budějovice ke dni 26.3.2011 činila 14,3 %, což bylo více než v okrese Třebíč (12,4 %) a výrazně více než v kraji (9,2 %) a v celé ČR (9,8 %).

Tab. 4.1: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva města Moravské Budějovice, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR

Územní jednotka	Celkem	Zaměstnaní	Nezaměstnaní
M. Budějovice (absolutně)	3 944	3 379	565
M. Budějovice (relativně v %)	100,0	85,7	14,3
Okres Třebíč	58 079	87,6	12,4
Kraj Vysočina	262 107	90,8	9,2
ČR	5 523 428	90,2	9,8

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Vzdělanostní struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva města Moravské Budějovice, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR je zachycena v tabulce č. 4.2. Je z ní patrné, že nejsilnější skupinou ve městě stejně jako na úrovni okresu i kraje byli ekonomicky aktivní s nejvýše středním vzděláním bez maturity (41,9 %), zatímco v případě ČR tvořily největší skupinu ekonomicky aktivní osoby s nejvýše středním vzděláním s maturitou.

Tab. 4.2: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva (EAO) města Moravské Budějovice, okresu Třebíč, Kraje Vysočina a ČR dle vzdělání

Územní jednotka	EAO	z toho se vzděláním			
		základní vč. bez vzdělání	střední bez maturity	střední s maturitou	vysokoškolské
M. Budějovice (abs.)	3 944	257	1 653	1 467	567
M. Budějovice (rel.)	100,0	6,5	41,9	37,2	14,4
Okres Třebíč	58 079	6,6	43,0	36,4	14,0
Kraj Vysočina	262 107	6,1	42,3	37,9	13,7
ČR	5 523 428	8,2	36,9	37,8	17,1

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

Na druhé straně bylo v Moravských Budějovicích o něco více než v okrese a kraji ekonomicky aktivních vysokoškoláků (14,4 %), nicméně průměru ČR se ani tyto hodnoty

¹¹ Jde o území města platné k 1.1.2001, takže již po územních změnách – odpojení některých částí města - proběhnuvších v devadesátých letech.

¹² Do zaměstnaných byly zahrnuty i ženy na další mateřské (dnes rodičovské) dovolené.

nevyrovnaly (17,1 %). Index vzdělanosti¹³ ekonomicky aktivních obyvatel tedy v Moravských Budějovicích představoval 80,3, zatímco v ČR šlo o 89,1, tedy výrazně více (v Kraji Vysočina pouze o 79,0 a v okrese Třebíč v pak o 77,7). Čili město Moravské Budějovice vykazovalo vyšší vzdělanostní úroveň ekonomicky aktivního obyvatelstva ve srovnání s průměrem okresu Třebíč i Kraje Vysočina, ale za průměrem ČR stále významně zaostávalo. Příčinou může být odliv vzdělaných ekonomicky aktivních obyvatel mimo město.

Nejmenší skupinu představovali ve všech územních celcích ekonomicky aktivní s nejvýše základním vzděláním (vč. bez vzdělání a s nedokončeným základním vzděláním), ale i zde byly zřejmé určité rozdíly – město Moravské Budějovice, okres i kraj jich vykázaly zhruba 6,5 %, ale v celé ČR jich bylo sečteno 8,2 % z celkového počtu ekonomicky aktivních.

4.1.2. Struktura zaměstnaných podle odvětví ekonomické činnosti

U zaměstnaných osob a částečně i u osob nezaměstnaných lze stanovit jejich strukturu podle odvětví ekonomické činnosti, v rámci něhož byly ve chvíli sčítání zaměstnány nebo které vykonávaly ve svém posledním zaměstnání (v případě nezaměstnaných osob). Vzhledem k menší spolehlivosti dat o nezaměstnaných však v této podkapitole bude analyzována pouze odvětvová struktura zaměstnaných.

Ke dni sčítání bylo v Moravských Budějovicích sečteno celkem 103 osob, které se věnovaly ve svém zaměstnání zemědělské či lesnické činnosti nebo rybolovu, což představovalo 3,0 % všech zaměstnaných (v roce 2001 to bylo 5,2 %). Tento podíl byl ve srovnání s jinými částmi okresu Třebíč i Kraje Vysočina velmi nízký a shodný s průměrem ČR (3,0 %), což logicky vyplývá z městského charakteru studovaného území. Kraj Vysočina dlouhodobě vykazuje vysoký podíl pracujících v primárním sektoru, který je zároveň nejvyšší ze všech krajů ČR. I okres Třebíč patří mezi regiony orientované na primární sektor, což dokazuje i to, že v zemědělství a lesnictví při sčítání lidu pracovalo 6,6 % všech zaměstnaných.

V sekundárním sektoru bylo dle sčítání lidu zaměstnáno v Moravských Budějovicích 1 293 osob, což představovalo 38,3 % všech zaměstnaných. Rovněž tento podíl byl o něco nižší než v případě okresu (42,6 %) a Kraje Vysočina (43,5 %), ale přece jen větší než činil průměr ČR (36,2 %). Nízký byl v rámci sekundéry především podíl zaměstnaných ve stavebnictví (6,9 %), neboť v ostatních územích vždy překračoval hodnotu 7 %, v případě okresu 8 %. V průmyslu bylo zaměstnáno necelých 1,1 tis. osob, tedy 31,4 % všech zaměstnaných, což bylo více než v ČR (28,5 %), ale o něco méně než v okrese i v kraji (vždy přes 1/3 všech zaměstnaných pracovalo právě v průmyslu). Žádného zaměstnance neměl v Moravských Budějovicích těžební průmysl, ale mírně nadprůměrně zde bylo zastoupeno odvětví výroba a rozvod energií a vody (2,2 %). Toto odvětví má velmi podstatný význam pro zaměstnanost v okrese Třebíč, a to díky lokalizaci jaderné elektrárny v Dukovanech.

Zpracovatelský průmysl zastával významnou funkci pro zaměstnanost ve městě, v okrese i v Kraji Vysočina, neboť jeho podíl byl výrazně vyšší než v rámci celé ČR (v kraji představoval 1/3 všech zaměstnaných, zatímco v ČR pouze čtvrtinu). V rámci zpracovatelského průmyslu však v Moravských Budějovicích nedominovalo výrazně žádné odvětví ve srovnání s ostatními celky. Nejvíce osob pracovalo ve strojírenství a jeho podíl činil 6,9 %, což bylo zhruba stejně jako na úrovni celé ČR, ale méně než v okrese Třebíč (8,0 %) i v Kraji Vysočina (10,0 %). Více než 5 % zaměstnaných koncentroval také hutnický

¹³ Podíl osob se středním vzděláním s maturitou a trojnásobku počtu vysokoškoláků z celkového počtu ekonomicky aktivních.

a kovozpracující průmysl (192 osob, 5,7 %) a to bylo více než v okrese Třebíč i v ČR, ale méně než v kraji. Podrobná struktura zaměstnanosti je uvedena v následující tabulce.

Tab. 4.3: Struktura zaměstnaných v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR dle odvětví ekonomické činnosti

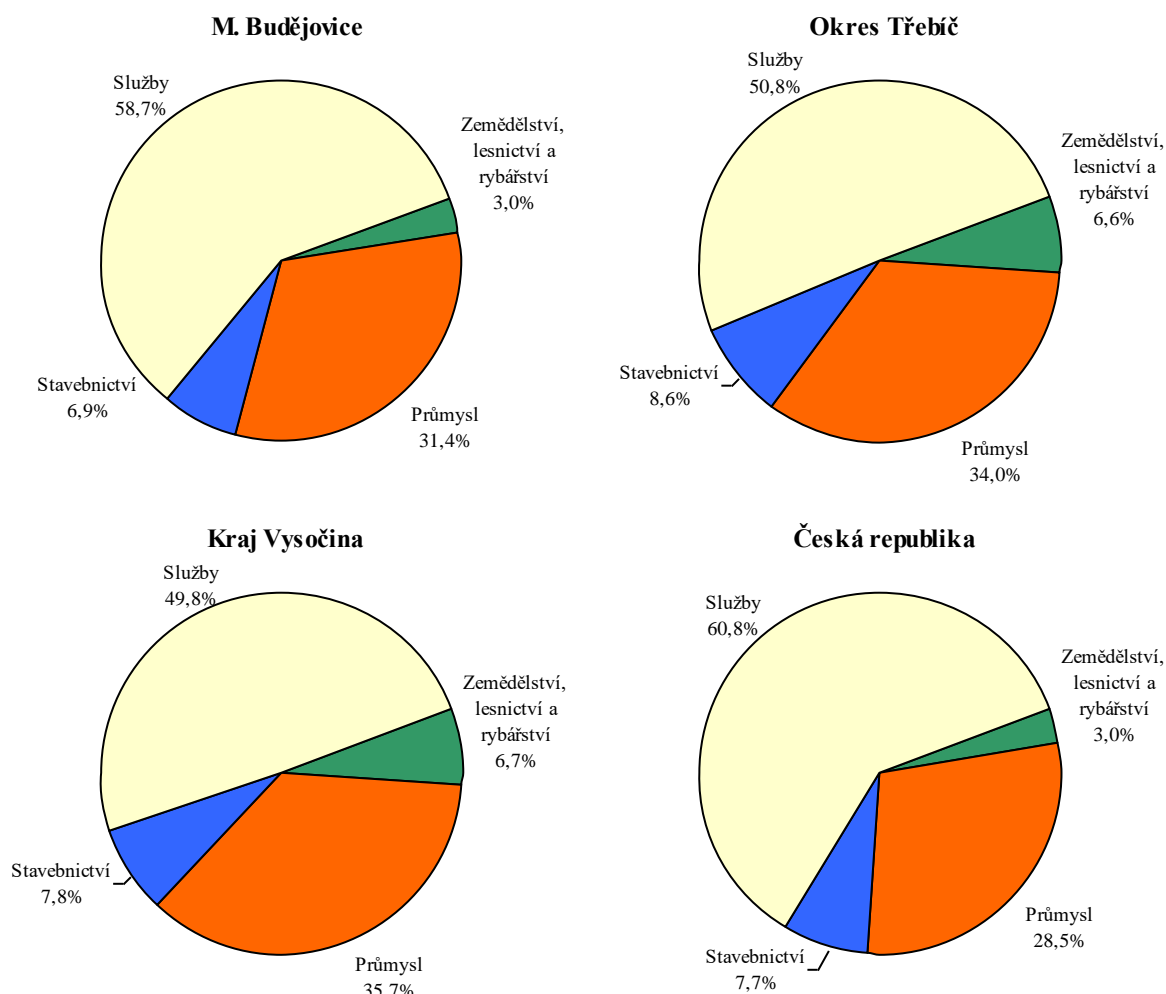
Odvětví	M. Budějovice		Okres Třebíč		Kraj Vysočina		Česká republika	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
I. sektor	103	3,0	3 273	6,6	15 993	6,7	151 268	3,0
Zemědělství	87	2,6	2 775	5,6	13 452	5,7	119 047	2,4
Lesnictví a rybolov	16	0,5	498	1,0	2 541	1,1	32 222	0,6
II. sektor	1 293	38,3	21 198	42,6	103 543	43,5	1 801 388	36,2
Průmysl	1 059	31,4	16 933	34,0	84 911	35,7	1 419 902	28,5
Těžba nerostných surovin	0	0,0	73	0,1	1 236	0,5	41 272	0,8
Zpracovatelský průmysl	969	28,7	14 623	29,4	78 507	33,0	1 277 511	25,6
- potravinářský	119	3,5	1 528	3,1	8 130	3,4	129 587	2,6
- TOK*	32	0,9	1 611	3,2	5 536	2,3	64 428	1,3
- dřevozpracující	46	1,4	669	1,3	4 329	1,8	39 781	0,8
- papírenský a polygr.	145	4,3	540	1,1	1 743	0,7	40 799	0,8
- chemický	58	1,7	798	1,6	4 554	1,9	122 752	2,5
- sklářský a stav. hmot	22	0,7	156	0,3	2 211	0,9	53 249	1,1
- hutnický a kovozprac.	192	5,7	2 415	4,9	14 433	6,1	231 875	4,7
- strojírenský	233	6,9	3 989	8,0	24 050	10,1	334 645	6,7
- elektrotechnický	56	1,7	1 640	3,3	6 514	2,7	178 572	3,6
- ostatní zpracovatelský	66	2,0	1 238	2,5	7 006	2,9	81 823	1,6
Výroba a rozvod energií a vody	76	2,2	2 042	4,1	4 220	1,8	77 777	1,6
Práce s odpady	14	0,4	194	0,4	947	0,4	23 342	0,5
Stavebnictví	234	6,9	4 265	8,6	18 632	7,8	381 485	7,7
III. sektor	1 983	58,7	25 303	50,8	118 345	49,8	3 029 929	60,8
Obchod	458	13,6	5 230	10,5	23 923	10,1	573 272	11,5
Doprava a skladování	221	6,5	2 598	5,2	14 249	6,0	371 655	7,5
Ubytování a stravování	58	1,7	1 246	2,5	6 595	2,8	177 926	3,6
Finančnictví	57	1,7	898	1,8	4 372	1,8	138 490	2,8
Služby pro podniky	276	8,2	4 090	8,2	14 797	6,2	505 502	10,1
Veřejná správa a obrana	233	6,9	3 197	6,4	13 757	5,8	329 122	6,6
Vzdělávání	345	10,2	3 428	6,9	15 900	6,7	339 039	6,8
Zdravotní a sociální péče	248	7,3	3 294	6,6	17 312	7,3	370 731	7,4
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	88	2,6	1 323	2,7	8 387	3,5	247 533	5,0
Celkem	3 379	100,0	49 774	100,0	237 881	100,0	4 982 585	100,0

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

* TOK – textilní, oděvní a kožedělný průmysl

Město Moravské Budějovice potvrdilo svou pozici střediska v rámci Kraje Vysočina nadprůměrným počtem osob zaměstnaných v terciárním sektoru. Podíl zaměstnaných ve službách (58,7 %) byl podstatně vyšší než činil průměr v okrese, resp. v kraji (50,8 %, resp. 49,8 %), ale přesto nedosahoval republikového průměru (60,8 %). Ve srovnání s rokem 2001 sektor služeb posílil svoji pozici (v roce 2001 pracovalo v terciéru ve městě 54,3 % všech zaměstnaných). Pouze tři odvětví terciéru však vykazovala vyšší podíl zaměstnaných než v ČR, ale o žádné specializaci se zde nedá hovořit. Jednalo se o odvětví obchodu, veřejné správy a vzdělávání. Nejslabším odvětvím ve srovnání s průměrem ČR bylo odvětví finančnictví, ale také ubytování a stravování, což mj. vypovídá o nevýznamném postavení cestovního ruchu ve městě.

Obr. 4.1: Odvětvová struktura zaměstnaných v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR dle hlavních odvětví ekonomické činnosti (v %)

Pramen: Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ČSÚ, Praha, 2012 – předběžné výsledky

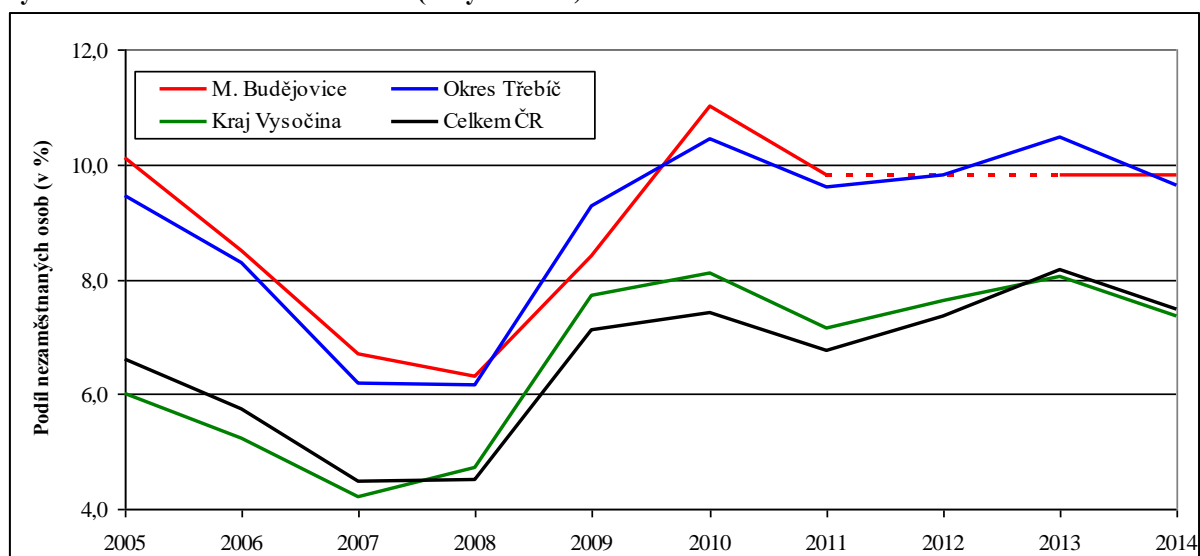
Z hlediska ekonomické aktivity a zaměstnanosti lze tedy shrnout, že město Moravské Budějovice vykazovalo dle sčítání lidu vyšší podíl nezaměstnaných osob, méně vzdělanou pracovní sílu a průměrný význam terciéru pro zaměstnanost. Patří tak mezi méně významná střediska v ČR (blíže viz také kapitola týkající se občanské vybavenosti města).

4.2. Nezaměstnanost

4.2.1. Vývoj nezaměstnanosti v letech 2005-2014

Vývoj situace na trhu práce z hlediska nezaměstnanosti byl za posledních deset let v Kraji Vysočina příznivější než v celé České republice pouze v období před ekonomickou krizí a také v posledních dvou letech. V období ekonomické krize, které lze vymezit roky 2008-2013, byl vývoj nezaměstnanosti v kraji méně příznivý než v jiných oblastech ČR. Okres Třebíč je dlouhodobě typický nadprůměrnou nezaměstnaností ve srovnání s ostatními okresy kraje i ČR (běžně patří mezi 20 nejhorších okresů). Obdobné je to i v případě města Moravské Budějovice, které vykazovalo za posledních deset let nezaměstnanost vždy vyšší než krajský průměr a průměr ČR a zhruba stejnou jako v okrese Třebíč.

Obr. 4.2: Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 2005–2014 (vždy k 31.12.)*

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2005, 2006,.....,2014, SSZ MPSV ČR, 2006, 2007,.....,2015, GIS prostorová analýza 2005, 2006,.....,2014, SSZ MPSV ČR, 2006, 2007,.....,2015, vlastní výpočty

* údaje za obce nebyly v letech 2012 a 2013 dostupné do úrovně obcí

Moravské Budějovice na konci roku 2005 vykazovaly 565 uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob (PNO) ve výši 10 %, což bylo výrazně více než v Kraji Vysočina i v ČR. Situace se však do konce roku 2007 rychle zlepšovala, a to i v souvislosti s růstem počtu hlášených volných pracovních míst. Nejnižší hodnoty za sledované období dosáhl podíl nezaměstnaných osob na konci roku 2008. Poté velmi prudce vzrostl počet uchazečů o zaměstnání – v roce 2009 meziročně o více než 30 % a v roce 2010 o dalších 30 %, takže PNO se vyšplhal až na hodnotu 11 %. Tehdy dosáhla hodnota tohoto ukazatele maxima také v ostatních územních jednotkách, ovšem v případě Kraje Vysočina i ČR na mnohem nižší úrovni.

Tab. 4.4: Vývoj základních ukazatelů trhu práce v Moravských Budějovicích v letech 2005–2014* (vždy k 31.12.)

Rok	Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání	Počet volných pracovních míst	Podíl nezaměstnaných osob	Počet uchazečů o 1 volné pracovní místo
2005	565	15	10,1	37,7
2006	473	89	8,5	5,3
2007	354	30	6,7	11,8
2008	349	32	6,3	10,9
2009	458	7	8,4	65,4
2010	593	18	11,0	32,9
2011	514	2	9,8	257,0
2014	492	29	9,8	16,6

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR, 2002 – 2011, SSZ MPSV ČR, 2002 – 2012, GIS prostorová analýza, MPSV ČR, 2008, 2012, vlastní výpočty

* údaje za obce nebyly v letech 2012 a 2013 dostupné do úrovně obcí

Po mírném zlepšení situace v roce 2011 došlo k opětovnému růstu nezaměstnanosti, a přestože nejsou za roky 2012 a 2013 do úrovně obcí přístupná data o počtu nezaměstnaných,

Ize se oprávněně domnívat, že i v Moravských Budějovicích podobně jako v okrese, kraji i v ČR došlo ke zvýšení podílu nezaměstnaných osob nad hodnoty z konce roku 2010. V roce 2014 byl již vývoj relativně příznivý. Na všech úrovních se nezaměstnanost snížila a v Moravských Budějovicích byl podíl nezaměstnaných osob stejný jako na konci roku 2011.

Během ekonomické krize se prudce snížil počet evidovaných volných pracovních míst – zatímco na konci roku 2006 jich bylo na úřadě práce ve městě registrováno 89, v roce 2011 to byla pouze dvě místa. Do roku 2014 se situace zlepšila pouze mírně. Tomu odpovídal i vývoj ukazatele „počet uchazečů připadajících na jedno volné pracovní místo“, který dosáhl své nejvyšší hodnoty právě na konci roku 2011, kdy na jedno místo připadalo teoreticky více než 250 uchazečů o zaměstnání. Do konce roku 2014 se hodnota tohoto ukazatele snížila na 16,6. Pravděpodobně však nebude v blízké budoucnosti dosaženo optima mezi nabídkou a poptávkou ve městě obdobně jako tomu bylo např. na konci roku 2006, kdy na jedno volné místo připadalo 5 uchazečů o zaměstnání.

Následující tabulka zachycuje změnu ve vybraných charakteristikách trhu práce na všech sledovaných úrovních mezi roky 2007 a 2014. Od roku 2007 se situace na trhu práce v ČR podstatně změnila. Zatímco výchozí rok lze hodnotit jako dlouhodobě nejpríznivější z hlediska nezaměstnanosti, rok 2014 byl sice o něco příznivější než předchozí dva roky končící ekonomické krize, avšak zdaleka nebylo dosaženo hodnot daných ukazatelů před krizí. Počet uchazečů v Moravských Budějovicích se během sedmi let zvýšil téměř o třetinu, naopak počet volných míst zůstal stejný. Tyto změny nebyly tak významné jako v případě okresu Třebíč (nárůst počtu uchazečů o 41,2 %, pokles počtu míst na 76,7 %), kraje (o 57,6 %, na 36,2 %) ani celé ČR (o 52,7 %, na 41,6 %).

Tab. 4.5: Změna vybraných charakteristik trhu práce v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR mezi lety 2007 a 2014 (vždy k 31.12.)

Měsíc	Počet uchazečů	z toho (v %)			Volná místa	PU/VM*	Podíl nezaměstnaných osob		
		ženy	absolventi	OZP*			celkem	ženy	muži
Město Moravské Budějovice									
2007	370	57,0	6,2	21,6	30	12,3	6,7	7,7	5,7
2014	492	50,6	6,9	9,6	29	17,0	9,8	10,1	9,5
Okres Třebíč									
2007	5 255	55,2	6,8	15,8	677	7,8	6,2	6,9	5,5
2014	7 418	50,9	6,1	10,3	519	14,3	9,6	10,0	9,3
Kraj Vysočina									
2007	16 202	53,9	7,8	20,7	5 764	2,8	4,2	4,6	3,8
2014	25 532	49,5	6,0	14,4	2 086	12,2	7,4	7,5	7,3
ČR									
2007	354 878	53,9	6,4	18,4	141 066	2,5	4,5	4,8	4,2
2014	541 914	49,6	4,4	11,3	58 739	9,2	7,5	7,5	7,4

Pramen: GIS prostorová analýza k 31.12.2007 a 2014, vlastní výpočty

* OZP osoby ze zdravotním postižením, PU/VM – počet uchazečů na jedno volné pracovní místo

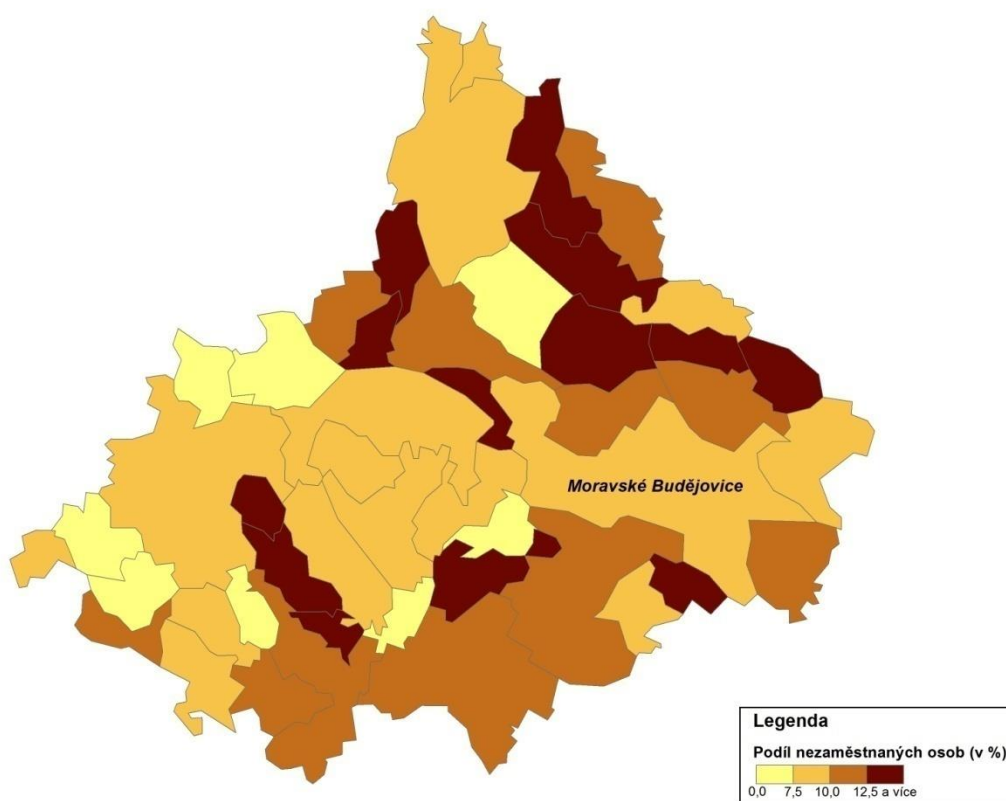
Nezaměstnanost v regionu postihla během ekonomické krize především muže – podíl žen v evidenci úřadů práce se snížil na všech sledovaných územních úrovních, nejmarkantněji právě v Moravských Budějovicích. V roce 2007 mezi nezaměstnanými v Kraji Vysočina i v ČR tvořily nadpoloviční většinu právě ženy, avšak v roce 2014 již mírně převažovali muži. Rovněž PNO u žen se ve městě nezvýšilo tak intenzivně jako u mužů – v roce 2007 byl rozdíl

mezi PNO žen a mužů 2,0 p.b., v roce 2014 již jen 0,6 p.b. K vyrovnaní podílu nezaměstnaných žen a mužů došlo i na ostatních sledovaných územních úrovních.

Výrazný dopad neměla krize na absolventy škol; v Moravských Budějovicích se jejich podíl sice mírně zvýšil, ale jinde postihla nezaměstnanost ostatní ekonomicky aktivní významněji než mladé osoby bez zkušeností. K podstatné změně v podílu došlo u osob se zdravotním postižením (OZP), jejichž podíl na celkové nezaměstnanosti se výrazně snížil, a to na všech úrovních, nejvýrazněji právě v Moravských Budějovicích. V roce 2007 tvořili zdravotně postižení více než pětinu všech nezaměstnaných ve městě, což bylo více než jinde. V roce 2014 byl však jejich podíl již jen 9,6 %, tedy méně než poloviční a také nižší než na ostatních územních úrovních. Navýšení počtu nezaměstnaných nastalo především v jiných kategoriích, než jsou ty zvláště sledované a považované za hůře uplatnitelné na trhu práce (absolventi a mladiství a OZP).

Velmi podstatný byl zásah ekonomické krize do počtu hlášených pracovních míst. I když v Moravských Budějovicích bylo evidováno v obou sledovaných letech stejně míst, počet uchazečů o jedno místo výrazně vzrostl a byl vyšší než v okrese, kraji i v ČR. V Kraji Vysočina a v ČR se v roce 2007 situace jevila velmi příznivě, neboť poměr mezi počtem míst a nezaměstnanými nepřesahoval hranici tři. Do konce roku 2014 se hodnota daného ukazatele v průměru v ČR zvýšila téměř čtyřikrát, v kraji pětkrát a v okrese dvakrát. Je nutné poznamenat, že v průběhu sledovaného období byla situace ještě mnohem horší.

Obr. 4.3: Podíl nezaměstnaných osob v obcích správního obvodu obce s rozšířenou působností Moravské Budějovice k 31.12.2014

Pramen: Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska, MPSV ČR, 2015

Negativní vývoj na trhu práce se projevil i zvýšením podílu nezaměstnaných osob. Postiženy byly především ty lokality, které vykazovaly do počátku krize nižší hodnoty nezaměstnanosti. V Moravských Budějovicích tedy nebyl nárůst PNO tak výrazný (o 46,3 %) jako v celém kraji (o více než 3/4) či v ČR (o 2/3).

Nezaměstnanost k 31.12.2014 v obcích SO ORP Moravské Budějovice zachycuje předchozí obrázek 4.6. Z něho jsou zřejmé určité regionální rozdíly v podílu nezaměstnaných osob. Pozitivně se jeví především situace v obcích v okolí silnice č. II/152, kdežto v příhraničních obcích a v těch v blízkosti silnice I/38 je situace spíše problematická s výjimkou Martínkova.

K dosavadnímu vývoji nezaměstnanosti v roce 2015 lze poznamenat, že obdobně jako v ČR počet uchazečů o zaměstnání v Moravských Budějovicích klesá. Do konce srpna 2015 se počet uchazečů snížil na 396, přičemž se již projevil vliv příchodu absolventů na úřad práce (nárůst v červenci znamenal opětovné překročení hranice 400 uchazečů), nicméně pokles od začátku roku činil téměř 20 % (v ČR necelých 17 %). Naopak počet volných pracovních míst se zvýšil z 29 na 49, tedy o 3/4 (obdobně jako v ČR - o 77 %). Podíl nezaměstnaných osob klesl z 9,8 % na 7,9 %, tj. o 1,9 procentního bodu (v ČR o 1,3 p.b.), přesto však zůstal výrazně nad celorepublikovým průměrem. S příchodem podzimu lze v důsledku ukončení sezónních činností očekávat mírné zhoršení situace na trhu práce, tzn. přírůstek nezaměstnaných osob a pokles počtu volných pracovních míst do konce roku, nicméně prosincové hodnoty by již neměly dosahovat výše z konce roku 2014.

4.2.2. Struktura nezaměstnanosti

V následující kapitole bude analyzována struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání a délky evidence a její změna mezi roky 2007 a 2014. Podíl osob s nejvýše základním vzděláním mezi nezaměstnanými činil v obou časových horizontech přes pětinu, což bylo více než na úrovni okresu Třebíč i Kraje Vysočina, ale o něco méně než v celé ČR, kde mělo v roce 2007 dokonce více než 30 % všech uchazečů o zaměstnání pouze základní vzdělání a na konci roku 2014 jich byla stále více než čtvrtina (27,8 %). Přestože se podíl nezaměstnaných osob s nejvýše základním vzděláním během posledních let snížil, je jejich uplatnění na trhu práce ve městě možné považovat za větší problém než jinde v okrese či v kraji. V Moravských Budějovicích se nenachází větší zaměstnavatel, který by nabízel zaměstnání i osobám bez kvalifikace.

Největší skupinu uchazečů tvořily tradičně osoby se středním vzděláním bez maturity (vyučení), ale na rozdíl od okresu Třebíč i kraje jich byla méně než polovina, a to jak v roce 2007, tak v roce 2014. Jejich podíl se během sledovaného období mírně snížil, kdežto na úrovni okresu i kraje se naopak o něco zvýšil. Je však třeba upozornit, že podíl obyvatel s výučním listem je ve městě mnohem nižší než v případě uchazečů o zaměstnání, takže lze konstatovat, že také vyučenci mají s uplatněním na trhu práce ve městě problémy. Zde může být důvodem především nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po konkrétních profesích (např. nedostatek strojírenských dělníků a naopak přebytek profesí z oblasti služeb).

Uchazeči se středním vzděláním s maturitou tvořili v Moravských Budějovicích v roce 2007 21,9 % všech uchazečů, což bylo méně než v případě okresu a kraje a zhruba stejně jako v ČR (21,5 %). Do roku 2014 se podíl středoškoláků s maturitou mezi uchazeči o zaměstnání zvýšil a obdobný trend byl zaznamenán také v průměru v ČR. Maturita v současné době není zárukou získání práce. Nadprůměrný byl mezi nezaměstnanými v Moravských Budějovicích podíl vysokoškoláků a osob s vyšším odborným vzděláním, a to jak v roce 2007 (5,1 %), tak

v roce 2014 (8,1 %). Na všech sledovaných územních úrovních došlo mezi roky 2007 a 2014 ke zvýšení jejich podílu. Změny ve struktuře nezaměstnaných souvisí jednak se stále pokračujícím zvyšováním vzdělanostní úrovně v ČR (viz kapitola o vzdělanostní struktuře obyvatel), ale odráží také nároky na vzdělání pracovní síly v dané lokalitě. Lze stále konstatovat, že se zvyšujícím se vzděláním se pravděpodobnost uplatnění na trhu práce i v Moravských Budějovicích zvyšuje.

Tab. 4.6: Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 2007 a 2014 (k 31.12)

Území	Počet uchazečů celkem		Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání (v %)							
			základní		střední bez maturity		střední s maturitou		VOŠ a vysokoškolské	
	2007	2014	2007	2014	2007	2014	2007	2014	2007	2014
M. Budějovice	370	492	24,9	22,0	48,1	46,3	21,9	23,6	5,1	8,1
Okres Třebíč	5 255	7 418	21,9	17,1	50,7	52,5	24,2	24,5	3,2	5,9
Kraj Vysočina	16 202	25 532	21,4	17,9	49,3	50,2	24,6	25,9	4,7	6,0
ČR	354 878	541 914	31,7	27,8	42,3	41,9	21,5	24,0	4,5	6,3

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa k 31.12.2007 a 2014, SSZ MPSV ČR, Praha, 2008 a 2015, GIS prostorová analýza k 31.12.2007 a 2014, MPSV ČR, 2008 a 2015, vlastní výpočty

U nezaměstnaných lze sledovat také délku evidence na úřadech práce. Pro zemědělské regiony je charakteristický sezónní průběh nezaměstnanosti, takže např. ke konci roku tvoří největší skupinu osob ti evidovaní méně než 6 měsíců (odchod do evidence úřadů práce na podzim, z evidence úřadů práce na jaře). Obdobně sezónní jsou práce ve stavebnictví a cestovním ruchu, které v podzimních měsících končí. Město Moravské Budějovice nevykázalo silnou závislost na sezónních činnostech, neboť k 31.12.2007 i 2014 bylo evidováno méně než půl roku pouze 36,2 % všech uchazečů o zaměstnání. To bylo méně než na ostatních územních úrovních, kde navíc krátkodobě nezaměstnaní tvořili v roce 2007 nejsilnější skupinu, což v případě Moravských Budějovic nebyla pravda. Největší skupinu tvořili jak v roce 2007, tak v roce 2014 dlouhodobě nezaměstnaní a jejich podíl se během sledovaného období zvýšil nad 50 %. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných se v některých letech ekonomické krize výrazně snížil, neboť do evidence úřadů práce přibýly osoby, jejichž zaměstnavatelé krátkodobě vlivem krize nevyráběli, ale v případě obnovení zakázek se do zaměstnání opět vrátili. Po překonání těchto problémů se však dlouhodobě nezaměstnaní stali opět dominantní skupinou a ani zlepšení ekonomické situace v posledním roce k řešení jejich situace zatím nepřispívá.

Tab. 4.7: Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR v letech 2007 a 2014 (k 31.12)

Území	Počet uchazečů celkem		Struktura uchazečů podle délky evidence na ÚP					
			do 6 měsíců		6 – 12 měsíců		12 a více měsíců	
	2007	2014	2007	2014	2007	2014	2007	2014
M. Budějovice	370	492	43,2	36,2	10,8	13,6	46,0	50,2
Okres Třebíč	5 255	7 418	44,9	42,2	15,1	12,9	40,0	44,9
Kraj Vysočina	16 202	25 532	50,3	45,2	14,9	13,9	34,8	40,9
ČR	354 878	541 914	46,3	40,4	15,1	15,8	38,6	43,8

Pramen: Uchazeči a volná pracovní místa k 31.12.2007 a 2014, SSZ MPSV ČR, Praha, 2008 a 2015, GIS prostorová analýza k 31.12.2007 a 2014, MPSV ČR, 2008 a 2015, vlastní výpočty

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti, tedy podíl osob nezaměstnaných déle než rok z celkové pracovní síly, v případě Moravských Budějovic tedy z celkového počtu ekonomicky aktivních

obyvatel zjištěných při sčítání lidu v roce 2001 (pro rok 2007) a 2011 (pro rok 2014), byla vždy podstatně vyšší než v kraji i v ČR – v roce 2007 činila 4,3 % (v okrese 3,6 %, v kraji 2,1 % a v ČR 2,5 %) a v roce 2014 pak 6,3 % (okres 5,7 %, kraj 4,0 % a ČR 4,3 %). Dlouhodobou nezaměstnanost lze tedy v Moravských Budějovicích považovat za problém.

Závěrem této kapitoly lze shrnout, že město Moravské Budějovice vykazuje nepříznivé podmínky z hlediska trhu práce, a to jak dle struktury zaměstnanosti (poddimezovaná terciární sféra, především některá odvětví), tak i dle výše a struktury nezaměstnanosti (vysoký podíl nezaměstnaných osob, špatné uplatnění osob s nejvýše základním vzděláním i osob se středním vzděláním bez maturity na trhu práce). Problematická je rovněž situace dlouhodobě nezaměstnaných a snadné uplatnění na trhu práce nemají v Moravských Budějovicích ani čerství absolventi škol. Významným problémem dlouhodobě zůstává nedostatek volných pracovních míst ve městě, který nepokryje poptávku po práci ani pro místní občany, přičemž město velikosti Moravských Budějovic by mělo nabízet pracovní místa i občanům obcí minimálně svého správního obvodu.

5. HOSPODÁŘSTVÍ

Moravskobudějovicko¹⁴ bylo tradičně zemědělskou oblastí. Zemědělstvím se ještě v 19. století živila nadpoloviční většina domácností, a to jak ve městě samotném, tak v obcích, které jsou v současnosti místními částmi města (Jackov, Lažínky, Vesce a Vranín). V polovině 19. století byl ve městě pivovar produkující především pro místní spotřebu, potašárna (potaš – suroviny pro výrobu skla, žiravina), dvě cihelny, tři mlýny, pila a palírna. K rozvoji průmyslu přispěla výstavba železnice. V okolí trati vznikla v roce 1870 pila. Filiálku si zde v roce 1881 založila vídeňská obuvnická firma Kaufmann-Schloss (v době rozkvětu zaměstnávala až 400 osob). Největší firmou však byla továrna na výrobu hospodářských strojů založená v roce 1882. Zhruba ve stejné době zde vznikly dílny vyrábějící perlet'ové knoflíky. Byly však závislé na dovozu perleti ze zamoří a první světová válka tuto výrobu přerušila.

Hospodářská konjunktura za první republiky umožnila rozšiřování dosavadních továrních objektů a výstavbu nových. Hospodářská krize však postihla všechny závody ve městě. Nezaměstnanost se projevila již v roce 1930 a počet nezaměstnaných kolísal mezi 300-1500 až do roku 1938. Druhá světová válka zastavila rozvoj průmyslu, který byl obnoven až po jejím ukončení. Továrna na výrobu hospodářských strojů byla nadále největším zaměstnavatelem ve městě (přes 150 zaměstnanců, fungovala i během války, kdy měla i dvojnásobek) a více než 50 zaměstnanců měla i místní mlékárna. Po únoru 1948 byly všechny větší továrny znárodněny a začleněny pod národní podniky (Agrostroj, Kovo a dřevoprůmysl, klempířství, instalatérství, Sběrné suroviny, Moravskoslezské pily, Středomoravské mlýny, Moravské lihovary a octárny). V padesátých letech byly průmyslové podniky rozšiřovány (původní Agrostroj byl přejmenován na VŽKG, n.p., od roku 1957 šlo o Slovácké strojírny a později Královopolskou strojírnu Brno). V roce 1950 vznikla nová továrna na výrobu kartáčnického zboží z koňských žíní, která již v roce 1952 měla 120 zaměstnanců. Zdejší mlékárna byla spojena s mlékárnou v Jaroměřicích nad Rokytnou a převzala objekt pivovaru v Želetavě, kde vybudovala tavnou sýrů a zrací sklepy; v roce 1957 se sloučila s mlékárnou v Třebíči.

Intenzivní byl i rozvoj zemědělské výroby: v roce 1953 vzniklo ve městě JZD stejně jako ve Vescích, v roce 1958 vzniklo JZD i v Jackově, o dva roky později bylo sloučeno s JZD Moravské Budějovice, které se transformovalo na JZD Budoucnost a bylo největším družstvem v okrese Třebíč (od roku 1972 zahrnovalo i JZD ve Vescích). Jinou historii mělo JZD ve Vraníně, které bylo založeno až v roce 1957 (v roce 1959 ve Vraníně fungovalo ještě 33 soukromých zemědělských závodů). V roce 1972 se zdejší družstvo sloučilo s JZD Nový život v Jakubově u Moravských Budějovic. Zemědělská půda na katastru města i jeho částí zůstala zachována ve velkém rozsahu až do současnosti, o čemž svědčí i následující analýza bilance půdy.

5.1. Bilance půdy

Využití půdy v území je ovlivněno především polohou města, přírodními podmínkami a členitostí terénu. V případě městské zástavby bývá omezena zemědělská půda a vyšší podíl spadá mezi zastavěné či ostatní plochy, avšak vše se také odvíjí od charakteru a velikosti území místních částí města. To potvrzuje i bilance půdy Moravských Budějovic. Z celkové

¹⁴ Následující text vychází z publikace Nekuda, V: *Moravskobudějovicko: Jemnicko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997, 863 s., [40] s. barevných obrazových příloh. *ISBN 80-85048-75-2*

rozlohy 37,1 km² tvoří největší plochu stále orná půda (69,2 %) a navíc ve srovnání s vyššími územními celky zaujímá mnohem větší podíl na rozloze. Spolu se sady, zahradami a trvalými travními porosty tvoří orná půda **zemědělskou půdu**, která se rozkládá na 28,4 km², tedy na 76,5 % plochy území města. To je rovněž mnohem více než v případě okresu (63,8 %), kraje (60,3 %) i celé ČR (53,6 %). Vzhledem ke klimatickým podmínkám a relativně vysoké nadmořské výšce není území kraje ani okresu příliš příznivé pro zahradnictví a výsadbu ovocných sadů a nenachází se zde vinice ani chmelnice, nicméně v Moravských Budějovicích lze zaznamenat nadprůměrný podíl plochy s tímto využitím půdy (plocha využitá jako sady a zahrady zabírá ve městě 2,8 % území, v celé ČR 3,0 %, v kraji a okrese výrazně méně). Naopak v případě trvalých travních porostů (TTP) vykazovalo město podprůměrné hodnoty ve srovnání s ostatními územními celky (4,5 %, kraj a ČR něco málo přes 12 %).

Tab. 5.1: Využití půdy v Moravských Budějovicích, v okrese Třebíč, v Kraji Vysočina a v ČR (k 31.12.2012, v ha, %)

Území	Orná	Sady a zahrady*	TTP	Lesní plochy	Vodní plochy	Zastavěné plochy	Ostatní	Celkem (ha, %)
M. Budějovice (v ha)	2 569,2	102,9	167,7	386,9	88,1	96,5	302,1	591 181
M. Budějovice (%)	69,2	2,8	4,5	10,4	2,4	2,6	8,1	100,0
Okres Třebíč (%)	55,9	1,6	6,3	27,1	1,7	1,3	6,1	146 311
Kraj Vysočina (%)	46,6	1,6	12,1	30,4	1,7	1,3	6,2	679 571
ČR (%)	38,0	3,0	12,5	33,7	2,1	1,7	9,3	7 886 619

Pramen: Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR, ČÚZK, Praha, 2013, Městská a obecní statistika, ČSÚ, Praha, 2015

* včetně vinic a chmelnic

Největší podíl z **nezemědělské půdy** tvoří v podmínkách ČR většinou lesní plochy. Kraj Vysočina nedosahuje průměrných republikových hodnot (33,7 %) a stejně tak tomu je i v případě okresu Třebíč, který má ještě méně lesních ploch. Katastr města Moravské Budějovice je na lesní plochy velmi chudý a lesy zabírají pouze desetinu celého území včetně místních částí. Vodní plochy jsou ve městě zastoupeny naopak na větší ploše než na ostatních úrovních (2,4 %). Vzhledem k městskému charakteru Moravských Budějovic je pochopitelný vyšší podíl zastavěných ploch (2,6 %) ve srovnání s okresem i krajem (oba 1,3 %) i průměrem ČR (1,7 %). Také ostatní plochy¹⁵ přesahují hodnoty okresu a kraje, ale jsou nižší než činí republikový průměr. Na území města se nevyskytují ložiska nerostných surovin ani dobývací prostory. Bilance půdy se od posledního zpracování SPRM v roce 2007 téměř nezměnila, a to včetně zastavěné plochy.

5.2. Struktura ekonomických subjektů

Vzhledem k tomu, že současná statistika nenabízí data o struktuře zaměstnanosti a jejích změnách (např. dle sektorů a odvětví ekonomiky, s výjimkou sčítání lidu probíhajícím jednou za zhruba deset let), je možné pro analýzu území využít pouze údaje týkající se ekonomických subjektů, které mají v daném území své sídlo, případně změn, k nimž v jejich počtu došlo v posledních letech, např. v období hospodářské krize. Charakterizovat lze strukturu ekonomických subjektů dle právní formy, velikostní kategorie (podle počtu zaměstnanců) a odvětví činnosti.

¹⁵ Ostatní plochy zahrnují např. území pod dopravními cestami (dálnice, silnice, železnice), rekreační plochy, hřbitovy, manipulační a skladovací plochy, dobývací plochy, skládky apod.

Dle posledních zveřejněných dat za rok 2013 registroval ČSÚ na území města Moravské Budějovice 1 538 ekonomických subjektů, z nichž však pouze 896 bylo aktivních (57,9 % vykonávajících svoji činnost). Jejich počet za 4 roky ekonomické krize ve městě klesl z 910 na 896. V okrese počet subjektů navzdory ekonomické krizi rostl a z celkového počtu subjektů jich aktivních bylo 59,3 %, v Kraji Vysočina 57,8 % a v ČR pouze 54,6 %. Na sto ekonomicky aktivních obyvatel tak v Moravských Budějovicích připadá 22,7 aktivních ekonomických subjektů, což je podobně jako v celém okrese (23,2), o něco méně než v Kraji Vysočina (23,7) i v celé ČR (26,7). Ani z hlediska počtu ekonomických subjektů nepřekračují tedy Moravské Budějovice průměr vyšších územních celků a nepředstavují tak významné středisko koncentrace sídel podnikatelských subjektů.

Z hlediska počtu zaměstnanců šlo ve většině případů o podniky, které neměly uveden počet zaměstnanců nebo byly bez zaměstnanců (80,7 %, což bylo o něco méně než v okrese – 82,7 % i v kraji – 83,3 %). Podniky se zaměstnanci vykazovaly nejčastěji 1 – 5 zaměstnanců (118 subjektů, tj. 13,2 % všech podniků, což bylo na druhé straně o něco více než v okrese Třebíč – 11,5 % a v kraji – 11,1 %). Podniků s více než 100 pracovníky bylo ve městě pouze pět, a to tři v kategorii 100-199 zaměstnanců a po jednom v kategorii 200-249 a 250-499 zaměstnanců. Největším podnikem se sídlem v Moravských Budějovicích byla donedávna společnost JMB družstvo, která však v roce 2014 přestěhovala své sídlo z Moravských Budějovic do Prahy. Druhým největším zaměstnavatelem ve městě je průmyslová firma BAST s.r.o. Celkem 100-199 zaměstnanců měly v roce 2014 tři firmy, a to Město Moravské Budějovice a dvě firmy - KPS Metal a.s. a FERRUM s.r.o. Celkový počet podniků s více než 20 pracovníky činil 27.

Z hlediska právní formy jde především o fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona (597, tj. 66,3 %, v okrese 61,1 %, v kraji 61,8 % a v ČR 58,7 %) a obchodní společnosti (109 subjektů, tj. 12,2 %, v okrese 12,3 %, v kraji 11,4 %, ale v ČR 20,4 %), z nichž většina je společností s ručením omezeným (101 subjektů, tj. 11,3 %, v okrese 11,5 %, v kraji 10,5 % a v ČR 18,7 %). Akciových společností bylo osm, tj. 0,9 % (v okrese 0,7 %, v kraji 0,7 %, v ČR 1,5 %). Ve městě bylo také registrováno 35 zemědělských podnikatelů, 8 družstev a 9 příspěvkových organizací.

Z celkového počtu 896 aktivních ekonomických subjektů jich 56 spadalo do primárního sektoru ekonomiky (6,3 %, v okrese však 11,9 %, v kraji 9,3 % a v ČR pouze 4,8 %), 242 do sekundárního sektoru (27,0 %, v okrese 30,9 %, v Kraji Vysočina 29,4 % a v ČR pouze 25,2 %), z toho 120 do průmyslu (13,4 %, v okrese 16,3 %, v kraji 15,3 % a v ČR 12,8 %) a 122 do stavebnictví (13,6 %, v okrese 14,6 %, v kraji 14,1 % a v ČR 12,4 %) a zbývajících 598 do terciéru (66,7 %, v okrese pouze 57,2 %, v kraji 61,3 % a v ČR 70,0 %).

Největším počtem subjektů byl z odvětví zpracovatelského průmyslu zastoupen podobně jako v okrese, kraji i ČR hutnický a kovo zpracující průmysl (26 subjektů, tj. 2,9 % všech, v okrese 5,1 %, v kraji 4,0 % a v ČR 3,2 %). Z odvětví terciéru počtem subjektů dominoval obchod (158 subjektů, tj. 17,6 %, v okrese 14,4 %, v kraji 14,5 %, v ČR 18,6 %) a služby pro podniky (133 subjektů, tj. 14,8 %, v okrese 14,1 %, v kraji 12,5 % a v ČR 18,3 %), které zahrnují činnosti v oblasti nemovitostí, právní a účetní služby, architektonické a inženýrské služby, reklamu a ostatní profesní činnosti. V ubytování a stravování působilo ve městě 32 subjektů (3,6 %, v okrese 4,0 % obdobně jako v kraji – 4,3 % a o něco méně než v ČR – 4,8 %). Z veřejné správy mělo na území města sídlo šest organizací, ze vzdělávání 20 a ze zdravotnictví 29 subjektů. Lze tedy shrnout, že ve výrobních odvětvích působí ve městě méně

subjektů než v průměru v okrese Třebíč a v Kraji Vysočina a struktura ekonomických subjektů dle odvětví CZ-NACE se více podobá průměrné struktuře ČR, i když některá odvětví, např. služby pro podniky zůstávají poddimenzovány ve srovnání s republikovým průměrem.

5.2.1. Zemědělství

Město Moravské Budějovice leží v průměrné nadmořské výšce 465 m n. m. v mírně zvlněném terénu a dle typu zemědělských výrobních oblastí (ZVO) v obilnářské oblasti, která je charakteristická různorodými půdami od hnědozemí po illimerizované půdy. Pěstují se zde především obilniny, řepka a některé technické plodiny. Tento typ tvoří dvě pětiny zemědělského půdního fondu ČR. Cena zemědělských pozemků dle vyhlášky 412/2008 Sb. činila k 1.1.2015 celkem 6,70 Kč/m² a byla tedy spíše průměrná (průměrná úřední cena zemědělských pozemků v ČR činila 7,14 Kč).

Mezi zástupce zemědělských firem se sídlem v Moravských Budějovicích patří např. **ZEAS, a.s.** se zhruba 20 zaměstnanci (působí v areálu bývalého zemědělského družstva na ulici Jaroměřická a další střediska má v Lukově, Blatnici, Nových Syrovicích, kde jsou sklady, a také v Ohrazenicích, kde je výkrmna prasat) a pak již menší společnosti a soukromí zemědělci (např. v Lažínkách a Vescích **ZEOS VESCE, s.r.o.** – chov hospodářských zvířat, ekologický chov slepic, rostlinná výroba, méně než 10 zaměstnanců, **SVOBODA TF, s.r.o. aj.**). Rybářství je ve městě zastoupeno společností **Rybářství Lipnice a.s.** (do února 2015 **Rybářství Telč, a.s.**), které provozuje v Moravských Budějovicích sádky (Fibichova 797).

5.2.2. Průmysl

Jak bylo naznačeno v úvodní kapitole týkající se historického vývoje města, mají Moravské Budějovice dlouhou průmyslovou tradici např. v podobě továrny na výrobu zemědělských strojů. Znárodnění majetku po roce 1948 a vytvoření národních podniků vedlo k tomu, že na konci osmdesátých let v Moravských Budějovicích figurovaly některé závody, které zaměstnávaly vysoké počty zaměstnanců. Největším podnikem byla Královopolská strojírna Brno, která v Moravských Budějovicích měla tehdy téměř tisíc pracovníků. Ještě další čtyři podniky měly více než 100 zaměstnanců, a to **UP závody Rousínov** (dva závody s celkem 237 zaměstnanci), **Stavokonstrukce Praha s.p.** (200 zaměstnanců), **Jihomoravské drůbežářské závody k.p. Velké Pavlovice** (164) a **Lacrum k.p. Brno** (109).

Do současnosti se situace podstatně změnila. Bývalá Královopolská strojírna byla zprivatizována v roce 1995, v současnosti nese název **KPS Metal a.s.** a zabývá se zpracováním nerezové i běžné oceli a neželezných kovů pro chemický a petrochemický průmysl, energetický průmysl a také výrobou ocelových konstrukcí. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců v roce 2014 činil 127 osob a od roku 2010 pozvolna rostl. **UP závody Rousínov** měly ve městě dva provozy, a to na ulici Husova, kde probíhala čalounická výroba s téměř 160 zaměstnanci, a na ulici Tyršova (80 pracovníků). **UP závody Rousínov** byly v roce 1991 privatizovány a transformovány na **Tusculum, a.s.** Oba provozy v Moravských Budějovicích však zanikly již v první polovině devadesátých let. Státní podnik **Stavokonstrukce Praha** byl privatizován a na adrese Chelčického 260 vznikla firma **Stavokonstrukce JAFO, s.r.o.**, která v roce 2003 vešla do konkurzu a následně do exekuce. **Jihomoravské drůbežářské závody k.p. Velké Pavlovice** byly transformovány na podnik **Drůbež-vejce, a.s.**, který byl v roce 2002 spolu s dalšími drůbežářskými závody spojen do firmy **Xaverov, a.s.** se sídlem v Praze. Obratem došlo k prodeji a vzniku firmy **Drůbež-**

Vysočina spol. s r.o., která zůstala největším průmyslovým zaměstnavatelem s více než 250 zaměstnanci až do roku 2011. Na podnik byl v roce 2012 prohlášen konkurz a v té době měla firma již jen 10 zaměstnanců. Obdobně se vedlo i její dceřiné společnosti TEVAM, a.s. zaměřené také na chov drůbeže v areálu K Hoře, na kterou bylo insolvenční řízení vyhlášeno v roce 2010 a 2011 a konkurz o rok později. V areálu firmy jsou v současnosti volné plochy pokryté solárními panely a budovy jsou nevyužívané. Nový vlastník areálu, společnost Airplane, s.r.o. se sídlem v Brně, však vyvíjí činnost za účelem obnovy intenzivního velkochovu drůbeže. **Lacrum k.p. Brno** byl privatizován v roce 1992 za vzniku společnosti J + R s.r.o. Ta v roce 2010 přešla pod Jaroměřickou mlékárnu, a.s., která ji prakticky uzavřela a většinu zaměstnanců propustila (část jich přešla do nedaleké mlékárny v Jaroměřicích nad Rokytnou). V opuštěném areálu na Chelčického 315 chtěl majitel v roce 2012 vybudovat pivovar, avšak k realizaci projektu nedošlo. Je tedy zřejmé, že potravinářský průmysl zaznamenal v Moravských Budějovicích výrazný propad, a to včetně masné výroby (Městská jatka v Moravských Budějovicích, spol. s r.o. byly v letech 2002-2011 v konkurzu, nyní jsou dočasně zavřena).

Kovozpracující průmysl v Moravských Budějovicích zastupují v současnosti tři větší firmy. Jednak jde o největšího zdejšího průmyslového zaměstnavatele - firmu **BAST s.r.o.**, která je zaměřena na zpracování plechů a plechových sestav a dalších výrobků z kovů např. pro kolejová vozidla nebo nádoby na vodu. V Moravských Budějovicích má nyní zhruba 220 zaměstnanců a dalších 10 v nedalekém Martínkově. Druhou je malá firma **BUDEST, s.r.o.** s 20 zaměstnanci, která se zabývá výrobou přesných strojírenských produktů a zámečnickou kovovýrobou (část výroby je orientována na dodávky zařízení a součástí pro automobilový průmysl). Obdobný počet zaměstnanců má i třetí kovozpracující firma **METALKOV MB s.r.o.** zaměřená na obrábění a lisování dílů, konkrétně např. na výrobu truhlářských svěrek, upínacích zařízení, šroubů, matic a dalších výrobků i na zakázku.

Tab. 5.2: Největší zaměstnavatelé se sídlem v Moravských Budějovicích působící ve zpracovatelském průmyslu (více než 20 zaměstnanců)

IČO	Název	Odvětví průmyslu
43371884	BAST s.r.o.	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení
25621262	KPS Metal a.s.	Výroba strojů a zařízení
49435426	ISOBAST s.r.o.	Výroba pryžových a plastových výrobků
28268105	TSMB s.r.o.	Shromažďování, sběr a odstraňování odpadů, úprava odpadů k dalšímu využití
29202671	Pekařství Vonka, s.r.o.	Výroba potravinářských výrobků
25305107	Agrovýkup, a.s.	Výroba potravinářských výrobků
25307363	BUDEST, s.r.o.	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení
25507770	METALKOV MB s.r.o.	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení

Pramen: Registr ekonomických subjektů, ČSÚ, 2014

Strojírenství je zastoupeno již zmiňovanou firmou **KPS Metal a.s.** s více než 120 zaměstnanci - jedná se o druhou největší průmyslovou firmu v Moravských Budějovicích. Mezi středně velké průmyslové firmy se sídlem v Moravských Budějovicích patří v současnosti společnost **ISOBAST s.r.o.**, která se zabývá výrobou těsnění, řezaných a vysekávaných dílů především pro automobilový a elektrotechnický průmysl a stavebnictví. V posledních pěti letech se počet jejích zaměstnanců pohyboval kolem 50, nyní činí 65. Do potravinářského průmyslu je řazena společnost **Agrovýkup, a.s.** zabývající se především

výrobou krmných směsí, ale také službami pro zemědělce (opravárenství, dodávky nafty a hnojiv, dopravou apod.). Firma v Moravských Budějovicích zaměstnává dlouhodobě více než 50 osob. Pekárnu a podnikovou prodejnu má v Moravských Budějovicích **Pekařství Vonka, s.r.o.** s celkem 46 zaměstnanci, z toho více než dvaceti v Moravských Budějovicích, která vyrábí chléb, běžné i jemné pečivo, dia a bezlepkové pečivo a také cukrářské výrobky. Další větší společností spadající svým odvětvím činnosti do průmyslu, je **TSMB s.r.o.** zřízená městem Moravské Budějovice pro zpracování odpadů, údržbu komunikací a veřejné zeleně, čištění kanalizace apod. Ta průměrně zaměstnává více než 35 pracovníků.

Provozovnu, nikoliv však sídlo, mají v Moravských Budějovicích další tři významné průmyslové společnosti, přičemž všechny tři spadají do papírenského průmyslu. Největší z nich je firma **Model Obaly a.s.** se sídlem v Opavě, která vyrábí sortiment obalů z vlnitých, kaširovaných a hladkých lepenek. V Moravských Budějovicích zaměstnává asi 120 osob a je plně ve vlastnictví švýcarského majitele. Druhou je česká firma **Štěpanovský,a.s.** se sídlem v Třebíči, která v Moravských Budějovicích při výrobě kartonáže z vlnitých, hladkých a bednových lepenek zaměstnává více než 100 pracovníků. Třetí je firma **Litobal s.r.o.** se sídlem v Praze, která původně vznikla jako fyzická osoba, ale v roce 2005 se transformovala na s.r.o. a od počátku vyrábí kartonové krabice, obaly a sáčky, dárkové obaly různých rozměrů a podobně. Firma pozvolna nabírá zaměstnance - v roce 2007 jich měla 34, v roce 2013 to bylo již 71. Kromě Moravských Budějovic má provozovnu i v Lažánkách, kde v roce 2015 začala s výstavbou nové haly. Zmíněné průmyslové firmy tak koncentrují zhruba 800 pracovních míst ve městě.

V předchozím zpracování SPRM byla mezi většími průmyslovými podniky v Moravských Budějovicích uvedena také společnost GROWELA - výroba obuvi, s.r.o., která je od roku 2010 v úpadku a žádné zaměstnance již nemá.

5.2.3. Stavebnictví

Pouze dvě stavební firmy se sídlem v Moravských Budějovicích měly více než 20 zaměstnanců, a to **STABO MB, s.r.o.** (v roce 2013 zaměstnávala 38 pracovníků) a **INEX Moravské Budějovice, s.r.o.** (25 zaměstnanců). V předchozím SPRM byla mezi většími stavebními firmami zmiňována společnost Stavitel, spol. s r.o., na kterou byla v roce 2007 nařízena exekuce a následně konkurz. Firma byla v roce 2013 vymazána z obchodního rejstříku jako úpadce.

5.2.4. Služby

Ze sektoru služeb lze zmínit především středně velké zaměstnavatele jako jsou **FERRUM s.r.o.** zabývající se skladováním a obchodem s hutním materiálem, ale také řadou činností spadajících do průmyslu. Kromě Moravských Budějovic má provoz také v Jemnici a ve Velkém Meziříčí. Celkem zaměstnává přes 100 pracovníků, absolutní většinu z nich právě v Moravských Budějovicích. Z dalších jde o **Město Moravské Budějovice**, školy, domov pro seniory a zdravotně postižené spoluobčany **Dům sv. Antonína**, dopravní společnosti **Z TRANS s.r.o.** (mezinárodní nákladní autodoprava a servis nákladních automobilů) a **MB cargo, s.r.o.** (expresní i velkoobjemová nákladní mezinárodní doprava) a velkoobchod s ovocem a zeleninou **ZEMCO, spol. s r.o.** Sídlo ve Ctidružicích (okres Znojmo), ale pobočku v Moravských Budějovicích má také dopravní společnost **TRANS - SPEDIT s.r.o.**, která zde zaměstnává přes 50 osob. Vybavenost města službami typu supermarketů, finančních ústavů,

vzdělávacích, sociálních a zdravotních zařízení bude řešena v jedné z následujících kapitol týkající se občanské vybavenosti.

5.2.5. Příležitosti pro rozvoj podnikání

Podle Politiky územního rozvoje ČR území města Moravské Budějovice nenáleží do žádné rozvojové oblasti nebo osy republikového významu. Dle Zásad územního rozvoje Kraje Vysočina není řešené území zařazeno do krajské rozvojové oblasti nebo osy. Řešené území není zařazeno ani do žádné specifické oblasti krajského významu. Město obdobně jako v roce 2007 při zpracování prvního SPRM nemá žádnou průmyslovou zónu, která by byla kompletně zasíťovaná a připravená tak na okamžitý příchod investora. V rámci zpracovaného územního plánu (ÚP) z roku 2006 byly vymezeny stabilizované plochy pro výrobu, a to na ulici Dopravní, K Hoře, u trati ČD a mezi ulicí Husovou a Jemnickou, kde se počítá rovněž s dalším rozvojem výroby včetně výstavby obslužných komunikací. Změna územního plánu č. 2, která vešla v platnost v březnu 2014, řeší využití budovy bývalé mlékárny na ulici Pražská pro komerční občanskou vybavenost. Změna územního plánu č. 3 byla schválena v září roku 2015 a přinesla rozšíření ploch pro drobnou výrobu a služby na ulici Partyzánské a také na ulici Znojemské. Předpokládaná změna plochy na drobnou výrobu a služby v lokalitě Mexiko v bývalém zemědělském areálu nebyla vzhledem k námitce stávajícího vlastníka schválena. Areál tak zůstává i nadále určen pro zemědělskou výrobu, přičemž by zde měl být obnoven intenzivní velkochov drůbeže. Rozvíjen pro průmysl by naopak neměl být areál bývalé Královopolské strojírny včetně jejích bývalých skladů na ulici Partyzánské. V současnosti je nevyužitý areál Agstavu Třebíč a.s. na ulici Fibichova včetně bývalé prodejny koupelen a prostor pro fitness. Teoretické možnosti podnikání nabízejí areály bývalých zemědělských družstev, např. ve Vraníně. Přes tyto uvedené volné prostory pro podnikání a vybudování obchvatu města se dlouhodobě nedaří přilákat sem investory, kteří by zde vytvořili nová pracovní místa. Je však pozitivní, že alespoň stávající větší firmy rozšiřují na území města své kapacity.

Při předchozím zpracování SPRM existoval v Moravských Budějovicích podnikatelský inkubátor, a to na nám. Míru č. 25. V současnosti je budova pronajímána jakýmkoliv zájemcům a roli inkubátoru již neplní (na adrese je prodejna hraček, kavárna a květinářství).

6. SOCIÁLNÍ A KULTURNÍ INFRASTRUKTURA

Sociální a kulturní vybavenost města není pouze záležitostí posledních desetiletí. Např. vzdělanost v Moravských Budějovicích byla rozvíjena prostřednictvím místní školy, kde vyučovali absolventi pražské univerzity. Škola se řadila k nejlepším městským školám na Moravě a chodily do ní i dívky. V roce 1888 byla otevřena nová měšťanská chlapecká škola. Ve stejné budově vznikla v roce 1890 také dívčí měšťanská škola. Německé děti měly svoji školu také (do roku 1897) a do roku 1900 mohli navštěvovat vlastní školu i místní Židé. Až do roku 1911 neměly Moravské Budějovice žádnou střední školu. Žádosti o vznik gymnázia byly Národní radou v Brně zamítnuty, proto se tehdejší nový obecní výbor rozhodl zřídit gymnázium z prostředků obce. Již v září 1911 zde začala výuka. První světová válka sice zcela utlumila veřejný život ve městě, ale následná hospodářská konjunktura vedla k rozvoji stavebního ruchu. Přibýlo hlavně značné množství veřejných a úředních budov. Bylo dostavěno gymnázium, v roce 1924 byla postavena nová pošta, v roce 1927 Orlovna a v roce 1930 Sokolovna.

Relativně brzo (1874) vznikla v Moravských Budějovicích Městská spořitelna (původně v německém vlastnictví, brzo však byla převzata českými majiteli), která měla pozitivní dopad na rozvoj průmyslu a podnikání, ale také na výstavbu veřejně prospěšných staveb. Již dříve byla německá spořitelna založena v Jihlavě a ve Znojmě, česká v Třebíči. Ještě o něco spíše (1869) však byla v Moravských Budějovicích založena občanská záložna a v roce 1919 Živnostenská záložna.

České národní hnutí se v Moravských Budějovicích započalo svůj rozvoj poměrně pozdě a kulturní a spolková činnost se zde začala intenzivně rozvíjet až v sedmdesátých letech 19. století. Ústředním spolkem byl Budívoj, který soustředil řadu významných osobností z české hudební scény. Koncem století ovlivňoval společenský život ve městě nejvíce Sokol, přičemž zřízen byl i ženský odbor. Jak naznačuje následující text, sociální infrastruktura i zájmová činnost se do současnosti významně rozvinula.

6.1. Vzdělanostní infrastruktura

Úroveň výchovy a vzdělání patří mezi základní ukazatele socioekonomické charakteristiky území. Mezi nejdůležitější školy ve vzdělávání a výchově dítěte bezpochyby patří mateřské a základní školy. Předškolní vzdělávání na území města Moravské Budějovice zajišťuje jedna příspěvková organizace města se třemi pracovišti, základní vzdělávání pak dvě příspěvkové organizace města a jedna příspěvková organizace kraje. Základní školství je doplněno také jednou základní uměleckou školou. Na území města se nachází dvě střední školy, přičemž obě jsou příspěvkovými organizacemi kraje. Není zde však zřízena žádná vyšší odborná škola a chybí zde i zástupce terciárního vzdělávání.

Informace obsažené v následujících podkapitolách jsou čerpány z Rejstříku škol a školských zařízení MŠMT ČR (např. kapacita škol a jídelen), z publikace „Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2013/2014 a kalendářní rok 2014“ (dále také výroční zpráva), která je každoročně vydávána Krajským úřadem Kraje Vysočina (např. přepočtené počty zaměstnanců včetně rozdělení na pedagogické a nepedagogické pracovníky za kalendářní rok 2014, počet tříd a počet žáků včetně těch se zdravotním hendikepem platné k září roku 2014, tedy na začátku školního roku 2014/2015), z Odboru kanceláře starosty a školství Města Moravské Budějovice a z webových stránek škol (další doplňkové informace). Údaje z výroční zprávy za začátek školního roku 2014/2015 jsou

komparovány se stavem na začátku školního roku 2007/2008 (obsaženém ve výroční zprávě z roku 2008), tedy s rokem, kdy byl zpracován původní SPRM¹⁶. Některé ukazatele jsou srovnávány i se stavem v Kraji Vysočina.

6.1.1. Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání je v Moravských Budějovicích zabezpečováno **Mateřskou školou Moravské Budějovice, příspěvkovou organizací** (dále také MŠ), která má ve městě lokalizovány tři pracoviště, a to na adrese Fišerova 1340, kde je i sídlo organizace, dále Husova 485 a Šafaříkova 1306. Posledně jmenované pracoviště vzniklo přebudováním bývalé základní umělecké školy, přičemž zároveň byla zrušena pobočka mateřské školy na ulici Jiráskova 908, která již prostorově neodpovídala hygienickým normám. Maximální kapacita MŠ je 235 dětí.

Tab. 6.1: Pracoviště Mateřské školy Moravské Budějovice, příspěvkové organizace

Adresa	Počet tříd	Kapacita	Další vybavení
Husova 485	2	39	Školní hřiště, jídelna
Šafaříkova 1306	4	96	Jídelna, hřiště
Fišerova 1340	4	100	Tělocvična, bazén, kreslárna, kuchyň, jídelna, hřiště

Pramen: MŠMT ČR – Rejstřík škol a školských zařízení, 2015, <http://www.msmorbudejovice.com/>

Mateřská škola měla na začátku školního roku 2014/2015 celkem 235 dětí a byla tedy plně využita (v Kraji Vysočina jsou mateřské školy využity průměrně z 90,5 %). Průměrný počet žáků mateřské školy (jednoho pracoviště) činil v Kraji Vysočina 49,7 žáků a lze tedy říci, že mateřská škola v Moravských Budějovicích patří mezi ty větší (průměrný počet žáků připadajících na jedno pracoviště činil 78,3 dětí). V roce 2014 v přepočteném počtu pracovalo v mateřské škole v Moravských Budějovicích 26,28 zaměstnanců, z toho 20,08 pedagogických pracovníků. To představovalo 11,7 dětí na učitele, což bylo o něco méně než v průměru v Kraji Vysočina (12,2 dětí na učitele). Ve srovnání s rokem 2007 došlo k navýšení počtu pracovníků, neboť v roce 2007 jich pracovalo v MŠ celkem 23,67, z toho 17,76 bylo pedagogických pracovníků, takže na jednoho učitele při počtu žáků 214 připadalo průměrně 12,1 dětí. Děti jsou soustředěny do 10 tříd, takže na jednu třídu průměrně připadá 23,5 dětí (v okrese Třebíč 22,7 a v Kraji Vysočina 22,9). Oproti stavu v roce 2007 se počet tříd zvýšil o jednu. Vedení školy nepředpokládá v následujících letech výrazné snížení počtu dětí i přes to, že silné ročníky z let 2007 a 2008 jsou již na základní škole. Lze shrnout, že ve srovnání s okresem Třebíč i Krajem Vysočina je situace v mateřské škole v Moravských Budějovicích nijak významně neliší.

V roce 2013 bylo v Moravských Budějovicích při organizaci Salesiáni Dona Boska otevřeno centrum celodenního hlídání dětí v křesťanském prostředí s názvem Jabula, které přijímá děti od 2,5 let. Jde o jednu třídu umístěnou v Orlovně na ulici Chelčického. Od 1.9.2016 by mělo být toto zařízení otevřeno již ve formě církevní mateřské školy registrované na MŠMT ČR.

6.1.2. Základní vzdělávání

Z níže uvedené tabulky plyne, že největší školou ve městě z hlediska potenciální kapacity je **Základní škola Moravské Budějovice, Havlíčkova ul. 933, okres Třebíč**, která má dle MŠMT ČR kapacitu 770 žáků. Není tomu tak však ani z hlediska počtu žáků, ani dle

¹⁶ Při zpracování původního SPRM byly však použity údaje za začátek školního roku 2006/2007, neboť krajská publikace vychází vždy až začátkem následujícího roku, tedy v případě školního roku 2007/2008 to bylo až v roce 2008, obdobně data za začátek školního roku 2015/2016 budou k dispozici až v prvním čtvrtletí 2016.

průměrného přepočteného stavu zaměstnanců. V září 2014 zde bylo zapsáno celkem 306 žáků ve 13 třídách (na začátku školního roku 2007/2008 to bylo 456 žáků v 18 třídách). V roce 2014 pracovalo v této škole průměrně 28,89 osob (v roce 2007 to bylo 42,27 osob), z toho 21,63 bylo pedagogických pracovníků (dříve 32,41 učitelů). Na jednoho učitele připadalo v roce 2007 průměrně 14,1 žáků, v roce 2015 pak 14,2 žáků (v kraji na jednoho učitele průměrně připadalo 13,3 žáků). Počet žáků i učitelů se tedy za posledních osm let snížil zhruba o třetinu. Přes výrazný úbytek patří škola stále k nadprůměrně velkým školám v okrese (průměrný počet žáků činil 145,8) i v kraji (156,2).

Tab. 6.2: Základní školy na území města Moravské Budějovice

Škola	Zřizovatel	Kapacita	Škola sdružuje zařízení
Základní škola Moravské Budějovice, Havlíčkova ul. 933, okres Třebíč	město	770	Základní škola, školní jídelna, školní klub, DDM, školní družina
Základní škola T. G. Masaryka Moravské Budějovice, náměstí Svobody 903, okres Třebíč	město	600	Základní škola, školní družina, školní klub, školní jídelna
Základní škola a Praktická škola Moravské Budějovice, Dobrovského 11	kraj	132	Základní škola, školní družina, střední škola

Pramen: MŠMT ČR – Rejstřík škol a školských zařízení, 2015

Celkovou kapacitu 600 žáků má **Základní škola T. G. Masaryka Moravské Budějovice, náměstí Svobody 903, okres Třebíč**. Ta v září 2014 měla 514 žáků ve 22 třídách (na začátku školního roku 2007/2008 to bylo 491 žáků ve 20 třídách) a průměrně v roce 2014 zaměstnávala celkem 37,32 osob (za rok 2007 to bylo 37,08 osob), přičemž pedagogických pracovníků bylo 31,84 (dříve 28,78). Od roku 2007 se počet žáků mírně zvýšil – o 23 dětí (4,7 %), počet učitelů vzrostl o 3,06 úvazku, tj. o 10,6 %. Na jednoho učitele však připadalo 16,1 žáků (v roce 2007 to bylo 17,1 žáků), což bylo podstatně více než činil krajský průměr. Zatímco základní škola na ulici Havlíčkově byla v září 2014 využita ze dvou pětín a počet jejích žáků se během sledovaného období výrazně snížil, škola na nám. Svobody využívala svoji kapacitu z 86 % a počet dětí naopak mírně vzrostl.

Třetí základní školou lokalizovanou v Moravských Budějovicích je **Základní škola a Praktická škola Moravské Budějovice, Dobrovského 11**, jejímž zřizovatelem je Kraj Vysočina (jedna z deseti škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v kraji). V září 2014 zde v přepočteném počtu pracovalo 18,60 pedagogických a 3,44 nepedagogických pracovníků, kteří měli v péči ve 13 třídách 111 žáků se zdravotním hendikepem nebo poruchami učení (ve školním roce 2007/2008 to bylo 16,82 pedagogických pracovníků na 119 žáků ve 12 třídách). Tento typ škol vykazuje vždy nižší než průměrný podíl počtu žáků na třídu i na jednoho učitele (v Moravských Budějovicích 6 žáků na učitele, 8,5 žáků na třídu) než v běžných základních školách, což je logické vzhledem k náročnosti péče o hendikepované žáky (v roce 2007 se jednalo o 7,1 žáků na učitele a 10 žáků na třídu).

V Moravských Budějovicích se nachází také základní umělecká škola (dále také ZUŠ), která je v rejstříku MŠMT ČR stejně jako ostatní ZUŠ řazena mimo kategorii „B základní vzdělávání – školy“, a to do kategorie „F základní umělecké a jazykové vzdělávání – školy“. Rovněž krajská výroční zpráva ji řadí do kapitoly „umělecké a zájmové vzdělávání, sport a mládež“. Proto o ní bude pojednáno v kapitole 6.1.5. Ostatní vzdělávání.

6.1.3. Střední vzdělávání

Na území města Moravské Budějovice se nacházejí dvě střední školy. **Gymnázium a Střední odborná škola, Moravské Budějovice, Tyršova 365** nabízí tři studijní obory, přičemž

Gymnázium je čtyřleté (kapacita 160 studentů) a šestileté (kapacita 180 studentů). Obor Veřejnosprávní činnost lze na škole studovat v denním studiu (4 roky, kapacita 130 studentů) i dálkovém (5 let, kapacita 75 studentů), obdobně obor Sociální činnost (260 studentů na denním a 150 na dálkovém studiu). Škola disponuje výdejnou jídla.

Tab. 6.3: Střední školy na území města Moravské Budějovice

Střední škola, obory	Délka studia	Kapacita
Gymnázium a Střední odborná škola, Moravské Budějovice, Tyršova 365	-	730
Gymnázium	4	160
Gymnázium	6	180
Veřejnosprávní činnost - denní	4	130
Veřejnosprávní činnost - dálkové	5	75
Sociální činnost - denní	4	260
Sociální činnost - dálkové	5	150
Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice	-	940
Mechanik seřizovač	4	120
Strojní mechanik - denní	3	90
Strojní mechanik - dálkové	3	45
Obráběč kovů - denní	3	60
Obráběč kovů - dálkové	3	35
Mechanik opravář motorových vozidel - denní	3	90
Mechanik opravář motorových vozidel - dálkové	3	30
Provozní elektrotechnika	2	60
Elektrikář - silnoproud - denní	3	75
Elektrikář - silnoproud - dálkové	3	40
Instalatér	3	60
Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení - denní	4	120
Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení - dálkové	5	120
Ošetřovatel - denní	3	75
Ošetřovatel - dálkové	3	45
Stravovací a ubytovací služby	3	75
Obchodník	4	100
Prodáváč - denní	3	80
Prodáváč - dálkové	3	45
Kuchař – číšník - denní	3	90
Kuchař – číšník - dálkové	3	30
Opravář zemědělských strojů	3	90
Podnikání - denní	2	60
Podnikání - dálkové	3	90

Pramen: MŠMT ČR – Rejstřík škol a školských zařízení, 2015

Ve srovnání se školním rokem 2007/2008 již na této střední škole nefunguje dle rejstříku škol MŠMT ČR program pro večerní školu v oboru Veřejnosprávní činnost, ale výrazně se do současnosti zvýšila kapacita oboru Sociální činnost (zdvojnásobila se). Celková kapacita školy však byla na počátku školního roku 2014/2015 využita pouze z 50 % (297 studentů v 15 třídách), což je podstatný rozdíl oproti školnímu roku 2007/2008, kdy to byly tři čtvrtiny (535 žáků v 19 třídách, z toho v 11 třídách gymnázia studovalo 326 žáků). Více než šedesátiprocentní využití mělo na počátku školního roku 2014/2015 čtyřleté gymnázium a obor Veřejnosprávní činnost v denním studiu. Počet pracovníků školy činil v roce 2014 průměrně 39,41 (v roce 2007 to bylo 54,25), z toho 30,52 tvořili pedagogičtí pracovníci (dříve

41,57). Na jednoho učitele tak připadalo 9,7 studentů (v roce 2007 to bylo 12,9 studentů), a to bylo méně než v kraji (11,2). V červnu 2014 byla výuka odborných předmětů přesunuta z budovy na ulici Pražské 104 do budovy gymnázia na ulici Tyršova 365.

Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice nabízí 15 oborů v denním režimu a 9 oborů v dálkovém studiu. Učňovskou zkouškou je završeno osm oborů, maturitou tři obory a nástavbové studium ukončené maturitní zkouškou probíhá ve dvou oborech. Ve srovnání s rokem 2007/2008 přibyla řada oborů, např. Ošetřovatel nebo Stravovací a ubytovací služby, naopak obory jako Krejčí, Klempíř - strojírenská výroba, Elektrotechnika a Provozní technika byly vyřazeny. Střední škola zahrnuje i domov mládeže s kapacitou 72 osob (Tovačovského sady 100, dle krajské výroční zprávy činí kapacita pouze 53 osob) a školní jídelnu pro více než 500 osob. Svá pracoviště má škola na pěti místech ve městě; vlastní výuka probíhá na Tovačovského sady 79 a na Dobrovského 10. Na Chelčického 316 a K Háji 683 jde o odborný výcvik. Ke škole patřila dříve také budova na ulici Janáčkova 323, která v současnosti patří podnikatelskému subjektu zabývajícímu se výrobou oděvů. Využití kapacity školy je obdobné jako u gymnázia (382 studentů v 18 třídách, tj. 40 %), což je rovněž méně než ve školním roce 2007/2008 (497 studentů, tj. 51,0 % z celkové kapacity). Počet pracovníků školy průměrně v roce 2014 činil 53,41 (za rok 2007 to bylo 62,16), z toho 42,77 (v roce 2007 pak 46,95) bylo pedagogických pracovníků. Na jednoho učitele připadalo 8,9 studentů (v roce 2007 to bylo 10,6 studentů), což bylo také o něco méně než v kraji.

Tab. 6.4: Nezaměstnanost absolventů škol se sídlem v Moravských Budějovicích k 30.9.2014

Název školy	Název oboru	Délka studia	Počet absolv. 2013/2014	Počet a podíl absolventů v evidenci ÚP	
				abs.	%
Gymnázium a Střední odborná škola, Moravské Budějovice, Tyršova 365	Gymnázium	4	27	1	3,7
	Gymnázium	6	24	0	0,0
	Veřejnosprávní činnost	4	17	5	29,4
	Sociální činnost	4	13	1	7,7
Střední škola řemesel a služeb Moravské Budějovice	Mechanik opravář motorových vozidel - denní	3	5	2	40,0
	Provozní elektrotechnika	2	3	2	66,7
	Obráběč kovů - denní	3	10	2	20,0
	Elektrikář - silnoproud - denní	3	15	5	33,3
	Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení - denní	4	5	1	20,0
	Obchodník	4	5	4	80,0
	Prodavač - denní	3	13	4	30,8
	Kuchař – číšník - denní	3	24	11	45,8
	Opravář zemědělských strojů	3	18	6	33,3
	Podnikání - denní	2	2	1	50,0
	Podnikání - dálkové	3	4	2	50,0

Pramen: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2013/2014 a kalendářní rok 2014, Krajský úřad Kraje Vysočina, Jihlava, 2015

Předchozí tabulka zachycuje uplatnitelnost absolventů dle jednotlivých středních škol i oborů ke 30.9.2014. Celkový počet nezaměstnaných evidovaných na úřadech práce činil v případě absolventů gymnázia 7 osob (průměrná míra nezaměstnanosti absolventů činila 8,6 %), u střední školy šlo o 40 osob (průměrná míra nezaměstnanosti absolventů činila 38,5 %). Ve

srovnání se stavem k 30.9.2007 se jedná u střední školy o zhruba stejný počet neuplatněných absolventů (tehdy 49 osob), avšak míra nezaměstnanosti byla tehdy nižší (34,5 %). V případě gymnázia šlo o nárůst (tehdy 4 osoby z oborů mimo gymnázium, míra nezaměstnanosti činila 3,7 %) i přes pokles počtu absolventů školy. Gymnázium se však prezentuje vysokou úspěšností při přijetí svých absolventů na vysokou školu (96 % přihlášených absolventů čtyřletého oboru bylo v roce 2014 přijato).

V závěru této podkapitoly lze upozornit, že počet středních škol v Kraji Vysočina se pro školní rok 2014/2015 oproti roku 2013/2014 snížil o 11, z toho o dvě školy v okrese Třebíč (došlo ke sloučení škol zřizovaných krajem v důsledku populačního vývoje). Počet studentů na středních školách klesl v kraji meziročně víc než o tisíc (o 5,2 %), z toho v okrese Třebíč téměř o 500 (o 10,0 %), což bylo nejvíce ze všech okresů kraje.

6.1.4. Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání se zaměřením na vzdělávání dospělých a posílení jejich uplatnění na trhu práce se stává nedílnou součástí nabídky vzdělávacího systému v celé České republice. V Moravských Budějovicích ho nabízí Střední škola řemesel a služeb v podobě svářečské školy (kurzy svařování elektrickým obloukem, plemenem i v ochranné atmosféře). V předchozím zpracování SPRM byl uveden výčet organizací se sídlem v Moravských Budějovicích, které měly akreditovaný alespoň jeden vzdělávací program (celkem se jednalo o 6 subjektů a 11 programů). V současnosti žádné organizace se sídlem ve městě nemají dle Databáze udělených akreditací MŠMT ČR akreditován ani jeden vzdělávací program.

6.1.5. Ostatní zařízení

Základní umělecká škola

Hudební škola v Moravských Budějovicích patřila v době svého vzniku spolu se školami v Jihlavě a ve Znojmě k nejstarším školám v tomto regionu. Podnět k jejímu vzniku vzešel z řad členů místního mužského pěveckého sboru s názvem "Pěvecké sdružení Foerster". Vyučování bylo zahájeno v říjnu 1928 s 39 žáky. V současnosti se základní umělecká škola (dále také ZUŠ) nachází na ulici Havlíčkova 933, kam se v roce 2007 přestěhovala z ulice Šafaříkovy, kde sídlila od roku 1993. Jde o příspěvkovou organizaci města.

Současná kapacita školy je dle Rejstříku MŠMT ČR 280 žáků a na začátku školního roku 2014/2015 byla plně obsazena (v roce 2007 školu navštěvovalo 232 žáků). Na škole je vyučován hudební a výtvarný obor. Škola měla v roce 2014 celkem 10,76 pedagogických a 1,40 nepedagogických pracovníků (od školního roku 2007/2008 se situace téměř nezměnila). Na jednoho pedagogického pracovníka připadá průměrně 23,2 žáků, což je výrazně méně než v celém kraji (31,7 žáků na učitele). V hudebním oboru jsou možná tato studijní zaměření: hra na klavír, elektronické klávesové nástroje, varhany, akordeon, zobcovou flétnu, klarinet, fagot, saxofon, trubku, lesní roh, trombon, baskřídllovku, tubu, kytaru, elektrickou kytaru, basovou kytaru, housle, violu. Další studijní zaměření v hudebním oboru je sólový zpěv a sborový zpěv. Výtvarný obor nabízí tato studijní zaměření: základní technika kresby, malby, grafiky, plastické a prostorové tvorby, kombinace malířských kresebných technik. V minulosti byl nabízen také taneční obor, v němž byla vyučována taneční příprava a taneční praxe. Hudební obor navštěvuje ve školním roce 2015/2016 celkem 231 žáků, výtvarný obor pak 19 žáků.

Dům dětí a mládeže

Při Základní škole Moravské Budějovice, Havlíčkova ul. 933, okres Třebíč působí Dům dětí a mládeže (dále také DDM). Jde o školské zařízení na ulici Milíčova 530. Tzv. DDM Budík dle své webové prezentace působí v oblasti mimoškolní výchovy a v oblasti realizace volného času dětí, mládeže a široké veřejnosti. Děti zapojené do činnosti DDM mohou v rámci jeho aktivit využívat turistickou základnu v Kdousově. Organizace zabezpečuje a tím uskutečňuje formy zájmového vzdělávání naplněním pravidelné, příležitostné, táborové, spontánní, osvětové a individuální zájmové činnosti. DDM zajišťuje kurzy plavání, florbal, míčové hry, aerobik, bruslení, hokej, hasičský sport, šachy, kung-fu, rybářský kroužek a další sportovní aktivity, dále výtvarnou výchovu a keramiku, hru na kytaru, flétnu a bubny, jazykovou výuku, divadlo a další společenské aktivity. Nabízí rovněž využití herny pro děti do pěti let. Za rok 2014 zde bylo v přepočteném stavu zaměstnáno 2,00 pedagogických a stejný počet nepedagogických pracovníků.

Středisko výchovné péče STŘED

Od roku 2013 funguje na Husově ulici č. 189 Středisko výchovné péče STŘED, které má sídlo v Třebíči. Jedná se o školskou právnickou osobu, která má v současnosti právní formu „zapsaný ústav“ (dříve občanské sdružení). V Moravských Budějovicích funguje Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež eMBečko. To poskytuje sociální služby registrované dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a má pověření dle zákona č. 359/1999 Sb. k výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Posláním služby je poskytovat mladým lidem ve věku 7 až 20 let z Moravských Budějovic a okolí informace, pomoc a podporu při zvládání obtížných životních situací (jako jsou situace doma, ve škole, v partnerských vztazích apod.) a zapojovat je do skupiny vrstevníků. Za rok 2014 využilo služeb zařízení více než 100 klientů a celkový počet kontaktů s nimi přesáhl hranici 8 tis. Budova zařízení byla rekonstruována s přispěním finančních prostředků z ROP Jihovýchod a Města Moravské Budějovice. STŘED je velmi významnou organizací působící v mnoha oblastech sociálních služeb po celém Kraji Vysočina.

6.2. Zdravotní a sociální péče

6.2.1. Zdravotnictví

Mezi základní a nejdůležitější faktory kvality života každého člověka bezesporu patří zdravotní péče. Nejvíce lékařů je ve městě soustředěno na Poliklinice Moravské Budějovice na adrese Tovačovského sady 78 (20 ordinací lékařů). Ordinací praktických lékařů pro dospělé je ve městě šest, pro děti a mládež čtyři, je zde i sedm stomatologů, avšak samostatná ordinace gynekologa je zde pouze jedna a ostatní specialisté jsou zastoupeni 15 lékaři.

Ve městě se nachází také **Léčebna dlouhodobě nemocných** (dále také LDN, nám. Svobody 358). Jde o lůžkové zařízení s kapacitou 70 lůžek umístěných na dvou bezbariérových odděleních (celkem v kraji existuje zhruba 500 míst v zařízeních LDN). Pokoje nemocných jsou 2 až 4 lůžkové. LDN poskytuje komplexní následnou péči geriatrickým a dlouhodobě nemocným pacientům staršího věku s průměrem 70 let. O pacienty pečují lékaři s odborností chirurgie, traumatologie, interna, geriatrie a kvalifikovaný nelékařský personál. V roce 2013 zde proběhla rozsáhlá rekonstrukce budovy.

Tab. 6.5: Zabezpečení lékařské péče soukromými ambulancemi a ordinacemi v Moravských Budějovicích

Ambulance, ordinace	Počet lékařů
Praktický lékař pro dospělé	Tovačovského sady 78 (3 lékaři), Pražská 914, Pražská 115, Sokolská 82
Praktický lékař pro děti a mládež	Tovačovského sady 78 (2 lékaři), Miličova 532, Partyzánská 1062,
Stomatologie	Tovačovského sady 78 (4 lékaři), Gymnazijní 344, Fišerova 1602, Kozinova 235
Gynekologie, Oční ambulance, Interní ambulance, Chirurgie, Ortopedie, Kožní, ORL, Urologie, Neurologie (2 lékaři), Plicní ambulance, Klinický logoped, Psychiatrická ambulance	Tovačovského sady 78
Ostatní: Rehabilitace (2 ambulance), Nutriční poradenství, SONO + Rentgen, Laboratoř – odběr krve (synlabczech, s.r.o.), zdravotnická dopravní služba Václav Hrdý	Tovačovského sady 78
Gastroenterologická ambulance	Sokolská 82
Oční optika	1. máje 122, nám. ČSA 69

Pramen: <https://snzr.uzis.cz/viewzz/rzz.htm>

Na území města se nachází **4 lékárny** (oproti roku 2007 vzrostl jejich počet o dvě):

- Nová lékárna – 1. máje 180
- Lékárna U Hromádků – 1. máje 14
- Budějovická lékárna – Sokolská 86
- Lékárna u Jednorožce – nám. Míru 5

V Kraji Vysočina zajišťuje přednemocniční neodkladnou péči nepřetržitě 29 profesionálních výjezdových skupin Zdravotnické záchranné služby Kraje Vysočina (ZZS KV). Jedna se nachází i v Moravských Budějovicích (Jemnická č.p. 1691), a to výjezdová skupina rychlé lékařské pomoci (RLP). V porovnání s ostatními základnami v kraji zajišťuje rychlou lékařskou pomoc pouze jedna výjezdová skupina v těchto pěti městech: Humpolec, Náměšť nad Oslavou, Bystřice nad Pernštejnem, Velké Meziříčí a Žďár nad Sázavou. V ostatních městech se základnami ZZS KV se nacházejí výjezdové skupiny rychlé zdravotnické péče (RZP) – v Pacově, Počátkách, Kamenici nad Lipou, Chotěboři, Ledči nad Sázavou, Přibyslavi, Jemnici, Velké Bíteši a v Novém Městě na Moravě – nebo kombinace dvou a více skupin přednemocniční neodkladné péče (v Jihlavě, Pelhřimově, Havlíčkově Brodě a v Třebíči).

6.2.2. Sociální péče

Z pohledu rozvoje sociálních služeb ve městě byla přínosem realizace projektu „Komunitní plánování sociálních služeb“ z let 2006-2008, kdy zároveň vznikl SPRM. Cílem projektu bylo zmapování sociálních služeb v regionu Moravskobudějovicka a Jemnicka. Výstupy slouží k vyšší informovanosti občanů v oblasti sociálních služeb a k rozvoji služeb, které jsou potřebné či nedostatečné. Na realizaci projektu s městem Moravské Budějovice spolupracovalo občanské sdružení Agora CentralEurope. Výstupem tohoto projektu byl Katalog poskytovatelů sociálních a souvisejících služeb, Analýza uživatelů sociálních a souvisejících služeb, SWOT analýza a Komunitní plán. Na komunitním plánování sociálních služeb se podílela veřejnost a poskytovatelé sociálních služeb. Katalog byl aktualizován k 1.1.2014. Dle informací v něm uvedených působí v Moravských Budějovicích celkem 9 služeb. V následující části je uveden výčet nejvýznamnějších poskytovatelů sociálních služeb a služeb s nimi souvisejícími:

- Pečovatelská služba Města Moravské Budějovice

- Dům sv. Antonína (domov pro seniory a zdravotně postižené občany)
- Klub důchodců při Městském kulturním středisku Beseda v Moravských Budějovicích
- Svaz postižených civilizačními chorobami Třebíč a Moravské Budějovice
- Rodinné centrum Korálky Moravské Budějovice - bude svoji činnost ukončovat s koncem roku 2015
- STŘED z.ú.
- Občanská poradna Moravské Budějovice
- Pedagogicko-psychologické poradny Třebíč
- Oblastní charita Třebíč
- DIANA TŘEBÍČ, o.p.s. - terénní pečovatelská služba

Dále má ve městě zástupce Diecézní charita Brno (Farní charita Moravské Budějovice). Podrobné informace o jednotlivých službách jsou uvedeny v Katalogu poskytovatelů sociálních a souvisejících služeb pro Moravskobudějovicko a Jemnicko zveřejněném na webových stránkách města¹⁷.

6.3. Kultura, sport, volný čas

6.3.1. Kulturní vyžití

Hlavním organizátorem kulturního života v Moravských Budějovicích je **MKS Beseda, příspěvková organizace** – městské a kulturní středisko, které sídlí na ulici Purcnerova 62. Kromě sálů pro pořádání kulturních akcí je zde také umístěna redakce Zpravodaje, půjčovna krojů a Turistické informační centrum. V budově se nachází velký sál s kapacitou 429 míst, který je možné propojit s malým historickým sálem o ploše 54 m². Dále je zde sál Budivoj s jevištěm a předsálím o celkové ploše 136,7 m². Pronajmout si lze i prostory bývalých koníren v areálu zámku na nám. Míru 1 (malá a velká síň o ploše 100 + 215 m²). MKS Beseda nabízí také pronájem letního kina. Nadregionální význam má již tradiční Mezinárodní hudební festival v Moravských Budějovicích s názvem Václav Hudeček a jeho hosté. V roce 2015 proběhl již osmý ročník festivalu, a to opět v prostorách zámku a v kostele sv. Jiljí. K dalším tradičním akcím pořádaným v MKS Beseda patří dětské karnevaly, plesy, divadelní produkce, koncerty, přednášky, kurzy, výstavy a v roce 2015 proběhl již 19. ročník ochutnávky jihomoravských vín.

Mezi další významný subjekt přispívající ke kulturnímu rozvoji patří **Městská knihovna Moravské Budějovice**, která sídlí na ulici Tyršova 364 a má dvě neprofesionální pobočky v místních částech Vranín a Vesce. Vlastní historie knihovny se váže k datu 31. ledna 1921, kdy byla otevřena Veřejná obecní knihovna. Knihovna byla připojena k již existující obecní čítárně a zaujímal dvě místnosti v budově radnice. Obecní knihovna vznikla sloučením knihoven vzdělávacích spolků Eliška Krásnohorská, Palacký, Budivoj a Sokol, které ve městě působily. O rok později už knihovna vlastnila 933 svazků knih a navštěvovalo ji 245 čtenářů. V období 2. světové války byl provoz knihovny omezen a mnoho knih bylo z ideologických důvodů vyřazeno. Po skončení války obnovila knihovna svoji činnost. V roce 1946 už měla 146 čtenářů a 2,6 tis. svazků knih. Dle informací prezentovaných na webových stránkách knihovny zahrnuje současný fond knihovny přibližně 41 tis. svazků knih (stejně jako v roce 2007, kdy byl zpracován původní SPRM). Knihovna pravidelně odebírá 3 deníky a 30 titulů periodik. Ročně knihovna nakoupí asi tisíc knih. V knihovně jsou k dispozici tři oddělení - oddělení pro dospělé, oddělení pro děti a mládež a čítárna s veřejně přístupným internetem.

¹⁷http://www.mbudejovice.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=9890&id_dokumenty=442355

Knihovna registruje více než 1,5 tis. čtenářů, z toho asi 300 čtenářů do 15 let (v roce 2007 jich bylo 400). Pro děti nabízí besedy a knihovnické lekce.

Z kulturních zařízení ve městě lze jmenovat také Muzeum Vysočiny Třebíč, resp. pobočku **Muzeum řemesel Moravské Budějovice**, které nabízí stálé expozice ve dvou objektech - v budově zámku a v budově bývalých masných krámů. Vznik sbírek muzea je jako u mnoha jiných muzeí v dnešní České republice spojen s Národopisnou výstavou konanou v Praze roku 1895. V té době se ve městě nashromáždila řada exponátů, z nichž některé putovaly na tuto výstavu. Ve dvacátých letech minulého století se muzeum zaměřilo na památky lidového umění, průmyslu a místních řemesel. Tak vznikl základ dnešní expozice zaniklých a zanikajících řemesel. Celá expozice však byla rozdělena do tří kategorií: historicko-národopisné, přírodně-zemědělské a řemeslně-průmyslové. Důležitým faktem bylo založení muzejního spolku v roce 1929. Tím se ještě zvýšil zájem odborné veřejnosti, ze které pocházelo mnoho dobrovolných pracovníků a podporovatelů muzea. Rozvoj muzea pozastavila druhá světová válka, za níž musely být exponáty uloženy v provizorních prostorách měšťanských domů. Po válce byla zkonfiskována poslední majitelce Anně Marii Schaffgotschové budova zámku, kterou následně roku 1947 dostalo muzeum ke svému užívání. Od 50. let však muzeum postupně upadalo, což potvrzuje i rozpuštění muzejního spolku. Ten byl znovu založen až v roce 1992.

V současnosti je v zámku umístěna expozice zaniklých a zanikajících řemesel městských, archeologické nálezy Moravskobudějovicka, historie města od nejstarších dob po rok 1945 a zámecké expozice. V bývalých masných krámech je pak stálá výstava zaniklých a zanikajících řemesel venkovských. Muzeum každoročně pořádá různé akce na nádvoří a v budově zámku, např. noční představení v muzeu nebo tradiční jarmark. Vlastní také dvě místnosti určené k výstavním účelům. V zámku lze také uskutečnit svatební obřad ve Velkém sále, tzv. galerii Wallisů a zakoupit se zde dá Vlastivědný sborník Moravskobudějovicka, který vydává kolektiv autorů Muzejního spolku Moravské Budějovice, a také další publikace od místních znalců a o místním kraji.

Kromě letního kina se v Moravských Budějovicích v budově místní **Sokolovny** nachází také kino Na Valech (Tělocvičná jednota Sokol Moravské Budějovice, Tovačovského sady 80), které má kapacitu 320 míst k sezení a lze v něm realizovat různé kulturní akce (plesy, koncerty, zábavy, schůze, přednášky apod.). V současnosti je vlastní kino mimo provoz, neboť není vybaveno digitálními technologiemi potřebnými k promítání filmů natočených v dnešní době. Provoz kina byl dříve finančně podporován městem, nyní tomu tak již není. Hlavní sál Sokolovny tvoří tělocvična, kde lze zřídit až 550 míst k sezení a další v přilehlých prostorech.

6.3.2. Sportovní vyžití a volný čas

Město Moravské Budějovice nabízí širokou základnu sportovních zařízení a příležitostí nejen pro obyvatele města, ale i pro občany z okolních obcí. Hlavní úlohu v oblasti sportovní vybavenosti plní **ZIKOS, příspěvková organizace**, která provozuje letní koupaliště (Husova 1499). Jeho kapacita je 1,9 tis. návštěvníků a kromě tří bazénů areál tvoří tenisový kurt s umělým povrchem, dvě hřiště na plážový volejbal, hřiště na plážový fotbal, basketbalové hřiště, kuželky, stolní tenis, skate park aj. Dále ZIKOS spravuje krytý zimní stadión (Komenského sady 1642), který byl otevřen po desetiletích snahy v roce 2005. Konají se zde hokejové zápasy a turnaje i bruslení pro veřejnost. Tribuna poskytuje 1350 míst pro stání diváků.

Prostory pro sportovní a volnočasové aktivity spravuje také **Tělocvičná jednota Sokol Moravské Budějovice** na Tovačovského sady 80, kde se nachází tělocvična a venkovní kurty (9 tenisových kurtů, z toho pět na ploše bývalého kluziště, dále dva antukové vhodné pro volejbal a nohejbal a jeden betonový basketbalový). Určitým zázemím pro sport a volný čas disponuje také **Orel jednota Moravské Budějovice** na Chelčického 885, kde lze najít squashový kurt, prostor pro stolní tenis, pro cvičení s pomůckami a kurzy jógy (pro další aktivity je využívána člena oddílů tělocvična v ZŠ Havlíčkova). Ve městě je také fotbalový stadion, který je určen zejména pro místní fotbalový oddíl SK Moravské Budějovice, dále krytý plavecký bazén v Základní škole Havlíčkova 933 umožňující i plavání pro veřejnost a další tělocvičny v základních školách a středních školách. Na ulici Šafaříkova se nachází dopravní hřiště, které bylo v roce 2015 rekonstruováno. Saunu a další wellness a fitness procedury provozuje Studio Verbena na Pražské 115, kde je nově otevřen také Indoorový golf. Na ulici Tyršova 682 se nachází Bowling Sport Bar se dvěma dráhami. Na ranči Appaloosa v Lažinkách jsou umožněny zájemcům vyjížděky na koních a účast na společenských akcích souvisejících s chovem koní. Ve městě se nachází řada dětských hřišť a venkovních herních prvků přístupných veřejnosti.

6.3.3. Kulturní, sportovní a zájmové spolky

Následující výčet organizací působících ve městě v oblasti kultury, sportu a volného času vychází z Registru ekonomických subjektů z poloviny roku 2014 a jde o seznam subjektů se sídlem v Moravských Budějovicích:

- HC Moravské Budějovice 2005 – Komenského sady 1642, bruslit se začalo v Moravských Budějovicích již koncem 19. století; v sezóně 2015/2016 budou hrát muži již počtvrté druhou hokejovou ligu, je zde i oddíl přípravy a žáků,
- Sportovní klub Moravské Budějovice – Tovačovského sady 80, fotbal se v Moravských Budějovicích začal hrát již v roce 1911, kdy vznikl sportovní klub; v současnosti muži hrají krajský přebor stejně jako dorost; mladší i starší žáci, mladší a starší příprava hraje okresní přebor; je zde i tým žen,
- Tělocvičná jednota Sokol Moravské Budějovice – Tovačovského sady 80, sdružuje oddíly Aerobic & Dance, Badminton, Florbal, Gymnastika pro rodiče a děti, Košíková, Kulturistika, Nohejbal, Rehabilitace, míče, Stolní tenis, Šachy, Tenis, Turistika, Volejbal,
- Tenisový klub Moravské Budějovice – K Hoře 791, soutěže a turnaje v tenise pro dospělé i děti, využívají tenisové kurty na Tovačovského sady 80,
- Orel jednota Moravské Budějovice - Chelčického 885, založený v roce 1913 a po zrušení v roce 1948 obnoven v roce 1990; kromě výše uvedených aktivit zde funguje dětský folklorní soubor Škrpálíček v rámci folklorního souboru Škrpál,
- Junák - český skaut, středisko Moravská Orlice Moravské Budějovice, z. s. – Blahoslavova 1697, zde klubovna a zázemí pro pořádání akcí, slouží i jako ubytovna; 7 oddílů, pořádání závodů a táborů,
- Muzejní spolek v Moravských Budějovicích - nám. Míru 1, původně založen v roce 1929, avšak v padesátých letech rozpuštěn. Obnoven až v roce 1992. V současnosti se členové věnují publikační činnosti (Vlastivědný sborník Moravskobudějovicka) a sbírce exponátů,
- "Spolek pro veřejnou dopravu na jihozápadní Moravě" – Kosmákova 73, vznikl v roce 2011 za účelem společného prosazování podpory přitažlivé a ekologicky šetrné veřejné dopravy ve výše vymezeném prostoru jihozápadní Moravy s vazbami na přilehlou oblast Dolního Rakouska a sousedící regiony ČR, dále pak za účelem poskytování obecně prospěšných činností v oblasti ochrany životního prostředí,

ochrany památek a kulturních hodnot v daném území a za účelem dalších aktivit ve smyslu občanské společnosti; od roku 2012 provozuje tzv. Mašinkárnu, malé muzeum regionální železnice a železničních modelů,

- Paprsek radostného žití, o.s. - Pivovarská 67, nový subjekt (2013) zabývající se pořádáním seminářů, charitativních akcí, koncertů, veřejných sbírek apod.,
- Místní komunita Salesiánů Dona Boska v Moravských Budějovicích – Kosmákova 72, římskokatolická církev působící v kostele sv. Jiljí, provozující křesťanské centrum pro hlídání dětí a vyučující náboženství na místních základních školách; v Domě sv. Antonína působí v obslužné péči i ve stravovacím provozu sestry Boromejky,
- Sportovní klub JeMoBu – Havlíčkova 933, florbalový klub pro děti i dospělé, pořádání florbalových turnajů,
- Sportovní klub při Gymnáziu a SOŠ Moravské Budějovice, o. s. – Pražská 104,
- T.J. ZŠ T.G.Masaryka – nám. Svobody 903, tělovýchovný spolek se zaměřením na kolektivní i individuální sporty pro žáky základní školy,
- Vodácký oddíl Moravské Budějovice – Gagarinova 1371, aktivity na vodě i na suchu,
- Cyklistický klub GAN Moravské Budějovice – Husova 614,
- Sportovní střelecký klub Moravské Budějovice – Mánesova 1510,
- Jezdecké kluby - Jezdecký klub APPALOOSA GOLDEN HORSE CLUB Moravské Budějovice, Jezdecký klub SVOBODA TF, Jezdecký klub ZICO-AGRO "T",
- Občanské sdružení pro podporu jezdecké turistiky – Jiráskova 858, vzniklo na počátku roku 2005. Jeho cílem je zpřístupnit přírodní a historické zajímavosti krajiny jezdcům na koních. Ve spolupráci s krajskými úřady, Klubem českých turistů a dalšími subjekty napomáhá vyhledávání a vyznačování konkrétních tras, mapuje vhodné stanice a zapojuje veřejnost do aktivní podpory jezdecké a šetrné turistiky. Věnuje se také podpoře šetrné turistiky obecně, poněkud v souvislosti s krajinou, jejím vzájemným působením na člověka a vhodným využitím pro udržitelný cestovní ruch apod.,
- Sdružení vinařů jihozápadní Moravy – Husova 1084, nyní Vinařský spolek Moravské Budějovice, který je dobrovolnou organizací pěstitelů révy vinné, výrobců vína, obchodníků s vínem, přátel a milovníků vína, someliérů, degustátorů vína a ostatních subjektů a laiků se zájmem o činnost v oboru. Významným počinem je organizování veřejné ochutnávky vín v Moravských Budějovicích v polovině března daného kalendářního roku,
- „Dechovky ČR“ – Gagarinova 1103, pořádání hudebních vystoupení, festivalů, např. Festival Miroslava Kratochvíla, který v roce 2015 oslavil 25. výročí.
- Kynologický klub Moravské Budějovice základní organizace č. 10 901 - sportovní výcviku psů pracovních plemen a příprava na zkoušky, vznikl v roce 2002 sloučením kynologů z Moravských Budějovic a Martínkova. Nové kynologické cvičiště je budováno v bývalé části zrušených krčnických kasáren (katastr Nových Syrovic). Klub pořádá různé akce jako dětské dny, ukázky výcviku, kynologické soutěže, svod německých ovčáků. Klub má kolem 40 členů,
- Moravský rybářský svaz Místní organizace Moravské Budějovice – Mánesova 1506, pořádání rybářských závodů pro děti i dospělé, výlovy rybníků, ve spolupráci s DDM Budík organizuje rybářský kroužek a pořádá rybářské tábory,
- Myslivecké sdružení Moravské Budějovice,
- Český svaz včelařů, o.s., základní organizace Moravské Budějovice – Čechova 1238, chov včel, pořádání Dne medu,
- Základní organizace Českého zahrádkářského svazu Moravské Budějovice – Jechova 1539,

- Český svaz chovatelů, základní organizace Moravské Budějovice – Smetanova 1703,
- Klastř přesného strojírenství Vysočina občanské sdružení – Pražská 105, významný činitel v oblasti spolupráce strojírenských firem v Kraji Vysočina, sdružuje 17 subjektů, z toho 4 z Moravských Budějovic,
- Sdružení přátel Střední odborné školy Moravské Budějovice, z. s. – Pražská 104,
- Sdružení rodičů a přátel školy při Gymnáziu Mor. Budějovice – Tyršova 365 - dobrovolné nepolitické sdružení fyzických a právnických osob, které se zajímají o výchovu dětí a mládeže a práci školy; poskytuje i finanční příspěvky pro studenty (lyžařské výcviky, kulturní představení, odměny za výkony studentů apod.),
- Asociace soukromého zemědělství okresu Třebíč – nám. ČSA 46, podpora zájmů českých zemědělců i vůči EU,
- GALERIE KMB-sdružení přátel výtvarného umění – Pucnerova 60,
- Klub českých turistů Moravské Budějovice – Fišerova 1353,
- Klub přátel DDM Budík Moravské Budějovice – klub přátel triatlonu (nadační fond),
- Občanské sdružení pro podporu zpěvu – Pucnerova 62,
- Sbor Církve adventistů sedmého dne Moravské Budějovice – Funtíčkova 277,
- Moravskobudějovický sport, o.s. – Mánesova 1007, pořádání hokejového turnaje Panthers,
- MOTO STARS TEAM – St. Slavíka 1467,
- MOTOSPORT RACING TEAM MORAVSKÉ BUDĚJOVICE – K Hoře 983,
- T.O. Kartágo Sako – brí. Čapků 431,
- Taneční soubor CINDERELLA Moravské Budějovice – Jiráskova 858,
- VYHLÍDKA skorobluegrass music – Myslbekova 1044, hudební sdružení,
- Rodičovské sdružení při ZŠ T.G.Masaryka v Moravských Budějovicích – nám. Svobody 903 a
- SVAZ DIABETIKŮ ČR ÚZEMNÍ ORGANIZACE – Tovačovského sady.

V předchozím SPRM byl uveden seznam neziskových organizací a spolků evidovaných Ministerstvem vnitra ČR s výčtem 40 organizací, z nichž mnohé již tehdy neexistovaly. Současná evidence neziskových organizací MV ČR obsahuje pouze tři se sídlem v Moravských Budějovicích, a to již zmiňovaný HC Moravské Budějovice 2005, dále Dům Sv. Antonína a dosud neuváděný spolek K4, který organizoval do roku 2013 každoroční festival Proti proudu (od roku 1997). Festival probíhal v letním kině a průměrný počet návštěvníků byl 2-3 tis. V roce 2014 se již festival nekonal z důvodu dlouhodobých problémů s finančním zabezpečením. Ještě je možné dodat, že v Moravských Budějovicích i v každé z jeho přidružených obcí působí **Sbor dobrovolných hasičů**:

- Moravské Budějovice, Tyršova 378
- Vranín 65
- Jackov 67
- Lažínky 64
- Vesce 9

Spolková činnost je ve městě finančně podporována z tzv. **Fondu aktivity obyvatel města**.

6.4. Ostatní občanská vybavenost

Mezi ostatní občanskou vybavenost patří instituce veřejné správy, které jsou uvedeny v tabulce č. 2.2 v jedné z úvodních kapitol, čerpací stanice, jejichž rozmístění obsahuje kapitola týkající se dopravy apod. Ve městě se nachází smuteční síň a hřbitov na východě

města v ulici Partyzánská. Co se týká vybavenosti finančními institucemi, nacházejí se zde pobočky České spořitelny, a.s. a Komerční banky, a.s. včetně bankomatů a bankomat zde má také ČSOB a.s. Lokální zástupce zde mají i další finanční ústavy.

V Moravských Budějovicích není lokalizováno žádné větší obchodní centrum s koncentrací obchodů a služeb (jako je např. v Jihlavě nebo v Třebíči), ale z nejrozšířenějších maloobchodních řetězců je nutné zmínit prodejnu Billa, s.r.o. (Husova 398), Penny Market, s.r.o. (Tyršova 206) a tři prodejny má ve městě JMB družstvo COOP (Janáčkova 1331, Šafaříkova 1301, Gagarinova 1128). Potraviny provozuje v Moravských Budějovicích i firma Flosman a.s. (Potraviny Flop, nám. ČSA 42), prodej elektroniky společnost Euronics (Pražská 1677), na ulici Dopravní lze uskutečnit nákup aut (Autocentrum IKA, s.r.o.), hospodářských potřeb (pražská firma Sorin s.r.o.), vybavení koupelen a je zde i autoservis, na ulici Fibichova zase stavebniny. Z ostatních služeb lze zmínit pobočku České pošty, s.p. (1. máje 322, nám. ČSA 59). Dále je možné využít služeb taxislužby, kterou ve městě poskytují tři provozovatelé.

Vybavenost venkovských částí Moravských Budějovic službami a zařízeními je nízká. V **Jackově** se nachází kulturní dům se sálem o kapacitě 80 sedadel, dále je zde hasičská zbrojnice, několik herních prvků za bývalou mateřskou školou (v současnosti autoservis), hřbitov a kaplička v jeho blízkosti za obcí. V územním plánu je navrženo hřiště za železniční tratí. V katastru obce se nachází rekreační oblast Kosová s rybníkem Nový Hrachovec a sezónně otevřeným pohostinstvím. Na rodném domu Jaroslava Hloužka, pilota 313. československé stíhací perutě RAF, který byl sestřelen 18.11.1942 nad kanálem La Manche, se nachází pamětní deska. Dále je zde pomník padlým z roku 1985 a kříže.

V **Lažínkách** byla u čerpací stanice UNICORN dříve restaurace, v současnosti je zavřená. Původní prodejna potravin slouží nyní firmě Litobal s.r.o., která v době zpracování SPRM staví v sousedství novou halu. Je zde hasičská zbrojnice, travnaté hřiště a Stanice technické kontroly. Sídlo zde má také dřevozpracující firma KÜBLER-HOLZ-Export-Import, Dřevoopracování, s.r.o. (spadá do kategorie 10-19 zaměstnanců). Ve **Vescích** je prodejna COOP družstvo HB, kulturní dům s kapacitou 150 sedadel, kde je i pobočka knihovny, poblíž je dětské hřiště a hasičská zbrojnice. Sídli zde firma ZEOS Vesce, s.r.o., která má dle RES méně než 10 zaměstnanců, ale staví v době zpracování SPRM ve Vescích nové haly. Velmi aktivní jsou zde hasiči a pořádají se zde také rybářské závody.

Ve **Vraníně** je nedaleko bývalého zemědělského družstva (možno považovat za zemědělský brownfield) dětské hřiště s mnoha herními prvky (víceúčelový sportovní areál) a hasičská zbrojnice, na návsi prodejna smíšeného zboží COOP, který je však mimo provoz. V budově bývalé školy je neprofesionální pobočka Městské knihovny Moravské Budějovice. Tato místní část má vybudovány bezbariérové chodníky (v roce 2015 probíhala IV. fáze výstavby). Na návsi stojí zrekonstruovaný pomník padlým v I. světové válce a dřevěná zvonička. Jsou zde dále kříže, boží muka a zachovalé štítové domy. Na katastru Vranína se nachází také černá skládka. Je obava z eventuelních ekologických potíží a vůbec s likvidací nelegální skládky. Do konce roku 2015 by zde měl být dokončen projekt na obnovu třešňového sadu v extravilánu Vranína.

6.5. Bezpečnost ve městě a prevence kriminality

Bezpečnost v Moravských Budějovicích zajišťuje Městská policie (nám. Míru 31) a Policie ČR (Obvodní oddělení Moravské Budějovice, Pražská 1095). Kromě běžného dohledu ve

městě se Městská policie angažuje v prevenci kriminality, navštěvuje školy a tábory, beseduje s dětmi, pořádá akce typu „Bezpečný cyklista“ apod. V současnosti má 9 zaměstnanců.

Ve městě je zřízen kamerový systém, který nepřetržitě nahrává místa s největším výskytem přestupků, výtržností a rvaček. V první etapě z konce roku 2011 byly založeny dva kamerové body - první je na budově muzea (3 kamery, které monitorují náměstí Míru, nám. ČSA a ulici Purcnerovu). Další bod je na budově hasičů, kde jsou kamery dvě. Ty snímají oba obchodní domy (Billa a Penny Market) i s parkovišti a část ulice Husova. Monitorování probíhá 24 hodin denně. Ve druhé etapě z poloviny roku 2012 byly zřízeny tři kamerové body, a to na ulici Tovačovského sady (2 kamery snímající Sokolovnu, Polikliniku, přilehlý park a Střední školu řemesel a služeb), na křižovatce ulic 1. Máje a Sokolská (2 kamery snímající okolí křižovatky, ulici 1. Máje, Sokolskou, nám. Míru a Komerční banku) a na autobusovém nádraží (dvěma kamerami jsou monitorována nástupiště, ulice 1. Máje a křižovatka s ulicí Havlíčkova). Druhé dohledové pracoviště kamerového systému bylo zřízeno na služebně Policie ČR. V březnu 2013 byly instalovány nové kamery do ulic, kde jsou umístěny kontejnery na tříděný odpad, a to z důvodu častého nepořádku v jejich blízkosti. Šestý kamerový bod byl v září 2013 umístěn na budově ZŠ TGM na nám. Svobody. Monitorovány jsou ulice Gymnazijní, Janáčkova, Srážná, celé náměstí Svobody, Léčebna pro dlouhodobě nemocné a restaurace Bílý dům. O rok později byl instalován sedmý kamerový bod na křižovatce ulic Janáčkova, Tyršova, Husova a nám. ČSA. Je složen ze 3 digitálních kamer. Tyto kamery nepřetržitě monitorují ulici Tyršova - příjezd do města ve směru od Znojma, ulici Husovu až ke křižovatce s ulicí Urbánkovou, dále náměstí ČSA a ulici Janáckovu. Pod dozorem kamer jsou všechny přechody pro chodce v jejich dosahu. V rámci Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra na rok 2015 byla získána dotace na projekt „Moravské Budějovice - Rozšíření MKDS města V. etapa“ zahrnující modernizaci kamerového bodu Muzeum a rozšíření o další kamerový bod na ulici Tyršovu 365 (budova Gymnázia a Střední odborné školy).

Prevencí kriminality se zabývá ve městě i STŘED, z.ú. V rámci Programu prevence kriminality Kraje Vysočina na rok 2015 získala organizace dotaci na preventivní činnost v oblasti práce s rizikovou mládeží se zaměřením na aktuální téma vandalismu, konfliktního jednání ve veřejném prostoru pod vlivem alkoholu a nealkoholových drog (projekt „Bez kriminality prosím II“).

Moravské Budějovice jsou také sídlem Hasičského záchranného sboru – Územního odboru Třebíč (Jemnická 1692). Historie místních profesionálních hasičů sahá až do roku 1971. Zdejší sbor dobrovolných hasičů je řazen v systému požární ochrany do kategorie JPO II/1, tzn. že 12 příslušníků slouží ve třisměnném provozu nepřetržitě. Výjezdové vozidlo s družstvem musí vyjet v jakoukoliv denní dobu do 5 minut. Dobrovolní hasiči sídlí rovněž na Jemnické ulici a společně s profesionály mají 4 výjezdová vozidla.

7. CESTOVNÍ RUCH A KULTURA

7.1. Cestovní ruch

Město Moravské Budějovice se všemi svými částmi leží dle **Atlasu cestovního ruchu** (dále také Atlas) v turistickém regionu Vysočina, avšak v území, které má z hlediska turistiky a rekreace charakter zemědělsky využívané venkovské krajiny a nenabízí tudíž pro cestovní ruch a rekreaci vhodné přírodní podmínky¹⁸ (podíl potenciálních rekreačních ploch z celkové rozlohy území města činí 20,0-37,9 %). Území města nespadá do žádné velkoplošné chráněné oblasti regionálního či nadregionálního významu (např. Národní park, CHKO apod.), není zde ani žádný přírodní park. Nejbližším územím obdobného typu je Národní park Podyjí. Město není městskou památkovou rezervací, ale území současného historického jádra bylo v roce 1990 vyhlášeno **městskou památkovou zónou** zahrnující městské renesanční domy. Nenachází se zde žádná památka UNESCO. Ve městě ani v jeho nejbližším okolí nebyla postavena rozhledna (nejblíže na hoře Mařenka v katastru obce Štěměchy), zoologická ani botanická zahrada či arboretum. Rovněž zde není přítomna žádná národní kulturní památka (nejblíže v Jaroměřicích nad Rokytnou) a zdejší zámek není dle Atlasu považován za významný. Přítomny nejsou ani významné církevní (nejblíže Třebíč), technické či vojenské památky. Vzhledem k dobré dopravní poloze u silnice I/38 lze konstatovat, že Moravské Budějovice mohou být dobrým výchozím bodem pro turisty poznávající česko-moravské či česko-rakouské pohraničí. Přesto, jak bude uvedeno níže, není podnikatelská aktivita v oblasti cestovního ruchu ani ubytovací kapacity ve městě příliš vysoké.

V oblasti cestovního ruchu lze tedy kromě přírodních a kulturně-historických faktorů hodnotit také **podnikatelskou aktivitu** v území, a to prostřednictvím počtu subjektů se sídlem na území obce působících v odvětví ubytování, stravování a pohostinství vyjádřeném např. na počet ekonomicky aktivních obyvatel města. Obce Kraje Vysočina se prezentují spíše nízkou podnikatelskou aktivitou v cestovním ruchu např. ve srovnání s pohraničním územím Čech nebo Jesenickem (více než 70 podnikatelů v cestovním ruchu na 1000 obyvatel). Rovněž Moravské Budějovice vykázaly při analýze nízkou intenzitu podnikatelské aktivity (k 31.12.2014 bylo v pohostinství, ubytování a stravování registrováno 60 aktivních subjektů, což představuje 15,2 podnikatelů na 1000 ekonomicky aktivních obyvatel). Průměrná je v Moravských Budějovicích také **zaměstnanost v cestovním ruchu**, neboť podíl zaměstnaných v pohostinství a ubytování ze všech zaměstnaných osob žijících ve městě nedosahoval dle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2011 ani 2 % (1,7 %; pohraniční oblasti na Šumavě a v Krkonoších přes 6 %).

Vyjádřit lze do úrovně obce také **turisticko-rekreační funkci** území chápanou jako poměr počtu lůžek v ubytovacích zařízeních k celkovému počtu obyvatel obce. Ve městě se dle ČSÚ nachází pouze čtyři hromadná ubytovací zařízení¹⁹ s úhrnnou lůžkovou kapacitou méně než 100 lůžek, a to Hotel Stern – Pražská 809 (47 lůžek), Penzion Beny Club – Šafaříkova 1300 (15 lůžek), Penzion Venuše – nám. Míru 32 (v současnosti 8 lůžek, přesto evidováno mezi HUZ na ČSÚ) a Domov mládeže – Tovačovského sady 79 (maximální kapacita 72 lůžek). Průzkumem byly zjištěny další tři zařízení, a to Penzion M – Tyršova 366, pod níž spadá i ubytovna Elman (celkem zhruba 30 lůžek), Penzion Niki MB, s.r.o. – Pivovarská 67 (17 lůžek) a ubytovna Sokol (9 lůžek). Na sto obyvatel Moravských Budějovic tedy připadá i

¹⁸ Přírodní podmínky, resp. přírodní potenciál, jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace, zejména jeho pobytových forem.

¹⁹ Hromadné ubytovací zařízení (HUZ) – dle metodiky ČSÚ ubytovací zařízení s více než pěti pokoji nebo s více než deseti lůžky.

v případě započtení sezónních míst v domově pro mládež pouze 2,5 lůžek, takže turisticko-rekreační funkci města lze hodnotit jako velmi malou.

Důležitým předpokladem pro rozvoj cestovního ruchu je také přítomnost **stravovacích provozů**, restaurací, občerstvení, cukráren, kaváren apod., které mohou turisté využít a prodloužit si tak dobu pobytu ve městě. V Moravských Budějovicích se kromě Hotelu Stern, Beny Clubu a Restaurace Venuše nachází dalších šest stravovací zařízení, a to restaurace Bílý dům (Janáčkova 1331), Restaurace Grand na nám. Míru 12, Café 60 na Purcnerově 60, Pub u Koníčka na nám. ČSA 38, Bowling Sport Bar na ulici Tyršova 682 a Restaurace Sport u Sokolovny. Dále jsou zde Bar Eden v areálu Sokolovny, Pogo bar a další zařízení typu kaváren, cukráren a občerstvení.

Jedním z významných problémů udržitelného cestovního ruchu je otázka rekreační, resp. **turistické únosnosti území**, který lze vyjádřit dle zatížení území, tedy počtu turistických a rekreačních lůžek na km². Průměrná hodnota turisticko-rekreačního zatížení za celou ČR se pohybuje kolem 25 lůžek na km², v Moravských Budějovicích se jednalo zhruba o 5 lůžek a turisticko-rekreační zatížení území se zde jeví jako velmi nízké.

V blízkém okolí města se nenachází žádná **vodní nádrž** regionálního významu, nejbližší je tzv. Vranovská přehrada (vodní nádrž Vranov, vodní plocha nadregionálního významu) a vodní nádrž Dalešice (vodní plocha lokálního významu), přičemž obě jsou vzdáleny zhruba 30 km. Na území města se však nachází již zmiňované koupaliště s pestrým vybavením sportovními atrakcemi, takže způsob vyžití v letním období je zde velmi dobře zajištěn.

Území města nespadá do prostoru s příznivými podmínkami pro sjezdové či běžecké **lyžování**, neboli není zde přítomna sjezdovka či ucelená síť upravovaných lyžařských tras. Nachází se zde však již zmiňovaný krytý zimní stadion sloužící také k bruslení veřejnosti. Moravské Budějovice nejsou střediskem **kongresového cestovního ruchu**, přestože díky přítomnosti MKS Beseda nabízí velkokapacitní sály pro pořádání kongresů (chybí zde adekvátní ubytovací kapacity). Moravské Budějovice tedy nepatří mezi střediska cestovního ruchu, a to jak v rámci celé ČR, tak ani v Kraji Vysočina, kde je velká řada jiných a těžko překonatelných konkurentů (památky UNESCO, CHKO apod.).

V okolí města jsou však vhodné podmínky pro **pěší turistiku a cykloturistiku**. Městem Moravské Budějovice prochází čtyři značené cyklotrasy a dvě pěší turistické cesty uvedené v následující tabulce. Modrá pěší trasa směřuje na západ kolem židovského hřbitova a rybníku Hrachovec a následně se stáčí na jih do Rácovic, odkud pokračuje až do Bítova. Zelená značka míří na sever a z počátku vede lesním porostem v okolí několika vrcholků přesahujících 500 m n. m. (např. Svatý Vít). Obě pěší cesty začínají u vlakového nádraží v Moravských Budějovicích.

Tab. 7.1: Pěší trasy a cyklotrasy procházející územím města Moravské Budějovice

Číslo trasy /Barva stezky	Průběh cyklotrasy / pěší trasy
Modrá	Moravské Budějovice– Rácovice –Dešov – Bítov
Zelená	Moravské Budějovice– Babice – Loukovice – Kojetice – Třebíč
5103	Mastník – Moravské Budějovice
5105	Moravské Budějovice –Jaroměřice nad Rokytnou
5124	Jihlava – Raabs
5233	Moravské Budějovice – Zblovce

Zdroj: www.mapy.cz

Nejvýznamnější cyklotrasou je ta s číslem 5124, která vede z Jihlavy přes Moravské Budějovice do Třebíče a dále do městečka Raabs v Rakousku. Cyklotrasa č. 5103 vede z Mastníku přes Čáslavice a Babice do Moravských Budějovic a měří 19 km. Cyklotrasa 5105 míří z Moravských Budějovic na sever do Lukova a odtud do Jaroměřic nad Rokytnou a měří zhruba 10 km. Trasa 5233 vede na jih přes Nové Syrovice na Bítovsko a do Zblovic. Nebyla zde zatím vybudována žádná cyklostezka (stavebně upravené a dopravním značením vymezené komunikace určené cyklistům). Přes území města Moravské Budějovic prochází cyklotrasa Jihlava – Třebíč – Raabs. Ve směru od Jihlavy navazuje na k.ú. Blatnice a vede po stávající lesní a polní cestě kolem zalesněné lokality Ochoz až do místní části Lažínky. Z Lažínek pak pokračuje po stávající polní cestě do Moravských Budějovic (ke hřbitovu) a dále je vedena přes zastavěné území města (ul. Partyzánská, ul. Urbánková, Fügnerovo náměstí, ul. Smetanova, most sv. Anny, ul. Nerudova, ul. Fibichova). Trasa poté pokračuje po stávající místní komunikaci ve směru na rekreační lokalitu Kosová a přes ni dál na k.ú. Rákovice. V rámci 2. etapy výstavby byly v roce 2010 na území města realizovány úseky polní cesty od Ochozu do Lažínek a z Lažínek ke hřbitovu v celkové délce zhruba 3 km. V předchozím SPRM je zmíněn projekt cyklostezky kolem řeky Rokytky, který je v současné době projekčně připravován. Ve Změně č. 2 územního plánu byl také vymezen koridor dopravní infrastruktury pro cyklostezku do Litohoře.

Na katastru města se nachází dvě větší **chatové osady**, a to severozápadně od vlakové zastávky Jackov směrem k rybníku Nový Hrachovec a pak přímo u něho v lokalitě U Kosové.

7.2. Kulturní památky ve městě

Seznam všech nemovitých kulturních památek zapsaných na ústředním seznamu Ministerstva kultury ČR je uveden v tabulce č. 7.2. Dominantu města tvoří kostel sv. Jiljí s kaplí sv. Michala a zámek.

Tab. 7.2: Nemovité objekty na Ústředním seznamu kulturních památek v Moravských Budějovicích a jeho místních částech

Část obce	Památky	Umístění
M. Budějovice	kostel sv. Jiljí s kaplí sv. Michala	Purcnerova
M. Budějovice	kaple sv. Anny	za mostem přes říčku Rokytku, Peroutka
M. Budějovice	kaple sv. Jana Nepomuckého	Tyršova
M. Budějovice	masné krámy	Purcnerova
M. Budějovice	městské opevnění	Pivovarská, Kosmákova
M. Budějovice	výklenková kaplička - poklona	při silnici na Krněce
M. Budějovice	boží muka	Husova, Polní, před čp. 551
M. Budějovice	boží muka	v zahrádkářské kolonii, Znojemská
M. Budějovice	boží muka	Pražská, 1. Máje
M. Budějovice	pamětní kámen	Tyršova, park u gymnázia
M. Budějovice	sochy sv. Jana Nepomuckého a bl. Jana Sarkandra	most přes Rokytku, Smetanova, Peroutka
M. Budějovice	zámek	nám. Míru č.p.1
M. Budějovice	spořitelna Městská	nám. Míru č.p. 2
M. Budějovice	měšťanský dům	nám. Míru č.p. 32
M. Budějovice	měšťanský dům	Purcnerova č.p. 60
M. Budějovice	měšťanský dům	Purcnerova č.p. 64
M. Budějovice	měšťanský dům	Purcnerova č.p. 65
M. Budějovice	fara	Kosmákova č.p. 72

pokračování

Lažínky	boží muka	
Lažínky	krucifix	
Lažínky	venkovská usedlost	č.p. 1
Lažínky	venkovská usedlost - ovčárna	č.p. 55
Vesce	výklenková kaplička - poklona	jižní okraj při silnici do Častohostic
Vesce	panský zemědělský dvůr	náves, č.p. 1

Pramen: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>

7.3. Propagace turistických zajímavostí v Moravských Budějovicích

Stěžejní úlohu v oblasti propagace města z pohledu zajištění informačního servisu pro návštěvníky města zastává Turistické informační centrum (TIC), které provozuje MKS Beseda. Na svých webových stránkách www.infomb.cz poskytuje TIC informace o dění ve městě i v regionu Moravskobudějovicka. TIC je účelové zařízení poskytující v oblasti svého působení (město, region, turistická oblast) komplexní informace o všech službách souvisejících s cestovním ruchem. Hlavní činnost TIC tedy spočívá v:

- poskytování informací veřejnosti
- shromažďování informací
- vytváření komplexní databanky cestovního ruchu dané oblasti
- udržování a doplňování propagačních materiálů
- podíl na vydávání propagačních materiálů
- informace o dopravě místní i mezinárodní
- údržba databanky firem, organizací a podnikatelů
- informace pro reklamní účely
- informace o všeobecné infrastruktuře města (banky, úřady, pojišťovny, směnárny, zdravotnické služby...)
- informace „v nouzi“ (tel. čísla policie, hasičů, lékařské pohotovosti, záchranné služby, veterinární služby, servis pro rozvod plynu, vody, tepla, elektřiny, asistenční služby pro motoristy, opravárenský servis atd.

Další informace o městě jsou soustředěny na webu města www.mbudejovice.cz administrovaném Městem Moravské Budějovice. Tyto internetové stránky poskytují mj. také určité informace v oblasti cestovního ruchu (ubytování, stravování, kulturní akce, program letního kina apod.). Aktuální situace o dění ve městě z různých oblastí života nabízí na těchto stránkách Informační středisko Městského úřadu.

V předchozím SPRM bylo konstatováno, že vlastní internetová propagace poskytovatelů služeb v oblasti cestovního ruchu je na nižší úrovni, neboť některá stravovací zařízení neměla ani vlastní internetové stránky a nižší byla také vzájemná provázanost internetových stránek (např. informace o stravovacích provozech na webech ubytovacích zařízení). Situace se za posledních 8 let příliš nezlepšila (např. na webu TIC v případě seznamu restauračních zařízení chybí nejen web zařízení, který samozřejmě nemusí existovat, ale i telefon).

8. DOPRAVNÍ A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

8.1. Dopravní infrastruktura

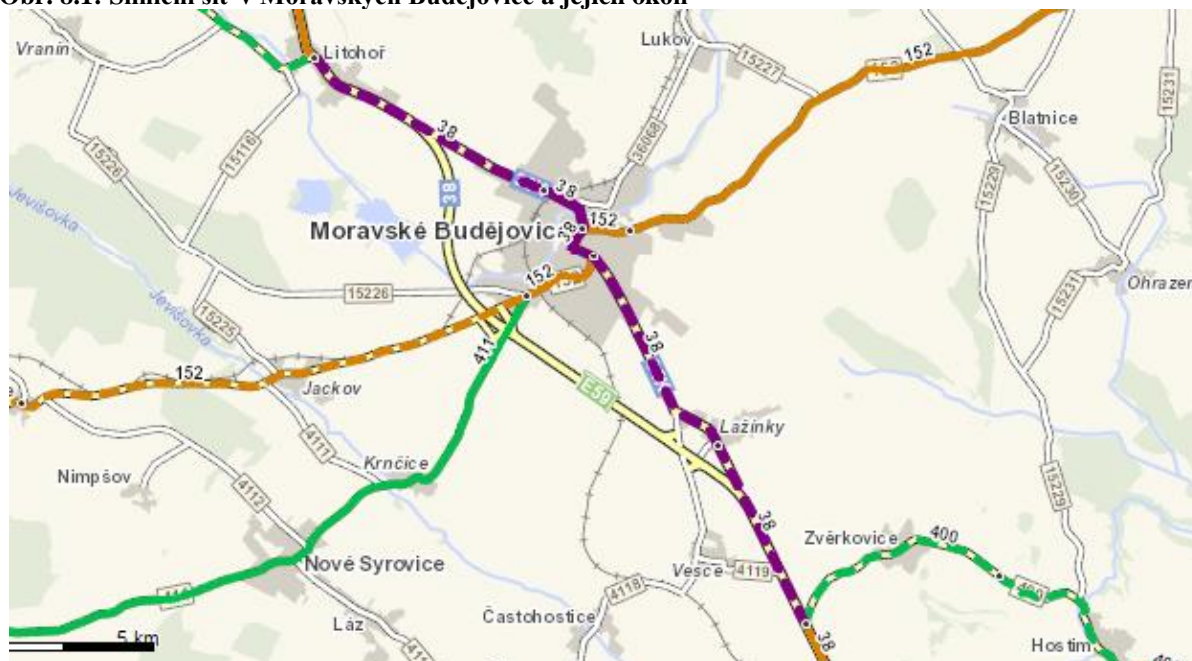
Moravské Budějovice leží v blízkosti historicky významné Haberské obchodní stezky, která vedla původně o něco jižněji než dnešní silnice I/38 spojující Prahu a Vídeň. Dnešní hlavní dopravní tepna spojující Moravské Budějovice se dvěma hlavními městy se začala budovat v roce 1739 jako císařská silnice. Dostavěna byla v roce 1765, tedy o 9 let později než další císařská silnice procházející městem v západovýchodním směru a vedoucí z Jindřichova Hradce do Pohořelic. Železniční trať se zde budovala až ve druhé polovině 19. století (1869-1871) jako součást hlavní trati mezi Prahou a Vídní (tzv. Rakouská severozápadní dráha). V roce 1896 pak byla uvedena do provozu trať z Moravských Budějovic do Jemnice.

8.1.1. Silniční síť

Od předchozího zpracování SPR Města Moravské Budějovice došlo k významné změně, a to k otevření obvodu města v říjnu 2010, tedy k vybudování nového úseku mezinárodně významné silnice I/38. Původní tah představuje hlavní osu dopravní kostry města, která však stále vyžaduje řadu rekonstrukcí a oprav. Mezi další významné části dopravní kostry města patří dvě komunikace druhé třídy - II/152 a II/411 (Moravské Budějovice - Uherčice). Silniční síť dále tvoří následující silnice III. třídy spojující Moravské Budějovice s jeho venkovskými částmi a dalšími obcemi v okolí:

- směrem na Lukov III/36068
- směrem na Vranín III/15226
- směrem na Lažínky a Vesce a dále na Častohostice III/4118
- spojnici Jackova a Krnčic III/4111
- napojení Jackova na spojnici Moravské Budějovice – Vranín III/15225
- napojení Vranína na silnici II/151 před Litohoří III/15115
- napojení silnice III/15226 na silnici II/151 úsekem 15116

Obr. 8.1: Silniční síť v Moravských Budějovicích a jejich okolí

Pramen: Ředitelství silnic a dálnic, Praha, 2012

Moravské Budějovice nemají dobrou dostupnost k hlavnímu silničnímu tahu v ČR – dálnici D1, neboť nejbližší napojení jsou ve Velkém Meziříčí (exit 146) a v Jihlavě (exit 112). Obě dvě jsou časově přibližně stejně dostupná (zhruba 50 minut). Vzdálenostně je pro město o něco málo bližší exit ve Velkém Meziříčí (asi 45 km), nicméně do Brna je rychlejší spojení přes Třebíč a po silnici I/23, avšak nejkratší tah je po již zmiňované II/152. Dálniční sjezd v Jihlavě je od města vzdálen necelých 55 km a je využíván pro cesty ve směru na Prahu. Tento dálniční exit je přímo dostupný z města po silnici I/38 a cesta do Prahy teoreticky trvá dvě hodiny i díky obchvatu Jihlavy otevřenému v roce 2008.

V roce 2005 a 2010 bylo provedeno celostátní sčítání dopravy organizované Ředitelstvím silnic a dálnic ČR. Dopravní komunikace I/38 byla na území města značně dopravně využívána, o čemž svědčí následující tabulka intenzity dopravy. Na většině z níže uvedených úseků silnic vedoucích územím města Moravské Budějovice lze však sledovat pokles celkového počtu vozidel mezi roky 2005 a 2010, který však nebyl dán otevřením obchvatu (sčítání probíhalo od 21. dubna do 21. října 2010, tedy dříve, než byl obchvat otevřen, takže jeho pozitivní dopad na intenzitu dopravy ve městě nebyl ve výsledcích zohledněn).

Tab. 8.1: Průměrná denní intenzita dopravy na komunikacích ve městě Moravské Budějovice (více než 1000 dopravních prostředků)

Silnice č.	Sledovaný úsek	TV		O		M		SV	
		2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
I/38	zaús. 151 od Domamile – Mor. Budějovice	1 872	1 331	4 690	3 916	51	28	6 613	5 275
I/38	Mor. Budějovice – vyús. 152 do Jaroměřic	2 315	2 086	8 398	7 770	78	73	10 791	9 929
I/38	zaús. 152 od Jemnice – Mor. Budějovice	2 635	1 619	5 579	4 460	48	72	8 262	6 151
II/152	vyús. z I/38 – Mor. Budějovice	1 135	707	3 827	2 845	33	61	4 995	3 613
II/152	Mor. Budějovice – zaús. 360 v Jaroměřicích n. R.	1 127	689	4 454	3 786	28	57	5 609	4 532

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic ČR, Sčítání dopravy v roce 2005, Celostátní sčítání dopravy 2010

Vysvětlivky zkratk: TV – těžká motorová vozidla, O – osobní a dodávková vozidla, M – jednostopá motorová vozidla, SV – všechna motorová vozidla celkem (součet vozidel)

Intenzita dopravy vyšší než 10 tis. vozidel byla zaznamenána na úseku silnice č. I/38 pouze v roce 2005, a to v nejvytíženějším úseku od začátku zástavby v Moravských Budějovicích po vyústění silnice č. II/152 do Jaroměřic nad Rokytnou. I když do roku 2010 došlo k poklesu pod tuto hranici (na rozdíl od situace mezi sčítáními v roce 2000 a 2005, kdy intenzita dopravy v součtu vzrostla o 31 %, a to především v centru města), šlo pouze o mírný úbytek počtu projíždějících aut a motorek (o 8 %).

Ostatní měřené úseky silnice I/38 vykazovaly vyšší intenzitu dopravy za den než 5 tis. vozidel v obou sledovaných časových horizontech a u všech došlo ke snížení intenzity (nejvíce v úseku od zaústění silnice II/152 od Jemnice do začátku zástavby v Moravských Budějovicích, a to o téměř čtvrtinu). Více než 20% snížení počtu projíždějících dopravních prostředků nastalo také v úseku mezi začátkem zástavby na severozápadě města a zaústěním silnice č. II/152 od Domamile. Na silnici č. I/38 došlo k většímu poklesu intenzity dopravy v případě nákladních vozidel (např. ve třetím uvedeném úseku až o 40 %). Celkový pokles intenzity nákladní dopravy se projevil celostátně, pravděpodobně v důsledku ekonomické krize (nižší intenzita přesunu zboží).

Druhou nejvýznamnější silniční komunikací ve městě je silnice II/152, která má následující průběh: Nová Bystřice – Jemnice – Moravské Budějovice – Jaroměřice nad Rokytnou – Ivančice – Brno. Komunikace II/152 je součástí tzv. pátevní sítě Kraje Vysočina a do budoucna se počítá s homogenizací stávajícího stavu a s její přeložkou na území katastru Moravských Budějovic (dle ZÚR veřejně prospěšná stavba a koridor nadmístního významu), čímž by vznikl tzv. východní obchvat města. Do budoucna by se tak tato komunikace stala součástí severo-jihní osy Svitavy – Velké Meziříčí – Třebíč – Jaroměřice nad Rokytnou – Moravské Budějovice. Toto propojení by bylo pak označeno jako silnice II/360 a stávající úsek II/152 by byl přeřazen do kategorie silnic III. třídy.

Komunikace II/152 představuje dopravní spojnici s okolními regionálními centry a je využívána z pohledu dojížděky za prací a za službami. Významnější směr je především na Jaroměřice nad Rokytnou, neboť denně v tomto směru projede více než 4,5 tis. vozidel, přičemž od posledního sčítání v roce 2005 došlo k poklesu o 20 %, a to opět především v případě kamionové dopravy. V rámci druhého směru na Jemnici je vykazována intenzita provozu na úrovni 3,6 tis. vozidel za 24 hodin, což bylo méně o čtvrtinu ve srovnání s rokem 2005. Na dalších silnicích neproběhlo v roce 2010 sčítání. Na celostátní sčítání dopravy v roce 2015 bylo v květnu tohoto roku vypsáno výběrové řízení, přičemž samotné sčítání by mělo nastat až v prvním čtvrtletí 2016 a výsledky by měly být dostupné v roce 2017.

Třetím významným stavebním prvkem dopravní kostry města je silnice II/411, která má tento průběh: Moravské Budějovice – Nové Syrovice – Dešov – Vysočany – Korolupy – Uherčice. Tato komunikace je významná především z hlediska přístupu do Rakouska.

V zájmovém území se nachází celkem 4 **čerpací stanice**:

- Benzina, s.r.o. – Pražská 1039,
- AutoGas Barták s.r.o. – U Vodojemu 1580,
- STRATEGIN 1 a.s. (dříve UNICORN - čerpací stanice,a.s.) - Lažínky 68,
- Ing. Pavel Pelán s.r.o. - Dopravní 1040.

8.1.2. Veřejná doprava ve městě

Jinak než osobním automobilem se do Moravských Budějovic lze dostat také veřejnou hromadnou dopravou, tedy autobusovými spoji a po železniční trati. V případě železnice se jedná o neelektrifikovanou trať č. 241 Okříšky – Znojmo, která v Okříškách odbočuje z trati č. 240 mezi Brnem a Jihlavou. Jedná se o trasu, na které jezdí i vlaky označené jako Ex nebo R (zrychlené vlaky a rychlíky) a provozují ji České dráhy, a.s. Osobní vlaky zastavují také v zastávce Vesce a tato část Moravských Budějovic je vlaky dobře obsloužená v pracovní dny i o víkendech, což nelze říci o ostatních částech Moravských Budějovic.

Z Moravských Budějovic vede také železniční trať na Jemnici č. 243, která je určena jen pro osobní vlaky, nicméně po této trati již kromě výletních letních spojů běžná osobní doprava nejedí (významný rozdíl oproti situaci v roce 2007, kdy byla analýza zpracována naposledy). Během letních prázdnin o víkendech 2015 zde jezdily tři vlaky ve směru Moravské Budějovice – Jemnice a stejný počet v opačném směru. Vlaky staví i v Jackově a z dalších obcí pak v Dědicích, Rácovicích, Třebelovicích, Lhoticích u Jemnice a v Jemnici. Provoz osobního vlaku pod názvem Jemnická dráha provozuje společnost RailwayCapital a.s. se sídlem v Praze. Společnost také provozuje během letních prázdnin další tři regionální dráhy v ČR.

Celkový počet vlakových spojů se oproti roku 2007 snížil z 28 na 22 ve všední den a z 20 na 14, resp. 13 o víkendech mimo letní měsíce (za ty nebyla původní analýza zpracována). Podrobný přehled o počtu spojů autobusové a železniční dopravy nabízí následující tabulka.

Tab. 8.2: Počet spojů autobusové a železniční dopravy dle jednotlivých částí města Moravské Budějovice – červenec a srpen/ostatní měsíce

Zastávka	Autobusová doprava			Železniční doprava		
	pracovní den	sobota	neděle, svátek	pracovní den	sobota	neděle, svátek
Moravské Budějovice, nádraží	164/201	26/27	36/47	22/22	16/14	16/13
Jackov	20/30	8/8	8/12	0/0	6/0	8/0
Lažínky	20/27	2/2	4/4	0/0	0/0	0/0
Vesce	8/12	0/0	0/0	22/22	14/14	12/12
Vranín	10/11	0/0	0/0	0/0	0/0	0/0

Pramen: www.idos.cz

Pozn. Všedním dnem byla vybrána středa 19.8.2015 a 16.9.2015 (především v pondělky a pátky může být intenzita spojení vyšší)

Autobusové nádraží se nachází na ulici Pražská nedaleko železniční stanice a nabízí klientům autobusových dopravců kvalitní zázemí. Další zastávky jsou ve městě na ulici 1. máje, na ulici Urbánkova, Chelčického, Tyršova, u bývalého zemědělského družstva a ve všech čtyřech místních částech. Předcházející tabulka zachycuje počet autobusových spojů ve městě dle jeho místních částí. Metodicky byla za pracovní den o letních prázdninách, kdy je provoz v autobusové dopravě ve všední dny až o pětinu nižší, považována středa 19.8.2015 a následující víkend, mimo letní prázdniny pak středa 16.9.2015 a následující víkend. Z autobusového nádraží v Moravských Budějovicích tedy denně vyjíždí, projíždí nebo zde končí zhruba 150 – 200 spojů, o víkendech je provoz zhruba pětinový. Při zpracování SPRM v roce 2007 byl počet spojů (uvedený jako „průměrný“) výrazně nižší, a to především ve všední dny (129 spojů), z čehož lze usoudit, že se veřejná autobusová doprava ve městě podstatně zintenzivnila. Jak bylo zmíněno, existují i další spoje, které autobusové nádraží míjí a projíždí zastávkami v jiných částech města. Ve všední dny jsou relativně dobře obslouženy i venkovské části Moravských Budějovic, o víkendech to již neplatí, neboť z Vesců ani z Vranína se nelze veřejnou autobusovou dopravou dostat nikam, z Lažínek jen velmi nízkým počtem spojů.

Autobusovou dopravu zajišťuje pro občany města především společnost TRADO-BUS, s.r.o. na trasách Moravské Budějovice – Třebíč, Jemnice – Třebíč, Dačice – Brno. Mezi Jihlavou a Znojmem operuje regionální dopravce ICOM transport a.s. a další dopravci svázející klienty do Prahy, ať už na autobusové nádraží do Roztyl (AZ BUS & TIR PRAHA s.r.o.) nebo na Florenc (Znojemská dopravní společnost - PSOTA, s.r.o.). Mezi Znojmem a Hradcem Králové pak jezdí dopravce ČAS-SERVICE a.s. Mezi Moravskými Budějovicemi, zastávkou na ulici 1. máje a Jemnicí se zastávkou v Jackově provozuje dopravu společnost BK BUS, s.r.o. v počtu 4 spojů v pracovní den. Seznam dopravců projíždějících městem se od předchozího zpracování SPRM změnil pouze nepatrně.

Z hlediska života v Moravských Budějovicích může být důležitá také dostupnost do krajského města nebo jiných větších měst, které mohou poskytovat pracovní příležitosti, ale i širší nabídku služeb než najdou obyvatelé ve vlastním městě (vysoké školy, obchodní centra, multikina, sportovní a koncertní haly apod.). Přímých spojů do Prahy jezdí v pracovní dny a v neděli z Moravských Budějovic 6, v sobotu 3 (všechny stávají v Jihlavě). Do Brna je intenzita

spojů vyšší mimo letní prázdniny – 7 spojů ve všední den, 4 v neděli a 2 v sobotu. Kromě autobusů do Prahy jezdí do Jihlavy i další spoje, celkem ve všední den 14, v neděli 11 a v sobotu 6.

V Moravských Budějovicích není zajištěna ani lodní, ani letecká veřejná doprava. Nachází se zde polní letiště (nouzová přistávací plocha – účelové letiště Moravské Budějovice ULMBUD) na východ od Moravských Budějovic, které dle územního plánu slouží pro zemědělskou výrobu a z důvodu výstavby přeložky silnice II/152 a vedení VVN 110 kV bude nutné letiště v dané lokalitě zrušit. V územním plánu je navržena plocha pro náhradní situování polního letiště, a to východně od místní části Vesce.

8.1.3. Doprava v klidu

Město Moravské Budějovice nemá zpracovanou žádnou studii či koncepci dopravy, ale existující situace i potřebné změny v dopravě v klidu jsou obsaženy v územním plánu města. Dle tohoto dokumentu je celková výměra garáží a parkovacích míst 4,76 ha, takže na 1 ha parkovacích ploch připadá více než 1,5 tis. obyvatel, naopak na jednoho obyvatele připadá 6,4 m² parkovací plochy, což lze považovat za dobré (rozměr parkovacího stání je dle norem 4,75 x 1,75 m, tj. 8,3 m²). Parkování je ve městě řešeno dvěma způsoby, a to jednak prostřednictvím garáží a dále prostřednictvím veřejných parkovišť. Samostatné garáže ve formě řadových garáží jsou zastoupeny především v těchto lokalitách:

- ulice U Vodojemu (největší lokalita řadových garáží)
- lokalita Za Královopolskou (ul. Čechova, Polní)
- ulice Funtíčkova, Havlíčkova, Znojemská
- menší skupiny řadových garáží jsou u lokalit bytových domů

V rámci územního plánu jsou navrhovány nové kapacity garáží v lokalitě ulice U Vodojemu a dále formou halových garáží na nových rozvojových plochách bytové výstavby nebo parkovacích garáží vestavěných do objektů občanské vybavenosti. V místních částech nejsou žádné řadové garáže a ani zde nejsou plánovány.

Parkování mimo garáže je ve městě organizováno jednak na místních komunikacích a dále pak na vlastních pozemcích u rodinných domů. Kromě těchto možností existují ve městě ještě plochy, které jsou určeny pro veřejné parkování. Parkoviště na nám. Míru a v přilehlé Purcnerově ulici u Kulturního domu Beseda má celkovou kapacitu 70 stání (dle územního plánu, případně dle odhadu). Nedaleko centra, resp. hlavní nákupní třídy na nám. ČSA jde dále o parkování na ulici Tyršova u obchodních domů Billa (120 stání), Penny Market (80 stání) a u Bowling Sport Baru (30 míst). Zhruba 100 míst nabízí parkoviště u koupaliště a zimního stadionu, která jsou však již od centra podstatně vzdálena. Obdobně dle územního plánu má kapacitu 100 míst lokalita v ulici K Hoře, kde lze parkovat u průmyslových podniků, avšak ta je rovněž od centra města daleko. Menší parkoviště jsou u hřbitova (30 míst), u autobusového nádraží (10 míst) a v dalších lokalitách, takže celková kapacita činí více než 500 parkovacích stání. Další významné plochy pro parkování jsou v blízkosti bytových domů a rodinných domů v rámci obytných souborů. V územním plánu je navrženo další vybudování nových parkovišť či rozšíření stávajících zhruba v počtu 300 stání. V místních částech jde o zvýšení kapacity o více než 30 míst.

Již od předchozího zpracování SPRM je ve městě Moravské Budějovice kladen důraz na bezbariérové řešení propojení chodníků, komunikací a veřejných budov. K tomuto účelu má město z počátku roku 2007 vypracovaný **Generel bezbariérové dopravy a bezbariérových**

tras. Dokument má za cíl komplexní řešení bezbariérovosti města, a to na základě návrhů vedení veškerých pěších tras pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace, ale také pro seniory, matky s malými dětmi apod. To je v souvislosti se v současnosti intenzivně probíhajícím stárnutím populace velmi pozitivní cíl, který se však do současnosti naplnil pouze částečně.

8.2. Technická infrastruktura

O řemeslné dovednosti obyvatel Moravských Budějovic a ekonomické úspěšnosti města v některých obdobích jeho historie svědčí např. výstavba prvního vodovodu již v roce 1610. V roce 1921 bylo město elektrifikováno. Elektrifikace Jackova proběhla v roce 1929. Dlouho zde chyběl moderní vodovod a také kanalizace, jejichž výstavba byla schválena již v roce 1938, ale došlo k ní až dlouho po válce. V roce 2015 byla zahájena rekonstrukce vodovodů a kanalizací na několika ulicích města (např. Pražská, Urbánkova, Palackého aj.). Akci organizoval svazek obcí Vodovody a kanalizace.

8.2.1. Vodovodní síť

Informace obsažené v této kapitole vychází především z *Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací kraje Vysočina (PRVK)*, který pro Krajský úřad vypracovala až do úrovně obcí firma AquaProcon, s.r.o. v roce 2004 s poslední aktualizací na konci roku 2010. Rovněž byly využity informace z územně analytických podkladů z roku 2012.

Město Moravské Budějovice má vybudovanou kompletní vodovodní síť, která je v současné době v dobrém technickém stavu. Vlastníkem a provozovatelem skupinového vodovodu je VAS a.s. Třebíč. V roce 2008 byla realizována výměna vodovodního potrubí v celkové délce 357 m v ulicích St. Slavíka a Partyzánská. Dále byla provedena přeložka vodovodního řadu (kruhový objezd) v délce 43 m.

Zdroj povrchové vody pro město Moravské Budějovice je vodní nádrž Vranov. Upravená voda z vodní nádrže Vranov (úpravna vody Štítary) je přivedena skupinovým vodovodem vodní nádrž Vranov – Častohostice - Moravské Budějovice - Třebíč. Části města Jackov a Vranín nemají veřejný vodovod a obyvatelstvo je zásobováno z domovních studní. Zásobování obou místních částí je v rámci územně plánovací dokumentace řešeno vybudováním místního veřejného vodovodu napojeného na vodovodní systém města Moravské Budějovice, tj. na výše uvedený skupinový vodovod. Lažínky jsou zásobovány z vodovodní sítě Vesců, která je napojena na skupinový vodovod. Ten je tlakově ovládán vodojemem Častohostice.

Dle PRVK je vodovodní síť v Moravských Budějovicích a Vescích považována za dobrou a nejsou navrženy žádné změny kromě rekonstrukce rozvodných sítí a oprav vodojemů. V části Lažínky bude řešeno zásobení rozšířením a dokončením stávající vodovodní sítě. V částech Jackov a Vranín bude vybudován veřejný vodovod zásobený z OV Třebíč. Zásobení městské části Vranín bude řešeno vybudováním místního veřejného vodovodu a jeho napojením na zásobovací řad Jakubov u Moravských Budějovic – Domamil. Návrhy však vyžadují finančně náročnou investici na vybudování a provoz a prozatím není v plánu města situaci řešit prezentovaným způsobem. Dle PRVK by finanční náklady měly v úhrnu činit 42,3 mil. Kč.

8.2.2. Kanalizační síť, čištění odpadních vod

Město Moravské Budějovice je odkanalizováno jednotnou kanalizační sítí, která je stejně jako vodovody ve správě Vodárenské akciové společnosti a. s. Třebíč. Délka kanalizační sítě je zhruba 30 km a je na ni napojeno 6,8 tis. obyvatel. V roce 2008 byla provedena rekonstrukce a intenzifikace ČOV, která byla realizována v rámci „Projektu ochrany vod v povodí řeky Dyje, akce č. 9, Moravské Budějovice - ČOV a kanalizace“. Byla vybudována jednotná kanalizace v celkové délce 3,3 km včetně deseti odlehčovacích komor. V ulici K Hoře byla provedena rekonstrukce jednotné kanalizace v délce 730 m. V Moravských Budějovicích funguje mechanicko-biologická ČOV s možným připojením 17,6 tis. obyvatel. Současný technický stav kanalizace je v PRVK hodnocen jako nevyhovující, proto je navržena rekonstrukce stávající sítě. Další etapa by měla měřit 5,9 km. V září 2015 byly započaty práce na rekonstrukci vodovodů a kanalizací na ulicích Pražská, Peroutka a Urbánkova.

Ostatní čtyři části Moravských Budějovic nemají v současnosti vybudovanou veřejnou kanalizační síť ani čistírnu odpadních vod. Odpadní vody jsou individuálně zachycovány v jímkách nebo septicích. U ostatních částí Moravských Budějovic je navrženo vybudování kanalizace odvádějící pouze splaškové vody na ČOV do Moravských Budějovic, konkrétně z Vesců nejprve do centrální jímky v Lažinkách a z Vranína nejprve do centrální jímky v Litohoří. Náklady na budování nové či rekonstrukci stávající kanalizace by měly být v řádu 143 mil. Kč, k tomu rekonstrukce ČOV ve výši 34 mil. Kč.

Největším producentem odpadních vod bývala ve městě zdejší mlékárna u autobusového nádraží, která již nefunguje obdobně jako drůbežárny na ulici K Hoře a městská jatka na Kozinově. Nyní jde tedy spíše o dopravní společnosti, které přispívají ke znečišťování vod.

8.2.3. Rozvodné sítě

Následující informace vychází z územního plánu a jsou jen stručným shrnutím bez konkrétních technických faktů. Územím města prochází velmi vysokotlaký **plynovod** (VVTL). Město Moravské Budějovice je zásobováno z dálkového vysokotlakého (VTL) plynovodu Znojmo – Květnov se dvěma VTL regulačními stanicemi plynu Zahrádky a Husova. Ve městě jsou vybudovány středotlaký (STL) a nízkotlaký (NTL) plynovodní rozvody. Na STL plynovodní síti je postaveno šest regulačních stanic. Také venkovské části města jsou kompletně plynofikovány. Pro novou zástavbu v místních částech bude prodloužena stávající STL plynovodní síť. Vlastník distribuční soustavy plynu je RWE GasNet, s.r.o. se sídlem v Ústí nad Labem.

Město je zásobováno **elektrickou energií** z rozvodny Řípov. Z této rozvodny je přivedeno dvojité vedení velmi vysokého napětí. Na území města se nachází 44 trafostanic (u pěti navrhuje územní plán přesun). Jednotliví odběratelé ve městě jsou zásobováni jak ze vzdušných linek, tak i z kabelové linky. Centrální část města je zásobována kabelovými linkami. V případě rozšíření zástavby jsou navrhovány nové trafostanice (16 kusů). Nové trafostanice se kromě Vranína navrhují také ve všech venkovských částech města. Vlastníkem distribuční soustavy je E.ON Distribuce, a.s. se sídlem v Českých Budějovicích.

Je třeba upozornit, že katastrem města prochází vedení velmi vysokého napětí 110 kV z rozvodny Slavětice, které pokračuje dále do rozvodny Jemnice a Dačice. Koridor o šířce 400 m a plocha 120 tis. m² kolem rozvodny má nadmístní význam dle Zásad územního rozvoje Kraje Vysočina. Nadzemní vedení VVN je v ZÚR považováno za veřejně prospěšnou stavbu.

9. KRAJINA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

9.1. Přírodní podmínky

Geologické poměry města Moravské Budějovice jsou relativně pestré. Město leží na geologicky stabilním podloží tvořeném horninami starého (hercynského) základu Českého masivu. Z geologického hlediska je území města budováno metamorfovanými neboli přeměněnými horninami soustavy Českého masívu (starohorní až prvohorní vrásnění – krystalinikum a prevariské paleozoikum). Jedná se o oblast nejstarší části Českého masívu – moldanobika. Konkrétně zde výrazně převažují migmatity (smíšené horniny, tmavé horniny se světlými pruhy křemene a živce), na kterých se rozkládá centrum města a oblast jižně od řeky Rokytky včetně Lažinek. Na severovýchod a západ od centra se táhne pás štěrků, v okolí vodních toků se pak nachází nivní a svahové sedimenty (sprašová hlína, písek) a v malých lokalitách na jihovýchodě od zástavby a na západ a severozápad v rozsáhlém území jsou zastoupeny pararuly. Na sprašových hlínách leží Jackov a Vranín, Vesce se rozkládají převážně na rulách. U Moravských Budějovic se nacházejí také vltavínové lokality (tektity vzniklé srážkou země s asteroidem zhruba před 14,5 mil. lety). Zdejší vltavíny mají olivově zelenou barvu a střepinovitý tvar. Na území města se nenachází poddolovaná ani sesuvná území.

Moravskobudějovicko patří mezi oblasti České republiky s průměrnou nadmořskou výškou²⁰. Ta dosahuje 400 m n. m. u Vesců a téměř 520 m n. m. u Jackova (průměrná nadmořská výška je 465 m n. m.). Z regionálně **geomorfologického** členění spadá území do podsoustavy Českomoravská subprovincie, oblasti Českomoravská vrchovina, celku Jevišovická pahorkatina, podcelku Jaroměřická kotlina a okrsku Moravskobudějovická kotlina. Jde o sníženinu s plochým dnem nad údolím řek Rokytka a Rokytka se zvedajícími se strmými ostrohy, které člení jinak plochý reliéf.

Dle nové klasifikace **klimatu** E. Quitta, která bere v úvahu období 1901 – 2000, spadá území Moravských Budějovic na rozdíl od většiny Kraje Vysočina převážně do teplé oblasti (část do mírně teplé), která je charakteristická dlouhým a teplým létem se 40–50 letními dny a průměrnou teplotou 15–16°C, přiměřeně vlhkým (200–400 mm srážek), dále krátkými přechodnými obdobími, kdy jaro je mírně teplé (7–8°C) a podzim teplý (8–9°C). Během roku je možné zaznamenat 100–140 mrazových dnů. V zimě lze spočítat 50–60 ledových dnů, jinak je spíše zima mírně chladná s průměrnou teplotou -2 až -3°C, s vyššími srážkami nad 400 mm a spíše kratším trváním pokrývky sněhu po dobu 50–60 dnů.

Z **hydrologického** hlediska patří území města Moravské Budějovice do povodí řeky Moravy a k úmoří Černého moře. Nejvýznamnějším vodním tokem pro řešené území je tok Rokytka, která pramení mezi Štěpkovem a Meziříčkem v nadmořské výšce 540 m n. m., protéká Domamilí a Litohoří, vytváří rybník Nový u háje, dále vtéká do Moravských Budějovic včetně jeho zastavěné části, následně pokračuje na severovýchod a na sever do Lukova, odtud pak na východ k Bohušicím, kde vytváří Bohušický rybník a následně v Jaroměřicích nad Rokytnou vtéká do řeky Rokytne. Katastrem Moravských Budějovic protéká i další významný vodní tok, a to Jevišovka (protéká místní částí Jackov), která pramení západně od Komárovic v nadmořské výšce 540 m n. m. a u obce Jevišovka v Jihomoravském kraji je

²⁰ Střední nadmořská výška ČR je 450 m n. m., což je výrazně více než v případě celé Evropy (290 m n. m.).

levostranným přítokem řeky Dyje. Mezi další toky patří Vranínský potok, Lažínský potok a jeho přítoky, pod Ochozem začíná tok Nedveky, která teče až do Jevišovic, kde vtéká do Jevišovky. Vysokému procentu zornění krajiny odpovídá velký rozsah upravených a regulovaných úseků těchto toků.

Největším rybníkem na katastru města je již zmiňovaný Nový u háje a sousední Nový rybník, kolem něhož a na jih od něho je vyhlášeno ochranné pásmo II. stupně. Na Jevišovce vznikla soustava rybníků Hrachovec a Nový Hrachovec, které plní též rekreační funkci, a Jackovský rybník. Z vodních ploch, které zásobuje vodou Lažínský potok a jeho přítoky, jsou nejvýznamnější Lažínský rybník a rybník Habrk, který leží v k.ú. Vesce. V obci Vranín se nachází Vranínský rybník. Na Nedvece leží rybník Pod Ochozem. V Moravských Budějovicích je pak rozlohou malý rybník Mastník ve směru na Jaroměřice nad Rokytnou.

Město Moravské Budějovice a celý okres leží ve srážkovém stínu Českomoravské vrchoviny, což se projevuje na vodnatosti jeho toků, zejména těch, co zde pramení. V letním a podzimním období jsou časté nízké vodní stavy, které - zejména v případě sezónních zdrojů znečištění - mohou výrazně ovlivňovat vývoj jakosti vody. Další negativní dopad na kvalitu vody v tocích má vypouštění odpadních vod z malých zdrojů znečištění, což následně ovlivňuje i kvalitu vody v rybnících.

Do katastrálního území města Moravské Budějovice a místní části Jackov zasahuje záplavové území Jevišovky (v případě stoleté vody), v němž se nachází i zastavěné oblasti a silnice. Dále je město ohroženo vodní erozí a povrchovými vodami na svém severozápadním okraji, kde se nacházejí areály průmyslových podniků.

Půdní pokryv území města tvoří především tzv. pseudogleje, místy kambizemě z polygenetických hlín, které vznikají dlouhodobým zaplavováním a vysušováním a v příznivých klimatických podmínkách, které v okolí Moravských Budějovic panují, slouží jako orná půda. Zasahuje sem i tzv. modální kambizem a směrem k vyšším polohám města až dystrická kambizem (hnědá půda silně kyselá) charakteristická pro podloží bohaté na křemík (kyselé silikátové podloží) – především v oblasti Vranína a Jackova, ale také na severu a jihovýchodě území.

Z **fytogeografického** hlediska spadají Moravské Budějovice do fytogeografického obvodu zvaného Českomoravské mezofytikum a do fytogeografického okresu Českomoravská vrchovina. Jde o jeden z mála fytogeografických okresů v ČR (pouze 5), který má zachovanu alespoň část původní lesní vegetace. Potenciální přirozená vegetace pro dané území je tzv. černýšová dubohabřina, konkrétně zde rostou habry a duby, lísky, hloh, černýš hajní apod. Město a jeho okolí patří do jevišovského bioregionu hercynské podprovincie. Lze shrnout, že Moravské Budějovice spadají do přírodního krajinného typu vysočin, konkrétně mírně teplé krajiny bukových lesů s dubem (erozně akumulární pahorkatiny s luvizeměmi a pseudogleji na spraších), ale v jihozápadní a západní části také do erozně-denudační pahorkatiny s kambizeměmi.

Region Moravskobudějovicka nevytváří samostatný bioregion (je součástí Jevišovického bioregionu) a je spíše přechodnou oblastí na teritoriu Vysočiny v samé blízkosti významné biogeografické hranice mezi tzv. hercynikem a panonikem. Zdejší přechodné vlivy se projevují rozmanitostí flory i fauny. Lesů je na území města málo, naopak časté jsou trávy, konkrétně teplomilné úzkolisté trávy s kostřavou valiskou a rozrazilem rozprostřeným (např. lokalita Heřmanské kopce – kostřavy, ostrice, silně ohrožená třešeň křovitá). Na některých

územích města (Jackov) byly rašelinné louky, avšak tato území byla meliorací degradována (v blízkosti chatové osady se zachovaly pcháčkové louky). Významnou lokalitou nálezů pestré a vzácné květeny je les u Ochoza (brambořík evropský, upolín evropský, kosatec sibiřský) a louky u Nového rybníka (mokřady s výskytem pryskyřníku, jarvy žilnaté, ostřice, pcháče apod.). Ze živočišné říše lze zmínit některé plazy (slepýš křehký), ptáky (potápka, čáp, volavka, bukáček, labuť, zrzohlávka – v blízkosti vodních ploch, z dravců včelojed lesní, orlovec říční, poštolka rudonohá, z dalších koliba velká, rackové, rybáci, holubi, rorýši, ledňáček říční, strnad luční a další) a savce (králík divoký, vydra – rybník Nový a Hrachovec, myši a netopýři).

9.2. Životní prostředí

Syntetickým ukazatelem hodnotícím z hlediska využití půdy kvalitu území je **koefficient ekologické stability (KES)**²¹, tj. poměr ploch ekologicky stabilních (lesních ploch, trvalých travních porostů, vodních ploch a sadů) k plochám ekologicky nestabilním (orná půda a zastavěné plochy). V případě Moravských Budějovic je KES roven 0,25, což znamená, že jde o území nadprůměrně využívané se zřetelným narušením přírodních struktur a základní ekologické funkce, které musí být neustále nahrazovány technickými zásahy. KES je výrazně nižší než činí průměr v ČR (1,06) i Kraje Vysočina (0,85) a okresu Třebíč (0,67).

Na území města se nevyskytuje evropsky významná lokalita zařazená do systému ochrany NATURA 2000 ani zvláště chráněné území (přírodní park, rezervace, památka). Dle územního plán jsou základní součástí kostry ekologické stability řešeného území segmenty přirozených až přírodě blízkých lesních společenstev s významným podílem geograficky původních listnatých dřevin (zejména buků a dubů). Zvláště cenný je lesní celek Ochoz ve východní části území, s převahou dubu letního, významným zastoupením habru a lípy a s hodnotným hájovým patrem s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin (např. brambořík evropský). Velký význam mají také úseky vodních toků s koryty dochovanými v přírodním nebo téměř přírodním stavu (některé úseky Jevišovky a její drobné přítoky v lesním celku v západní části území), s kvalitními doprovodnými porosty dřevin (zejména olše lepkavé a vrb) a přírodě blízká vlhkostní až mokřadní společenstva na podmáčených lokalitách (např. podél Jevišovky či u velkých rybníků západně od města).

V katastru města se nachází regionální biocentrum Ochoz u Dvorku, který je tvořen dvěma lokálními biocentry, a to Nad Ochozem (situované v plochem terénu v polích východně od města) a Okrouhlíce (na ploché vyvýšenině v polích východně od města). Od biocentra vede regionální biokoridor jednak směrem k biocentru Lukovská hora a také k dalšímu biocentru Pulkov. V územním plánu je navrženo 7 lokálních biocenter a 15 lokálních biokoridorů. Snaha o zvýšení územní ekologické stability na katastru Moravských Budějovic je tedy zřejmá.

Na území města se nachází také **památný strom** - jasan u zámku (jasan ztepilý, obvod 4 m) a lokalita U dvou dubů (dub letní u Jackovského rybníka). Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se vyskytují v lokalitě Louky pod Novým rybníkem (biota zaplavovaných území). **Významným krajinným prvkem** registrovaný podle zákona o ochraně přírody jsou Duby u Rokytky (stromořadí od bývalých jatek po ČOV) a Vrása pod farou. Pararulová vrása je vzácný geologický útvar, který je vidět na skalním ostrohu, na němž se vypíná budova fary.

²¹ Počítá se jako poměr druhů pozemků (chmelnice + vinice + zahrady + ovocné sady + trvalé travní porosty + lesní půda + vodní plochy) / (orná půda + zastavěné plochy + ostatní)

Vznikla za tzv. kodomské horotvorné činnosti, která probíhala před 600–800 milióny lety. Útvar se řadí mezi geologické rarity, neboť v celé České republice není podobná k vidění. Moravské Budějovice patří mezi oblasti s relativně málo znečištěným **ovzduším** (index kvality ovzduší se měří nejbližší v Třebíči). Aktuální údaje na základě naměřených hodinových koncentrací SO₂, NO₂, O₃, PM₁₀ a 8hodinových klouzavých koncentrací CO poskytuje Český hydrometeorologický ústav. Mezi největší znečišťovatele ovzduší patří zemědělská činnost a silniční doprava. K podstatnému zlepšení došlo vybudováním severozápadního obchvatu města. Zdrojem hluku v Moravských Budějovicích je opět především silniční provoz. Zde obchvat spíše přispěl k jeho zvýšení (vyšší rychlost projíždějících aut), jemuž je v některých částech zabráněno vybudovanými ochrannými zdmi. Provoz po železnici je poměrně nízký, a to téměř výhradně v denní době. Není proto třeba uvažovat s rozsáhlými opatřeními proti hluku v Moravských Budějovicích.

Zeleň ve městě je lokalizována především do území podél Rokytky. Do městské veřejné zeleně lze zahrnout především zeleň v zámeckém parku s navazujícími parky na obou březích Rokytky, vzrostlé stromy na Tovačovského sadech, na náměstí Svobody, kolem děkanského kostela sv. Jiljí a na Fügnerově náměstí. Vyhrazená sídelní zeleň se nachází v areálech Sokolu Moravské Budějovice, děkanství, parku u gymnázia, domova důchodců, sportovních ploch a koupaliště, eventuelně jako drobná zeleň u ostatních zařízení. Významný podíl má i zeleň obytných souborů zastoupená především vegetací u bytových domů (největší zastoupení zeleně je v sídlišti Šafaříkova) a plochami zahrad u rodinných domů. Specifikem města jsou velké plochy rekreačních zahrádek. Ve venkovských částech nelze opomenout sídelní zeleň lokalizovanou do prostoru návsí.

9.3. Odpadové hospodářství

Odpadové hospodářství má v Moravských Budějovicích na starosti společnost TSMB, s.r.o. zřízená městem, která v roce 2008 nahradila tehdejší příspěvkovou organizaci Technické služby Moravské Budějovice. Mezi hlavní její činnosti patří:

- běžná údržba a čištění místních komunikací,
- údržba, čištění a obnova veřejné zeleně,
- provoz, údržba a opravy veřejného osvětlení,
- nakládání s odpady včetně kompostování,
- silniční motorová nákladní doprava,
- obchodní činnost - prodej písku a popelových nádob,
- údržba a provoz pohřebiště,
- čištění kanalizace a odvoz fekálií.

Obecně závaznou vyhláškou Města Moravské Budějovice je zaveden systém nakládání s komunálními a stavebními odpady vznikajícími na území města. V rámci tohoto systému funguje pravidelný svoz směsného komunálního odpadu (na skládku v Petrůvkách, obec na jih od Třebíče) a také sběr a svoz vytríděných složek komunálního odpadu (papír a nápojové kartony, sklo, PET lahve, plasty a kovy). Na ulici Dopravní 1334 je umístěn sběrný dvůr a na celém katastru města se nachází 20 sběrných míst tříděného odpadu (papír, plast, směsné sklo, bílé sklo, kov, drobné elektrozařízení - pouze stanoviště Gagarinova, Husova, Šafaříkova). Přestože v předchozím SPRM bylo uvedeno, že město plánuje rozšíření počtu sběrných míst pro odděleně sbírané složky komunálních odpadů a tím snížení docházkové vzdálenosti občanů a následné zabezpečení sběrných nádob na veřejných prostranstvích vhodnými boxy (estetické hledisko, ochrana před povětrnostními vlivy, znehodnocení), počet sběrných míst se

nezměnil. TSMB, s.r.o. také zajišťuje provoz místního hřbitova. V březnu 2015 byl zahájen svoz biopopelnic.

Moravské Budějovice jsou členem Svazku obcí pro komunální služby se sídlem v Třebíči (vznik 1992), který zahrnuje i obce z části okresu Znojmo a Jihlava. Ten v roce 1994 vybudoval skládku v Petrůvkách a v roce 1997 zřídil svozovou společnost ESKO-T s.r.o. Obě společnosti mají svůj kontakt také v Moravských Budějovicích na ulici Dopravní v areálu TSMB, s.r.o. Moravské Budějovice patří mezi města, která se v současnosti chtějí zapojit do projektu ISNOV (Integrovaný systém nakládání s odpady v Kraji Vysočina). Ten se zabývá komplexním řešením budoucnosti odpadů vyprodukovaných na území regionu, ale je dosud v přípravné fázi. Zároveň probíhá modernizace skládky v Petrůvkách (v září 2015 zakoupen nový separátor), která umožní lepší separaci a zatížení skládky, tzn. také prodloužení její životnosti. V Petrůvkách je plánováno také vybudování odpadového překladiště. V budoucnu totiž nepůjde odpady skládkovat, proto je přímo z Petrůvek budou vozit do brněnské spalovny.

10. DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

10.1. Reprezentativnost dotazníkového šetření

V souvislosti s tvorbou strategických plánů přistupuje vedení obcí a měst často k realizaci dotazníkového šetření mezi obyvatelstvem, podnikateli a dalšími organizacemi působícími ve městě, neboť se jedná o hlavní aktéry ovlivňující dění ve městě, budoucí rozvoj města a jeho trvalou udržitelnost, ale zároveň také o skupiny, jichž se jakékoliv změny ze strany rozhodovacích orgánů přímo dotýkají.

Město Moravské Budějovice uspořádalo v průběhu července a srpna 2015 dotazníkové šetření mezi obyvateli města a mezi zdejšími podnikatelskými subjekty. Dotazníkové šetření bylo chápáno jako pomocný nástroj, který prostřednictvím názorů např. na vybavenost města infrastrukturou a službami, na jejich kvalitu apod. přispěje k nastavení hlavních priorit a opatření v návrhové části Strategického plánu rozvoje města pro následující plánovací období (do roku 2020).

Dotazníky byly zaměřené na obyvatele starší 18 let a byly formulovány jednak na základě zkušeností zpracovatele, dále dle doporučení metodiky MMR ČR k tvorbě plánování rozvoje obcí, ale také s ohledem na potřeby vedení města. Dotazníky obsahovaly především otázky zjišťující spokojenost obyvatel s kvalitou života ve městě (mezilidské vztahy, pracovní příležitosti, volný čas, názory na úroveň školství a zdravotnictví, na technickou infrastrukturu apod.), se sociálními službami a s veřejnou správou (zkušenosti s odbory městského úřadu, kvalita informování občanů ze strany MěÚ aj.), ale také dotazy na další rozvoj města dle představ respondentů. V posledně uvedené oblasti se mohli občané vyjádřit, jakým by měly být Moravské Budějovice městem v budoucnu a jaké rozvojové projekty upřednostňují z hlediska důležitosti pro zkvalitnění životních podmínek ve městě a pro jeho další rozvoj. Respondenti měli v závěru možnost vyjádřit se k čemukoliv, co je tíží, zmínit největší problémy nebo přidat doporučení pro další kvalitní rozvoj města.

Metoda distribuce dotazníku byla založena na hromadném doručení do poštovních schránek prostřednictvím Zpravodaje do všech domácností ve městě (zhruba 2,7 tis. výtisků). V jednotlivých venkovských částech byly dotazníky distribuovány za pomoci předsedů osadních výborů. Celkem bylo získáno 213 dotazníků, z nichž použitelných bylo 204 (některé dotazníky byly vyloučeny např. kvůli nedostatečné vyplněnosti nebo z důvodu duplicity odpovědí). Návratnost tedy činila zhruba 7,5 %. Zájem o vyplnění dotazníku byl sice nízký (a podstatně nižší než v roce 2007, kdy bylo vyhodnoceno 358 dotazníků), ale vzhledem k celkovému počtu obyvatel území starších 18 let lze průzkum označit za reprezentativní, neboť zahrnuje více než 3 % základního souboru.

Reprezentativnost je však nutné také vyhodnotit z hlediska pohlaví, místa bydliště, délky života ve městě, věku, vzdělání a ekonomické aktivity respondentů. Z níže uvedené tabulky vyplývá odpovídající reprezentativnost šetřeného vzorku z hlediska pohlaví, místa bydliště i ekonomické aktivity. Jak mezi obvykle bydlícími obyvateli Moravských Budějovic, tak mezi respondenty převažovaly ženy, přičemž v souboru odpovídajících jich bylo o něco více než v populaci města, ale rozdíly nebyly výrazné a je to situace obvyklá při dotazníkových šetřeních tohoto typu. Téměř se rovněž shodoval podíl respondentů z venkovských částí Moravských Budějovic s podílem obyvatel v nich žijících (z 15 respondentů uvádějících místo bydliště v některé z místních částí však pouze 11 udalo, kde konkrétně žije a z nich nebydlel nikdo v Jackově, sedm respondentů žilo v Lažínkách, tři ve Vescích a jeden ve Vraníně). Pozitivní

rovněž je, že mezi respondenty převažovaly osoby ekonomicky aktivní, tzn. zaměstnané nebo podnikatelé, a také se vyjádřilo osm nezaměstnaných. Podíl ekonomicky aktivních a neaktivních mezi respondenty rovněž odpovídal struktuře obyvatelstva města. Respondenti zaměstnaní nebo podnikající působili převážně v Moravských Budějovicích (69, tj. 69,0 %). Z těch, kteří za prací dojížděli, uvedlo místo výkonu práce pouze 19 respondentů a bylo to nejčastěji do Prahy, Brna, Jihlavy či Třebíče (celkem 13 respondentů). Ostatní dojíždí do okolních obcí a menších měst v okrese Třebíč či na Znojensko.

Tab. 10.1: Reprezentativnost dotazníkového šetření a struktura respondentů

Sledovaná charakteristika	Počet obyvatel města		Počet respondentů	
	abs.	%	abs.	%
Celkový součet obyvatel/respondentů	7 541	100,0	204	100,0
z toho:				
muži	3 668	48,6	92	45,1
ženy	3 873	51,4	112	54,9
Moravské Budějovice	6 971	92,4	189	92,6
venkovské části	570	7,6	15	7,4
ekonomicky aktivní	3 784	50,2	108	52,9
- z toho nezaměstnaní	555	7,4	8	3,9
ekonomicky neaktivní	3 757	49,8	96	47,1
počet obyvatel 15+/respondentů 15+	6 552	86,9	204	100,0
z toho:				
15 – 59 let	4 731	72,2	125	61,3
60 a více let	1 821	27,8	79	38,7
základní	1 290	19,7	3	1,5
střední bez maturity	2 420	36,9	63	30,9
střední s maturitou	2 157	32,9	90	44,1
vysokoškolské	685	10,5	48	23,5

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015, Sčítání lidu, domů a bytů – definitivní výsledky, ČSÚ, 2013

Dle věkové struktury již byly rozdíly mezi respondenty a obyvatelstvem Moravských Budějovic větší, neboť dotazník vyplňovali aktivně především lidé starší 60 let, z absolutní většiny důchodci. Z hlediska vzdělání se struktura lišila ještě více, a to tím způsobem, že v dotazníkovém šetření odpovídaly především osoby, které se označily, že jejich vzdělání je minimálně střední s maturitou. Ty tvořily mezi respondenty 67,6 %, kdežto mezi všemi obyvateli města 43,4 %. I to však bývá obvyklé při obdobných akcích, neboť vzdělanější lidé cítí mnohdy větší odpovědnost a zájem vyjadřovat se k otázkám týkajících se místa, kde žijí. Lze tedy shrnout, že výsledky dotazníkového šetření charakterizují především názory vzdělanějších, ale také starších obyvatel.

Dotazníkové šetření mezi podnikateli ve městě bylo bohužel neúspěšné, neboť se ho zúčastnily pouze 4 subjekty z 20 oslovených (v roce 2007 šlo o 19 subjektů, přičemž osloveno jich bylo přes 100), z nichž dva byly fyzické osoby s méně než 20 zaměstnanci a ve dvou případech šlo o společnosti s ručením omezeným s 230 a 65 zaměstnanci. Na tomto místě lze shrnout, že účastníci z řad podnikatelů nevyslovili názory příliš odlišné od výsledků dotazníkového šetření mezi obyvateli, které budou prezentovány v následující analýze (ve vhodných případech budou názory podnikatelů zmíněny). Pozitivní je, že všechny čtyři podnikatelské subjekty počítají v blízké budoucnosti s rozšířením stávající výroby, s modernizací, ale i s výstavbou nových prostor pro výrobu.

10.2. Výsledky dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření mezi obyvateli města budou v následujícím textu vyhodnoceny několika způsoby:

1. Otázky řešené bodovým ohodnocením na stupnici 0-10 (otázky 1-3, 10, 12, 13) budou okomentovány na základě středních hodnot výběrového souboru. Těmi jsou
 - a) aritmetický průměr,
 - b) medián - hodnota, jež dělí řadu podle velikosti seřazených výsledků na dvě stejně početné poloviny; výhodou je nízké ovlivnění extrémními hodnotami ve srovnání s aritmetickým průměrem a
 - c) modus - nejčtenější hodnoty ve výběrovém souboru; u tohoto statistického ukazatele bude v následujících tabulkách uveden také absolutní počet respondentů hodnotících sledovanou charakteristiku právě nejčtenější hodnotou (např. modus = 8, toto hodnocení uvedlo z 200 respondentů 50) a jejich podíl z celkového počtu odpovídajících (v uvedeném příkladu tedy 25,0 %),
 - d) při slovním hodnocení bude využíváno termínů „hluboce nespokojeno“ při ohodnocení 0 – 1 bodem, „spíše nespokojeno“ (2–4 body), „ani spokojeno, ani nespokojeno“ (5 bodů), „spíše spokojeno“ (6–8 bodů) a „velmi spokojeno“ (9–10 bodů), resp. „nespokojeno“ (0–4 body) a „spokojeno“ (6–10 bodů).
2. Jednoznačné otázky nabízející odpovědi ANO, NE, NEVÍM nebo konkrétní možnost výběru (otázky č. 4-9, 11, 18-21, 23-30) byly vyhodnoceny jen podle počtu a podílu daných odpovědí.
3. Prioritní otázky vyzývající respondenty k seřazení nabízených možností podle důležitosti (otázky č. 15-17) budou opět vyhodnoceny pomocí průměrného a nejčtenějšího pořadí (v absolutním i relativním vyjádření).
4. V otázce č. 14 šlo o zařazení zkušeností mezi velmi dobré, spíše dobré, spíše špatné či velmi špatné. Tyto odpovědi byly následně převedeny na známky 1-4 a otázka byla vyhodnocena dle průměrné známky.
5. Odpovědi v otevřené otázce č. 22 jsou uvedeny na konci této kapitoly.
6. V rámci činností spojených s vyhodnocováním dotazníků byla rovněž použita analýza druhého stupně, jejímž cílem bylo proniknout hlouběji ke struktuře vztahů mezi odpověďmi a vlastnostmi respondentů (např. úroveň spokojenosti s počtem pracovních příležitostí ve městě dle věku, vzdělání nebo ekonomické aktivity). Výsledky této analýzy však budou zmíněny pouze v případě nalezení výrazných odlišností od průměru celého vzorku respondentů.

První sada otázek v dotazníku pro občany města byla bodovací (udělování bodů 0–10) a týkala se kvality života v Moravských Budějovicích z hlediska níže uvedených oblastí. Na žádnou z otázek neodpověděli všichni respondenti, přesto lze konstatovat, že až na výjimky je situace ve městě vnímána spíše pozitivně. Nejvíce respondentů odpovědělo na otázku týkající se sítě obchodů, komerčních služeb, pracovních příležitostí a zdravotní péče (nad 195). Nejvyšší hodnocení měřené aritmetickým průměrem bylo uděleno v případě školských zařízení. Zde odpovídalo sice jen 178 respondentů, ale více než čtvrtina z nich hodnotila školská zařízení známkou nejvyšší (průměrná známka 8,2 bodů, 48,3 % respondentů bylo velmi spokojeno). Nejvýše byly hodnoceny základní školy (průměr 8,8), hůře pak střední školy (průměr 7,2). Celkem 45,5 % všech odpovídajících je s mateřskými školami velmi spokojeno, u základních škol se jednalo o 62,4 %, ale u středních škol pouze o 31,4 %.

Průměrným bodovým ohodnocením vyšším než 7 byly oceněny již pouze dvě oblasti, a to zdravotní péče a sportovní zařízení, přičemž více než pětina respondentů ocenila tyto služby

osmi body, což je velmi pozitivní. I ostatní otázky týkající se kvality života ve městě byly hodnoceny vyšší hodnotou než 6, s výjimkou mezilidských vztahů (velmi vysoký podíl respondentů - dvě pětiny - je ocenil jen pěti body), zařízení pro volný čas a vyžití pro rodiny s dětmi, ale především nabídky pracovních příležitostí. Ta byla jak v rámci prvního okruhu otázek, tak v dalších otevřených otázkách hodnocena velmi negativně. Nejvíce respondentů ohodnotilo nabídku volných pracovních míst ve městě hodnotou 0 (53, tj. 26,9 %), tzn. výrazné procento dotazovaných je s pracovní nabídkou velmi nespokojeno. V případě přepočtu na ekonomicky aktivní obyvatele (respondenty) jde o hodnotu 51,4 %. Obyvatelé vnímají negativně zánik větších zaměstnavatelů a nedostatek pracovních míst u těch stávajících. Dále konstatují, že pokud se situace nezlepší, bude dále počet obyvatel města ubývat a i oni sami uvažují s odstěhováním. Ocenili by rozvoj stávajících firem nebo vstup strategické firmy do města. Při dotazníkovém šetření v roce 2007 nebyla problematika pracovních míst zdaleka tak palčivá jako v současnosti, což jistě souviselo i s tehdy relativně nízkou nezaměstnaností (viz kapitola č. 4.2). Mnohem více tehdy občany trápila dopravní situace.

Tab. 10.2: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality života v Moravských Budějovicích

Poř.	Otázka	Počet odpovídajících	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost (modus)		
					body	počet odp.	
						abs.	%
1.	Mezilidské vztahy	183	5,7	5	5	74	40,4
2.	Pracovní příležitosti	197	1,9	1	0	66	33,5
3.	Síť obchodů	199	6,5	7	5	41	20,6
4.	Komerční služby	196	6,7	7	8	37	18,9
5.	Zdravotní péče	197	7,1	7	8	45	22,8
6.	Síť škol	178	8,2	8	10	49	27,5
7.	Kulturní zařízení	193	6,7	7	8	41	21,2
8.	Sportovní zařízení	189	7,1	7	8	46	24,3
9.	Ostatní zařízení pro volný čas	168	5,9	6	5	36	21,4
10.	Kulturní vyžití	188	6,3	6	5	39	20,7
11.	Sportovní vyžití	178	6,9	7	8	33	18,5
12.	Vyžití pro rodiny s dětmi	147	5,7	6	6	27	18,4

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Z ostatních hůře hodnocených oblastí postrádají respondenti především cyklostezky, resp. dráhu pro in-line bruslení, hřiště pro děti otevřené i o prázdninách (reakce na zavřené hřiště u mateřské školy na ulici Husova), krytý plavecký bazén, kritizují také stav dětského hřiště v parku apod. Nejčastější připomínka v tomto okruhu otázek však souvisela s lékařskou pohotovostí a s chybějícím supermarketem - obyvatelé by uvítali přítomnost obchodního řetězce Lidl ve městě.

Z následující tabulky je zřejmé, že velmi spokojeni byli občané opravdu především se školskými zařízeními, sportovními zařízeními a sportovním vyžitím (velmi spokojeno bylo 25 % a více respondentů). Ve srovnání s dotazníkovým šetřením v roce 2007 byl podíl velmi spokojených osob ve všech oblastech mnohem nižší (např. v oblasti sítě obchodů činil 33 %, nyní 18,6 %, u služeb a zdravotnictví 28 %, nyní 21,3 % apod.). Mezi všemi hodnocenými oblastmi vyniká oblast pracovních příležitostí, s nimiž velmi nespokojena byla polovina respondentů a další více než třetina byla spíše nespokojena. Podobně negativní hodnoty nebyly vykázány u žádné jiné oblasti. Je zde možné také uvést, že na druhé straně

podnikatelské subjekty pocítují nedostatek kvalifikované pracovní síly ve městě a některé profese (svářeči, zámečníci) jim dlouhodobě chybí. Nižší spokojenost byla zjištěna také při hodnocení možností vyžití pro rodiny s dětmi, neboť velmi nespokojeno bylo přes 6 % respondentů a dalších 24 % bylo spíše nespokojeno. I zde však byl podíl nespokojených mnohem nižší než v případě šetření v roce 2007 (37 %).

Tab. 10.3: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality života v Moravských Budějovicích dle kategorií spokojenosti

Otázka	Počet odp.	Velmi nespokojeni	Spíše nespokojeni	Ani, ani	Spíše spokojeni	Velmi spokojeni
Mezilidské vztahy	183	2,2	14,2	40,4	38,8	4,4
Pracovní příležitosti	197	50,3	36,5	9,1	3,0	1,0
Síť obchodů	199	2,0	14,6	20,6	44,2	18,6
Komerční služby	196	1,5	13,3	18,4	43,9	23,0
Zdravotní péče	197	1,5	6,1	12,7	58,4	21,3
Síť škol	178	0,0	2,2	7,3	42,1	48,3
- mateřské	178	1,1	15,2	7,3	34,3	42,1
- základní	173	0,0	0,6	4,0	29,5	65,9
- střední	169	1,2	9,5	11,8	45,6	32,0
Kulturní zařízení	193	1,6	11,4	17,1	51,3	18,7
Sportovní zařízení	189	1,1	10,6	13,8	49,7	24,9
Ostatní zařízení pro volný čas	168	4,2	18,5	21,4	44,0	11,9
Kulturní vyžití	188	2,7	16,5	20,7	40,4	19,7
Sportovní vyžití	178	1,7	14,0	12,9	44,4	27,0
Vyžití pro rodiny s dětmi	147	6,1	23,8	14,3	41,5	14,3

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Z rozdílů hodnocených dle jednotlivých skupin obyvatelstva lze pouze poznamenat, že větší nespokojenost se situací ve městě vyjadřovali ekonomicky aktivní a mladší obyvatelé, a to s výjimkou komerčních služeb. Ty hodnotili hůře občané starší 60 let a také obyvatelé vzdělanější (minimálně se středním vzděláním s maturitou). Je možné poznamenat, že připomínky se příliš nelišily od průzkumu v roce 2007, i když tehdy byly občané mnohem náročnější na vybudování nových prodejen a častější také byly připomínky k přítomnosti obchodů s levnými asijskými oděvy a textilem.

Další skupina otázek souvisela s vybaveností technickou infrastrukturou, tedy plynem, pitnou vodou, odvozem odpadů a systémem jejich třídění, s úrovní telekomunikací a internetu.

Tab. 10.4: Vyhodnocení otázky týkající se oblasti technické infrastruktury v Moravských Budějovicích

Poř.	Otázka	Počet odpovídajících	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost (modus)		
					body	počet odp.	
						abs.	%
1.	Dodávka plynu	188	9,3	10	10	130	69,1
2.	Dodávka vody	194	8,8	10	10	109	56,2
3.	Odvoz odpadů	201	9,0	10	10	110	54,7
4.	Systém třídění odpadů	198	8,3	9	10	77	38,9
5.	Telekomunikace	157	8,5	9	10	70	44,6
6.	Internet	160	8,0	8	10	53	33,1

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Veškerá infrastruktura byly hodnoceny velmi vysoko - velmi spokojeni jsou obyvatelé s dodávkou plynu a odvozem odpadů. I ostatní oblasti dosáhly v průměru více než 8 bodů a nejčtenější odpovědi byly 10 bodů ve všech případech, i když se lišil podíl těch, kteří nejvyšší ocenění uvedli (pouze třetina v případě internetu a na druhé straně téměř 70 % u dodávky plynu). Vysoké hodnocení těchto oblastí se od roku 2007 udrželo. K nejčastějším stížnostem docházelo v případě ceny vody, nepořádku kolem kontejnerů a drahého internetu pořizovaného přes společnost MAME Moravské Budějovice, s.r.o.

Třetí okruh bodovacích otázek směřoval na hodnocení životního prostředí ve městě, veřejné zeleně, veřejného osvětlení, veřejné dopravy, bezpečnosti, parkování a podobně. Na většinu otázek odpověděli téměř všichni s výjimkou veřejné dopravy (pravděpodobně z důvodu toho, že veřejnou hromadnou dopravu chápali jako městskou hromadnou dopravu, která v Moravských Budějovicích není zavedena) a možností účastnit se místního plánování. Bodové ohodnocení však bylo nižší než při předchozích okruzích otázek. Průměrný počet bodů se pohyboval mezi 4,8 a 7,7. Minimum získala právě veřejná hromadná doprava a maximum pak veřejné osvětlení, i když i v tomto případě byly připomínky k výpadkům osvětlení v některých částech města. Průměrných hodnot (mezi 5,0–5,9 bodů) dosáhla kvalita chodníků a cest (19 připomínek), a to především v okrajových částech města, dále bezpečnostní situace ve městě (14 připomínek, negativně občané pociťují přítomnost narkomanů v parcích, zvyšující se počet nepřizpůsobivých obyvatel, vandalismus, přítomnost psích exkrementů v zeleni apod.) a účast na místním plánování. Komentována byla také špatná úroveň údržby zeleně (13 připomínek) a dostupnost parkování (v některých lokalitách). Rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatel opět nebyly výrazné. Osoby minimálně s maturitou kritičtěji hodnotily životní prostředí, vzhled veřejných prostranství a městské zástavby, starší občané rovněž životní prostředí, také kvalitu cest a chodníků a bezpečnostní situaci ve městě.

Tab. 10.5: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality vybavenosti města a veřejnými službami v Moravských Budějovicích

Poř.	Otázka	Počet odpovídajících	Průměr	Medián	Nejvyšší četnost (modus)		
					body	počet odp.	
						abs.	%
1.	životní prostředí	192	7,4	8	8	56	29,2
2.	vzhled veř. prostranství	200	7,2	7	8	47	23,5
3.	vzhled měst. zástavby	196	7,2	7	8	46	23,5
4.	udržovaná zeleň	201	6,7	7	8	48	23,9
5.	udržování čistoty	200	6,8	7	8	44	22,0
6.	znečištění ovzduší	173	7,1	8	8	44	25,4
7.	veřejné osvětlení	198	7,7	8	8	43	21,7
8.	kvalita cest a chodníků	203	5,3	5	5	32	15,8
9.	veřejná doprava	113	4,8	5	0	29	25,7
10.	bezp. situace ve městě	189	5,7	6	5	40	21,2
11.	bezp. silnič. provozu	192	6,6	7	8	46	24,0
12.	dostupnost parkování	192	5,7	6	5	37	19,3
13.	účast na místním plán.	114	5,2	5	5	21	18,4

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Nadprůměrný počet respondentů je velmi spokojený především s životním prostředím, kvalitou ovzduší a veřejným osvětlením (více než čtvrtina respondentů uvedla, že je velmi spokojena). Naopak zvýšená nespokojenost dle podílu odpovídajících je s veřejnou dopravou

- přes 28 % respondentů bylo velmi nespokojeno. Zvýšená nespokojenost byla zaznamenána také v případě místního plánování a jeho účasti na něm.

Tab. 10.6: Vyhodnocení otázek z oblasti kvality vybavenosti města Moravské Budějovice dle kategorií spokojenosti

Otázka	Počet odp.	Velmi nespokojeni	Spíše nespokojeni	Ani, ani	Spíše spokojeni	Velmi spokojeni
životní prostředí	192	2,1	4,2	12,0	54,2	27,6
vzhled veř. prostranství	200	1,5	7,5	9,5	57,0	24,5
vzhled měst. zástavby	196	1,5	4,1	11,2	59,2	24,0
udržovaná zeleň	201	4,0	11,9	13,4	48,8	21,9
udržování čistoty	200	2,5	10,5	14,0	52,5	20,5
znečištění ovzduší	173	2,9	8,7	13,3	46,8	28,3
veřejné osvětlení	198	1,0	5,6	9,6	46,0	37,9
kvalita cest a chodníků	203	6,4	28,6	17,2	39,4	8,4
veřejná doprava	113	28,3	12,4	12,4	32,7	14,2
bezp. situace ve městě	189	3,7	22,2	21,7	45,0	7,4
bezp. silničního provozu	192	2,6	12,5	14,1	52,1	18,8
dostupnost parkování	192	8,9	19,3	19,3	39,1	13,5
účast na místním plán.	115	15,7	18,3	18,3	33,0	14,8

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

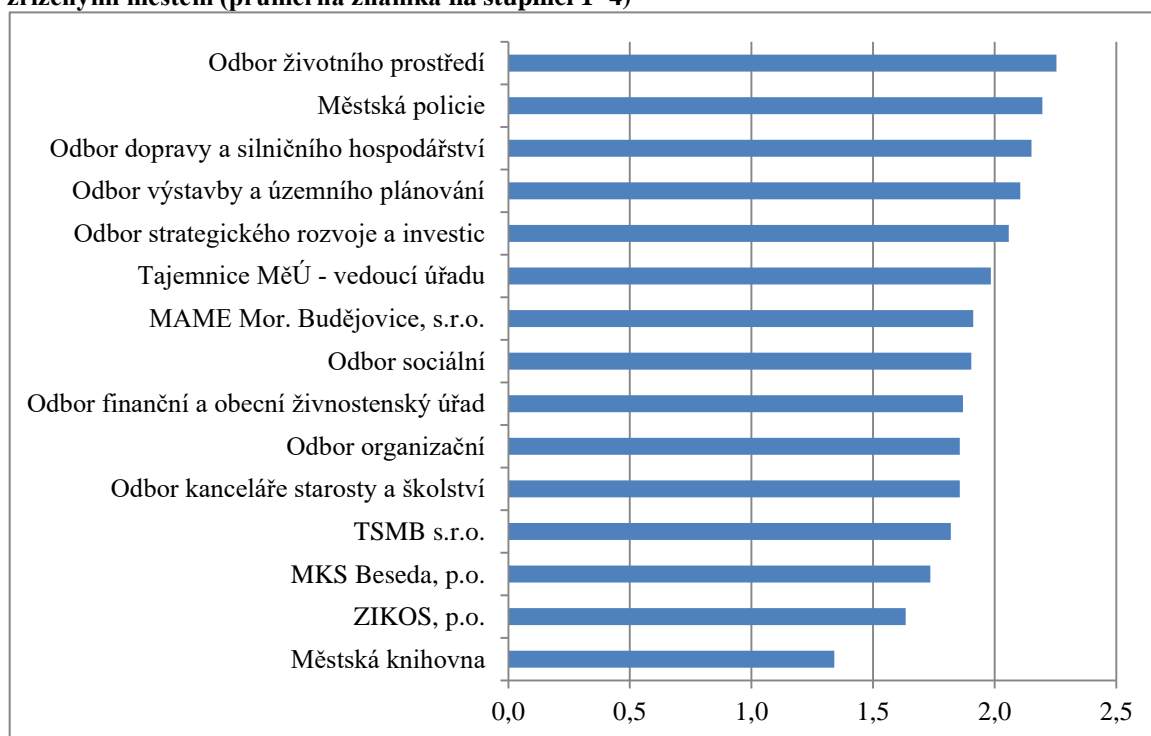
Následujících šest otázek nabízelo respondentům odpověď ANO, NE a NEVÍM a odpovídalo se na konkrétní dotazy. První otázka směřovala na zavedení **městské hromadné dopravy** např. mezi hlavními body koncentrace obyvatel (nádraží, poliklinika, školy apod.). Názory na zavedení MHD byly vyrovnané – souhlas vyslovilo 81, tj. 39,7 % a nesouhlas 76, tj. 37,3 % respondentů. Zbytek si není svým postojem jist. MHD by přivítali především starší lidé. **Lékařskou pohotovost** postrádá 146 z 204 respondentů, tedy 71,6 %. Pouze 37 respondentům tato služba ve městě nechybí a 21 uvedlo, že neví. Rovněž **doplnění městského mobiliáře** by bylo většinou obyvatel města přivítáno (152, tj. 74,5 % uvedlo ANO, pouze 28 NE). Se **zpoplatněním parkování v centru** města souhlasí rovněž nadpoloviční většina respondentů (113, tj. 55,4 %), i když více než třetina se zpoplatnění parkování v centru nelíbí (72, tj. 35,3 %). **Zpřístupnění městského parku i v zimě** by přivítaly více než dvě pětiny dotazovaných, ale více než čtvrtina respondentů nedokázala na tuto otázku jasně odpovědět. Vyrovnané jsou názory na **nový supermarket** ve městě – 94 respondentů by ho uvítalo a 90 nikoliv. Na dotaz, kde by měl případně nový obchod stát, uváděli respondenti nejčastěji lokalitu u nádraží, případně ulici Pražskou nebo budovu bývalé mlékárny (36 odpovědí). Druhou nejčastěji jmenovanou lokalitou byla část města zvaná Mexiko (22 odpovědí).

Druhý okruh otázek se týkal sociální oblasti, avšak pouze 52 respondentů uvedlo, že má on/ona nebo jeho rodinný příslušník zkušenosti s některou sociální službou v Moravských Budějovicích. Velmi pozitivně – průměrným počtem více než 8 bodů – byly hodnoceny služby v Domě sv. Antonína, Klub důchodců při MKS Beseda a Pečovatelská služba Moravské Budějovice. K ostatním zařízením se vyjádřil pouze zlomek respondentů (8-12). Téměř všichni respondenti (177) si však myslí, že v Moravských Budějovicích žádná sociální služba nechybí. Ostatní postrádají především další domov pro seniory, případně více míst pro seniory v Domě sv. Antonína.

Ve **třetím souboru dotazů** mohli občané města hodnotit úroveň veřejné správy. Nejprve byli dotazováni, kde hlavně získávají **informace o aktivitách města a činnosti městského úřadu**. Absolutní většina respondentů zjišťuje informace ze Zpravodaje – měsíčníku moravskobudějovického mikroregionu (189) a téměř polovina všech dotazovaných využívá také internet. Úřední deska, která byla při dotazníkovém šetření v roce 2007 druhým nejčastějším zdrojem informací, či přítomnost na veřejných zasedáních zastupitelstva je respondenty využívána méně často jako hlavní zdroj (pouze 62 osob, tj. 30 % se někdy účastní zasedání zastupitelstva). Respondenti byli rovněž dotazováni na **spokojenost s informovaností** o činnosti městského úřadu a jeho akcích. Ta byla v souhrnu ohodnocena průměrně 7,1 bodu, ale nejvíce osob ji ocenilo osmi body (čtvrtina respondentů). Obsah **webových stránek** hodnotilo pouze 137 dotazovaných a čtvrtina z nich jim udělila osm bodů (průměrně 7,5). Hlavní výtky směřovaly k neaktuálnosti webových stránek a k jejich nepřehlednosti. K tomuto zdroji informací se méně často vyjadřovali starší občané. **Činnost samosprávy** v úhrnu získala průměrně 6,6 bodů a nejčastější odpovědí bylo pět bodů (udělila je více než pětina odpovídajících).

Dále byly zjišťovány zkušenosti respondentů s jednotlivými **odbory městského úřadu**, s městskou policií, knihovnou a s organizacemi zřizovanými městem. Nejvíce respondentů mělo zkušenosti s činností společnosti TSMB, s.r.o. (161, tj. 79,4 %) a MAME Moravské Budějovice, s.r.o. (159), nejméně pak s Odborem organizačním (63, tj. 31,4 %) a s tajemnicí úřadu (65).

Obr. 10.1: Hodnocení zkušeností s odbory Městského úřadu Moravské Budějovice a organizacemi zřízenými městem (průměrná známka na stupnici 1–4)

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Hodnocení bylo vesměs pozitivní – 4 z 9 odborů získaly lepší průměrnou známku než dvojku. Nejlépe hodnocena byla Městská knihovna (1,3), ZIKOS, p.o. (1,6) a MKS Beseda, p.o. (1,7). Horší průměrnou známku než dvojku dostal Odbor strategického rozvoje a investic (2,1), Odbor výstavby a územního plánování (2,1), Odbor dopravy a silničního hospodářství (2,2), Městská policie (2,2) a Odbor životního prostředí (2,3). Rozdíly mezi jednotlivými skupinami

občanů nebyly velké, pouze lze zmínit velmi pozitivní hodnocení knihovny ze strany osob starších 60 let (1,1) a s minimálně středním vzděláním s maturitou, kteří zase přísněji hodnotili Městskou policii. Situace se příliš nezměnila ve srovnání s rokem 2007, kdy nejhorší průměrné hodnocení dostaly stejné čtyři odbory městského úřadu (Městská policie hodnocena nebyla, neboť zde nebyla ještě zřízena).

Následující tabulka zachycuje podíly jednotlivých odpovědí z celkového počtu odpovídajících. Kromě knihovny vykazovali občané velkou spokojenost se společností ZIKOS, p.o. (téměř dvě pětiny byly velmi spokojeny), s Odborem finančním a obecním živnostenským úřadem (37 % velmi spokojených), MKS Besedou, p.o. a Odborem organizačním (u obou byla více než třetina velmi spokojená). Naopak v případě Odboru životního prostředí byla desetina občanů, která zde měla co vyřizovat, velmi nespokojena a v případě Městské policie šlo o podobnou zkušenost.

Tab. 10.7: Názory na odbory Městského úřadu v Moravských Budějovicích a na další organizace zřízené městem (v %)

Otázka	Počet odp.	Velmi spokojeni	Spíše spokojeni	Spíše nespokojeni	Velmi nespokojeni
Tajemnice MěÚ - vedoucí úřadu	65	32,3	43,1	18,5	6,2
Odbor kanceláře starosty a školství	70	28,6	60,0	8,6	2,9
Odbor finanční a obecní živnosten. úřad	92	37,0	44,6	13,0	5,4
Odbor strategického rozvoje a investic	69	27,5	43,5	24,6	4,3
Odbor výstavby a územního plánování	95	26,3	45,3	20,0	8,4
Odbor sociální	83	26,5	59,0	12,0	2,4
Odbor organizační	63	34,9	44,4	20,6	0,0
Odbor dopravy a silničního hospodářství	99	23,2	46,5	22,2	8,1
Odbor životního prostředí	102	21,6	42,2	25,5	10,8
Městská policie	132	22,0	45,5	23,5	9,1
Městská knihovna	138	71,0	23,9	5,1	0,0
TSMB s.r.o.	161	31,1	59,6	5,6	3,7
MAME Mor. Budějovice, s.r.o.	159	27,0	58,5	10,7	3,8
MKS Beseda, p.o.	144	35,4	57,6	4,9	2,1
ZIKOS, p.o.	101	39,6	57,4	3,0	0,0

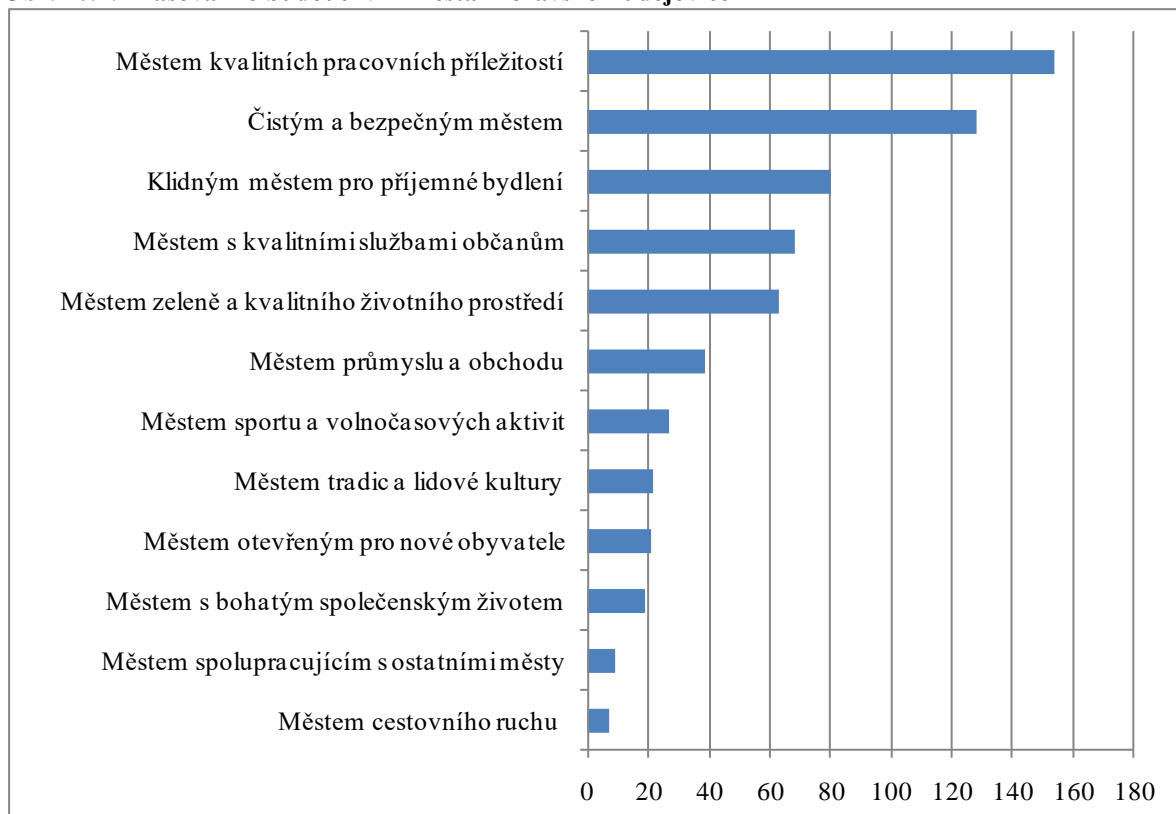
Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Čtvrtá a předposlední sekce otázek se týkala budoucího rozvoje města. Nejprve respondenti řadili vybrané rozvojové oblasti dle důležitosti, přičemž první pořadí bylo chápáno jako nejvýznamnější oblast, druhé méně významná oblast a poslední jako nedůležitá oblast. Na prvním místě se jasně dle důležitosti umístila nutnost zvýšení počtu pracovních míst - na první místo ji dalo 109 respondentů, dalších 23 na druhé místo a 22 na místo třetí. První místo jako nejčtetnější odpověď byla zjištěna také v případě dopravní infrastruktury (45 osob), která byla u dalších 40 umístěna na druhé a u 32 na třetí místo. Jako třetí nejvýznamnější oblast vyplynula z dotazníkového šetření technická infrastruktura (na první tři místa ji dalo 81 respondentů) a také podmínky k bydlení (80 respondentů). O něco nižší důležitost hraje v názorech respondentů upravenost a čistota města, dále vybavenost města službami a na posledním sedmém místě se v preferencích dostaly možnosti trávení volného času.

Občané měli také vyjádřit, jakým městem by podle jejich názoru měly být Moravské Budějovice v budoucnu. Nejvíce občanů hlasovalo pro to, aby byly městem kvalitních pracovních příležitostí a zdravým podnikatelským prostředím (154 hlasů, tj. 75,5 % všech

účastníků šetření) a dále čistým a bezpečným městem (128 hlasů, 62,8 %). Ostatní nabídky získaly méně než 100 hlasů, přičemž nejvíce z toho vize být klidným městem pro příjemné bydlení (80 hlasů, 39,2 %), městem s kvalitními službami občanům (68 hlasů) a městem zeleně a kvalitního životního prostředí (63 hlasů). Občané neočekávají, že by Moravské Budějovice byly centrem cestovního ruchu (pouze 7 hlasů) a budoucnost města nevidí ani ve spolupráci s okolními a zahraničními městy a obcemi (9 hlasů). Celkový počet odpovědí týkající se všech alternativních vizí města zachycuje následující graf.

Obr. 10.2: Hlasování o budoucí vizi města Moravské Budějovice

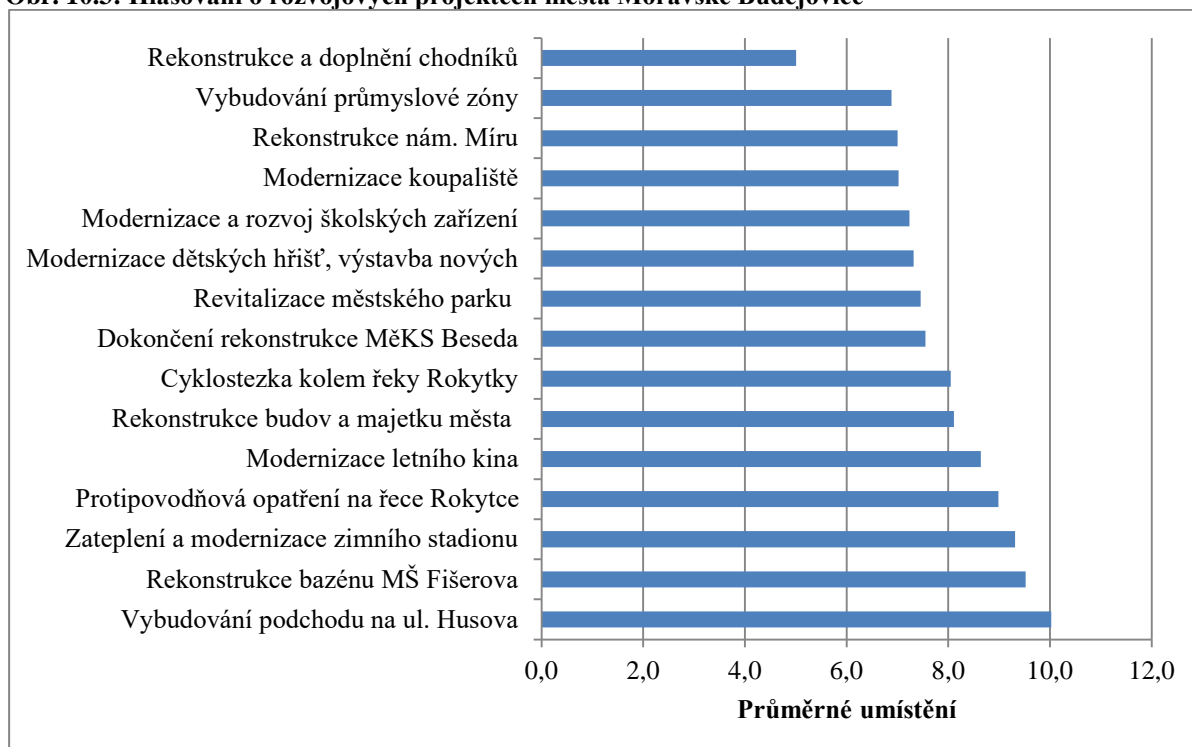

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

V další otázce dostali občané seznam 15 projektů, které měli seřadit opět dle důležitosti. Zde rovněž nebyly získány odpovědi od všech respondentů. Nejvíce (přes 190) se jich vyjádřilo k rekonstrukci nám. Míru, MKS Beseda, k cyklostezce kolem řeky Rokytky, k rekonstrukci a doplnění místních komunikací a chodníků, modernizaci koupaliště a také k vybudování průmyslové zóny.

Nejdůležitější je dle odpovědí pro respondenty oblast rekonstrukce a doplnění cest a chodníků (91 respondentů tuto oblast umístilo na první tři příčky, tj. 47,9 %), dále bylo vyhodnoceno jako nejdůležitější vybudování průmyslové zóny (63 hlasů v pořadí 1-3, 33,7 %) a třetím nejvýznamnějším tématem byla rekonstrukce náměstí Míru (57, tj. 28,0 %). Vybudování průmyslové zóny podporovali také respondenti mezi podnikateli. Naopak na posledních příčkách v tomto hodnocení zůstaly projekty jako vybudování podchodu na ulici Husova, rekonstrukce bazénu v MŠ Fišerova a zateplení a modernizace zimního stadionu.

Obr. 10.3: Hlasování o rozvojových projektech města Moravské Budějovice

Pramen: Dotazníkové šetření, Moravské Budějovice, 2015

Další čtyři otázky byly opět jednoznačně formulovány a naváděly respondenty k odpovědi ANO, NE a NEVÍM, případně k upřesnění důvodu či lokality. Občané měli vyjádřit souhlas či nesouhlas s **obnovou původní činnosti ve - v současnosti nevyužívaných - výrobních areálech** na území města. Absolutní většina dotazovaných odpověděla, že by areály měly být využity (167 souhlasných odpovědí, tj. 81,9 %). Podobně při otázce na obnovu **intenzivního chovu drůbeže v bývalém areálu (firmy) TEVAM, a. s.** převažovaly kladné odpovědi, ale bylo jich podstatně méně (119, tj. 58,3 %) a záporně odpovědělo 14 % respondentů, především z důvodu zápachu. Kladně jsou občané rovněž nakloněni **výstavbě východního obchvatu města** (123 občanů řeklo ANO, tj. 60,3 %). **Dopravní omezení** (retardéry, snížení rychlosti apod.) v blízkosti bydliště respondentů by uvítalo však pouze 64 odpovídajících (31,4 %), neboť většina respondentů na tuto otázku neuměla odpovědět (84 nevědělo, tj. 41,2 %). Omezení by dle názoru některých bylo potřeba zavést především na ulici Palackého a Šafaříkova a také v části Mexiko.

V závěrečné otevřené otázce tohoto bloku mohli respondenti konkretizovat, co vnímají jako největší problém života ve městě, co jim nejvíce vadí. Zde se sešly odpovědi od 167 respondentů, tedy od 82 % celého vzorku, z nichž mnozí opakovali to, co již uvedli v rámci jednotlivých otázek týkajících se vybavenosti města infrastrukturou a službami. Nejvíce občanů opět uvádělo nedostatek pracovních příležitostí – uvedlo je 129 respondentů, tedy 77,2 % těch, co se vyjádřili. Z dalších problémů jde především o dopravní infrastrukturu i obslužnost veřejnou hromadnou dopravou a stav chodníků (35 odpovědí), vandalismus, zvyšující se kriminalitu, nečistotu města především o víkendu, vysokou koncentraci barů a heren, hluk ze společenských akcí apod. (17 odpovědí) a více než 10 respondentů uvedlo také nedostatek dětských hřišť či jejich vybavenost herními prvky nebo nedostatečný přístup veřejnosti k nim.

Poslední okruh otázek se týkal bydlení ve městě. Respondenti měli nejprve uvést, jaký je jejich současný typ bydlení. Celkem na tuto otázku odpovědělo 162 respondentů, tj. 79,4 %. Nejvíce z nich bydlelo v rodinných domech (101, tj. 62,3 % odpovídajících), dále ve vlastním bytě (35, tj. 21,6 %) a více než 10 respondentů žilo v nájemním bytě města (15 osob, tj. 9,3 %). Z nich pouze osm uvedlo, že by mělo zájem o odkup bytu do osobního vlastnictví, nicméně pouze 4 udali i cenu za m², kterou by byli ochotni zaplatit, proto nelze otázku vyhodnotit (rozsah 10 Kč – 1 500 Kč). Ostatní respondenti žili v družstevním bytě nebo v podnájmu. Dále se občané měli vyjádřit k tomu, zda má město Moravské Budějovice přednostně řešit otázku nových bytových domů nebo pozemků pro výstavbu rodinných domů. Výstavbu bytů by uvítalo 38 respondentů, tj. 18,6 % a přípravu pozemků pro rodinné domy 55 odpovídajících, tj. 27,0 %. Absolutní většina tedy neví (111, tj. 54,4 %).

V další otázce se měli respondenti vyjádřit, zda by preferovali bydlení ve městě nebo v jeho venkovských částech či zcela mimo město. Nadpoloviční většina spojuje své bydlení s životem ve městě (131, tj. 64,2 %), pouze 16 (7,8 %) ve venkovských částech města, 8 osob by se z města nejraději vystěhovalo (pouze 3,4 %) a zbývajících 49 (tj. 24,0 %) nedokázalo na tuto otázku odpovědět. Bydlení ve venkovských částech by kromě 7 respondentů, kteří zde bydlí i v současnosti, preferovalo dalších 9 obyvatel městské části, především muži, osoby starší 50 let a ekonomicky aktivní.

Občané byli také dotazováni, zda by v případě rozvoje obytné zóny Zahrádky měli zájem o koupi bytu nebo pozemku pro výstavbu rodinného domu v této lokalitě. Absolutní většina dotazovaných však neměla zájem ani o jedno (140, tj. 68,6 %), 21 respondentů by zde koupilo pozemek, 6 byt. O koupi pozemku uvažují především ekonomicky aktivní občané s vyšším vzděláním a výhradně obyvatelé městské části.

Obdobně byla formulována i další otázka zaměřená na možnost vykoupení pozemku bývalého Stavebního podniku ze strany města a přípravu na výstavbu rodinných domů. Nadpoloviční většina s tímto návrhem souhlasila (137, tj. 67,2 % respondentů, 18 nikoliv - 8,8 %), nicméně jim šlo pravděpodobně především o to, aby budova a areál dále nechátraly. Dotaz na zájem o koupi rodinného domu v této lokalitě již nebyl položen. Na následující otázku týkající se ceny stavebního pozemku, kterou by respondenti byli ochotni zaplatit, odpovědělo pouze 29 z nich. Cena se pohybovala mezi 50 Kč a 2 000 Kč za m², průměr činil 458 Kč. Celkem 136 respondentů nemá zájem o koupi pozemku a zbývajících 39 nevědělo, za jakou cenu by případně pozemek koupilo. Lze shrnout, že bytová otázka občany města příliš netíží, nechtějí se v rámci města stěhovat a nemají jasno, kolik by případně za koupi pozemku či městského bytu zaplatili. Jak uvedli někteří respondenti, je třeba ve městě nejprve vytvořit stabilní pracovní místa a snížit nezaměstnanost a v případě zájmu ze strany dojíždějících do zaměstnání řešit bytovou otázku.

Předposlední otázka dotazníku se týkala výstavby nového domu s pečovatelskou službou (DPS) a občané měli i možnost vyjádřit, v jaké lokalitě by ho případně rádi viděli. Celkem 110 respondentů vyjádřilo souhlas s výstavbou DPS a jednalo se především o starší občany (67 z nich bylo starších 50 let) a ekonomicky neaktivní (58 osob). Pouze 9 respondentů vyjádřilo nesouhlas s novým DPS a zbývajících 85 nedokázalo odpovědět. Jako nejlepší lokalita pro výstavbu nového DPS (celkem 45 odpovědí) byl nejčastěji zmiňován právě areál bývalého Stavebního podniku (14 odpovědí) a lokalita Zahrádky (11 odpovědí).

Poslední otázka pak byla zaměřena na výstavbu sociálního bydlení ve městě. S tím nemělo problém 118 respondentů (tj. 57,8 %), pokud by tedy nešlo o ubytování pro nepřizpůsobivé

skupiny obyvatelstva, avšak 38 uvedlo, že nechce tento druh výstavby (tj. 18,6 %). Zbývajících 48 nedokázalo jasně odpovědět.

V závěru byl prostor pro další poznámky a náměty k rozvoji města, které jsou uvedeny v původním znění:

Pěší zóna a ne cyklostezka kolem Rokytky, dosázení prostoru kolem zámku, umístění nějakého uměleckého díla – sochy, osázení u nádraží (bus), vytvoření pěší zóny kolem Rokytky – více laviček, udržování Heřmanického kopce a prostoru kolem – ideální prostor pro trávení volného času. Umístění WC u hřbitova, celkově osázet květinami veřejný prostor a udržovat město, které je celkově nevhledné, proto se lidem moc nedaří a jsou velmi protivní, vládne zde velmi špatná energie, zejména kolem zámku a kostela, je zde depresivno, ideálně vyčistit exorcistou. Vytvoření parku z plácku na ul. Chelčického a Sušilova – místo pro místní lavičky a květiny.

Výstavba dalšího DPS, zavedení MHD na vzdálenější místa města, opravy chodníků v ul. Čechova, Mánesova, Komenského atd.

Zda by nebylo možné oplotit dětské hřiště na ul. Šafaříkova, pejskaři tam venčí psi, exkrementy, nedopalky, nepořádek, kondomy.

Uvítám zajímavé koncerty, divadlo z Brna, Prahy, Jihlavy, umělecké výstavy, oživit řemeslný jarmark hudbou a občerstvením, rozšířit jej před kostel ne jen na nádvoří, zjara kontrola polámaných větví – nebezpečné v remízku a kolem silnic.

V parku u Gymnázia špatné lavičky, vandalismus, zamykat, nedopalky.

Nedostatek odpadkových košů, čištění chodníků, vhodné zaměstnat nezaměstnané.

Nepřehledný Zpravodaj, chybí souhrnný web o MB, neprůjezdné chodníky v lokalitě Mexiko, chybí cyklostezky i po okolí.

V případě ubytování vyloučených sociálních komunit je nutné jejich zapojení do úpravy bydlení; zaměřit se na podnikání se zemědělskými produkty, kde se nemusí dovážet materiál zdaleka (kam se poděla jatka?).

Organizování příměstského tábora o prázdninách, akcí pro mládež, brigád o prázdninách při údržbě města.

Zvýšit počet pracovních příležitostí, hlavně ve výrobě, práce = bydlení rodin, jinak budou odcházet, pozitivní dopad i na služby, v opačném případě se bude město udržovat jen pro seniory a sociálně slabé spoluobčany.

Nechat upravit drážní pozemek za Stavebním podnikem, vysoká tráva, skládka sutě, TSMB nesekej trávu okolo chodníku za garážemi na ul. Polní.

Zabudovat nezničitelné lavičky a zastřešené posezení kolem Rokytky a u supermarketů a taky zde zřídit WC (odlehčit silniční dopravě zvýhodněním a urychlením železniční dopravy ve směru Znojmo – Praha).

Zvelebit náměstí (zeleň, květináče, odstranit prodejny oděvů a bot z ulic), chybí kvalitní restaurace, i vegetariánské, cukrárny, vyřešit nevyužívané objekty a ucpané příkopy v okrajových částech města.

Město není jen nám. Míru, nutné opravit ostatní komunikace a chodníky.

Město by mělo využívat k úklidu města nezaměstnané, vysoká tráva, v sobotu na nám. Míru nepořádek, odpadky, exkrementy.

Oprava silnice ve Vraníně – nezáplatovat, nový povrch, dlouho trvá rekonstrukce chodníků.

Tragické možnosti v počtu pracovních příležitostí, pomalá údržba zeleně kolem komunikací (Husova) – přes trávu nejsou vidět chodci.

Vidím jako přínosné vedení městské policie. Možnosti výstavby rodinných domů, ale s možností výběru větší výměry (běžných 300-500 m² vidím jako nedostačující). Možnost levnějšího internetu, jako je ve větších městech. A hlavně větší počet pracovních příležitostí.

V případě rekonstrukce chodníků na náměstí prosím o zvážení, zda je nutné měnit vyhovující dlažbu za naprosto nevyhovující a ničící obuv lámanou kostku. Rozhodně jsem pro zachování dopravního uzlu tak, jak je, bez omezení. Návrh, kde je náměstí jednosměrné a je vedena doprava kolem LDN a školy TGM je naprosto nepochopitelný, vzhledem ke klidu a bezpečnosti dětí i pacientů LDN.

Náměstí by si zasloužilo větší oživení zelení a květinami a konečně také vyřešením stavu ohledně bývalé samoobsluhy U Hanušů. Tento objekt je ostudou města, stejně jako bývalý objekt kovomatu, který je v současné době zavřený a mohl by sloužit, stejně jako dříve, k účelu obchodního domu. Ovšem bez účasti našich vietnamských spoluobčanů.

Městu Moravské Budějovice by podle mého názoru prospěl plošný zákaz hazardu (tj. výherních automatů všech typů). Na těchto aktivitách „vydělává“ pouze úzká skupina lidí, kteří se jistě užijí i jinými aktivitami na hraně zákona, a prospěch pro město na dani nevyrovná nepřímé náklady, které s hraním souvisí a dříve nebo později vyplavou na povrch, tj. sociální propad závislých hráčů a kriminalita. Všechny takové důsledky pak musí někdo řešit. Nepřípustné mi připadá provozování výherních automatů v pronajatých budovách v majetku města, tj. na Caffè 60. Tímto město v podstatě asistuje při tunelování veřejných rozpočtů (sociálních dávek) hazardní mafii.

V rámci rekonstrukce náměstí odstranění komunistické sochy. Dokončení severojižní trasy obchvatu.

Snad jen jedna o to více zásadní - silně se zamyslet nad rekonstrukcí náměstí Míru - opravdu je potřeba mnoho stromů, keřů a nějaká kašna? Už teď je parkování na náměstí tragédie a ještě více znemožnit možnost parkování jen proto, abychom měli zeleň na náměstí a připadali si jako zelené město? Jen to ne! Opravit stávající chodník, modernizovat okolí parkoviště - ano. Případně vylepšit parkovací plochu - povrch. Ale vzhledem k tomu, že se jedná pouze o parkování, bych to tak neprožíval.

Několik let staré a neplatné reklamní poutače, unikající olej z aut na parkovištích, neodstraněná náplava na cyklostezce u Lažánek, stromy a keři zarostlé dopravní značky. Při jarním úklidu uklidit i parkoviště, např. po prodeji vánočních stromků.

Chtělo by to nový park mimo město se zelení a lavičkami pro dlouhé procházky, i na nám. více zeleně.

Zaměřte se na jiný sport než hokej, už to šlo dost peněz, co takhle stejnou částku investovat do fotbalu, to asi nechcete.

Chybí městská doprava.

Hrozný městský park, matky s dětmi sem ani nechodí; nutný vznik většího podniku, společenský život, lavičky v okrajových částech města a ve směru od AN k centru.

Zřídit průmyslovou zónu, aby se i zvýšila úroveň života ve městě a lidé jen nenadávali, jako doposud.

Odbor strategického rozvoje nevyvíjí úsilí pro zajištění nové PZ a je ovlivněn místními podnikateli.

Málo laviček v centru i na sídlištích, jízda na kole na chodnících je nebezpečná.

Urychlit budování obchvatu Lažánek - Třebíč.

Zateplit zimní stadion, opravit Peroutku, více peněz do hokeje.

Chybí WC na ul. Tyršova.

Chybí cyklostezka Třebíč - Raabs přes MB a dostavit cestu z Lažánek do Zvěrkovic pro cyklisty.

Zvýšit bezpečnost a kontrolu mládeže.

Více zeleně.

Vydat vyhlášku o nočním klidu, hlavně o víkendech.

Více kamer, neparkovat na nám. ČSA, budovat cyklo a in-line stezky.

Obnovit stromořadí na Komenského, kde byly vykáceny stromy kvůli parkovišti.

Lepší podmínky parkování pro OZP, noční klid od 22 hodin při akcích, více kontrolovat noční život v MB.

Více zastávek autobusu po městě, lepší dopravní obslužnost hřbitova a polikliniky.

Možnost brigád pro studenty při údržbě města.

Ponechat zahrádkářskou kolonii jako místo relaxace.

Oprava povrchu parkoviště u koupaliště a u prodejny nábytku na ul. Husova.

Nedošlo k obnově stromů na Komenského, nejsou nové byty pro seniory, chodníky špatné, i ty nové.

*Odstranit z městského parku nebezpečné houpačky a zlepšit údržbu.
Dávat přednost místním firmám při výběrových řízeních na městské zakázky.*

Vadí zkracování cesty mezi Třebíčí a Znojmem přes Myslbekovu a Šafaříkovu ul.

Chybí pracovní příležitosti, proto se chci odstěhovat.

Kontrolovat dodržování zákazu parkování na chodnících.

Nelíbí se činnost MP a PČR, zbytečné vybírání pokut na Srázné, kde nikoho neohrožují a naopak neměření rychlosti u obchvatu.

Vadí změna venkovního kluziště na kurty, zmizela možnost sáňkována "Na Valech", chybí cvičiště na agility.

Pan starosta sliboval pracovní míst, hodně firem skončilo, je problém sehnat práci a zážrak dobře placenou.

11. SWOT ANALÝZA

SWOT analýza (Strongpoints, Weakpoints, Opportunities, Threats) je standardní metoda používaná k prezentaci analytických poznatků o nejrozličnějších objektech zkoumání. Jejím principem je jednoduchá, avšak výstižná a pokud možno vyčerpávající a objektivní charakteristika současných vnitřních silných a slabých stránek zkoumaného objektu (zde tedy města Moravské Budějovice) a možných budoucích příležitostí a ohrožení jeho rozvoje daných vnějšími podmínkami, které objekt nemůže ovlivnit přímo (A. Kutscherauer, Strategie regionálního rozvoje ČR, 2000). Slabou stránkou SWOT analýzy je však právě jednoduchost, která v případě vytržení některých tvrzení z kontextu může způsobit nepochopení toho, proč zrovna určitý fakt je považován za silnou stránku, když z jiného hlediska může být považován za negativní, slabou stránku rozvoje regionu, resp. území města. Kromě toho je možné poznamenat, že SWOT analýza se vyvinula v 60. a 70. letech 20. století v souvislosti s výzkumným projektem zaměřeným na politiku podnikání a marketing 500 nejvýznamnějších amerických společností. Její podoba pro potřeby současných měst a obcí v ČR nebyla nikdy metodicky dána. Vzhledem k tomu, že se však jako nástroj používá v dokumentech pro veřejnou správu od počátku devadesátých let minulého století, lze ji v dokumentech typu SPRM využívat s tím, že příležitosti a ohrožení jsou spíše než jako souhrn vnějších vlivů, které daný subjekt, tedy většinou samosprávný orgán řešeného území, nemůže ovlivnit, chápány jako možnosti a překážky dalšího rozvoje spravovaného regionu. Důvodem může být např. to, že vnější vlivy působící na regiony různé úrovně (kraje až malé obce) jsou mnohdy obdobné a příliš obecné (např. změna některých legislativních opatření - výše DPH, zákony související s energetickou politikou, s odpady, ochranou životního prostředí, evropské předpisy a vyhlášky atd.) a nevystihují tedy konkrétní příležitosti a hrozby pro rozvoj studovaného území. Z hlediska samospráv pak není příliš zajímavé vědět, co nelze z jejich strany ovlivnit, ale spíše jak využít potenciál území a čeho se vyvarovat v jeho dalším rozvoji.

Silné a slabé stránky jsou definovány třemi způsoby:

1. jako stav dle možností objektivně vyhodnocený jako špatný či dobrý ve srovnání s extrémy, které jsou obecně známy v podmínkách ČR nebo na základě spokojenosti či nespokojenosti místních obyvatel či aktérů regionálního rozvoje,
2. jako stav, který je lepší či horší ve srovnání s územními celky, s nimiž byly vybrané jevy za pomoci určitých ukazatelů komparovány v rámci analytické části, v tomto případě tedy s okresem Třebíč, Krajem Vysočina a Českou republikou nebo
3. jako proces, který se během určitého časového období analyzovaného v rámci Profilu města zlepšoval, resp. zhoršoval.

Akcentováním silných stránek a naopak důrazem na eliminaci slabých stránek roste pravděpodobnost využití nabízejících se příležitostí a omezuje se dopad identifikovaných ohrožení. Příležitosti a ohrožení jsou chápány jako potenciální rozvojové možnosti a potenciální hrozby vyplývající z vnitřních faktorů (kdyby došlo k určité situaci, mohlo by to pro rozvoj města představovat příležitost nebo hrozbu pro další pozitivní rozvoj) a zároveň z aktivit jiných subjektů, které město nemůže ovlivnit.

Při formulaci analytických poznatků SWOT analýzy se vycházelo především z Profilu města a dotazníkového šetření mezi obyvatelstvem města. Výsledky analýzy koncentrované do závěrečné SWOT analýzy budou využity pro definování rozvojových oblastí a jako základ pro formulaci strategických cílů, priorit a opatření.

11.1. Obyvatelstvo a bydlení

Silné stránky

Národnostně i nábožensky homogenní společnost
Příznivé podmínky a dostatečná rozloha ploch určených pro rozvoj bytové výstavby (volné plochy, plochý reliéf, dobrá dopravní dostupnost)
Dlouhodobě intenzivní bytová výstavba
Vyšší podíl trvale obydlených bytů
Nižší podíl bytových domů
Nadprůměrný počet bytů vybavených plynem

Slabé stránky:

Intenzivní úbytek počtu obyvatel v posledních 15 letech
Úbytek počtu obyvatel přirozenou měnou i migrací
Vysídlování venkovských částí města
Horší věková struktura obyvatelstva, vysoký průměrný věk
Nízká intenzita bytové výstavby v posledních 10 letech
Stárnutí bytového fondu

Příležitosti

Zvýšení atraktivity města pro trvalé bydlení
Příprava stavebních pozemků
Výkup nevyužívaných areálů
Podpora oživení bytové výstavby
Prostřednictvím startovacích bytů přilákání mladých lidí do města
Využití neobydlených bytů pro rekreaci
Zapojení obyvatel do místního plánování

Hrozby

Stárnutí populace
Nezájem o stávající byty či bytovou výstavbu ve městě
Rostoucí počet sociálně potřebných a nepřízpůsobivých obyvatel

11.2. Trh práce a ekonomika (včetně cestovního ruchu)

Silné stránky

Výhodná dopravní poloha při silnici I/38
Kvalitní orná půda
Přítomnost malých a středně velkých stabilních zaměstnavatelů
Nepřítomnost těžby a těžkého průmyslu
Nízké turisticko-rekreační zatížení území
Historické město s řadou nemovitých kulturních památek
Městská památková zóna

Slabé stránky:

Poloha města na periferii ČR i Kraje Vysočina a okresu Třebíč
Výrazný pokles pracovní funkce města za posledních 20 i 10 let
Nízká míra ekonomické i podnikatelské aktivity
Nízká nabídka pracovních míst
Nepřítomnost velkých firem
Dlouhodobě nadprůměrná nezaměstnanost
Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných
Nízká kupní síla obyvatelstva
Velmi nízký počet volných pracovních míst
Chybějící volná pracovní síla v některých profesích
Nepřítomnost průmyslové zóny, vědecko-technického parku či podnikatelského inkubátoru
Přítomnost brownfieldů a opuštěných, dlouhodobě nevyužitých areálů
Nízký podíl zalesněných ploch
Nízká atraktivita z hlediska cestovního ruchu
Nízká podnikatelská aktivita i zaměstnanost v cestovním ruchu
Nepřítomnost lyžařských tras a naučných stezek
Nízká turisticko-rekreační funkce města
Nízký počet ubytovacích zařízení
Nepřítomnost nekuřáckého restauračního provozu

Příležitosti

Vznik nových pracovních míst ve službách - rozvoj terciárního sektoru ekonomiky
Rozvoj ploch pro podnikání ve výrobních odvětvích nezátěžujících životní prostředí
Podpora příchodu nových investorů
Vznik nových či revitalizovaných prostor pro inovační podnikání
Regenerace brownfieldů a jejich využití v ekonomické oblasti či ve veřejných službách
Podpora udržitelnosti zemědělství a potravinářského průmyslu
Zvyšování kvalifikace a vzdělanosti pracovní síly
Spolupráce zdejších podniků se středními školami
Využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti pro zvýšení zaměstnanosti občanů města
Spolupráce veřejného a soukromého sektoru
Rozvoj služeb Klastru přesného strojírenství Vysočina o.s.
Propagace přírodních i kulturních hodnot území a významných akcí konaných ve městě
Zkvalitnění zázemí pro cyklisty
Využití polohy v blízkosti hranice - zaměření se na rakouské turisty (přeshraniční spolupráce)

Hrozby

Odchod či zánik stávajících zaměstnavatelů, vstup do insolvenčního či konkurzního řízení

Odliv kvalifikované pracovní síly (i do zahraničí)
Významné změny ve využití půdy
Prohlubování „perifernosti“ území v rámci Kraje Vysočina i ČR
Nedostatečná propagace atraktivit důležitých pro rozvoj cestovního ruchu
Znehodnocení rekreačních ploch zemědělskou či průmyslovou výrobou

11.3. Občanská vybavenost a služby

Silné stránky

Kvalitní školská infrastruktura a dostatečná kapacita na všech stupních všeobecného vzdělávání

Přítomnost gymnázia

Přítomnost nových, alternativních zařízení pro děti předškolního věku

Existence vzdělávacího zařízení pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami

Kvalitní pokrytí službami sociální péče pro občany města i správního obvodu

Přítomnost zařízení sociální péče pro seniory i problémovou mládež

Kvalitní péče o seniory

Přítomnost stanice zdravotnické záchranné služby

Existence strategických koncepčních dokumentů v oblasti sociální péče

Přítomnost Městské policie i oddělení Policie ČR

Velmi hustá síť pokrytí území města bezpečnostním kamerovým systémem

Kvalitní občanská vybavenost kulturními, sportovními a volnočasovými zařízeními

Rozsáhlá muzejní činnost

Pestrá mozaika kulturních, sportovních a dalších zájmových spolků

Tradiční významné kulturní a společenské akce konané ve městě

Slabé stránky:

Úbytek studentů středních škol

Nízká uplatnitelnost absolventů některých oborů středních škol

Nepřítomnost poskytovatelů akreditovaných programů a kurzů celoživotního vzdělávání

Nepřítomnost lékařské pohotovosti

Dlouhé čekací lhůty či nevhodná ordinační doba u některých lékařů

Nedostatečná kapacita v zařízeních typu domova pro seniory

Horší podmínky pro trávení volného času pro rodiny s dětmi

Nepřítomnost cyklostezek

Nízká vybavenost službami ve venkovských částech města

Příležitosti

Modernizace vzdělávacích zařízení

Zkvalitnění výuky na všech stupních vzdělávání

Mezinárodní/přeshraniční spolupráce škol

Budování nových kapacit pro seniory, např. domov pro seniory, hospic apod.

Zkvalitnění sociální péče o potřebné

Realizace principu bezbariérového pohybu

Vznik nových a modernizace stávajících společenských zařízení a areálů pro vzdělávání, kulturní, sportovní a volnočasové vyžití občanů

Pořádání nových společenských a kulturních akcí nadregionálního významu

Rozvoj obchodní sítě a komerčních služeb - nový supermarket

Hrozby

Zrušení středních škol z důvodu nedostatečného využití kapacity

Pokračující nezáměr žáků o technické obory

Snižování počtu pedagogů na středních školách v důsledku úbytku studentů

Zvýšení nároků na sociální služby v souvislosti se stárnutím populace

Nedostatek finančních prostředků na zajištění stávajících sociálních služeb

Odchod zdravotnického personálu a omezení zdravotnických služeb

Nedostatečná péče o zařízení poskytující veřejné služby
Zvyšování počtu nepřízpůsobivých obyvatel, vandalismu a kriminality

11.4. Dopravní a technická infrastruktura, životní prostředí

Silné stránky

Kvalitní autobusové i vlakové spojení s dalšími městy v regionu
Vypracovaný Generel bezbariérové dopravy a bezbariérových tras
Plynofikace města i jeho místních částí
Vodovodní síť v dobrém technickém stavu
Kvalitní ovzduší a nízká hladina hluku
Nepřítomnost velkých znečišťovatelů vody a vzduchu
Vyřešený systém odvozu odpadu
Kvalitní systém třídění odpadů, existence sběrného dvoru
Nepřítomnost poddolovaných a sesuvných území
Přítomnost lokálních biokoridorů a biocenter
Dobrá kvalita povrchových vod
Angažovanost města v dobrovolných svazcích obcí v oblasti odpadového hospodářství a technické infrastruktury

Slabé stránky:

Nevýhodná dopravní poloha vůči dálnici D1
Špatná kvalita některých komunikací
Chybějící či nekvalitní chodníky v některých částech města
Nízká obslužnost veřejnou dopravou v některých místních částech, především o víkendech
Chybějící veřejný vodovod v Jackově a Vraníně
Nevyhovující stav kanalizace
Chybějící kanalizace v místních částech
Vysoká cena vody a připojení k internetu
Nedostatečné udržování pořádku na veřejných místech, např. kolem kontejnerů
Nízká kvalita péče o městskou zeleň
Nízký koeficient ekologické stability
Nepřítomnost nadregionálních prvků ÚSES

Příležitosti

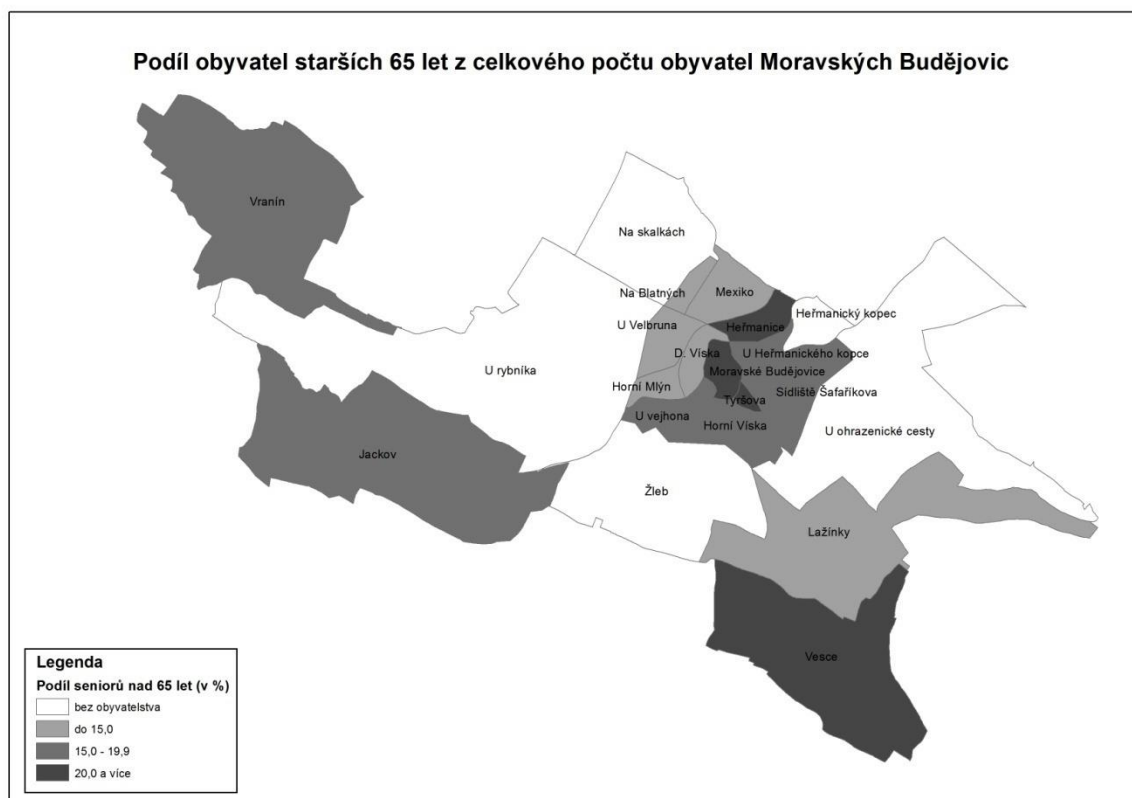
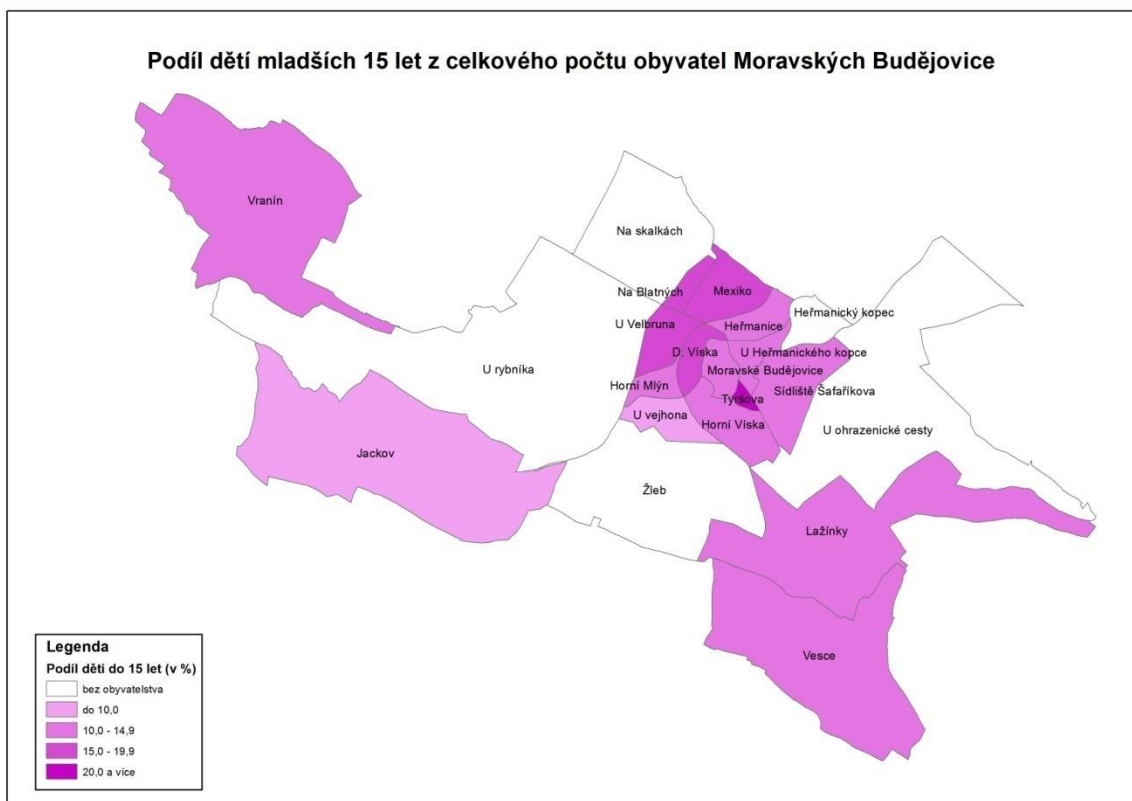
Zklidnění dopravy ve městě
Vybudování východního obchvatu města
Zvyšování kapacity parkovacích míst
Rekonstrukce křižovatek, zbudování kruhových objezdů
Instalace bezpečnostních prvků na komunikacích
Budování ochranné zeleně podél stávajících i nově vzniklých komunikací
Zlepšení podmínek pro bezmotorovou dopravu
Rozvoj bezbariérového přístupu k veřejným službám ve městě
Zvýšení rozlohy ploch s větší ekologickou hodnotou
Realizace nových prvků ÚSES
Zvyšování počtu sběrných míst pro tříděný odpad
Zapojení do ISNOV
Rozvoj environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty
Zapojení do Národní sítě zdravých měst

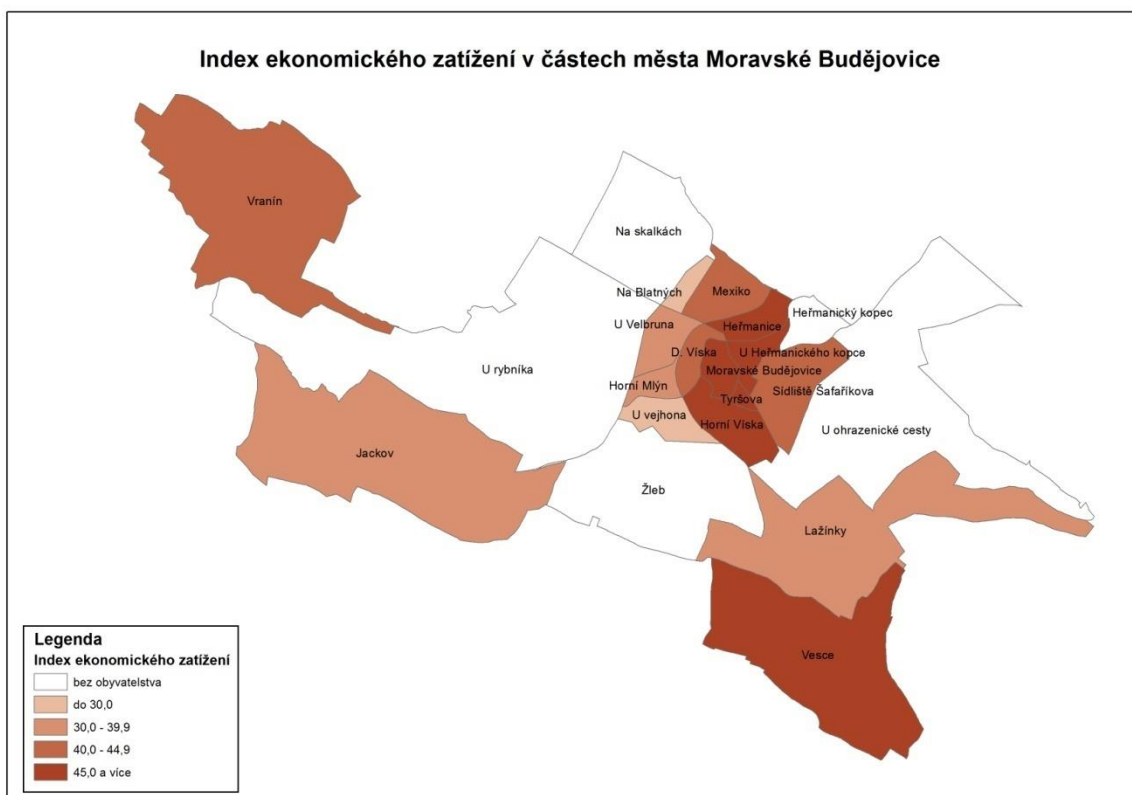
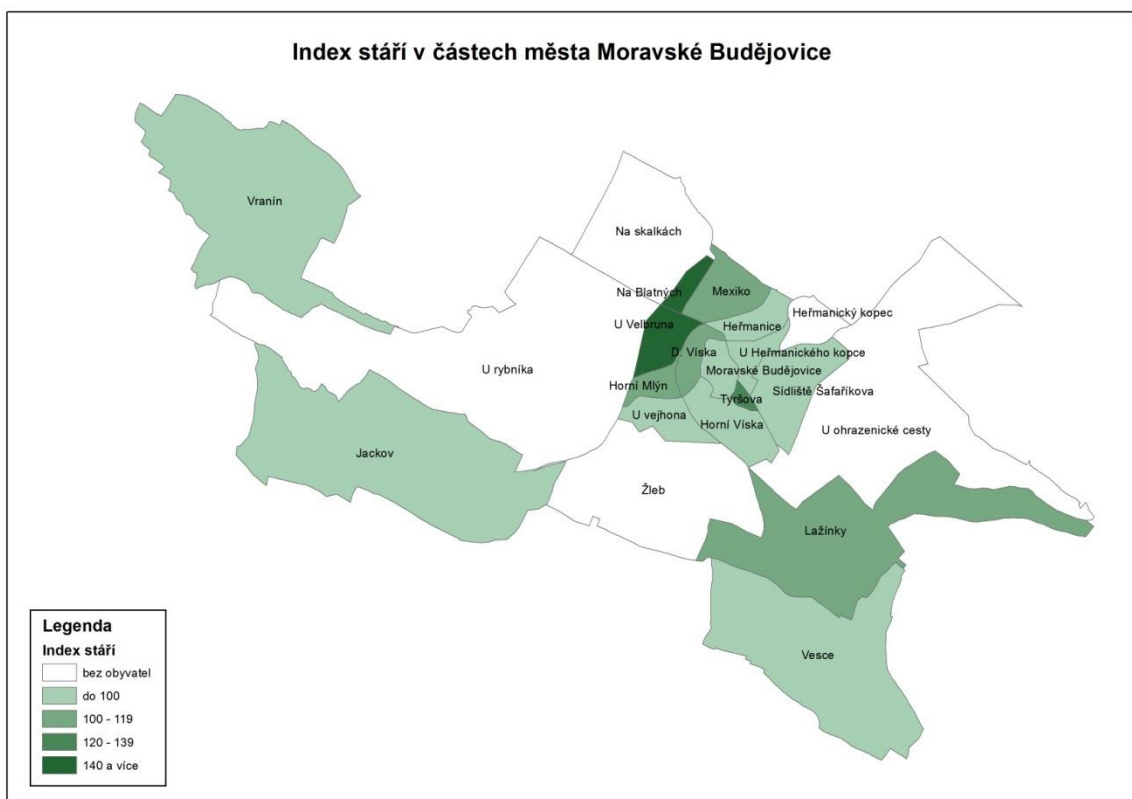
Hrozby

Neřešení východního obchvatu města
Zvýšení intenzity dopravy v důsledku rozvoje podnikatelských zón

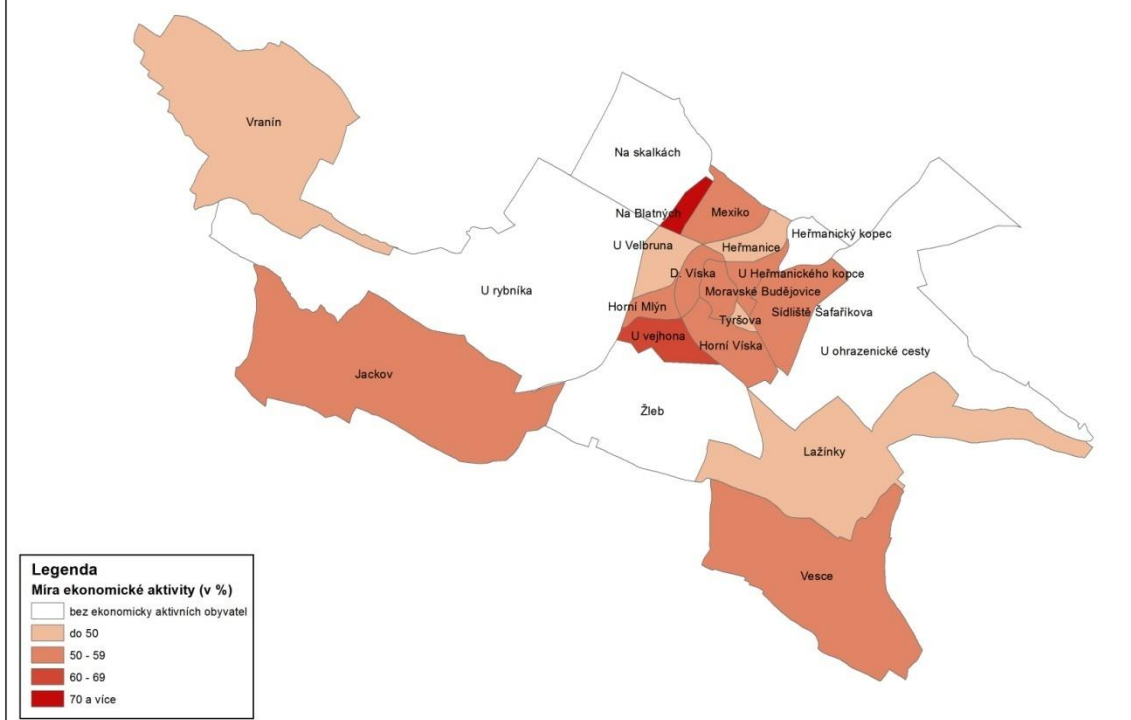
Zhoršení ovzduší a hlukové zátěže v důsledku zvýšení intenzity dopravy
Nedostatečné investice do technické infrastruktury
Ohrožení zastavěných ploch lokalizovaných v záplavových územích povodněmi
Riziko vodní eroze
Snižování ploch zeleně
Růst nákladů spojených s legislativními změnami v oblasti úspor energie
Růst množství komunálního odpadu a cen za skládkování
Nedostatečná osvěta v oblasti nakládání s odpady

12. PŘÍLOHY

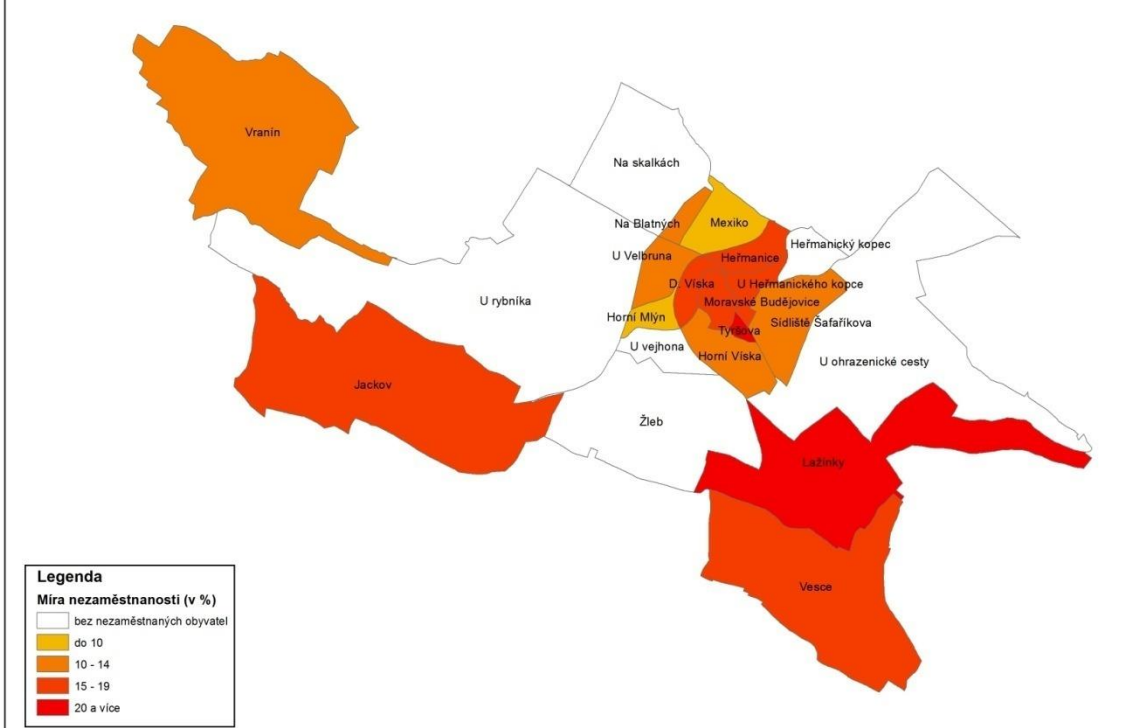

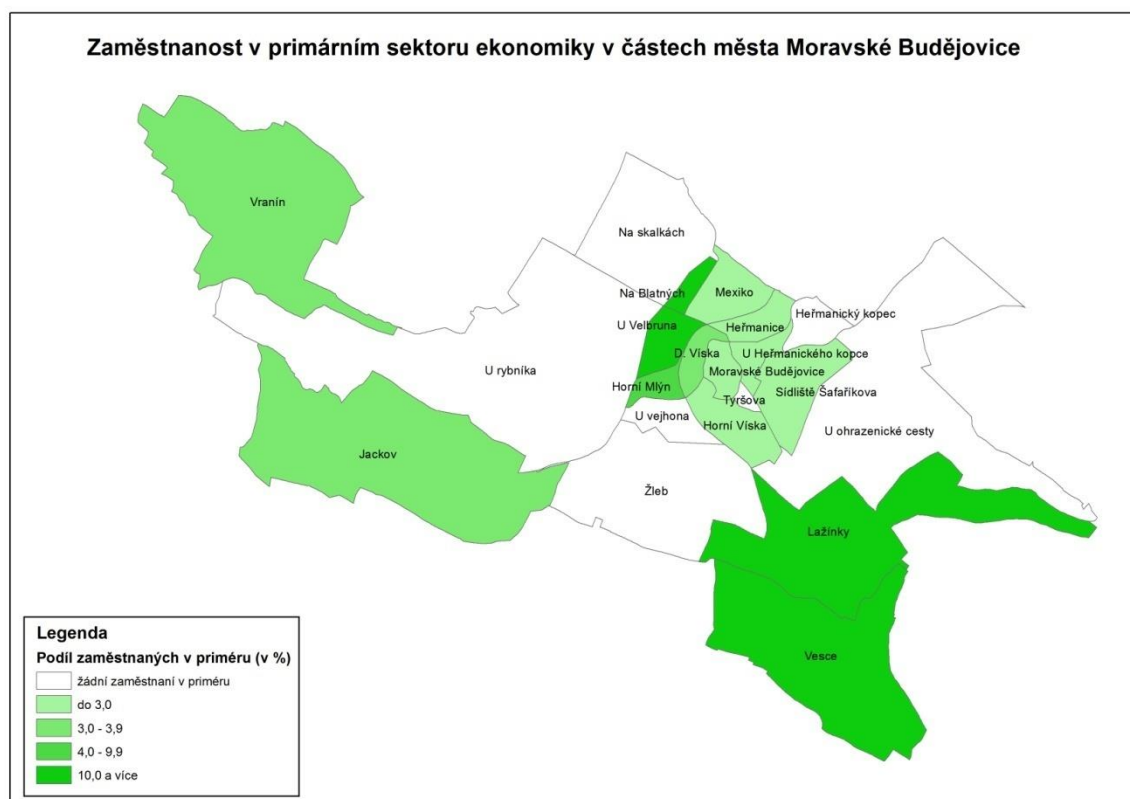
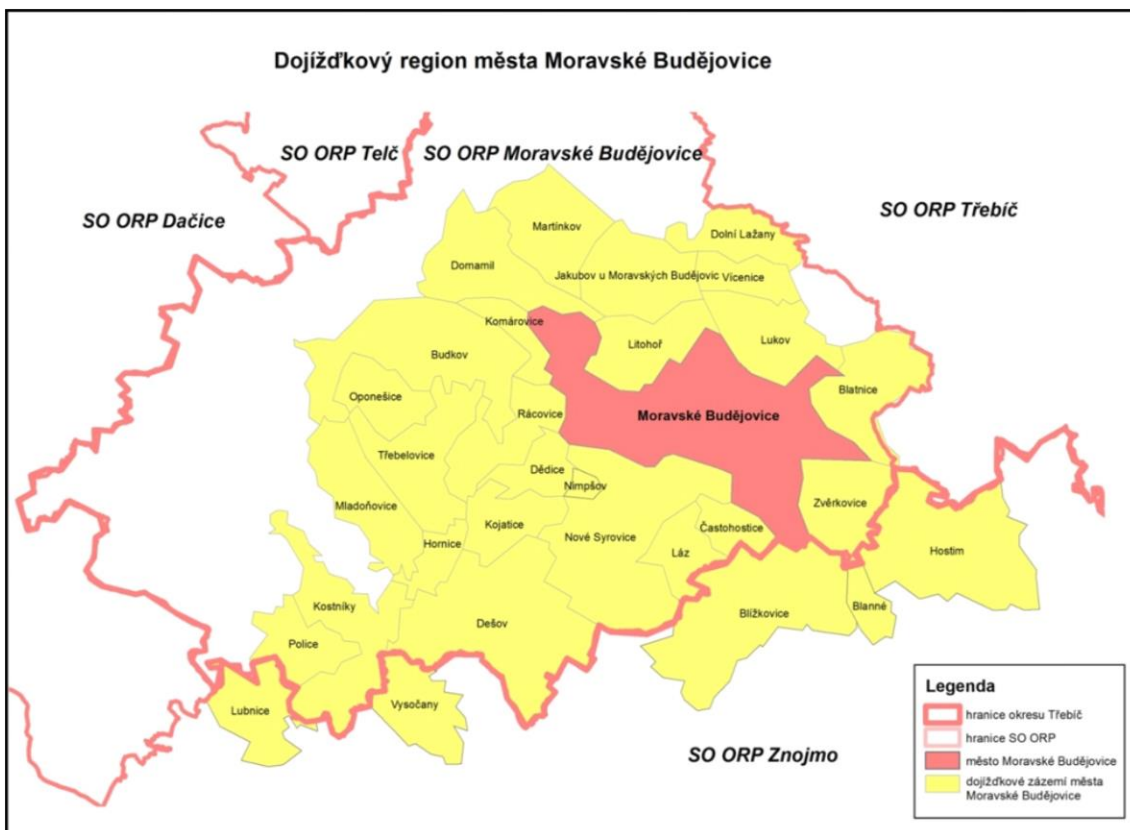

Míra ekonomické aktivity v částech města Moravské Budějovice

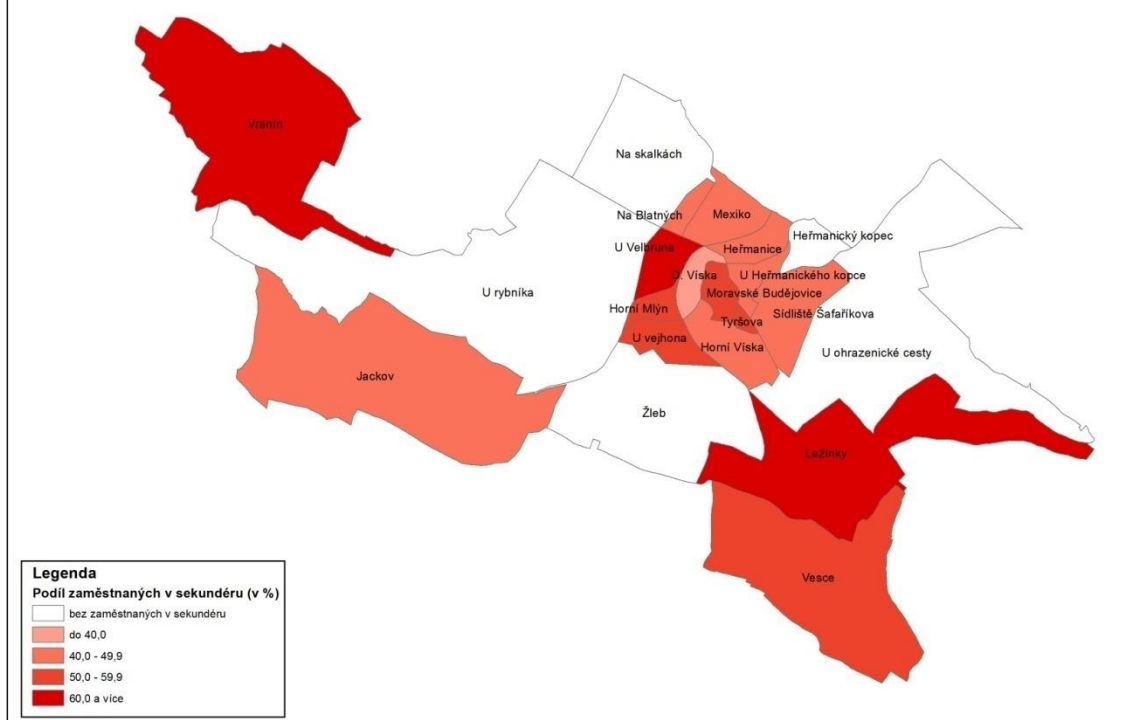

Míra nezaměstnanosti v částech města Moravské Budějovice

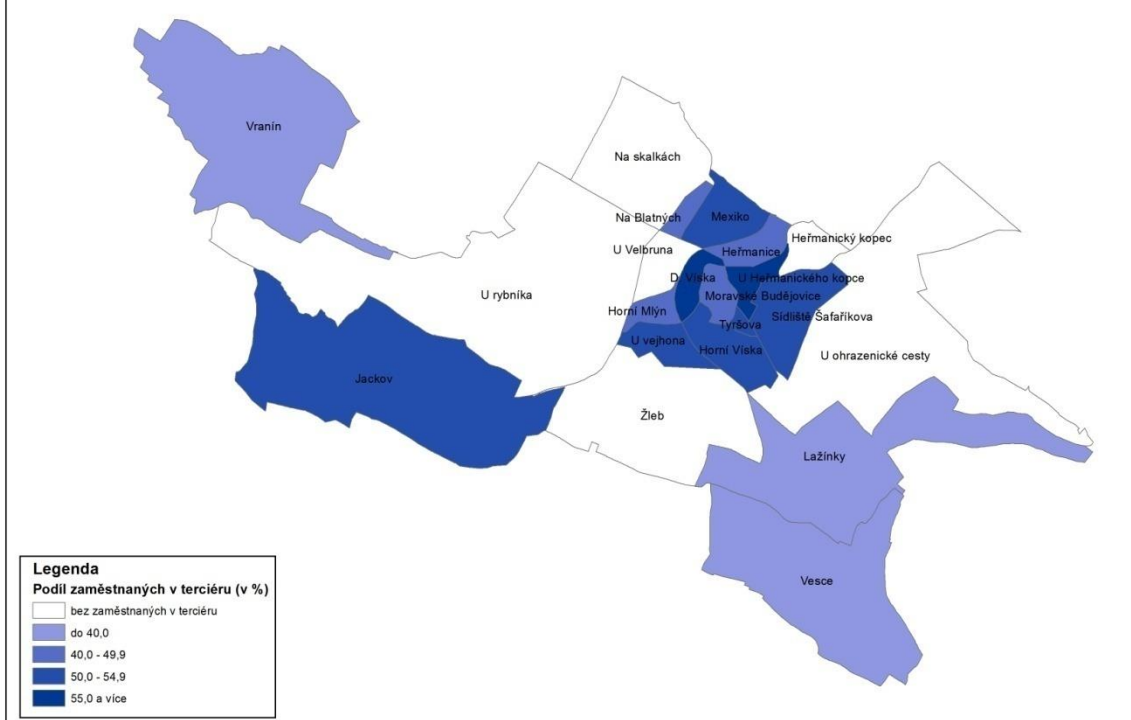

Zaměstnanost v sekundárním sektoru ekonomiky v částech města Moravské Budějovice

Zaměstnanost v terciárním sektoru ekonomiky v částech města Moravské Budějovice

LITERATURA, PRAMENY A ZDROJE DAT

Literatura

- [1] Culek, M. a kol.: Strategie ochrany krajinného rázu kraje Vysočina. Studio B&M, 2008, 81 s.
- [2] Czekaj, P. – Hellmich, M. – Hučka, M. – Kutscherauer, A. – Vozáb, J.: Systémové a metodické aspekty tvorby strategií rozvoje regionů (VÚSC) České republiky (Metodická příručka). DHV CR, s.r.o., Agentura pro regionální rozvoj, a.s., Regionální rozvojová agentura, a.s. Most, 1998.
- [3] Hampl, M.: Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2005, 147 s.
- [4] Houzar, S. – Reiter, A. – Grulich, V. – Šmarda, P. – Křivan, V. – Prášek, V. – Hanuš, M. – Hanák, V.: Geologické, botanické a zoologické zajímavosti Moravskobudějovicka a Jemnicka (Geological, botanical and zoological interests of surrounding Moravské Budějovice and Jemnice), 2007. 94 s.
- [5] Hrnčiarová, T. – Mackovčín, P. – Zvara, I. et al.: Atlas krajiny České republiky/Landscape atlas of the Czech Republic. Praha: MŽP ČR, Průhonice: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., 2009, 332 s. ISBN 978-80-85116-59-5
- [6] kol.: Kraj Vysočina se představuje: základní informace o území, obyvatelstvu a hospodářství. Krajský úřad kraje Vysočina, Jihlava, GaREP, spol. s r.o., Brno, 2004, 44 s.
- [7] kol.: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Kraji Vysočina za školní rok 2013/2014 a kalendářní rok 2014. Krajský úřad kraje Vysočina, Jihlava, 2015
- [8] Nekuda, V.: Moravskobudějovicko: Jemnicko. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 1997, 863 s., [40] s. barevných obrazových příloh. ISBN 80-85048-75-2.
- [9] Semotanová, E. – Cajtham, J. a kol.: Akademický atlas českých dějin. Praha, Academia, 2014, 559 s. ISBN: 978-80-200-2182-3
- [10] Toušek, V. a kol.: Vysočina. Tematický atlas. Krajský úřad kraje Vysočina ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci, Jihlava, 2008, 36. s. ISBN 978-80-254-2080-5
- [11] Vystoupil, J. a kol.: Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR ČR, Praha, 2006, 157 s.

Prameny

- [12] Databáze demografických údajů za obce ČR, Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971 – 2014), ČSÚ, Praha, 2015.
- [13] Databáze demografických údajů za obce ČR, Sňatky, rozvody, potraty (1991 – 2014), ČSÚ, Praha, 2015.
- [14] GIS prostorová analýza k 31.12.2007, SSZ MPSV ČR, 2008.
- [15] GIS prostorová analýza k 31.12.2014, SSZ MPSV ČR, 2015.
- [16] Historický lexikon obcí České republiky 1869 – 2005, ČSÚ, 2007.
- [17] MOS – městská a obecní statistika, ČSÚ, Praha, 2015.

- [18] Plán rozvoje vodovodu a kanalizací kraje Vysočina, AquaProcon, s.r.o., 2010.
- [19] Počet obyvatel obcí k 1.1.2015, ČSÚ, Praha, 2015.
- [20] Registr ekonomických subjektů, ČSÚ, 2014.
- [21] Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – předběžné výsledky. ČSÚ, Praha, 2012.
- [22] Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – definitivní výsledky. ČSÚ, Praha, 2013.
- [23] Uchazeči a volná pracovní místa v okresech ČR k 31.12. 2007, 31.12.2014, SSZ MPSV ČR, 2008, 2015.
- [24] Výsledky sčítání dopravy na dálniční a silniční síti ČR v roce 2005, ŘSD, 2006.
- [25] Výsledky sčítání dopravy na dálniční a silniční síti ČR v roce 2010, ŘSD, 2011.

Zdroje dat on-line:

- [26] http://geoportal.jsdi.cz/geoportal_RSDCR/default.aspx - Mapa silnic a dálnic ČR
- [27] <http://mapy.nature.cz/> - Mapový portál Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky
- [28] <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php> - Nemovité kulturní památky
- [29] http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady - Územně analytické podklady
- [30] http://www.geology.cz/app/ciselniky/lokalizace/index.php?start_y=700900&start_x=1129900 - Česká geologická služba: Lokalizační aplikace, verze 2.0, Geologická mapa 1:50 000
- [31] <http://www.gov.cz>
- [32] <http://www.idos.cz>
- [33] <http://www.mapy.cz>
- [34] <http://www.mbudejovice.cz/>
- [35] <http://www.obcevysočiny.cz/>
- [36] <http://www.rsd.cz>
- [37] <http://www.uur.cz> - Regionální a nadregionální územní systémy ekologické stability České republiky
- [38] <http://rejskol.msmt.cz/> - Rejstřík škol a školských zařízení